

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશના માનુકોને બેગ,

શ્રી જયશેખરભૂરિ નિરચિત

શ્રી પ્રબોધ ચિંતામણિ

ભાષાંતર

(માહુને વિરેકનુ સ્વરૂપ અને તેમનું યુદ્ધ, માહુના
પરાજય, વિવેચન સામ્રાજ્ય ઇત્યાદિ)

મુગ બેઠે, ત પદમધનું ડગની ભાષાભાષાંતર
છપાવી પ્રગટ કરનાર

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સના-નાથનગર

વીર સંવત્ ૨૪૩૫

શિવ સંવત્ ૧૮૧૫

માન હ પ્રી લીંગ પ્રેસ,

શ્રી લૈન ધર્મ પ્રકાશના ગ્રાહકોને અપાયેલી ભેટોનું લીસ્ટ.

- ૧ કેશરીઆજીનું વૃત્તાત
- ૨ અપકરેષ્ટિ ચરિત્ર
- ૩ રતિમાર ચરિત્ર
- ૪ વત્સરાજ ચરિત્ર
- ૫ સ્થૂળલક ચરિત્ર
- ૬ નળદમયંતી ચરિત્ર
- ૭ મક્ષિત લૈન રામાયણ
- ૮ મુરમુંશી ચરિત્ર
- ૯ શુ રાજ ચરિત્ર
- ૧૦ મહાપાળ ચરિત્ર
- ૧૧ મુનિ વૃદ્ધિવદન ચરિત્ર
- ૧૨ અલ્પવદન ચોષીશી
- ૧૩ પોસહવિધિ
- ૧૪ પાર્શ્વનાથનો વિવાહલો
- ૧૫ પચક્યાણક, પચસાનની પૂજા
- ૧૬ સનાન, સત્તરભેદી, વિશ્વધાનક પૂજા
- ૧૭ રત્નશેખર રત્નવતી કથા
- ૧૮ વર્દમાન હાનિશીકા
- ૧૯ વિજયચંદ કેવળી ચરિત્ર
- ૨૦ પ્રતિકમણના હેતુ

પ્રસ્તાવના.

આ પ્રબોધ જિતામણિ અથ અચળગચ્છી શ્રી જયશેખરસુ-
 રજો સુવત ૧૪૦૦મા બનાવેલો છે તેની અદર આવતી ચોવી
 તીના પ્રથમ તીર્થંકર શ્રી પદ્મનાભજીના શિષ્ય શ્રી ધર્મરૂચી અણ-
 ગારે એક દાકોર પામે કહેલી પોતાની હકીકત નમાવેલી છે તે
 હકીકત પોતના અસ્તિત્વ રૂપની નથી, પરંતુ આ જીવને મમાર
 પશ્ચિમજાતના યના અનુભવ મળેલી છે એમા મુખ્ય તો મોહ
 અને વિવેકનું સ્વરૂપ બહુ સાડ વિનયું છે માત્ર યના સાત અધિ-
 કાર છે, તે દર્શનું વિવેચન કરના પ્રસ્તાવના વિનિર્મલ ધર્મ ભાષ્ય તેણ
 છે તેથી તેનો વિનાશ લખવાનું બધ ગણવું જ હુસ્ત જણાયું છે

આ પ્રથમા ની શી હકીકત સમાવી છે તે પ્રથમકર્તાએ ખીન
 અધિધરના પ્રારભમા જતાવ્યું છે, લેધી ચાહી લગનાની જરૂર
 નથી પહેલા અધિધરમા પગમાત્માનું સ્વરૂપ વર્ણવ્યું છે તેમજ
 છેલ્લા અધિકારના છેવટના ભાગમા મિલનુ સ્વરૂપ બહુ સાડ બતાવ્યું
 છે કથાના પ્રારભમા શ્રી પદ્મનાભ તીર્થંકરનું ચરિત્ર પણ બહુ રસિક
 ભાષામા લખાયેલું છે શ્રી ધર્મરૂચી મણગાઠે પોતાની હકીકત કહે
 ની શરૂઆત કરી તે ત્રી ત અધિધરના પ્રારભથી શરૂ થાય છે
 નો મળેલ છેવટ ૨૪૩ મા પૃષ્ઠમા આવે છે અને ત્યાર પછી બીજી
 જીવ ઉપદેશક હકીકતવડે અથ પૂણ કરવામા આવ્યો છે

નિરૂપિત ને વિવેકની મુસાફરીના વર્ણનમા પૃથક્ પૃથક્ દર્શનોનું
 સ્વરૂપ સાડ આજેખ્યું છે વિવેકની નગરીનું વર્ણન તેમજ બને

રાજાઓ (મોહ ને વિવેક) ના સંન્યમાહેના દરેક ચોદ્ધાઓએ કરેલું
 પોતાની શક્તિ વિગેરેનું વર્ણન ઘણુંજ વાચવા લાયક છે દુકામો
 આ અથમાહેનો દરેક વિભાગ આકર્ષક અને વાચવા લાયક છે,
 જેથી તેના વિગેરે વર્ણનમાં ન જતરતા આ છુટ માદન વાંચી
 જવાની લલામણ કરવી દુરસ્ત ધારીએ છીએ આ અથ મૂળ
 પલ્લુ અમારી તરફથી છપાવવામાં આવે છે મસ્કૃતના અભ્યાસી
 એને તે ઉપયોગી થઈ પડશે

આ અથ મૂળ અને લાપાતર પન્યામણ શ્રી કમળવિજય
 છ મહારાજના શિષ્ય પન્યાસણ શ્રી કેશરવિજયજીએ હસ્તાક્ષરે
 લખી તે ૨ કરેલ તેમાં સફળમાત્ર મુધારો કરી મૂળને લાપાત
 ર જુલા મારી છપાવવાનો પ્રયાસ અમે કરેલો છે આ અથના મૂળ
 જ પ્રયાસને માટે એઓ સાહેબના અમે સ પૂણ આભારી છીએ

આ છુટ શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશના ગ્રાહકોને પુ ૨૩-૨૪ ની
 જેમી લેટ તરીકે આપવામાં આવી છે તેમાં ખર્ચ સખ ધી વિચાર
 ન રાખતા એક ઉપયોગી અથને પ્રસિદ્ધિમાં મુકવાનો અને તેનો
 લાભ કોઈ પલ્લુ રીતે ગ્રાહકોને આપવાનો જ હેતુ રાખવામાં આવ્યો
 છે નાહકો આ અથનો લાભ પૂરતી રીતે લેશે તો અમે અમારે
 પ્રયાસ સફળ થયો માનશું

સવત ૧૯૬૫

મર્તિ

}

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા.

લાવનગર

શ્રી પ્રબોધ ચિંતામણી ભાષાંતર.

સ દેહરહિત અને વિદ્યાનુભવ તેજ કે જે તેજ અધનામ મ
મૂઢ તો શુ પણ મર્વ બનિના તેજને પણ જીને કે તેને હુ નમના
હુ કુ સ્વા માનુભાનથી બાણી થાતા વિદ્યાનદ કપી જે તેજને
સાવરની વાણી પણ વિષય કરી શકતી નથી તે તેજની હુ નુતિ
કેક હુ જેમ વાહનાઓનો સમૂહ સૂચના તેજનો નાશ કરવાને સ-
મથ નથી તેમ અનાદિ કાળથી એકથ થયેલા ઓ પણુ જે નાન
જ્યોતિનો નાશ કરવા અનમથ છે તે જ્ઞાનજ્યોતિની હુ આવના
હુ જેમ માતાની શિષ્યામણુ નવ પુત્રોને મરણી હોય છે, તેમ
અનત મિ થોને વિષે પણ જે તેજ સરણુ ધાગા કરાય છે તે તેજ
દિવ્યમાન થાયો ઉદા સીનતાની ઉત્પન્ન થયેલ જે જ્ઞાનકપીતેજને
પાપ સ્પર્શ કરી શકતુ નથી એટલુ જ નહીં પણ જેને ધર્મ પણ
કોઈ વખત સ્પર્શી શકતો નથી તે જ્ઞાનકપી તજની ધ્વજા કોણ ન
કે? ગાત્રમાની જે જ્યોતિ જડપણુને કે દાદપણુના હેતુને પ્રાપ્ત
થતી નથી તે જ્યોતિને પૂજાને સૂર્ય અને ચંદ્ર પણ હિમ કહે છે
દીપક અંધકારમા પ્રકાશ કરે છે, ચંદ્રમા રાત્રિએ પ્રકાશ કરે છે,

૧ અનુભવ ધર્મ ૨ ગુણ કમ

1' C11-1

કયા જો? અવાત્ એ-એડ વાનિ રહેશે આ સરસ્વતી પોતાના નીરપર રહેવાને પણ જે વિશુદ્ધિ પ્રાપ્ત કરાવે છે તે વિશુદ્ધિને એ વખતે જ્ઞાન કરવા વડે જીને પણ નહીં કરાવી શકતી નથી આ સરસ્વતી છે એની બુદ્ધિ તમે પાપાણુને કે નહીંને ન પૂજો, ઠાર-હુકે સર્વ (મુદ્ધિયોના) પ્રવાહ રોકાયે હતે તે સરસ્વતી યોગ બુદ્ધિ વડે જાણી શકાય તેવી છે

પોતાના ઘરના અન્નલુ અને પરની ઢવા કરનામા ત પર મર્મ વ્યાપો કેવારૂપ નહીંઓમા મ ન્યવત્ આચરતુ ઠે ઠે

જે આચાર્યા પોતાના મા માને બોધ કયા વિના બીજાઓને બોધ કરે છે તેઓ જે કે બીજાઓને રમ્ને ચકાવે છે પણ પોને બ્રા-નિન જા હોવાથી મ સારમા બમે છે ઘણા પિદ્ધાતો જોયા (ના-યા કે બળ્યા) હતા જે મમબાવ પ્રાપ્ત ન વાય તો હાથી જેની ગીતે (પોતાના મહાધર્મમા) મોતીનો તાર માત્ર ટપાડે છે તેમ તેઓ બિદ્ધાતના નાનનો માત્ર પોને પાડનાર છે (પણ તેના પ બોગ લેનારા નથી)

મહા જેમ સિયાળા અને નાજામા બહુ વિધનો દેખાતા નથી, પણ ઉત્તમ વૃદ્ધિ ધરી તેમા બહુ વિધનો દેખાય છે, તવીજ

મા ટુનિયાના ઘણા જોયો પોતાની આ મગધિતાના અ-તત્ત્વ રૂપિને પુનઃન જ ન જ રી કરા કરવામા ત પર જુદે જા-તત્ત્વે જેન-તેન પુરાણો બનાવી પરની કરા કરનામા ને શાઓ પશ્ચિર્ણ જા કે તેમ પ્રાચ્ય સિઓ દુષ્ટ પગની જાઓમાજ તુષ્કન વના પાતાના ગુણોનુ ગ્રોધન કરુ નેજી, અને તેનુ વખત કરુ નેજી

નીતે બીજા (આક) સ્વપામવામા વિ ન આવતુ નથી પણ શાત
 સ્વ પામવામા ઘણા વિનો આવે છે .

જેમાથી ગમિ નીડગી શકે તેવા પથરો પ્રાયે ઘણા મ
 બી શકે છે, પણ જેમાથી ચ દની માદડ સીનળના નીકરે તેવા પથરો
 મળવા પ્રાયે દુર્લભ છે તેમ ડયાયની ભગ્પર એવા આ લોકમા
 ગાત વ્રતિવાળા (મજા માઓ) થોજાજ મળી આવે છે મહેનત
 કરી ગિજાવનીમાર (તૃચુધાન્ય) પોતાની મેજે ઉગે છે, ત્યારે ડમેદની
 પાછળ ઘણી મહેનત કરના છતાં પણ તેનો પાડ ઉતાગવામા સગય
 ગયા કે છે, આજ દણાત અન્યરમેમા અને ગાતરસમા લાગુ
 પડે છે કારણકે ડાઈ પણ મહેનત કરી ગિજાય બીજા ગમે સ્વા
 લાનિક મગી આવે છે ત્યારે શાતરસની પાછળ મહેનત કરના ડના
 પણ તે મિદ્ધ વવામા સગય રહે છે આ લો મા બાદ્યદૃષ્ટિવાળ એ
 (સામાન્ય મનુષ્યો) પણ શુ પારાદિ રમેાનુ તો મેવન કરે છે પણ
 ગાતર : ડપ અમૃતનો ડરો તો કુળવાન પુરોને પણ દુર્લભ છે
 અનાદિ ભવના સમ્યામથી પણ તુચ બાળછમે જે સુગાના
 આક રમેાનુ સેવન કરે છે તે રમેા, મિઠાન પુરોની પણ દુ ખે પા
 મી શકય એના શાતરમની સાથે શુ સ્પધા કરી રા શે ? અધોત્
 નડુજ કરી શકે બીજા સર્વરમેાને વાગવારસેવવાથી તેનુ પરિણામ

ગિયાળો અને ઉનાળો એ મે ઋતુ નિયમાનુમાર
 આબ્યારે છે તેમા પ્રાયે વિ ન સભવતુ નવી પણ બરાબર
 સાધમેો તેમા અનેક વિ નો આન્યા કરે છે, તેવીજ રીતે શાત
 રમને મૂંઢીને બી ન નૃગાનાદિ રમેામા પ્રાયે વિધન બણાતુ નથી
 પણ શાતરસ પામવામા તો પગલે પગલે વિધો જણાય છે

વિરત્ર (ખરાબ) આપે છે ત્યારે જ્ઞાતગ્નનુ અત્યંત મેલન ડગ્વા
થી ત મોમ પર્યંત મુખનેજ આપે છે આ જ્ઞાતગ્ન એક કે એ
મ પ છે, જન્મકે તે જ્ઞાતગ્ન (જેમ પા ને તે તે જાતના) સોની
જ્ઞાનના આપવાની તે અગ્નિથી ઢી ન જતા તેની લગ્નથી મુવર્ણ
નિદિધાય છે તેમ) તે તે જાતના ઉત્તમ વિચારોવડે ભાવેન ઠ
ગ્રાથી કપાય કપી મગ્નિથી ન ઉડતા મોક્ષનિદિધુ નરપુ થાય છે
બાહ્ય દિનો યાગ કરીને પાત્રના આ ભાવડે પોતાને ભારિત
(વામિત) ઠગ્તા પ્રમથાન પડિના મનુકમે જાતાવન્થાને પ્રાપ્ત
થાય છે વન, વાવ, મદિરાદિ જે બાહ્યવસ્તુઓ દેખાય છે તે ન
સ્તુમેના સ્વરૂપનુ અતઃગમા જે પ્રાપ્ત કરે છે તે તાત્ત્વક
(તત્ત્વનાની) ઢહેવાય છે

પાત્રીગત્રિની જે ઘડી એ ત્યારે અથવા પ્રથમ ગત્રિનો એક
પ્રજ્ઞા ત્યા પછી નિદ્રા, તદ્રા (આજ્ઞાન) નો ત્યાગ કરી જે પોતાનો

૧ જે જે વસ્તુઓ બાહ્ય દેખવામા આવે છે તે તે વસ્તુ
ઓના દ્ર વ, શુદ્ધ જે પર્યાય તથા ઉત્પાદ, નિયતિને વ્યય વિગેરેનો
જે મનુ' ૨ એકાન્તપૂર્વક વિચાર કરે છે તથા હેય, જે ન અને ઉ
પાદેય એ વી વસ્તુઓને ક્રમે કરી ત્યાગ કરે છે, જાણે છે અને આનંદ
છે તે તત્ત્વનાની ઢહેવાય છે કપાનથી મવીન આ મા ત્યામુધી
અનેક પ્રકારની ઇન્જાને આમીન રહ્યા ને છે ત્યામુધી અ યાત્રમ
પ્રાપ્તિની વાતો (ઇ જ) કરવી તે પશુ નપ્રસદ પુકપથી પુત્રોત્પત્તિ
ઈ જાની માત્ર મર્દુવા લાયક નથી વિવેચ્યુભટના આશ્રયથી
દ્વાનિ મુખટોનો નાગ કરીને જે મોહગતને છૂતવાની ઇન્જા રાખે
છે તે વિદ્વાનોમા પ્રવેગ છે

અને પરનો વિચાર કરે (હું કોણ છું?) અને આ દૃશ્ય વસ્તુ શી છે—
 એમ વિચાર) તેને સાધક જાણ્યો. માધવના લક્ષણો જતાવે છે—
 જે વાદ કરવામાં આદરના ગો નહોય ૧ અને કરી નહોત ૨ કીર્તિ
 નો અભિવાધી નહોય ૩ અને કોઈ પાપુળાગતમાં ઉત્તુષ્કતાવાળો
 (ઉતાવળીઓ) નહોય / આચાર જાણતો જેને નરોય તે પાતાનું ક
 દેવ (ધારે) સિદ્ધ કરી ગકે છે જે કાંઈની માધ્યમિતાની છૂલ
 ન રાખતો હોય ૫ ખીજ દેશના વપ અને ભાષાક્રિયાની પુછપરછ
 ન કરતો હોય ૬ જેને ગીતાદિક પ્રિય નહોય ૭ અને જેને નેન
 ની અપજના ન દોય ૮ તેને ખરે ખરે સાધક જાણવો આકોન
 વર્થાથી જે દ્રવ્ય ન કરે અને મૃતુતિ કરવાથી જે ઉન્મત્ત ન થાય એ
 વો નિર્વિં ૫ માધિમા રહેવો સાધક વ્યવસ્થાને પામે છે લવ
 લેગ માત્ર અથવા સુદૃઢાદિના કમથી જે સગમાં વર્તે છતાં ૧
 અપિતપણાને માટે પ્રયત્ન કરે છે તેને હે વિદ્વાન! તમે સાધક જા
 છો (હું કોણ છું? કયાથી આવ્યો છું? મારા આધવો કોણ છે?
 મારા શત્રુઓ કોણ છે? હું કયા જગત? અને મારી પામે હું ખ
 રથી (ભાતું) છે? એમ માધક નિરતર વિચાર કરે છે આ દુનિયા
 ના લોભના ચરિત્રો (આચરણો) વિમ શુન (વિપરીત) છે એમ
 સતવચેતા દોવાથી પોતે સમજે છે તાપણ ખીજ ૧ નિંદા કરીને
 પોતાનો ઉત્કર્ષ, સાધક કોઈ વખત કરતો નથી આત્માત્મિક ધર્મ
 અને બાહ્યધર્મને વિશે પર્વત અને પરમાત્મા જેવું અતર જાણતા
 છતાં એ ૧ વચનથી પણ વ્યવહારે છેદતા (ખડક કરતા) નથી
 એગાહના સમાવધારો કરવાના ઉપાયો જતાવે છે—યોગીએ
 સાલજના હતા પણ બહેરા જેવા, દેખતા હતા પણ ખરખરો

ધજા જેવા, જોવાના છતાં પણ મુગાડી જેવા અને વિદ્વાન છતાં પણ બાળની જેવા થવું જોઈએ યોગીએ પ્રથમ મનને કોઈ એક લક્ષ્ય (પ્રતિમાજી આદિ) ઉપર દૃઢ કરવું, ત્યાંપછી લક્ષ્ય વિના પણ મનને દૃઢ રાખવું આવી રીતે નિરતર અભ્યાસવાળો તે બુદ્ધિમાન મુખે જી ઉન્મનીભાવને પ્રાપ્ત થાય છે -

(વિચારનાં ઢગલાં વડે) મન ગાત વચાથી અને પોતાના ગ્રાહ વિચારથી ડિયોનો સમૂહ નિવૃત્ત થવાડી પોતાને ન્યાને સ્થિર થ એવ બુદ્ધિમાન પોતાના આત્માને વિષે મા માને જુએ છે જ્યારે આત્મા નાનું ધ્યાન (પિંચ્વ પદ્મ અને રૂપચ) જોળીને ચોવા રૂપાલીત ધ્યાનને પામે છે ત્યારે તે વિજય પરકિતપણે સ્વરૂપમા સ્થિત થતા પગ્માત્મપણાને પ્રાપ્ત થાય છે

વીચેવન - જ્યાંમુઘાં મનની મવાનના જતી નથી ત્યાંમુધીઢાઈ પણ વિચાર કે ધ્યાન નિયંત્રણને પામતા નથી, અને આમ હોવાથી જે નિર્વિકલ્પ અવસ્થારૂપ આત્મભાવમા રહેલા પગ્માત્મતાને પ્રાપ્ત થાય છે તે અવસ્થા મનની નિરતાના અભાવે, પ્રાપ્ત ન થવાથી સ્વ સ્વરૂપ પામી શકતું નથી માટે તે નિર્વિકલ્પાવસ્થામા પહોંચવા માટે અથવા તો મનની શુદ્ધિને માટે પહેલા કાર્ડ આલબન ધ્યાનની જરૂર છે એટલે પ્રથમ આવબળનના આત્મથી મન એક વસ્તુ ઉપર સ્થિરતા કરવા શીખે, એટલે ત્યાર પછી આવબળન વિના પણ સ્થિરતા ગળી શકે આ હેતુથી પિંડઆદિ ધ્યાનો પ્રારભમા ઘણાજ ઉપયોગી

૬ ઉન્મનીભાવ એ એક લક્ષ્ય જેવી અવસ્થા છે, જેને નિર્વિકલ્પ નમાધિ કહીએ તો પણ જી શકાય તેમ છે (જુઓ યોગ શાસ્ત્ર બાગ્મો પ્રમથ)

છે શ્રામદુઃખમદ્રાવ્યાયજીએ પણ આ ૭ કુમ યોગશાસ્ત્રમા રાખેલો
 છે પ્રથમ ઉપસ્થદ્યાન-એક બાજુએ સિદ્ધચક્રજીના મહાઅધના
 નોવીન ગની ગાત મૂર્તિ સમુખ લેખી એકાગ્રતાથી તે જોયા કરવું,
 અને તેમા નીનવણુ, જીજીબાજીએ મનના પ્રિક-પોને રોકવા અને
 તેજ એક ઉપચય યેયમા મનન એકાગ્ર વસ્તુએ ઉપસ્થદ્યાન કહેવાય
 છે આ તો એ ૧ પ્રયોગ બતાવે છે, પણ જોના પ્રગત્ત અને કાંચેયોનુ
 ધ્યાન કરાય છે તે સર્વે ઉપસ્થદ્યાન કહેવાય પદ્મસ્થદ્યાન-ઢોઈએ
 નિહોડ પવન પરમાત્માના નામનુવાચક પદ લઈ તેનુ વારવાર
 ગુણુ કરવું, માનસિક બળ કરશે તેમા લય જવો અને એકાગ્રતા
 કરવી તે પદ નાનકહેવાય પિંડસ્થદ્યાન-કે ૧ પ્રમાણે બાહ્યથી
 બાહ્ય ૧ વાળી મૂર્તિનુ ધ્યાન અને પદનો જા ૧ દશયા પડી તે ઉ
 પાને અદલી લઈ ગી મથવા તો તેની નવીન વપના કરી મનથી
 તે રૂપોને જોયા કરવા પરમાત્માના મુખ ગરીરનો વિલાગ દૃઢ્ય મ
 મુખ લાવી તેની વિરાગાવધ્યા વારવા મનમા દૃઢકસાવવી, તેની
 નિગમી મૂર્તિ અથવા વિરાગી શરીરની આત્મપ્રતિની બાહ્ય એટલા
 મબધી વિચારણા કરી દૃઢતાથી તેની શારીરિક મૂર્તિ જોયા કર
 વી, તેમા લીન થવું અથવા અમરસરણની સ્વતા, દેશનાનો નમન
 વિગેરે મન વિગેરે આમિક સ્વરૂપને ઝોળાખાને, સહાય આ
 પે તેવા વિગેરે મનની કપનાથી ઉત્પાદ કરીને જોયા કરવા, તેમા
 દૃઢ થવું, એકાગ્ર થવું તે પિન્ધસ્થદ્યાન કહેવાય, અને આ પ્રમા
 ણે મન દૃઢ વના પડી ઉપાનીતાવધ્યામા પ્રવેશ કરી આત્મસ્વરૂપ-
 પરમાત્મતા પ્રાપ્ત કરી શકાય

બાવ્ય અને અબાવ્ય નવઉપવી આ આ માને છે પ્રજારે

ત્રણે એને મિદ્ધિ પર્યાય પ્રાપ્ત થયે તે બન્યજાતના કહેવાય છે અને તેથી વિપરીત ન્વભાવનો તે મન્યજા મા કહેવાય છે એ રીતે જ્ઞાન બન્ય હોયના પણ ત્રણ પ્રકાર છે આસનનિદ્ધિ, મધ્યમ સિદ્ધિ અને દુરનિદ્ધિ જે જીવ મધ્ય પુરુષપદનર્તને એ તે મિદ્ધિ ધરાવે તે દુરનિદ્ધિ કહેવાય છે, જે જીવ જાતર મુહૂર્તમા સિદ્ધ થાય તે આમનનિદ્ધિ કહેવાય છે મન આસનનિદ્ધિ દૂર મિદ્ધિકતા વચવા કાળમા જે જીવ મોઘે નય તે મધ્યમ સિદ્ધિ કહેવાય છે અર્હાંત ધમસિદ્ધિને વાયક કોઈએક બ રૂપનુ નર્તન જ્ઞામા આવે મા (પ્રમોધ ચિંતામણિ) પ્રવમા મોહ વિવેચનિતુ જાનિની અંધ રાએ એકપાત્ર ગળ્યુ કે મવાત્તેને મારે એક વચન વાપર્યુ છે *

આ પ્રવમા આતમા અને ચેતના આદિન બસાર મને મીના ન મધી જોડાવવામા આવશે તે મર્મ કપિન ભજવુ આવી કે વપના મણ (ઉપશાદિમા) જેટલે જેટલે કન્યાણુકાની નીવડે કે જેમડે માણવાની મને માછીમારની, પાકા પાદશની મને નવા કુ પગીયાની માપનમા જે ઉત્તમ (આવાપન નાપનાળી) કથા સૂત્રમા રચવામા આવી છે તે શુ ણીને બોધ કરવાને ઉપયોગી થતી નથી ? અર્થાત્ ઉપયોગી વાય છે તેવી રીતે મા ન્યા પરુ જગવા મા આવી છે

* જોકે મોહના અનેક ભેદો છે તેમ વિવેચના પણ અનેક ભેદો છે હતા મોહ કહેવાથી મોહના ભેદોનો સમજ થઈ નય છે, અને વિવેક કહેવાથી વિવેચના ભેદોનો સમજ પણ જાનિની આ પેલાએ થાય છે

† પા ૧ પન અને કુપળીયાની કથા ઉત્તનધ્યનન નૂનમા છે

કપાય (સેનાના) નાયક છે અને (ગાડ) કર્મી શત્રુનું ને ય છે એમ જ ચુવતું આ ભય પણ આ પ્રબંધથી રચનાના બીજા પાને (મૂળ કાળપણને) પામે છે આ અથનુ મર્મન કરવામા (રચવામા) કોઈ ઠેકાણે આગેપા લક્ષણ (જે વસ્તુ પર આગેપ મૂકીને કહીએ તેને તારાપા લક્ષણા) નીએ જેમ મોખરાના અહીં મોહને વિશે રાજાનો મારોપ મૂકાયો છે) ની મુખ્યતા છે અને કોઈ ઠેકાણે સાધ્યવસાનિ । (મારોપ મૂક્યા વિના જે વસ્તુનું નામ હોય તેજ કહેવું તે સાધ્યવસાનિ) - જેમ ઘન્ટે ઘટ કહેવો) ની મુખ્યતા છે

આત્મજ્ઞાન મેવનાર છવોને જ્વરાદિ ગાગનો નાશ થાય છે જરાડપ રાત્રીમીટ્ટું રહે છે, લગ્નિ અને મિદ્ધિના મમ્મદ પ્રસન્નપણે પ્રાપ્ત થાય છે, (નીરાનરણી) જ્ઞાન પ્રગટ થાય છે, વચનાતીત આનંદનો અનુભવ થયે સતે પુણ્યપાપનો ક્ષય થાય છે અને મોક્ષ તો તેઓની મુઠીમાજ આવીને રહે છે માટે હે ભ રજવો ! ક્ષણે તે આત્મજ્ઞાન પામવાને માટેજ તમે પ્રયત્ન કરો

શ્રીમત્ જયગોખરસૂત્રીશ્વરવિરચિત શ્રીપ્રમોદચિંતામાણ્ય અથને વિશે પરમાત્મવર્ણનરૂપ પ્રથમ પીઠબધારિ ૧૦ સમાપ્ત થયો

બીજો અધિકાર

આ માને નિશ્ચયથી જે સ્વરૂપે કહેવો છે તે, (આત્મા) મ ચેતન છતાં પણ તનુ માયાને વશ થવું, તેથી (માયાને વિષે આત્માનું આમન થવાથી) અનિદ્રા મી વચ્ચેવી મ મતિનું ઉદ્દામીન થવું, માયાથી મોહ નામના પુનઃ ઉત્પત્તિ, માયા અને મનને વશ થવાથી અનેક દુષ્ટોનું મહન કરવું નિવૃત્તિથી વિરોધ પુનઃ C

તપ્તિ, મનનુ તેને (વિવેકને) દેશનિવાસવાપ્તિ, મર્વનની
 સેવાથી તેને (વિવેકને) નત્યની પ્રાપ્તિ, મોહના આદેશથી ડામનુ
 વચ્ચે લોકને છતવાપાત્ર, તેનાથી (ડામથી) ત્રાસ પામીને વિવેકનુ
 મનને મરણે જતુ, તેની (અર્કુતની) સમગ્ર વિવેકે પાતાના
 વી પછાનુ દેખાડવુ, દૃઢ પ્રેમવાળી કુમારી સયમત્રીની માથે
 વિવેકનુ પાણિનહણ, તેથી બળની વૃદ્ધિ, યુદ્ધને માટે તેનુ મોહની
 મન્મુખ જવુ, યુદ્ધમા મર્યની મારક વિવેકથી મોઘાધાનુ હણા
 લુ, મોહના નાશથી દુર્ભાગ્યએલ મનને વિવેકનો પ્રતિગોધ મનનુ
 (શુકલ દ્યાનરૂપી) અભિમા હોમાવુ ઘટા ચેતનાનુ પોનાના
 પતિ (આ મા) ને ઉત્પાદ પનાડીને તેને નણુ જગતના નાયક
 ક વાપાત્રુ— આ સવ હુ દૃઢ વાડ્યોને અનુમાટે આ પ્રમોધયિ
 તામણિ નયમા હીંગ બાળક પળુ મોટા પુરુષના હસ્તાવન બનથી
 અટવીનો પાઠ માથે છે તેમ અટરીની મારક ગહન એવા આ
 નયની ગ્યનાના પાળને મજાનુ પુરુષોના આશ્રયથી હું પામીના
 શ્રીપાનાલ પ્રભુ (આવતી ચોવીશીના પદલા નીવડ) ને ધર્મ
 દ્વિ નામના નિપ્ય થશે તેમના ડ્યનદાશ (ઉપગ દેવ) મર્વ
 આત્માનુ નવડપ રમણ શકાને

નિવેચન — પત્રનાબ તીથકને ધર્મઉચિ નામે શિષ્ય થશે
 તેમને એક ગામની નજી મા દેવળનાન ઉત્પન્ન થશે તે અવમરે
 દેવોએ ન્યેવ સુવર્ણુદમળ ઉપગ બેગીને ધર્મદેગના આપના એ
 મુનિને જોવ તે ગામનો દાડો ત્યા આવશે. તે મુનિના મહાન અ
 તિશય તવા જ્ઞાનથી માધ્યમ પામીને તે તેને પૂછ્યો કે “ હે ભ-
 ગવાન ! તમે કોણુ છે ? કયાની આવ્યા છો ? અગેઆ રિતિ

ખાય ? આ પ્રમાણે નિયમ છે જતા આ ટ્રણીક રાત્ર મરણ પામીને
 પહેલી નરકમાં ગયા જા પડે મરણનનો લાલ ધરો તે પહેલા તેણે
 નરકાયુ'ય બાનુ હતુ મરુદ્રના - ચોવ ગેલી શકાય છે, અર્જુ
 નના બાણે પા પેકી શકાય છે આકાશમાંથી પડતી વિજળીને પ
 રુ ગેલી શકાય છે, પણ ઈર્મની ગેળા રોધી શકતી નથી નરકમાં
 રહ્યા જતા, હે આત્મા ! તારા પોતાના કૌલા ઈર્મ ઉદય આ યા છે,
 તેને બે તુજ નહન નર માવી લાવનાવાગો ટ્રણીક રાત્ર દુ ખો
 નો અનુભવ કરે છે જતા (મમ્યન્નિ દોના ડી) તે મત્ય ત પેદના
 બોગવતો નવી ચોગશી હુગર નર્મ આ પછી ખાડકપ આવ
 તમાંથી પાથી નેમની જે તેમ પહેલી નર માવી તે ટ્રણીક રાત્રનીક
 ળશે વિદ્યામાંથી પણ પુવળને અગીનર કરવાની માકક પૂર્વ લવતુ
 નમરણ કરનો ટ્રણી- ગળ નરકમાંથી ની પાતા જતા પળતે (આગલા)
 તવ મળ થી મતિ, ધુન અને અવવિ-આ નજ જ્ઞાનનો ત્યાગ નહીં
 હે અત્યાત્ તે પુ જ્ઞાન નહિત ગર્ભ મા ઉપજશે અથા ટ્રણીક રા
 જાનુ નરકથી નીકળતુ વગે ત્યાર ભગ્નચેતના મા અવમર્ષિણી પૂ
 રુ વધ ગદ્યા પછી અર્પિ ડી ગળનો પહેલો આ । મમાત્ર વયે હતે
 અને ધીજે મારો નરૂ થયે હતે દ વ વયે ની જમીન ઉપર કાળના
 વલાવ ડી આ મમાલેના વ રાદો પોતાની મેજે વરસશે પ્રળા
 અર્પિ ડી જવાળાએ કરી ઠગુજની માકક લાલ વર્મ ની આખી પ્રૂ ડી
 નમ મુકુર નર્મ મેઘની વૃષ્ટિવે જાતન ને પામશે ત્યાર પછી
 હી-મેવના નરમા ડી જતા દુધના સમૂદે કરી બિરાયે ની
 મા પ્રૂવીને તપ ડીજો જેમ પોતાના શરીરને તેજની રાથે જોડે છે
 તેમ આ વ નાજ પોતાના નર્મની નાથે જોડી દેસે અવાત પ્રૂવીને

પ્રવેનવર્ણી કરી ત્યારપછી યતિ જેમ નવીન પત્નોલી સ્ત્રીમા ડોમળ
 વચનોવડે નેહ નાખવ કરેછે તમ થો ય અવગરે ઘૂતધન નામનો
 ગસાદ (સી મદગ) પાણીવડ પૃથ્વીમા વિ ના (ગ્નિવતા) દાખવ
 કરશે ત્યારપછી અમૃતના વગસાદની ઉત્તમધારતપ હાથથી પૂ
 તથે સી આ પૃથ્વી નાના પ્રકારના અગ્નિના મિપથી રોમોદગ્નમે
 કરી હુપવાગી દેખાગ પછી જેમ કવિ પોતાની વાણીને કા-થોને
 રિતે અનેક રમો (નગારાદિ)ને સંયોજિત કરે છે તેમ ગમ નામનો
 વરમાદ પાણીવડે અનેક રસોને પૃથ્વીમા સંયોજિત કરશે પછી
 જેમ શત્રી વિષે તારાઓ પોતાની મેળે પ્રગટ વાય છે તેમ હાજ
 ના અવભાવની પર્વતો, વેલો અને વનાનિ પાથો પોતાની મેળે (અ
 નેક પરમાત્મોએ એકવાયધ) પ્રગટ થશે તે અવગરે આભરતથે મા
 ખીજને ઉપકાર કરનામા તત્પર, ન્યાયના નિપુણ અને વિલસિત
 ગુણવાળા સાત દુવડો થો તેઓના મિત્રપ્રા, સુખમ, સુખમ,
 નવ્ય પ્રભ, દત્ત મૂલમ અને સુખધુ એ મનુકમે નામ નાણવા ત્યાર
 પછી ધીમે ગાગે પાર્વ નધ ત્રીજે આગે ગરુ ધયે અને વૈતાલ
 પર્વતની નગરના ભ મા આને ના નાતદાર નામના ગોદેગમા તે
 દુવડોના વરમા નાખાવથી સુખમ આદુનિવાળો અને શુદ્ધિ
 ના ગત્યપનિતે પાણીને એટલે મુમલિ નામે દુવડો ઉત્પન્ન કરે
 નેને ભદ્રા નામે ગાગી ને, જેના મત્વડે સી ડોમોટીના પ રર ઉપર
 રથ ના ગિયવડપ મુવાના મિથિ લીમોટાઓને નતપુટગો વર્ણન
 ગો હવે આપી-ગતનો ઉપ સીમત નામના વરકાનાસ સી ની
 નીને તે મૃગનયની ભદ્રાદેવી ॥ કુશિમા અવનરગે તે અવસરે
 હસ્તિ, વૃષભ, ગિહ, વસ્ત્રી, પુષ્પમાળા, ચંદ્ર, નર્મ, વગ, દંડ, ન

જોવર મમુડ, ભુવન, રત્નરાગિ અને અગ્નિ આના સ્વપ્નને અનુક્રમે
 ધીરબુદ્ધિમાન જેમ નવિયાને ભુજે તેમ દેવોને પુત્રની બદ્ધારાણી
 ભોગે મુમતિ નામે કુવકર મા સ્વપ્નનુબા જોવામાં પાતાની બુદ્ધિ
 ને અનુસાર ડોરેશે તેવા પ્રથમ દેવેનો નોંધ દ્રવ્યા આવીને સદા
 શાંતિને નમસ્કાર કરી આ પ્રમાણ કહેશે—“હે દેવી! પણ ભુવનને
 વિશે જેનાથી અણબીજુ દવત નથી એવા દવતને કુશિમા ગર્ભપણે
 ધારણ કરી તે દેવેથી પણ વદાય છે હે દેવી! આશ્ચર્ય છે કે જિનન્યા
 થી અધિ મળે આપવાવાળા ગર્ભરૂપ જિનામણિને ધારણ કરતુ
 આ તારૂં ઉદર રત્નાકર (મમુડ)નો પણ પરાભવ કરે છે હે સ્વા
 મિની! આ કપટકૃષ્ણના અકુરાને ઉદરરૂપ ગુફામાં ધારણ કરતી
 તુ મેરૂપર્વતનુ આ દરણુ કહે છે અત્યંત સ્ત્રીઓનો મમૂં તારી આ
 ગળ તૂણી ઉપમા બોગર છે મા સ્વપ્નોના મહાત્મ્યથી મુન
 અને અમુકને મેવનીડ એવો નામ પુત્ર પ્રથમ અગ્નિ તથા
 આ પ્રમાણે કહીને ઇંદ્ર જિનમ પામ્યે સને વિક્રમિત મનવાળી અને
 ગેમાયિત થયું છે શરીર જેતુ એવી તે મંડોલ (નવન) પણાને પા
 મશે પછી રીમે ધીમે પગ આપત કનાવાળા, જેના દોહડ પૂર્ણ
 વના છે તેવી, અપ પરિનારી રહેનારી, પગ ચાલાર તેનારી અને
 અપ આભૂષણ ધારણ કરનારી તે બદ્ધારાણી ગર્ભને વૃદ્ધિ પમાડશે
 ગલ વૃદ્ધિ પામતો છતાં પણ તે ગાળીના ઉદરની વૃદ્ધિ કરશે નહીં
 કેમકે જેની જે સ્થિતિ હોય તે જિવિતિનો નાશ કરનાર આ મમથ
 પુરૂષ થશે હા કૃષ્ણનિગાનેનીની માફક પ્રભુ વગ થયે નતે મા
 તાને લક્ષ્મી તો વૃદ્ધિ પામશે, પણ કેપ, સોભા ય, બુદ્ધિ અને ધૈર્ય-
 દિ ગુણો પણ અતીશે વૃદ્ધિ પામશે કાંક અધિક નવ મહિના

બચીત થતા બાદ તેણી અદ્વત્તિવરે દિશાઓને પ્રકાશિત કરતા
 રૂપ જેવા પુત્રને જન્મ આપશે તે વખતે પુ પ્રથમ આક્રી રહ્યો
 હોય એવો સ્નેહ વહન કરતા હોય નહીં તેમ તે ભગવાન પોતાના
 જ મધીનરકને વિશે ગેઢવાળાને પણ (અ રમમર) સુખી કરશે
 હશ્મી દેવીના વામને માટે પુત્રીને કમળમય કરતા હોય તેમ દેવો
 પ્રભુના જન્મ અવસરે કુઓ (એક જાનુ માપ) પ્રમાણે કમળને
 વરસાવશે પડી છપ્પન દિગ્ગુમારીઓ આમત ક પવાલી જિનેશ્વર
 ભગવાનનો જન્મ થયો જણી ત્યાં આવીને પોતપોતાનું નર્તન
 કરશે તે દિગ્ગુમારીના જયા બાદ જિનેશ્વર ભગવાનનો જન્મોત્સવ
 કરવાની ઇચ્છાથી મેઝ પર્વતના ગિળર ઉપર ગોસડ ઇદ્રા મળશે
 સૌધર્મ ઇદ્રા (મેઝ પવનના ગિળર ઉપર) લાવેલા જિનેશ્વર ભગ
 વાનને તેઓ (એકડા થએના ઇદ્રા) પુત્રાવત મેઘની માફક
 ઘણા પાણીનીરનાન ગવશે ત્યાંબાદ પૂજન કરી, સ્તવના કરી, જિ
 નેશ્વર ભગવાનને પોતાના નગરમા મુખી અરે ડોટી સુરુની દૃષ્ટિ કરી
 જેમ આજ્યા હતા તેમ તે ઇદ્રા પાલાસ્વનાને જશે પ્રભુના જન્મ
 સમયે પુત્રી ઉપર પતની વૃદ્ધિ થશે તેથી પદ્મનાભ અને મહાપદ્મ
 એવા બે નામ તે ધારણ કરશે ત્યાર પછી પાવ મધ્યમ ઓધી પા
 લત કરતા, અને પ્રભુને વિરેન્દ્રાપન કરેલા પ્રભુનું પાન કર
 વાથી પુષ્પ થયું છે શરીર જેનું એવા તે પદ્મનાભ વૃદ્ધિ પામશે
 એક જાળામાની બીજા જાળામા જતા અને એક હાથનાથી બીજા
 હાથમા જતા આ જાળાપ્રભુવિધિન મનુષ્ય અને નર વચ્ચે ચા
 લેનો વાદ હોઈ વખત ગાત વશે નહીં ઘણા દેવો વા ત્રાજ જાળ

કના રૂપ કરીને પોતાને ધન્ય માનતા સત તે ગભુને થા નાવ
 પ્યામા કીંગ કરાવશે વનમથી ના નાળા અને અત્યંત ગમગી
 શોભના એવા પત્રનાથ માઠ વર્ષના વયે દતે આન દિત એવા માત પિ
 તા તેને રાજ્ય ઉપર આપાપા પ્રશે યુગ્મિવડે મળને વધારનાર રાજ્યને
 વીની માફક તે ભોગવશે, પરંતુ પશ્ય ભોજન કરનારની માફક યુવાવ
 રવા, લક્ષ્મી અને સ્ત્રીના મોજક પરિદોષને તે ભોગવશે નહિ વિવિધ
 યાત્રાને વિષે ઉદ્યમવાન પત્રનાથને પૂર્ણ ભદ્ર અને માણિભદ્ર
 નામના બે દેવો દુઝનાયક થશે જોવાલા વિના પ્રાર્થના કર્યા વિના તે
 મન ધન આપીને રાજ્યા વિના આ બે દેવો પત્રનાથ નામના ભાગ્યવડે
 મુદ્દમા સુનુની માથે મુદ્દ કરવા પાતાની મેળે ઉચ્ચે તે મુદ્દ કરતા
 દેવોની મામે કાઠ પાડા શત્રુ ભોગી શત્રુને તર્ફ દારણક અમુ
 ગેના શત્રુ રૂપ દેવોને શુભ મન મો પગલવ કરી શકે? અર્થાત્ નજ
 કરી શકે આ ઠાગપી પત્રનાથ દેવોનેના એવું નામ મેનકો
 તરફથી પામશે

એક દિવસે મનેના માનવ પાતાલને આ પ્રમાણે વિનંતિ
 કરી 'હે મહારાજ' ચાર દાનવાળો અને ચંદ્રમાની માફક ઉજવણ
 કોઈ એક નવીન હાથી આજે તમારા આગલામાં દયાકથી આવેલો છે?
 શુ ઇન્દ્ર અરાવણ હાથીને આપને ભેટપૂા તરીકે મોકલે છે અથવા
 તમારા પુત્રથી જે આકને દિગ્દુગ્ધનીઓના સમુદ્ગમાથી ટોઈ હાથી
 મારેલો છે? તે અમે જાણતા નથી મેસરા લાયક અને લડાઈને
 લાયક આપને પહેલાના જે હાથીઓ છે તે અવ હાથીઓમાં આ
 હમણા આવેલો હાથી પોતાના શુભોએ ડગી સ્વામીની માફક

અ રાગુ કે છે પુત્રી પાત્રી ગણાય એવા રાજાનીને એકવાર
આપે માં રાત્રી જોઈ થોડા છે કેમકે મપૂર્વ રાત્રી જોઈથી આ
નેમો પાત્ર નક્ષત્ર ધાય છે પત્રનામ રાત્ર મ રાત્રા -હેવાથી
હાથીની શાળામાં આની તેજી રીને જોડે ઉપયોગ ૧૫૬ નિ રાગો કે
આ હસ્તીરત્ન રાત્રી પ્રગળ વયુ? એવી જાણુમે કેવેનાં પર્વતની
નજીની અપીમા ગુનેારો અને દારાત્રાની રાત્ર પામેયો આ
ઉત્તમ હુ ની માગ પુરુષની પ્રગળને મદી આપ્યો છે એ પ્રમાણે
જાનવડે નિલુય કરીને જેમ સૂર્ય નિગૂના નમખને અગીયાર ઠી
આ રાત્રી મ રામા આડક ધાર નેમ ને પત્રનામ રાત્ર તે હાથી ઉપર
આડક થયો, આ વેલકોમ ધરના રાહનને લખેલા ઠગતા તે હા
થી ઉપર એમીને ગ્રામ આનામાદિ ને વિવિધ રંગે તે વખતથી આ
મી નિમલ રાહન એવા નામની દુનિયામાં પ્રખ્યાતિ પામશે આ
પ્રમાણે જાણ ભોય મં ૧૫ કુવાને માટે પ્રમુ રાત્રના
કેટલા વખત રહેશે

અન્યથા પ્રજાદેવલોકથી લોકાતિક રો આવીને અવનરના જાણુ
મે રાત્રી માકડ આમીને વિનિ નિ જોડે કે 'હે રાજાપાલ! પૃથ્વી
ઉપર મર્મનીયને પ્રતાપો મનુ યોને જ ને લોક રીલભી આપનામાં
નમેજ નામીત છે' પછી તે પત્રનામ લીધે એક વખ પર્વત
મેનાની ધારાએ વરસાદ વગસાનીને (મોનાનુ દાન આપીને)
વરાકતુમાં વગમના વરમાદને પાણુ છતગે અથાત્ ધરુ દાન
આપશે તે અનસરે રપાકતુ ક્ષીપુ (પૂર્ણ) થયે અને જેમાં
માવતીની શ્રેણીઓ વિરુદ્ધ થઈ રહી છે અને મધથી જે ચાયેલા
પ્રમો આની રચા છે એવી રાત્ર કતુ નિન્તાર પામશે જે (રાત્ર

દ્રુત)મા સેવે. જળની પૂર્ણ થએ ના છે, જળ વિઠવવું કમ
 જોવી શોભિત થઈ રતુ છે, કમગો પ્રમરતા તતુથી ગોભે છે અને
 તતુઓને પણ હુનોએ શુભમા ધાગના કા જે હુનો હમીઓનું
 પણ મૂનના નથી, ન પીઓ વીવાગડિત પ્રાપ્ત થએ ન વિચેને
 જાએ છે અને લીના વિનાસાદિને જીઓએ અગી ૧૨ કના) મેની
 ન દ્રુત શર કાળમા ગુ પ્રધાન નથી? અ સૌત પ્રધાન છે શેષ
 મા નીવનને પાટીમા નિમજપાણે, આઝશમા પાંચ પાણાને અને
 રમતામા કા ની ગુદિપાણે ઠરતી થ રતુ, ૧૧ પુરોના મમુના
 થમા ૧૦ મ શુર જે શુષ્ક કદે છે તે શુષ્ક આ લોકમા ઠરે ૩

ત અવમરે નાન વાની કમર થએ સને અને માતાપિતા પ
 ન વ પામે મને પત્રનાલ ભગનાન નયમ લેવાની ઇચ્છાથી પુન
 ઉપર રાગનજાર સ્થાપન કર્યે પછી ઇના સહિત દેરોએ દીક્ષાને
 અભિરે- જ્યારી નન તા માગળ ના પ્રકાશના વાજી ન વાગના
 પૂર્વક દેવતાવડે આઝાને મને મનુ યોવડે વૃદ્ધીને અવકારા વિ
 નાની જનાવતા, અને નગરલોગેથી ગુલ જવાના ભગનાન દિવ્ય
 શિમિનમા આરુઠ થઈ નગની બહાર વાનમા આવશે પછી
 શિખિ ૧૫૦ દેવ ઉતરી પાવ ન રના અવકાર (૧ કંથા નકાર, ૨
 વચ્ચાલ નક, ૩ પુખ્ત નકાર, ૪ આલરણાલ કાગ, અને ૫ માલાલ કાર)
 નો ત્યા ૧ પ્રશે પત્રી પાથ વેના કરી ૪ કા સાલવ નિવારશે એ
 ઠને પ્રભુ 'નિદ્ધ ભગનાનને નમઝાર થાઓ' એમ કાંને યાવત
 જીવ સન નવ (સપાપ) યોગો (વ્યાપાર) નો ત્યાગ કરવાગપ
 થારિ ન મગીકાગ ક ગે ત્યાગા નિશ્ચય, મયમના સ્થાનથી પ

નિન નાની વતારા, પોતા અને બીજા ઉપર મમતાનવાળા, સવ
 હોના આધારમૂળ, ધૈર્યવાન, (છ કાયતુ) રાત્રી કરવાથી મનોહર,
 શીત વાન અને તાપના નમૂને પવનની માફક મહાન કરનાર એવા
 પ્રભુ તપસવી અમિના જોરથી હમરૂપ અને બાળી નાખશે નત
 અગ્નિનાર ન્યા પત્રી જ્યારે બાર વર્ષ અને સાડા છ માસ જશે,
 ન્યા ભગવાન કવચના પામશે તે અવધર દેવોએ તપુ ભુવનને
 આભપણુ તુલ્ય નમવમગ્નુ જે મને સુવર્ણમય મિહાનન ઉપર જે
 બીજા ભગવાન જોજન પયત વિન્નાર પામતી અને સવ હોના
 મમતુ નદી તેવી વાણીવડે મ ગહિન છો. પ્રયેધર્મદેગના દેવા
 નો પ્રારભ કરશે તે વળને મહાચારક પૃથ્વીને વૃદ્ધિ પમાડવાને
 પાણીની પીક તુલ્ય તીવરની વાણીવડે પ્રતિગ્રાધ પામેના ધણા
 હોના નાગરૂપ ભ-નીને માદગમહિત અગ્નિકાર કરશે બીજાઓ
 દેશવિરતિ (શ્રાવના નત)ને અગ્નિનાર કરશે અને વેદ શ્રેષ્ઠ
 વાળી નમ્યસ્તવને અગ્નિ રરશે વારણકે કપટુમ મગ્યા જતા
 ચાન્દ્રકો નાઈ એક કચિવાળા હોતા નથી પત્રી નીન જિ પોના મ
 મુઠાય ધયાથી તેમાથી અગ્નિનાર મુનિઓ ભગવાન પામેની વિપદી
 (તપત્તિ, મિતિ અને વ્ય રૂપ તપુ પદ) પામીને તપુધર ધશે
 પત્રી દેવાથી તપુ હ વધન ન થાય એવા (માધુ, સાન્ની, શ્રાવન,
 ત્રાવિષ્ટરૂપ) ચતુર્વિધ નવની સ્થાપના કરીને પ્રભુ ભવ્ય છોડરૂપ
 પૃથ્વીમા નમ્યસ્તવરૂપ બીજને નાવતા ના મીતુ જગ્યાએ વિ
 હાર કરશે

અન્યદા કોષાદિમ્થી ગદ્યવિત અવાતુ ક્ષમાવાનુ ધર્મરૂચિ
 નામના તેમના કોષોએ- ગિ ૪ “ મને વેવળજ્ઞાન કયા ધર્મો? ” એમ

ભગવાનને પૂછશે એવું ‘ સુશામ નામના જામમાં તમને કેવળ
 જ્ઞાન થયું ’ આ પ્રમાણે ભગવાન કહેશે તથા તે મુનિ ત્યા જશે
 કાળકે આળમને આધીન થનારાઓને કોઈ વખત પણ
 એ પદા મળતી નથી તે જામના વનમાં એક સમિટી પ્રતિ
 માને અગીકાર કરીને ધ્યાનની ધારામાં આડઠ થવાથી તે ધમકચિ
 મુનિને કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું. મન ત શુભવાન એવા તે કેવળજ્ઞાની
 મુનિને નમન ૧૨૬ વાને માટે આનેના દેવતામાં C ને સ્વરે જ્ય
 જ્યારે જ્ય પછી દુહિનો નાદ અને દિય C ત્રાત કરીને મુખી
 એવા દેવતાઓ તે મુનિની મન્મુખ જે રીને ધર્મદશના સાક્ષણે
 (આ દુહિ આદિના ગમ્દો સાક્ષીને) ત્યા આરેયો તે જામના
 કાળે ગકાર, અગણિત દેવોના સમૂહ પ્રાવીને બહુ માન કરે છે
 છતાં વિચિત્ર પણ ગવ કરતા નહીં એવા તે મુનિને જોઈને ઘણીવાર
 મુખી ચિત્તમાં વિચાર પામીને વિચાર કર્યો કે “ અરે ! મદિ
 માના મહિરૂપ જે ધમને ધન્ય છે ! નવપને વિષે પણ અમોને એક
 પણ દેવનું પ્રગટ દર્શન નહીં તેવા પ્રત્યક્ષ લાખો દેવો વગર
 જોનારે આ જીનમુનિની સેવા કરે છે કપરાઈના થોડા લાભથી પા
 અમે મિત્રના મનિમાં લીધેએ છીએ ત્યારે અરે ! દેવો પણ કિ
 કરે છતાં મા મુનિ પ્રગાત્તિત્તવાળા છે નિરૂપમરૂપ, વાલન કે વા
 લ યક લાવડયા, અને નિવિઠ સુવાનથા છતાં પોતાના આ માને
 આના C ના આર્જી મુનિએ નતના કષ્ટમાં ગ્રાપન કર્યા છે ” આ
 પ્રમાણે મનમાં વિચાર કરીને C વસિત પરિણામવાળો અને નિ
 ર મનવાળો તે કાકાર અન્યત સત્વવાળા તે મુનિને નમન ૧૨ કરીને
 ચલાયો ય મ્વાને જોનશે પણ એ મુનીકની નિદાન દેશનાનું વાન-

વાર ધનસુ ડરવાથી નેને ઝોટનો બધો સતોપ થશે કે તે દેવોમા
અને પોનામા ડાડ પજુ તકાવન નથી એમ માનશે અર્થાત્ દેવો
અમતપાન કરે છે તે કરતા આ દેવનામૃત અત્યંત વિશિષ્ટ છે કે
જેનું મે પાન કર્યું છે તેથી દેવો કરતા મારામા કાંઈ પણ ન્યૂનતા
નથી એમ તે માનશે દેશનાને અતે તે કાકોઁ મુનિદાજને પૂછશે
'૦' '૬ મુનિશ્રેષ્ઠ' તમને જોવાયાં એવું કાણુમાત્રમા વચનથી કહી
ન શકાય તેવું આશ્ચર્ય હું પામ્યો છું પરંતુ હું મહારાજ! તમે
કોણ છો, કયાંથી આ-આ છો અને આ લક્ષ્મી દેવી રીને પામ્યા
છો? આજુ તમારૂં વૃત્તાત ઠીને માગ જેવા છવ ઉપગ્રાનુચ્છ
કરો કદાચ તમારાં વાલીનહે હું પણ ઉત્સાહ પામું, કાશ્વટે આ
(તમે પામ્યા તે) લક્ષ્મી મેળવના માટે ઉત્તમ પુરૂષોના ચરિત્રનું
સાક્ષણવું એ ખરેખર લાભાયક છે" આ પ્રમાણેના પ્રશ્ન સાંભ
ળીને તે શ્રેષ્ઠ મુનિ મોગરાની કળીઓ તદ્દશ દાતની દ્યુતિની સાથે
વામ ડરનાની વાણીવડે કહેશે 'હે રામ! તમે હંમણા મને જે
પ્રશ્ન પુછ્યો તેનો ઉત્તર હું આપુ છું પણ તુ એ હેવાવ ધણો મોગ
છે, માટે ગાત ચિત્તવાળા થઈને સર્વ માલજો"

શ્રી જયગેખરમૂરિ વિગ્રચિત પ્રજોપ ચિતામણિ
અથમા શ્રી પદ્મનાભ તીર્થકગ્નુ ચગિત્ર અને ધર્મકચિ
મુનિના વર્ણન સહિત બીજા અધિકાર મમાત્ર વયો.

ત્રીજો અધિકાર

માઠિ અને અતવિનાની મનતછોડોથી ગોખિત અને સ્થિર
 વામ કપાડપ રમે કરી ઉવસિત છે લોકો જેને વિશે એવી મમાર
 નામની નગરી છે જેને વિશે ઉત્તમ, મમ અને જાન્ય લોકોને
 જોવાને નવર સ્વચ્છ, મધુ અને પાતળાપણુ મધ્યમ પાતક
 મુલ્ય મને છે જે કેઈ જા, નગર મામ, ખામ, નગી અને
 પર્વતો થઈ મા, વિશ્વમાન છે અને આગળ થયે તે સર્વે આમ -
 સાગ્નગરીન ખુમાના એક ભાગમા રહેનારા છે મથાત સમાર
 નગરી થઈ મોટી છે મા નગરીમા કુલુભાષી લઈને ઈશ્વર પથન
 ના જે ડાઈ જો છે તે નવ મા નગરીમા પ્રમુખ ભોગવવાના
 અધિકારી છે અહીં તે નગરીમા નૌભાગ્ય સમ્પત્તિ એવું રહેલું જ
 વ્યાય છે કે અનેક અર્થો તેમા દેખાતા છતાં પણ લોકો તેમા
 રહેતા ઉદ્દેશ પામીને નામી જતા નથી કનેશ ભોગવના છતાં પણ
 પોતાના ઘરને નહીં મૂકના નિષેધના છો નગરના બીજા છોડોને
 પાત્ર સ્વચ્છને મિત્ર રહેવાનું નીખરે છે બીજા ના રોને વિષે પ્રાથે
 ઘરોનો ક્ષય દેખાત છે, પણ જેમા ધરોનો ક્ષય થતો નથી એવી
 મા ન નાગ્નગરીમા લોકો નિગડપણે વને છે વગી તે નારીમા
 નમુદ્રો કુટોની માફક, મેરૂપવતો કીંગ કરનાના પવતની માફક,
 આકાશ ચદરનાની માફક અને તાગઓ મોતીના લગ્નનીમા મા
 રૂઢ મારણુ કે છે (દેખાય છે) તે નારીનું ઈશ્વર પણ જેને
 એક એક દેખી શકે નથી એવો ડાઈ એક મો. રાપડ હુ નગર
 પાલન ને છે આ હુ મરાજના જે ગુણો છે, તેમા કેટલાક પ્રત્યક્ષ

છે અને કંટલાક પોતે છે તે નવ નુત્રો પ્રગટ કરવાને સાર
 ગ્રહાવાળો (શેવના) રથ અમનથી છે લાગી થયને પ્ર
 થ્યા કંટલા અને નિર્જન થયે તપ કે ના (મદાપુત્રો) પણ
 તંતુ હાલ નવર નિરૂપણ ગ્રામા પોતાના પ્રયા અને નિર્દાશ માને છે
 મામલીએ મેરૂપવત પાટલા ૬ અને મે પાથે મમુર તરવામા જે
 શૂર જો છે તે નવ આ મહા પગડની દુનગતની શક્તિએ કરી
 નેજાળવાન છે એક મમથમા ને જાન ની રથોને અને જઈ
 રાખા જેવો વેવાન હ મગત તેની નાથે મિનાઈ કંવાને ઈ
 નના પનવી પણ લાલ પાને છે, નાસત તેની માથે શ્વી શ
 તો નથી જે બુદ્ધિ ન્યાદ પૂવરૂપ નમુદોને મુખે જોણ હી જાવ છે
 તે બુદ્ધિ વ્યપ્તીને મા મસા તના મ ન કેવાક માનમદેનના
 દુનગરૂપ છે જા નામે મા દુનગતના જાનમમુર ૬ નાવ
 રૂપ છે તેમા કેવાએક કેવોયો ઉત્તમ જોધરૂપ મોનીરી બ પ
 છે અને કેવાએ જાગળ જોધરૂપ મ ગમ છે હી બરપૂર છે જે
 (કેવજનાન)ની આ જા આપશમા નેર સૂર્ય પન ની મા મરજો
 છે તે કેવજનાન આ હી નાતનુ નાભાકિ તેજ (મરૂપ) છે
 નર્મમા, વર્તુમા, ગ્રમા, ૧૫મા કે મ નાનમા કે રિયજ પ્રકા
 રથી મા દ મશાત જોણખાતો ૧૫, અમોત આ દ મગતમા
 નર્મ, વર્તુ, રમ, ગધ કે સ નાન છે નર્મ રાગી તે જાળ,
 યુવાન, આર્ય, મનાર્ય, સ્ત્રી, પુરુષ, નાવર, તમ, ગૂરમ કે જાહર
 એમ કેઈ પણ પ્રકારે કહેવાનો નથી કેવળ તે એક રૂપવાળો
 દના પણ રૂદ્ધિ-ગતની માકક પોતાના દ વ કર્મોની લ્પ ૧ વ
 થેન આશ્રયના (નરીરના) બેઠે કરીને મિનાતા (અને રૂપો)ને

પામે છે (મેમે છે) તે કમનહિન હોય છે ત્યાગુધી પૃથ્વી, વજ, વજ અને યથાગમા વિવાગ ક' એ અને ડમગ્નિત વાય છે ત્યાં લોકાચ (મિદ્ધાવચ્ચા)ને પામીન કરી આ સમારનગરીમા આવ તોજ નથી જેમ કાષ્ઠમા અગ્નિ, તનમા નેલ, દર્દીમા ઘી, માટીમા મોતુ અને જથમા પાટી રત્નુ છે તેમ તે શરીરમા રહ્યો છે

‘હુ’ એની પ્રતીતિથી જાણી શકાતો, (ન સારી આત્મા) જે કાળમા સક્રિય (ક્રિયા કરવાવાગો), ઇન્દ્રિયને અગોચર, અનતપ થાયવાગો, કર્મનો કતા અને તેનો બોખ્ખા, જ્ઞાન ય, દેહધી જુદો, અસખ્યાત પ્રદેશનાગો, આદિ અતરહિત અને (ઉત્તમ) યોગી એાધીજ જાણી ગમન એનો અવતપથી મા આત્મા (હમન્ત) છે જેમ અધારી ખરિ મ લોક ઘરમા પ્રકાશ ક' છે, તેન લોકને વિષે રહેવા મમદ્ર્યોને મા આત્મા પ્રકાશિત કરે છે જેમ મેનાનો અધિપતિ મેનાના અજને અને મુનાગ રથના અગને જોડે છે, તે મતે (આત્મા) પાથનનો (પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ અને આ કાશ)ને થત વર્તક જોડે છે જેમ નેન વિના મુખ અને તેજવાન અડ વિના આગથ નિજ્યે શૂન્ય લાગે છે, તેમ ચેતન્યથી શોભતા આ હસનાન (આત્મા) વિના સવ જગત શૂન્ય છે

સ્વામીના વિયોગદુ ખની મતજુ અને વિરિધ પ્રકારના ઉપે કરી સ્વામીને રજન કરનાની આ (હમન્ત)ને ચેતના નાનની રાણી છે સવિતિ ઉપનિષ્ઠ, રવિન, ચિદ્ ચેતના, પ્રજ્ઞા અને આત્મજ્યોતિ-મા રવ ચેતનાના એકાથ વાનડનામાતરે છે અ જન વિનાનુ, ઉજ્જવળ, ઉદાગ, અપ્રતિપાતિ (આબુ ન જાત તેડુ)

અને નોંધવું એવું દેવગાન નામનું પહેલું નામ તે એ રાણીનું
સ્વભાવિ રૂપ છે આ દેવગાન ૨૪૫ (૧૧૧) પાંચે છાં
હુ સગવળ તેના સ્વરૂપને બાળુનો નથી, કારણકે જ્ઞાન રાણી દર્મ
કરીને તે (૧૧૧) નિરતર હાથેયો છે, તે એના નીચું
બુદ્ધિ ન નવું બીજું રૂપ નામનું છે પણ તે મુખરૂપથી પ્રનામા
અનન્ય ગુણકી છે આ હુ ૧૧૧ પ્રગટ હાની નીચે જે લો
છે, સ મો છે, ખાત છે, જન છે, મુલ છે - જેવે છે તે સપ
હાથો તે બુદ્ધિ (એનાના પીઠ રૂપ)ને સાચી રાખીને જ કર છે
પાવે દશનવાગ્દેશ્ય આ એનાને પુરુષી પે । યજ્ઞેત્રી માનેત્રી
છે અને નાનિત્ર મનવાગ્દેશ્ય પાવનુત્રી પેના યજ્ઞેત્રી મ ને છે, ૮ ૫
પણ તેનું ખાત જ્ઞાન ની બરાન-માજતા પળ પાતાના પાનીના
આ એના જર્ઝ વખત ત્યાગ કરતી નથી તે જ્ઞા મ દેવ તે સની
નળની ત્રીનવાવડ દનરાગમ વિદ્યામ પ મેત્રી છે કલિના એ
પ્રાવીનું એકલમળ છે, ૮ ના મીડી પૃથ્વી ખારી પૃથ્વી એમ તેના બ
ને- જોઈ છે તેમ બુદ્ધિ નેક નાન સ્વરૂપ છે તોપણ સુબુદ્ધિ અને
અનુબુદ્ધિ એમ તેના ને લે છે તેમ, બુદ્ધિ અને મસ બુદ્ધિ
જોને ૧૧૧ રાજની મણીઓ થઈ છે, પણ નૂથની મનિ અને રાત્રિની
માકકે તં અ યોન્ય ઈર્ષો કહે છે હુ સગવળ ન્યાદે પહેલી ૧૧૧ બુદ્ધિ
ગણીના નેવાથી ઉત્તમ કાયનો પ્રાણ કરે છે ન્યા બીજી અ ૧
દુબુદ્ધિ વચ્ચે ૫ વીનેનેમા ઘણા પ્રગટના મત ૧૫ કરે છે તે જ ને
રાણીમા દુર્બુદ્ધિ (અનુબુદ્ધિ) રાત્રને ઘણી પ્રિય વડ પડી છે,
કારણકે પ્રાથે સ્ત્રીમતો નદાઓના નમ્રદુર્ગી માદક ની રા આસ પુ
વાળા દોષ છે સુબુદ્ધિને વન વડે ન્યા રાત્ર અમા ૧ નર્મ

ન રા ન ડો, એમ વિચારીને દુર્મુદ્ધિના આમન્ત થયેલા હ મરા-
 વાની ડમગપ મેવને પ્રગ સા જે છે અનુક્રમે તેજ સ નારનગરીમા
 રોનાની, કામજાદિ પ્રયોગની બાજુ અને વિષયાદિ લોગવવામા
 પ્રતીજી માયા નામની આં એ હ મગજની લોગપતી (રાખેલી
 સ્ત્રી) થઈ માયા નમ પરિણતિ, પ્રકૃતિ, આકાશની રંગણ અને
 આત્માને બાધનારી નિકાલના નામે દોરડી-આ મગજે માયા સ્ત્રીના
 નામાનસ છે કનૂકા કરવાવાળી, મલ્તાથી જરપર, કદોલની
 માફક રપણ, વિનાવડપ વેનડીના વન તુ ર અને રામની ઉત્પત્તિ
 કરવામા સોળ વાની રનામા મરણી તે માયાએ નિરતર મીડા
 વ્યવનોએ કરાને ગમને એવો વશ ડના કે ત લાજમા પતુ તેને પો-
 ત થી દૂર કરનો ન હતો માથ માધવામા તત્પર અને નિરતર રા
 તના ગરીરમા રહેવાવાળી તે માયા આં માનરે આત્મ સંપુદ્ધિ
 અને દુષ્પુદ્ધિ બનેના કહેના અનુમા વતવા લાગી જ્યાં તે મદ
 બુદ્ધિને મળે છે ત્યારે નાધુપણા (ઉત્તમતા)ને પામે છે અને
 જ્યાર દુષ્પુદ્ધિને મળે છે ત્યારે તે દુષ્ટતાને પામે છે જ્યારે તે
 મુળમમાધિમા રહે છે ત્યાર પુણ્યરૂપ મોનાની માકળે કી એટા
 કરે છે, અને જ્યારે દુષ્ણિતપણે રહે છે ત્યાર પાપરૂપ લોગની
 મા ગે રી પાતાના ન્વામી સાથે એટા કર છે જ્યાં તે પુણ્યની
 માથે જોાય છે ત્યારે 'હું મહા કુનીન [ઉત્તમ કુળવાન]
 છું, હું ધનાન્ય છું, હું રૂપવાન છું' એમ કહીને ગ વ અહ ડારડે છે,
 અને જ્યારે તે પાપની માથે જોાય છે ત્યારે 'હું નીચ કુળનો છું, હું નપુ
 સ છું હું વિયોગી છું, હું રોગી છું' એમ કહીને રાગ દોનપણાનું આલ
 બન કર છે ધણે ગગ દેખા ની, હમતી અને કીડાના ડરણ મૂત

વતી તે માયાએ હું મરાજને એમ જાણી લીધા કે જેથી તે [માયા] તે [માયાથી]ના ઉપર કદિ પણ કોઈ કળા નથી પુણ્ય મધ અને પાપ મધના અતિ દલીલાવડે કરી હોયે બધે એવો હોવાથી તે પાતાનું આજીવન મતલબ લાગે વચેતુ નાણુનો નવી તેના (માયા)થી દૃઢ જ માએલો છતાં પણ તે પવનથી અધિ-રે નરે પતાળના તળીયાની સિદ્ધિશિક્ષા પર ન જવા માનવાનો અવગર કરી મોકલે છે અને ધિનિન પણ હોયે । નહીં પામતા નિત્ય તેનું પોષણ કરે છે આ ગુણથી વિદ્વાનો તે (માયા)ને ઠામણુ નવા વામી કહે છે આ દુર્બુદ્ધિ પ્રાપ્ત પતિની પ્રીતિ મને વિશ્વામય મિત્ર છે એમ ધારીને કાંઈ વખત મુખુદિને દૂર કરીને ત માયા દુર્બુદ્ધિની જેવા કરી હોયે તેથી આ મારા મગ મનુષ્ય છે આ લગ્નરી છે એમ જાણીને દુર્બુદ્ધિ પગ તેનું પોષણ કરી રતી આ પ્રનણે તે બને (દુર્બુદ્ધિ અને મારા)ને અગમ્ય મ પેદ્ય પોષક લાવ મુબધ થયો જો અ પ્રમાત્ર માયન કોના નમન પછાથી અને દુર્બુદ્ધિની પ્રભાથી મતલબ મુખુદિને તનુપાયા માગે કરી નાખી ત્યાં દુખી થયેલી મુખુદિ વિશાળ કરવા લાગી કે 'બદ્ધારની મયાથીએ મળીને મારા પતિને મારા વેરા કર્યો પાગડાના પ્રવેનથી ઘર નાગ પામે એ હોજીની વાણી નુત્ર નથી જે આ મારી જેન (દુર્બુદ્ધિ)ને પણ આ (માયા)થીએ દુટ બનાવી છે માયા વિના તે (દુર્બુદ્ધિ)નું બળ એવું નથી, પણ એની વાત છે કે હવે તે (દુર્બુદ્ધિ) પણ મને મળી (મારી) થયે એવું થવા) ફર્લન છે આ બને દુટ જીવાના પાશમા

આ ને પતિ પડ્યો છે એ હું મોઢી આફનમાં જ વી પી છું
હું સમજું છું જા આ વળને શું નથી? સ્ત્રીઓના અરિ. સ્ત્રી જ બા
પો છે, મ ન માલમ માગો પુરુષ જાણી ગયો. યી તો પણ જો
મને વખત મળ્યો તો જાધી હુકીકત પતિને જતાવીશ નવા તાવ
આવે ના માણુ મને વૈ મૈષધ કહેનો [આપનો] નથી, નરા પા
પીના પુરને તરન માગો એ જા ને નથી, તેમ નરા કોઈને પડિ
ત પતા તાત્કાલિક રોકો નથી, તેટલા માટે અવનવનું બાળપણ
તેજ મત્સ્યયોને યજ્ઞ ઉત્પ ન રના છે' [તેવી મૈ પણ અન
નર વિના બોલતું કીડ નથી]

હવે મેરે અનમરે માયાએ મહામગવાન મોહનામના પુત્રને
જન્મ આપ્યો તે જન્મો ૭ તરન / એવ યોધ્યાઓને કામની મા
ફક ગણવા લાગ્યો મોહ ગોકમવાલ, હાનસ્થ ગજન માગાય, અતુ
દ્રોત અને ગતિ—આ જાધા મોહના નામાતર રાખે છે આ જગત
મા માયાએ મોહને અથા મોહિ માયાને જન્મ આપ્યો મેનો નિશ્ચય
નય બુદ્ધિમાન પુરુષોને પ્રમાણ છે પરંતુ ચેરડીની ગાકમાંથી ચેર
ડીની ઉત્પત્તિ, ગોઠડીમાંથી આમાની ઉત્પત્તિ અને જગડીમાંથી
ડિંડીની ઉત્પત્તિ યાવ છે તે ન્યાયની ધનકારવૃત્તિએ ઉપર પ્રમાણ
(મારાવી મોહની ઉત્પત્તિ છે) ખેડામાં આ યુ કે પોતાના શુભોવટે
મેહ હુર્મુદ્દિને પગ અચલ પ્રિય થઈ પડ્યો આશ્ચર્ય છે ૭ મળી
ઓનો (મનપત્રીઓનો) એક તેના પુત્રને વિરે પગ ન કમે છે તે
ઓ (મારા અને હુર્મુદ્દિ) મને મેહને ઘણી વૃદ્ધિ પ્રમાણવા લાગી,
એને (મેહ હુર્મુદ્દિનો ઘરો એક હોવાથી) આ માનને જ

પુનઃ તે એમ ધારિતા પણ બાણી શક્યા હી અવાનવીજ મતિ ।
 અને વજની માફક - દુઃ સીરવાળો મોહુ કારણ નિરાયોદ્ધો ઉપર
 વેર ધાગ્યું કરતો અને પોતાના પિતાનો પાપ દોષ કરવા લાગ્યો ત
 હતા પણ બને આંખોને વડાલો હોવાથી ત પિતાને પણ વહાવો ગયો,
 તેના નિરંતર તેને જોવામા રાખીને જ ન જાત તેનું ચ ન પૂવડ પા
 થત કરવા લાગ્યો પામ (ખમ)ના ગંગાવાળો ગંગાની આતુર થઈ
 (ખરજ ખાતુના મીઠી લાગે છે પણ) ખરજ ખાતુનાથી નિરંતરની વૃ
 દ્ધિ કરે છે, તેમ આ મોહુ પરિણામે બચ જરૂર જા દેવાવાળો છે છ
 ના પણ (નંદાળા મુખરૂપ દેખાવાથી) હ સરાજ તેને મુખને માટે
 મ નવા લાગ્યો માયામા આસન્ન વયેલા હ મરાન્તજો પોતાનું હતું
 શ્રદ્ધે જનકીલામા ગામન્ન વયે ન રાજની માફક અજ્ઞતુ કરી ના
 યુ મનોત્ નાગ પમાડ્યું અનુક્રમે કિન્ને દેખાતા અક્રની માફક
 ચેતા ॥ તજથી બ્રહ્મ થયે ન હ મરાન્ત મ પુકાને ગોચ પ્રવા લાય
 ક થયો ખરાખ આચગણનાથી મીનો આફર કરીને મનુ-
 થોશુ નુ અનર્થ ઉત્પન્ન નથી કરતા? અર્થાત્ સર્વ અનર્થ
 ઉત્પન્ન કરે છે સમુદ્ધિનંદે પોતાના ક્ષયકર્તા નારી રીતે ચિતવન
 નહીં કરે તે (હ સગન્ત) પેતાની માફક વિચાર વિના આમતેમ કર
 વા લાગ્યો તેથી મૂઠ, મદ માળગુ, ગુગો, પાનજો, આધજો અને
 બહેરો ઇલાદિ ખરાખ વાણીથી લોહા તેને જોવાવવા લાગ્યા -

જલ્યારે આ જીવ મનુષ્યોદ્ધને મૂકીને અગન્નુદ્ધ, નાયા, મોહ
 વિજેને આધીન થઈ માહા કાયો કરી અને જોતમેમ્મ કુન્ન
 નાના પ્રકારના હુ જોનો અનુભવ કરે છે, ત્યાં લોહો નેને મ,
 આળગુ, ગુગો, આધજો, બહેરો વિજેરે નામની મેલાવે ॥

હું કાલ હુ, ગામારે નેજદો-કડ કુ, કયા રી આ-યો હુ મને
 કયા જર્જન ? ઇલાહિનો વિશ્વારૂપના મનુષ્યુદિ, પાશ્વરી જેમ
 ચાળનો અર્થ ન કં તેમ આ હુ રામનો કોઈ વખત પણ
 અશ કરતી નહોતી પત, પાશ્વ, ધૂળ, પાણી, અગ્નિ, વાયુ
 અને વનસ્પતિ વિગેરે એકે ક્રિયામા મન ત લગે ગર્વન આ માયા
 સ્ત્રીએ તેને લમા-યો પછી કમી કોઈ, કુચુઆ, છીડી, અર્જણા
 વીંછી ઇ યા વિ લે ક્રિયામા પણ તે (માયા સ્ત્રી) ને વગ થકને
 ઘટો જાળ કયો પછી ગધેડા, માલવા, દેડન, નિલાણા, કાગળ,
 સર્પ અને ગોળી પ્રમુખ તિર્જન પચે ક્રિયને વિષે પણ તે (માયા)
 સ્ત્રીએ તેને ઘણો કાળ લમાડ્યો તેના આદેશથી પરાધીન એવો
 હુ સગત નરકમા પડા ગયો (મત્ય છે કે) નાયગના છેવ-
 વાથી પાદહુ મમુડને વિષે પણ પડે છે ચ બુદ્ધિ અવગ્રાથ
 મેળવીને હ મરાજને મગી ન જાય તેટલામા જે જે ઠેકાણે તે
 જતો તે તે સર્વ ઠેકાણે તે (માયાસ્ત્રી) તેની પાનેજ રહેતી જોડે
 હ સગતનુ ઘાતુ પ્રેમમધન તો છેત્રી (માયાસ્ત્રી) મા હતુ, અને
 મહાબુદ્ધિમા તો (પ્રેમમધન) આત આતરે હનુ, તોપણ (અ-
 નુકમે) ઉદે । કરવાનાગી માયાનું દુનમપનુ કાંઈ કાંઈ રા-
 જતએ બળ્યુ પણ રાત વિદ્યાન હોના જતા દુરાચારવાગી માયા
 સ્ત્રીને મૂકવાને મમર્થ થયો નહીં (મય છે કે) મમુડના પૂ-
 રમા હુણેલાને મૂકાવવામા કોણુ મમર્થ થાય ?

આ પ્રમાણે અને- લગેને વિષે લમી લમીને વગેમાની
 માન્ડ યાત્રી એવો હોય તેમ અન્ય રાતએ માનવ નામના

શહેરનો આશ્રય કયો, અર્થાત્ મનુષ્યપુત્ર પામ્યો આ નગરમાં
પ્રવેશ કરનાર તેને કમના યોગથી મન નામના બાળકની સાથે
અકસ્મત મેળવ થયો, અને તેથી તેણે ઘણું સરા શુકન થયા
એમ મન્યુ દર્શિયોએ શકુણ કરેલા ભાવને આત્મામાં વ્યક્ત
કરવાનું કહ્યું, જવડી ચાવવાવાળું, મકપ ડરવાવાળું, પુતંગવોથી
પેડા થતેનું, ચરીરે મૂકમ, ઘણા દ્રવ્યોવાળું (ઘણા પરમાત્મોથી
બનેલું), અજમરણિન અને મહામનવાન-એના મનને 'તે મા'ં
પ્રધાન થશે' એમ ધારીને હુસસાત્તએ અગીયાર કુયુ પોતાના
ગાળી મહુણ કરેલા જોડ વાપી આર્થિક પુતંગવોવડે રત્નએ તે
માનવ શહેરને અત્યંત વૃદ્ધિ પમાડવાનો આરંભ કયો.

આ માનવ નગર પ્રાણુ (પ્રાણ, અપાન મમાન, ઉદાન
અને વ્યાન) પાત્ર વાયુના મહાધરૂપ કુદુખીઓથી ભિન્ન છે,
નના મકરના વ્યાપાર કરવામાં પ્રતીલુ એવી પાત્ર દર્શિયોથી વ્યા
સ છે, તેમાં નિતર વજન થતી ઇંડા અને પિંગનારૂપ ગાંગમાર્ગ
(પેરી રશ) છે અને કેન્દ્રનું પુરુષવાન્ છત્રોથી બાહી શબ્દ
તેને સુપુરુષ નામનો એક સાન્ડો રમ્બો પાત્ર છે, તે અનુક્રમ લ
તઓના આવેષ મટે નાભિરૂપ કુકળી કપગોલિન છે, તેમાં નવ
રમ્બાજ છે, ઘણા કનેશી રક્ષણ કરવા માટે બુલકપ અર્ગવાઓ
અમૂલ છે, કેશરૂપ નવ તેમાં ફરદી ગી છે અને સાત ધાતુમે
(રમ, રૂમિંગ, માસ, મેદ, અગ્નિ, મજ્જા અને વીધ) રૂપ પા
ડ્યો (મહોદવા) છે આ પ્રમાણે તે તત્ત્વઓને બેાવવાને લા
યક આ માનવ નર કેટલેક કાળે વિન્નાર પાત્રુ શબ્દો મન્માન
પામેનું મન પણ પર્થોસ (સમર્થ) થયું અને અનુક્રમે દેહીધ્ય

માન ન ચાલતાના અધાનરૂપ સુવાવશ્યાને પામ્યું પરંતુ મયાને વશ થએલો રાજા ક્રમે ક્રમે પોતાના ચક્રોરતુ રમણ કરવાને પશુ અમ મધ વધે (મધ છે કે) ઝેગયી પીડાએલો મિહ પણ નિ-
ખળ શિયાળાની માફક આચરણ કરે છે પોતાના પતિની આવી દશા જોઈને ન મુદ્ધિ માયા ઉર એ પ મી એદની વાત છે કે (સ્ત્રી છતાં) મનુષ્ય થઈને આ માયાએ પતિના બગનો નાશ કર્યો એક દિવસે પ્રમ સજા પી કવેશથી પતિથી જરા દૂર થયેલી માયાને જોઈને એકાદ દિન કરનારી મ મુદ્ધિ એમતે પોતાના પતિને કહેવા લાગી કે—‘હે વિદ્વાન! હે ઉત્તમ પુરોહિતા મુગદ તુ ન! આ દુષ્ટ સ્ત્રીના વ્યમનને શામાટે માંડે છે? આવી નીચ સ્ત્રીનો પરિચય કરવો તમને વાયડ નથી હું આમી! કોઈ પણ વિદ્વાન પુરુષ તો આ દુષ્ટ સ્ત્રી માથે ગળ કરતો નથી તમે આના ઉપર રાગ ધરીને દુઃખ મનુ પોમા મમલીપાત્ર કયું છે (અન્યો દિગ્ધી ન મુદ્ધિ હમરા ને સમજાવે છે) હે નર્યો! નિર્મળ ઉચને આપસવાગી પૂવ નિગાને મૂળને ઉત્તમ પુરુષોને નિંવાલા ચક્ર પશ્ચિમ દિશા તરફ તુ જાય છે, પન તેનું જે દિશા તને મળે છે તે ઠીક મળે છે એ દિશા કહીને કયો પુરુષવાન જીવ પીગનાક્ષન ઉપર ખાસ નાખે? અથાત્ તે તુ તારી મેળેજ મમજી લેજે.

તૃતીયા પીગના મનુષ્યે પશુ ચોઆયોગની વિચારણા તો

પૂર્વ દિશા મમાન ઉચ આપસવાગી તો હું છું, અને પશ્ચિમ દિશા સમાન મમન કરનારી આ માયા છે મૂલ તુ મ લને છે. માટે તે સ્ત્રીનો ત્યાગ ધરીને માટે આર કરો, નહીં તો અન્ય શાને પામશે.

કુશીજ જોડે દેમકે અતિ તૃપા લાગ્યા હતા પણ ડોઠો મનુષ્ય
 ન જાણતા હવાનુ પાણી પીને? ખરાબ આચરણવાળી આ માયા
 શ્રી મોક્ષના અભિનાયી છોએને પણ બધનનુ કારણ છે, કારણ
 વિનાની શત્રુ છે અને તગ્ના માણુમને ડુભાડવામા તત્પર છે
 આ તનારી માયા શ્રીને તમેજ પ્રગટ કરી છે, તમેજ વૃદ્ધિ પ
 માડી છે અને તમેજ પાનાની શ્રી બનાવી છે, તમાગ આવા
 આચરણથી જે નાસ્તિક મનના આત્રય કરવાવાળા છે તે ગાળે
 બાળસહિત ન તરન કરે છે કેપના સગમા જોગ્યેની આ મા
 યાને તમે તે નાસ્તિક મનમાજ પુષ્ટ કરી છે તે કુતરીને મારી
 માથે માધર્મ્યાનાના ઘરદુષ્ણમાટે ડોઠો છો? અધાનુ તેને અને
 મને મરખી કેમ મરો છો? આ પૂતારી મધના બિંદુની ઉપમા
 તુલ્ય વિષય મળ્યો શ્રુત આપીને પાડી તમનેજ નેરની નર-
 ઠોષ કુવામા દેવી દે છે તે તો તમે જાણતાજ નથી તે મહા પ-
 રાક્ષમી પુરુષ! આ દુષ્ટ શ્રી તમને બાધીને જીવેકમા જમાયે
 છે શુ આવી પણ તમને શરમ નથી વતી? મા માયાનુ તમે
 પ્રયત્ન નથી પાપલ કરો છે, ત્યાજે ત તો હવે તમને જાણે છે
 આના ઉપર ઉપમાગ દગ્ધાની તમ કી ઇચ્છાસર્પને દુધનુ પાન
 કરાવવા જેવી છે માપણ, અગ્નિજવાળા અને વિગહાની નાકક
 વૃદ્ધિ પામેની આ દુષ્ટ શ્રી નેના વધાગ્નાગ્ને અને પ્રકારની
 માડી પીગ કરે છે મગેવરથી જેમ તવાનગાની ઉત્પત્તિ, અમૃ
 તના કુટથી કેળી ઉત્પત્તિ, સૂયથી અધકાન થયા, ચંદ્રથી જેમ
 ન જાણુ વર્ષનુ, નમુદથી જેમ ધૂળના દગ્ધાની ઉત્પત્તિ અને
 પશુબોજનથી જેમ રોળી ઉત્પત્તિ તેમ પરબ્રહ્મ વડપ એવા
 તમાગથી આ કુર્મનો ઉપદ્રવ નહોતે છે

વિરેચન—કેવળના દુષ્ટાનેમા ન થવાની વસ્તુની જેવી રીતે
ઉપત્તિ બતાવી તેમ તમારાથી કર્મની ઉપત્તિ ને ન થવી જો
ઇએ તે યર્થ છે

સ સાગના પ્રારભથી અથાન અનાદિ કાળથી તમારી પા
છળ લગેવી અને સ્વચ્છે વ્યવહારથી આ માયા વેરાળની
માફક તમને કગલે આપે પત્ત કહે છે તેને અનુમત્તના છે
તા પણ તમે જાનુના નથી મા માના સ્ત્રીમા મવત્ત વનીક
રણ કરવામા કુશળપત્ર મલને છે જે તેમ ન હેય તો કે દુષ્ટ
સ્ત્રીને પણ તમે જિનહરી કેમ માને ? કમળનુન છરે, તુલુ
ધાન્યનુ જોજન, રેતીનુ ઘર, ખાણ પુરૂની પ્રતિજ્ઞા ગને આ
સતીને મનેક—આ બધા મિથરતા વિનનાજ હોય છે અત્યાત
એમા સિનરના હેતી નથી વેશ્યાની મહત્તમ (અપ્ર) જેમ
પ્રથમ મધુર આનાપ વડે લોભ પમાગને અને (ના) પુરૂ
ધનથી બાળી થાય ત્યારે) નિકળના પમાડે છે તેમ આ મથ
સ્ત્રીએ (વેશ્યાની માફક) કદા શુભરાન પુરૂપોને પણ નિકળના
નથી પમડી ? મનાત મવને નિકળના પમાડી છે મરે ! ત
ભુવનને રક્ષણ કરવામ સમર્થ તમારૂ તેબજ કયા ગયુ ? ઉદ્ધર
પણ દુનબ એકુ તમારૂ અંશર કયા ગયુ ? પ્ર નથી એકડી ક
રેવી શુભરૂપી વશ્મી કદા સતી ગઈ ? હે સ્વામી ! આ પપ
સ્ત્રીએ તે સમગ્ર વસ્તુઓનો નાશ કયા છે એમ તમે સમજ
વળી (સ્ત્રીઓ કેવી છે ?)

‘ સ્ત્રી કાષ્ટ વિનાની જન્વી છે, પાત્રી વિનાનો પ્રવાહ છે
નામ વગરનો રોગ છે, અગ્નિ વિનાનો તાપ છે, લોહા વિના

આ છે, આકાશ વિનાનું બંધન છે, ધૂળની વૃદ્ધિ વિનાનું મા-
વરણ છે, ઘાટ વિનાનું મનઃસ્થાન છે, રાત્રિ વિનાનો અધકાર છે
અને દોર વિનાનો પાથ છે' સ્નેહથી ઘેવા થયેલ પુરુષોએ
આદર કરેલી જીજ્ઞાસા (મામાન) શ્રીઆથી પણ તેના જાને ભવ
(આભવ તથા પરભવ) નાશ કરેલા દેખાય છે તો હે બુદ્ધિ
માન! આવી માયાસીનો આદર ઠરવાથી બને ભવનો નાશ થાય
તેમા તો હેલુજી શુ? આ (માયા) સીના ભયથી પ્રાયે હું ત
મારી પામે રહેતી નથી, અને જિજ્ઞાસાને મહુ હુ તો માન એક
છાયાપરો રહું છું પણ પ્રગટપણે રહેતી નથી આ માયાનો
જે મોહ નામનો પુનઃ તે નિઃચે તમાગે દ્રોહ કરનાર છે
હે ન્યામી! હું નથી બાપતી કે એના ક્યા શુભથી તમે તેના
ઉપર શાંતિ થાઓ છો? વળી આ માયાએ તમારી દુર્બુદ્ધિ નામની
સીને વરા ઠગી છે, તે નિર્મળ મનને મનિન કરનાર દુર્બુદ્ધિને
પણ તમને નીતર કરેલો હિંચન નથો સીને વિષે વેરણ તુલ્ય
આ માયાનો તમે હજી પણ ત્યાગ કર્યો તો રાહુથી મુક્ત થ-
યેન ચક્રની માફક તમારે તેજ તમે કમીથી પાછું મેળવશો"

આ પ્રમાણે સંબુદ્ધિની શિક્ષાઉપવાણીથી હસગતને અમર
તો થઈ પણ તે આપદથી ભય પામી લાય નેમ અર્ધશણ્ણ પણ
સ્થિર રહી નહીં તેથી મદોન્મત્ત હમરાવતએ (કરીથી) અધ-
કારરૂપ માયાનો સ્વીકાર કરવાથી (રાત્રિને વિષે) 'મૃણાલીની
માફક મદબુદ્ધિ સ્થાન સુખકમળવાળી થઈ ગઈ

હવે સદ્બુદ્ધિ પુત્રોની નિદા અને આઓની સ્તુતિ કરે છે

પુરૂષો વચન બોલવામાં કંઝેર હોય છે, અને વગી હૃદયમાં નિયત હોય છે જ્યારે તેઓ વધારે ક્રોધાયમાન વધા હોય, ત્યારે પ્રભવડે અથવા સ્તુતિનડે પણ તેઓ શેફી ચક્રના (શાન કરાતા) નવી આઓ નિદા ડોમળા હૃદયની હોય છે, અને પુરૂષો પ્રાચે ફૂલ (સ્નેહ વિનાના) હૃદયના હોય છે, એ વાત ખોટી નથી જુઓ, નહીંઓ સમુદ્રને સ્વાદિષ્ટ (મીઠું) પાણી આપે છે, ત્યાં સમુદ્ર નદીઓના મોમાં ખાડ પાણી નાખે છે (સરતી આપે છે ત્યારે નદીઓના મુખમાં ખાડ પાણી થાય છે) જ્યારે આપો મોટા મનવાળો મનાં મૂકે છે ત્યારે (એમ નિશ્ચય થાય છે કે) પરિત આત્મા-સ્વાખ્યાઓને પણ તે ભવિન્યના હુએ ઓળંગી શકાય તેવી છે આ પ્રમાણે નિન્દાર કરીને સદ્બુદ્ધિ ૧૫ ની (ચોક્ક)ની શરૂઆત થાય અર્થાત્, કેમકે ઉપદેશાળા ન્યાયનો ત્યાગ કરે તો તે મદ્બુદ્ધિનું મુખ્ય લક્ષણ છે

તે (સ બુદ્ધિ)ને નહીં કેખવ થી માયા ઉતરી (વધારે) ઉન્માદ કરવા લાગી મૂર્ખની પ્રભા હૂં થવાથી શુ ગતિ આહુકાર નથી કરતી? અર્થાત્ કહે છે પછી શકારહિત માયાએ પોતાના સ્વામીના આજ્ઞા શરીરને એની રીતે આનિગન કર્યું કે આ બનેનો દૂધ અને પાણીની માફક ખીરકુલ લે. સ્વે નહીં તે (માયા-સ્ત્રી)ના આનિગનના સુખને પ્રગટ કરવાને તત્પર થયે તો હુસરા જા નિરતર તેનાજ રાગની વિશેષ વૃદ્ધિને માટે પ્રવર્તવા લાગ્યો. 'આ માયા સંબંધે અયત પ્રિય છે' એમ મારી રીતે નિર્ણય કરીને

બુદ્ધિમાનોમા સુખ્ય એવા અને પણ તેનીજ એવા કૃષી ગત કરી
 હવે મન નિરતર બીજા જયે નીને માયાની ગુણિ, પ્રુણિ, બાજ
 અને તેજ જેમ વૃદ્ધિ પામે તેજ પ્રધાન કર્યા લાગુ મહામળ
 મનને માયાએ પણ કેટલીક હકમી આપી એનકોને વિષે જે
 પુરુષબધમુદ્રીનાળા (કૃપણ) હોય છે તેજુ એવાને માટે
 લાયક છે? અસાત નથી માયાની પ્રેક્ષાથી હવરાતએ મનને
 પાત્રના પ્રધાન બનાવે માયે શ્રીના પથના માણ્યોને
 ધનાહયો વૃદ્ધિ પમાડે છે

હવે દોઝ અવમને કામ(વિષય)થી માધુજ વયેલા અને શ્રીને
 અગીયાર કૃષ્ણની ધરિયા કરી (દોઝ શકા કરે તે મન તો
 નપુમક છે તેનો ઉત્તર આપે છે કે)—મન એવો શબ્દ બો
 લવામા નપુમક વિશે છે, પણ પગમાર્થથી મન નપુમક નથી
 મનની એવી ધરજા સવાલી નિતર બસાંગની નજી રહેવાવાળી
 હુબુદ્ધિએ ચાપા નવજ નવાની પ્રવૃત્તિ નામની પોતાની પુનીને
 ચાપા મનની નામે પરગાવી પ્રવૃત્તિ [મનપ્રધાનની શ્રી] નિર
 તર મોહને વિરે સનેકની વૃદ્ધિનો વિચાર કરતીહતી, કારણકે માયા
 અને હુબુદ્ધિથી આ પ્રવૃત્તિ નામ જીવન વિચારવાળો નોટાતી એક
 દિવસે હવરાતની પાસે આગેવી સફળવૃદ્ધિ આ તથે શ્રીઓ [હ
 બુદ્ધિ, માયા અને પ્રવૃત્તિ] ને એમને વિચારવા લાગી તે “ગતની
 અપૂર્વ ભક્તિ કરવાનાળો મરખા ગુણવાળી શ્રીનો સમુદાય બરા
 બર મળે છે અમનું નિહન કરવાને માટે કાળના જોરથી કર
 મધુરતાવાળી આ તથે શ્રીઓ પણ લરણી, ભટ્ટા અને યોગિનીની
 માફક એકલા મળી છે પોતાના સ્વરૂપને નહીં જાણનારો રાજ

મારી ગિખામણુ તો કોઈ દિવસ સાબળતોજ નથી, અને આ સ્ત્રી
 એના કામણુ કરવાથી પોતાને [શુભાધી] મ પૂર્ણ જીએ છે, જે
 અધિકારને મનપ્રધાન હુમણા અગીકાર કરે છે તે [મનપ્રધાન]
 ને પણ આ સ્ત્રીઓએ ચળાવેન [ફેલેવ] દેવાથી આગામી કાળમા
 તેનું ચિરપાડું હું જોતી નથી જ્યારે મારો શુદ્ધસ્વાથમજ આવો
 થયો ત્યારે હું શું કરું અને શું જોતું ? આ ઘરની છાની વાત વિ
 ચારતા પણ મને લજ્જા આવે છે આજ કારણથી જ મારાથી પેદા
 થયેલ નિવૃત્તિ નામની મારી પુત્રીને આ મહા અમાત્ય [મન]
 ની માથે પરણાવું અને જાણ્ય તેને વાઈ પુન થાય તો તે ક્યેશમા
 હુમેલા આ પોતાના માતામહ [હુમગજ] નો ઉદ્ધાર કરવામા
 નમર્થ થાય, અને તેજ આ પ્રજે સ્ત્રીઓના વેગને શેડવાને પણ
 સમર્થ થાય ” આ પ્રમાણે વિચાર કરીને ‘ તુ મારા સ્વામીને ઘણો
 વહાનો છે ’ એમ પ્રધાનને કહીને સદ્ગુણિની નિવૃત્તિ નામની પો
 તાની પુત્રીની માથે મનપ્રધાનનો વિવાહ કર્યા ત્યારથી જેમ પૂર્વ
 મને પશ્ચિમ દિશા સૂર્યની મેવા કહે છે, તેમ જીવ જીવ અવસાન
 નાળી પ્રવૃત્તિ અને નિવૃત્તિ નામની બંને સ્ત્રીઓ વારાફરતી સ્વા
 મીની મેવા કગવા લાગી કરિઆણાના વેગાર કરવાવાળા પુરૂષને
 જેમ પ્રાત મધ્યા ક્રિયા [દુધન જોલવી, કરિઆણા બહાર કાઢવા
 વિગેરે કાર્યો] મા પ્રેરે છે અને સૂર્યાસ્ત સધ્યા તે ક્રિયાની નિવૃત્તિ
 કરાવે છે તેમ પરેની પ્રવૃત્તિ સ્ત્રી [મનપ્રધાનને] ક્રિયા કરવામા
 પ્રેરે છે ત્યાં જીજી નિવૃત્તિ સ્ત્રી તે સર્વ વ્યાપાર બધ કરાવે છે
 અનુક્રમે પ્રવૃત્તિએ દુર્ગુણિની માથે અને નિવૃત્તિએ સદ્ગુણિની સાથે

[મન પ્રધાનનો] મેળાપ કરાવ્યો, અને ઠાકાગિરોવક [ઠાકાડાની આખના યોગાનો] ન્યાય પોતાના સ્વામીને સીખવ્યો. *

દુર્ણુદિએ માયાની મારી ગીતે બદ્ધિ કરી, એટલે તે દાબિટ્ટી માયાએ પાનાના પુત્ર મોહની સાથે પ્રધાનને મિનાઈ ડગવી અને તે [પ્રધાન] ને ડહેવા લાગી કે—“ હે પ્રધાન! તમે લાભ્યવાન છો કે પ્રવૃત્તિ જેવી સ્ત્રી તમને મળી છે કેમકે પ્રાચે શુભવાન પુરુષોને પણ સરખા શુભવાળી સ્ત્રી મળવી દુર્લભ છે વિલામવાળી, પુમમ્મુરત અને કપ્પયુક્ત પ્રાર્થના પણ એટલું પામનારી પ્રવૃત્તિના જેવી સ્ત્રી મેં પૃથ્વી ઉપર જોઈ નથી કે સ્વર્ગ! સદુદ્ધિથી જન્મેલી જો આ નિવૃત્તિ કન્યા તમે પગળ્યા હો તે તો સ્વભાવથીજ આળસુ, ક્રિયા હિન અને દુનિઆથી વિલગ ભવભાવની છે તમે યુવાન છો, તેમજ બાળવાન હો, માટે તે [નિવૃત્તિ] મા આદર કરવો એ તમને ઉચિત નથી પૃથ્વીનો ભારડયાડવામાં નમર્ય શેપનાગને [નરીર નુ] નકને આમર મડપ કરવામાં શુ પ્રીતિ થાય? મર્યાત્ નજ થાય તમે [પ્રધાનપણાની] મન મુદ્રા પામ્યા હો તો હવે સન જનવર્ગનું રજન કરવાવાળા થાઓ પોતાની સરખા શુભ વિનાના માણસની સાથે આસક્તિ કરવી તે મહાનના ભગને માટે થાય છે આ મોહ ગજળીજ છે મે તેને જન્મ આપ્યો છે તે તેને તમને સોપુ છું આ દુર્ભાગ છે તોપણ તમે અને તમારી સ્ત્રી બને તેને

* ઠાકાડાને આખના છિદ્ર બે હોય છે, પણ જોવાની શક્તિવાળો ગોગો એક હોય છે, તેથી આખોનો ગોગો જેમ ફેરવવો હોય તેમ ફેરે છે તેવીજ ગીને આ સ્ત્રીઓ જેમ મનપ્રધાનને ફેરવે છે તેમ તે ફેરે છે

વૃદ્ધિ પમાડજો [શરીરે પુષ્ટ કરજો] આ પ્રકારની માયાનાં ગિળા
મપુથી મનપ્રધાન પ્રગતિ ઉપર ઘણો મનેજ રાખવા લાગ્યો, પરંતુ
આત્મે આત્મે નહીં પરંતોની નિગતિને પણ ભોગવતો હતો.

કાળાતરે નિગતિને મહા વિવક્ષણ વિવેક નામનો પુત્ર થયો.
તે પુત્ર સર્વ પાપાના સદુ-અરુદપણા [છતાપાપુ-અઠતાપાપુ-
હિતપાપુ-અહિતપાપુ વિગેરે] નો વિરુદ્ધ કરવામા સમર્થ થયો.
વિરે ના જન્મથી જો પામેની માયા, દુર્બુદ્ધિ અને પ્રગતિ [આ
પમમા] કહેવા લાગી આપણો નાશ કરવાને માટે આ વિષનુક્ષ્ણનો
અકુર ઉપાય થયો છે, માટે જેમ તેમ કરીને આ વિવેકને રાખ
અને પ્રધાનને મગ્નતા દોકો અને આપણે સર્વે માતા [નિવૃત્તિ]
મહિત વિવેકને અર્જુની કાળી મૂકવાનો પ્રયત્ન કરે. આ પ્રમાણે
તે સર્વ સ્ત્રીઓ (આપમમા) બોલે છે, તે લામા મદ્યુદ્ધિ ત્યાં આપી.
'આ વિવેકથી પર્મમશ્વરને તમે પામશો' એમ પોતાના સ્વામીને
જણાવવા લાગી ત્યારપછી મરાજી જ્ઞાન અને ગુરુ શરી-વાળા તે
નિરેજ જાળને જોળામા બેસાડી નિગતર લાડ લડાવવાની ઈ
ચેષ્ટા કરવા લાગ્યો, પરંતુ પેની રણ સ્ત્રીઓને રક્ષ થયેલો જ્ઞાન ધ
જાકાળ સુધી વિવેકને દેખવાને પણ સમર્થ ન થયો, તો પછી લાડ
લડાવવાની તો વાતજથી કરવી! આપસ આપસમા વેગધારણ કર
તા એવા મોહ અને વિરેજનમા રહેલ દુર અને શાત વ્યસાવવા
જાળાપક્ષી અને પોપટની માફક રાજની આગળ વૃદ્ધિ પામવા
લાગ્યા ત્યારપછી વપળ એણાવડે પતિને ખુશી કરતી પ્રવૃત્તિએ મા
યાને અને પોતાની મા [દુર્બુદ્ધિ] ને આશ્રય ઉત્પન્ન કર્યું ત્યારે
શાત અને ગભીર વત્તિવડે સ્વામીને સતોષથી નિવૃત્તિએ પણ તે

[પ્રાન]ના અને રાજના મદાન મુખમા વધારો કર્યો નાન અને પ્રકાશ નિવૃત્તિના મુખી કાચ થી આપણા ઉદર કાચ વિરલ થયો, આ પ્રમાણે વિચાર કરીને માયા અને દુષ્ટાદિ પ્રવૃત્તિને એકાને કહેવા લાગી-હે પુત્રી! તારે તારા સ્વામીની એવામા આનંદ ન પાવુ અને તે તે [દિમા પ્રમુખ] આગમના અભયે કરી તારે તારા સ્વામીને નિરતર તેજા કાચોમા ટેરવો, અર્થાત્ આરભમા મગત કરવો આ નિવૃત્તિનો (નરા સ્વામી પામે જવાનો) અવમર તાજે મા વધાન થઈને જોડ્યો તે (નિવૃત્તિ) અપની વેગજુ હોવાથી તેનો વાજો ઉત્તર થયો તારે બીરકુન ન મળ્યો આ પ્રમાણે માયાને દુષ્ટાદિની શિખામણ પામીને સર્વ કામની જાણ એવી પાપણી પ્રવૃત્તિ સડ પડ્યું સ્વામીને નિરતર સ્વામીની એવા કાચા લાગી, અને ઢોલ વખત વિશ્રામ પામીને મારો સ્વામી રજેને નિવૃત્તિને મળી જાય, એ હેતુથી પ્રવૃત્તિ ઉપર ઉપર જુદા જુદા કાર્યો કરવામા સ્વામીને પ્રવર્તવા લાગી (તે કાચો બતાવે છે)—જો પોની હિમા કરવામા, અનુલ્ય મોલવામા, ચોરી કરવામા, પચ્છી ભેગાવવામા, મદમાયવાપ વામા, શિકાર કરવામા, ચાડી કરવામા, દ્રોહ કરવામા અને મહાભલ કરવામા સ્વામીને તેજ (પ્રવૃત્તિએ) એની રીતે પ્રવર્તીએ કે મનપ્રધાન (તેનો સ્વામી) નિવૃત્તિને દુભાવિણી સીની માફ-આળથી પળુભેઈ નહાયો પ્રવૃત્તિધાણીના બાદની માફક નિરતર મનપ્રધાનને એવી રીતે સમાવતી હુતી કે શિકારીના પજાડી પકવાવી જેમહુણુ ડોલ કેમળો વિશ્રામ ન પામે નેમ તે (મનપ્રધાન) કિંચિત્પણુ વિશ્રામ પામતો નહોતો

હવે માયા વિના કરે છે કે—આ હં મરાજત પળુ પોતાના ન

રૂપને ન જાણવાથી અમારામાં આસક્તિ વધે છે, પણ પોતાના
 અવરૂપને જાણના પછી નિગ્રહે અમારાથી વિરક્તિ થશે અથવા
 દુનિયામાં શ્રીમાન પુત્રો અસ્થિર મિત્રાઈવાળા જ હોય છે પણ આ
 મહામાત્ય (પ્રધાન)થી અમને પગલે પગલે લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ
 થઈ છે, માટે તેની પ્રીતિ વધારવા ચો ૨ છે આમે વિચાર કરીને
 માયા, પ્રધાન ઉપર વધારે ને વધારે પ્રીતિ ધરવા વાગી તેથી 'જ્ઞે
 હું વધારે વહાયો થાઉં તો મગકની અને ડાલુકની કીડાઓ પૂર્ણ
 થાય' એવા વિચારથી મંત્રી પણ રાજા ઉપર વૈર ધારણ કરતો માયાને
 એવવા લાગ્યો એટલે વાયુથી ન્યાસ થયે ન અગ્નિ, હાડ પીથેત હાથી,
 શિકારીને આવીન થયેલ જાજમ્મી, પાખવાળો સર્પ, કુપથ્ય ખાવાથી
 પ્રાપ્ત થએલ રોગ અને ઝેર પાયેલ બાણ જેમ અત્યંત દુઃસહ થાય છે,
 તેમ માયાના મજાવાથી મનપ્રધાન પણ અત્યંત દુઃમહં થઈ પડેલ.
 પૃથ્વી ઉપર ચાલના તે ધાકનો નથી, પાણીમાં ચાવતા તે ડુબતો
 નથી, પવત ઉપર ચડતા તેને શ્વાસ નરતો નથી, અને અગ્નિમાં
 લમતા તે બળતો ૧વી કોઈ નહેજે તેમ ચાલનાર અને એક દશણ
 માનમાં સ્થાવર અને જંગમ સર્વ વિશ્વમાં ન ચરતો સતો સિદ્ધ
 વિદ્યાવાળા ચોગીની માફક રાત્રિ દિવમ ચાલતા તે કોઈ વખત
 ખેદ પામતો નથી દારડા, નળ કે લોહાની સાકળોવડે પણ તે
 શેષી શકાતો નથી આ વેગવાળા પ્રધાનની પામે વાનર પણ
 (વપગતામાં) નિર્બળ છે સુદર રૂપવાન સ્ત્રીઓ અને ધનના
 દગના તેની આગળ મૂંઝીએ તોપણ પાણી વડે વડવાનળની મા
 ફક તેની તૃષ્ણા શાન થતીજ નથી તેવો કોઈ મત્ર નથી, તેવું
 કોઈ મૂળીયું નથી, તેવું કોઈ મણિ નથી કે તેવું કોઈ દામણું નથી

કે જેનો કામ ન વિચારી પ્રધાનને પ્રકટ કરવાને મન થાય તે
 જે તે ઉપાયે કરી શકે તે (પ્રધાન)ને વચકું છે તે કહી જે તે
 પ્રમાણે હજી કામને પ્રેરતી માફક તે (પ્રધાન) પાછો કો
 પાલનન વાચ છે જેન લાઠી જેથી પ્રધાન થએલ અભિલા
 ને / હુ ખ આપે છે તેમજ ગામની અધિ ૧૨ મ, પો તેને જ
 તે (પ્રધાન) કોઈ કરવા લાગ્યો નાય એ ર અને બાધો હોય તો
 પણ પ્રધાને માયા આયે વિચાર કરીને પાપકથ મોટા પડે કામને
 નાને સારી રીતે બાધો જેમ ધૂમ અને ધૂમાટ તેજવાન સૂરને
 માર્ગ પણ પ્રમાણ ન કરી શકે તેવી ગિચાઈ પહેાડે છે તેન વિ
 સ્તાર પામતા અભિન વ્યભાવવાળા માયા અને પ્રધાને તર અગ્રધ
 હોય અને લાં પજુ ન કરી શકે તેવી ગિચાઈ પડે છે અને ન
 પ્રધાન પોતાની મેળેજ આ જીવને મર્વવ આપે છે અને વળી પડુ
 લાં છે છે તેમજ તે પોતાની મેળેજ દેહધારીને બધ અને
 મોય વિચારે છે કોઈ વર્ષ પર્વન આનનપ ૩૧૫ અને
 દશથી હજાર શરીરવાળા પ્રાણીઓને આ પ્રધાને જે થી માનની
 નજમા પડેલ દસ છે તેમજ ઘણા ભાગ્યથી (૫૫૬) થોના)
 વધ્યોને પે ૧ શરી તેનાથી શરોગ્રુપ યદિ (લગ્ન) ને મુદ્દ કરીને
 આ પ્રધાન કેટલાક જીવોને સર્વધર્મિદિ વિચાર પ્રયે અને કે
 ટલા- જીવોન મોક્ષ પથ પહેાડે છે તપ, જપ, દયા અને
 દાનાદિ સદ્ગુણોને ગણ કરીને પ્રેક્ષીને દેશ પ્રાપ્ત થવાને
 અવનરે મન પ્રધાન પાતાનુ પ્રમથાઈકું છે

વિવેચન—તપ, જપ, દયા અને દાનાદિ કરવાના અભિન

નના શુભાશુભ પરિણામને અનુભવે તેનું ક્ષણ મળે છે તપ, ૪૫, દયા
 અને દાન તેના તેજ હેય ૭૧ તે કૃપાના અવસરે મનના પરિણામ
 કુપિત હોય તે તેનું શુભ પરિણામના ક્ષણ મળતું ૧૧ી આ
 ૪ કાગ્યથી ઉચ્ચ કહેવામાં આ કુ છે કે દાનાદિઠ દરે કાર્યોના
 ફળમાં મન પે ન નુ પ્રમાણુપ કુ ઠે છે અથાત્ પોતાનું ધાર્મિક
 ધ્યાન છે, એમ બતાવી આપે છે

માયાથી મેહિત થયેલા પ્રધાનને તે (માયા) નો મોહ નામ
 નો પુત્ર પ્રિય થયો તે છતાં ઉપેના મ્હારેનો પણ વિરેક વનના
 વૃક્ષની માફક વૃદ્ધિ પામે એક વિશેષ રોગાની આગળ કીડા ઠ
 વના મને હર મુખવાળા વિરેક પુત્રને જોડે એમ અપણે વિચાર
 કરના વિમુક્ત અથવા વિદ્યાની માફક તે (વિરેક)ની મ (નિવૃત્તિ)
 ને તે (મન) મ ભારવા લાગ્યો સમરત કરતા જુના વેદને ધારણ કરતી
 નિવૃત્તિ વેદાગનની માફક મ ૧૩ થઈ અથ વિનવાળી પશુ પ્રવા
 ન તેમ દર્શનક્રમ પ્રમુને કદી થોડો નળા શાન થયો તે નિવૃ
 ત્તિની માથે આવેની પોતાની પૂત્ર પની ૧ બુદ્ધિનો હસરા તથે
 પશુ પ્રિયી અર્થ ઠયો, કેમકે ૧ બધ થયેલા શાનમાં તેને આ
 નિગન કૃપાની શક્તિ તે ક્રાંતીજ હોય? માત્ર તેની શક્તિ
 તેનામાં નહેલી પરતુ અમરજી ગમિવાળો હનરાજ મ બુદ્ધિએ
 અ પેની આ ૧૧ની શિષ્યાને જેમ જેમ સમરવા લગ્યો તેમ તેમ
 આનન્દહિત થઈને તે પેળને નિંવા લગ્યો પત્રી તે વિન પ
 કરના લાગ્યો કે—‘હે પૌરુષરીગ્વાળી! તે માદગ્ધરવા વાય, હે
 નુ ૧ થાળી! હે નગ ૪૧ની માફક ઉચ્ચ ૧ હે મ-બુદ્ધિ! મને
 તાજ નર્શન આપ હે નદ્રબુદ્ધિ! તને નર કરીને મને માયાને

અગીયો કંઈને મે મને પોતાને- વિજ્ઞાના કરી છે -અરે !
 શિનામતિનો ત્યાગ કરી કાચને લેવાવાળો નુ કોઈ પણ ઠંઠો
 જાન હ પામે ? અર્થાત્ ન પામે હે મનુષ્ય ! તારા ઇલા તજુ
 લોખ્ખુ અધિપતિપાત્ર મેળવવું મને મુશ્કેલ નથી, અને તારા વિ
 ના જતાયોએ કાર્યપ્રમ મે ઈર્મકષ ઘસોને વિષે મને (હ મગ
 ને) ફેરવ્યો (ભ્રમાવેશ) એ પણ મુશ્કેલ નથી પૃથ્વીપતિનું
 વિવામપાત્ર તારા હોવાથી મેળવાય છે, અને તાગ વિના તે મે
 ની માફક જ મનો અનુભવ કરાય છે સ્વામીપાત્ર ને દામપાત્ર,
 સ્વર્ગ ને નરક, વૃદ્ધિ ને હાનિ, સુખ અને દુખ આ સર્વ તારી
 પ્રસૂતા અને અપ્રમતતાનું- લીલાયિત છે- હે જ્ઞાન ! તારા
 વિશેષથી કોઈ ઠંઠો હું રૂઢાણો, કોઈ ઠંઠો જ ધાણો, કોઈ ઠંઠો
 હો અપિત વયો, કોઈ ઠંઠો હજારો, કોઈ ઠંઠો અગ્રીનિવૃત્ત
 વયો, અને કોઈ ઠંઠો પુષ્ટ વયો તારા વિના કોઈ ઠંઠો વ્ય
 થયો, કોઈ ઠંઠો પારકું અનાજ ખાવાયો રયો, કોઈ ઠંઠો
 કિંતુ વયો, કોઈ ઠંઠો અનાજ ની તેવ વિશેષ વેતારો વયો,
 અને કોઈ ઠંઠો મોઢ ડરનારો વયો હિતમગ્ન જ્યનોથી તે તો
 મા ! વિષે ઉત્તમ શ્રીને લાય- આજીવ્ય મુ છે અને તેનાથી
 પરામુખ વવાને લીધે હું તો ની ન મુશ્કેલી પશ્ચિમા ખેંઠા છુ
 મૂળથી મનીન પ્રાશયવાગી મા માથાએ નિરૂપિત મને પ્રધાનને,
 નને (હ સરાજને) અને તને (સંપુદિમે) નમજ વિરેકની સાથે
 મને તથા પ્રધાન જનને માળના અગ્ર અ હે પ્રધાનની વશ
 નામિ જેમ મલિની અને મૂર્ચનો વિરોધકારે છે તેમ હે અ

આ સમયને કની પેરચુ મારાએ આપચુ જ નેનો વિયોગ કરાડીને
 શુ સાડુ? અર્થાત્ તેને ગે? ફરબોધયો? ઉચ્ચસ્થિતિમાથી બ્રહ્મયજુ
 એ અન્યત હુ બતાવી છે છતાં આ પ્રધાને પણ મને અગરૂપ
 મહેવના અપ લાગ કરાચાડીને ચડી ફરી નરકમ દેવી દીવો છે
 હે પ્રિયા! આ પ્રધાને હજુમા લોબી તો જાજુમા સતોડી, હજુમા
 ક્રોધી તો હજુમા શાન બનાવીને મને પોતાને કીડા કરવાના પાન
 રૂપ કયો છે મર્મ છરો સુખના અભિનાયી છે, કર્મ પદ્મ હુખી
 વત્રાની તૃણા રાખનુ નથી પણ જો, ની વાત છે કે મારા અને મનનં
 પરાધીન હોવાથી હું માર પેતાનું ક્ષિત કરવાને સમર્થ રહ્યો નથી
 બીજો પણ જ્ઞાનવાન પુત્ર શરજે આને નાની ઉપેક્ષા કરે નથી, તો
 હે કૃપાળુ સી! આડી દુર્મત દયા પામે ન મારા જેવાની તુ શામાટે
 ઉપેક્ષા કર છે? હે હાલી સી! ટકથી પીગાએ ના છરો સૂરના કિરણને,
 મમુદ્રમા પડે ના છરો નાવને, આવળા છરો આળને, અને ભુવેલા
 છરો રમ્મને, ધનરહિત છરો ધનને, અધાઈથી અકળાયે ના છરો
 રીપાને અને રોગી છરો જેમ આતે અત્તાને ઈંટે છે તેમ હું તને
 જોવાને ઉત્સુક થયો છું, હું કંઈક ને લાયક છું માટે મારા પર
 કૃપા કર અને તરૂં જગત આપ આપનામા અડી પડેલા પતિને
 જે સ્ત્રી ઉપકાર કરે છે તેજ સ્ત્રી ત્રણ સારાં રાત્ર છે મૂરના કિરણથી
 ગ્વાની પામેતા ચક્રમાને રાત્રિ આડીને શુ ઉત્સાહ નડી પમ કની?
 અર્થાત્ પમાટે છે, મટે છે સી! પ્રાપ્તિ, આપામા સીનો એવો
 જે હું તેને ઉદ્ધાર કર ઉત્તમ સ્ત્રીની હીનના કરવાનું ફળ આ
 ટવાથી મને મગી ચુક્યું છે "

આ પ્રમાણે સદ્ગુણિના ગુણને સલારી સલારીને ગાન પ-

આપણ કરે છે તેટલામા મ નથી આકર્ષણની માફક ક્યારેયી અ
 ક્રમાંત દુર્બુદ્ધિ માવી ચડી તેના ભયથી સદ્બુદ્ધિ પોતાની પુત્રી
 સહિત ત્વરાથી તાલી ગયે સતે દુર્બુદ્ધિ આજિ તમે આંચો ફરીને
 એકડી મળી આપમમા વિચાર ડરવા લાગી— હે મળીઓ ! દેવ
 થે ગથી ને ઠે હુમળા આપણે આધીન સર્તોરવાળા છીએ તોપણ
 શીનતિ હોવાથી આપણે દુર્બુદ્ધિ છીએ માટે આપણે (પતિને)
 વિદ્યા ન કંરના આપણે તાતને જાણે છે, તોપણ આનંદ આનંદ
 તે નુદ્ધિનુ ક્યાન ડરે છે, અને મ ત્રીને વાર્યા છતાં પણ તે નિ
 વૃત્તિને દેખવા ની ઇ જા ડરે છે હુને પ્રવૃત્તિના ઉપદ્રવથી રાજ
 સ્થા નિવૃત્તિને ચાહ કરશે ત્યારે તત્ત્વદષ્ટિપદ્ધતીએ મોલાવેની
 તે (નિવૃત્તિ) પ્રગટ થશે તેમજ નહીં પામે અને મેળવી જાપનાન
 અને પામે નાતુ રમણ ડરનારી સદ્બુદ્ધિ પણ તેની ગયે આવશે
 ત્યારે તેને દેખવાની રાજા આનંદ પામશે સુખનો અર્થ મળત ફ
 નીના પદ પ્રધાનને મીઠા વચનથી જો નાવશે, અને પ્રધાન પણ નિ
 વૃત્તિને જોલાવશે આમ થવાથી આપણે તે નજ થયોજ તમે
 સમજો તેટલા માટે (આપણે જાણવા ત્યારે) નિવૃત્તિને ફર
 ક વાનો લઘમ વિસ્તારવો જોઈએ પોતાને જાણવા કરવાને છૂટતા
 પુરોગમે આપણને ફર કરવામા આજમુ દુર્બુદ્ધિ જોઈએ , આ પ્ર
 મજેની વાત સાબળીને તે અવમજે મ શ્રી નિવૃત્તિ થયેવી પ્રવૃત્તિએ
 પ્રતિના કરી કે—હવેથી ને તમે નિવૃત્તિને અહીં (નવામી પાસે)
 દેખો તો તમારી દ્રોષ કરવાવાળી હુએમ સમજજો, અર્થાત
 નિવૃત્તિને હું મારા સ્વામી પાસે આવવા નહીં નહીં
 પ્રવૃત્તિ કહે છે કે કાયમી ? અર્થાત્તુમી ૦ ૫
 P. ૮૧—૪

પરિતાપની ૪ પ્રાપ્તિઘાતકી ૫ આરભકી ૬ પરિગૃહકી ૭ મા
યિત્રી ૮ અપ્રત્યાખ્યાનની ૯ મિથ્યાત્વીકી ૧૦ દૃષ્ટિની ૧૧ પૃ
ષ્ટિની ૧૨ પ્રતીત્યકી ૧૩ મામતોપનિયાનકી ૧૪ નૈમર્ગીકી
૧૫ ન્વહસ્તિતની ૧૬ વિહારણી ૧૭ આત્માપનીકી ૧૮ મ
નાભોગીત્રી ૧૯ અનવકાશિકી ૨૦ પ્રયોગકી ૨૧ મમુદાયની ૨૨
પ્રમદી ૨૩ દેવની ૨૪ અને ઈર્ષાપથિકી ૨૫—આ પચીસ કિ
યાઓ મારા ઉપર એક વિત્તવાગી મારી સખીઓ છે તે પચી
ગમાથી એક એક પલ્લુ તે નિવૃત્તિરૂપ વેતીને છે. નાને કુલાકાની
માદક આવરણ હૈ તેવી છે

વિવેચન—આ પચીસ ક્રિયાઓ આત્રવહારમા ગચ્છવામા આવી
છે તે ધર્મને આવવાના મુખ્ય ગચ્છરૂપ છે, એક એક ક્રિયા એ
ટની સમાપ્ત છે તે વિગ્રમાન છતાં નિવૃત્તિને આવગાર મળે
અગર સ્વિચરતા આવડી તે મુદેલ છે તેમા પચીસમી ક્રિયા છે તે
નિવૃત્તિને ઘણે ભાગે મદદગાર છે પણ મ પૂણીને નિવૃત્તિ પાળ
વામા તો તે પણ અતરાત્રરૂપ છે આ કિરાનો વિગ્રાર નવ ત
રનાંથી બાપી લેવો

છે ની ઈર્ષાપથિકી વિના બાકીની આ સર્વમા મને નિશ્ચિત
વિશ્વાસ છે તે પચીસમી અહીં નથી માટે નિગકપણે હું વડુધુ
કે મારી આ તો નિવૃત્તિ શુ ગણતીમા છે? અર્થાત્ કાઈપણ
ગણતીમા નથી હે મહત્તરા! આ નિવૃત્તિને પહેલાં પણ મારા
ત્વામી પામેથી પ્રાયે કાઢી મૂક્યા જેવીજ મેં કરી છે, અને હવે
થી તો તેનું આનુજ્ય હેઠી નાખીશ

આ પ્રમાણે ઠકીને આમીમા એકનાનવાળી પ્રવૃત્તિ ત્યારથી

વિશેષ પ્રાણી સ્વરૂપમાં રહેલા જીવોને જોઈને જોઈને
 આત્માની પાસેથી મુક્તિ ન હોય તો આત્માની માફક આત્માની
 આત્માને જોઈને કાંઈક બાંધવાનું મ કોચાયાની માફક થઈને પ્ર
 વૃત્તિ તેને (મનપ્રધાનને) કહેવા લાગી કે 'હે નાથ! જો મારી વા
 ત માનો તો હું તમને બાંધી દઉં' તેના ઉત્તરમાં 'નિશકયજો જોવ,
 ભય નહીં રાખ' આ પ્રમાણે પ્રધાનના કહેવાથી તે (પ્રવૃત્તિ) કહેવા
 લાગી—'હે પ્રાણનાથ! આ નિર્વાત્તિ નામની તમારી શ્રી મારા હ
 પ નિરતર નુબનની માફક આવરણ હશે છે તેનું મુખ તો
 ગાયત્રી છે પણ તે વાદાની માફક મને મારવાને ઇચ્છે છે / જે
 પ્રાણ ધાવણ કદાચુ તે કેવળ તમારો જ પ્રમાદ છે હે આત્મા! ત
 મારા તેજ બળને પણ એ ઓછું કરવાને ઇચ્છે છે તેથી એને
 આધીન થઈને એ પ્રગલ્ભ પાપ ભર્યો તો ને સર્વ જોડું કારણ કે
 ક્રીડા કરવી, હંસવું, ગાયન કરવું, સ્નાન કરવું, પાન કરવું તથા
 ભોજન કરવું વિગેરે યુવાવસ્થામાં યુવાન પુત્રોને સારભળ છે તે
 તો આ નિવૃત્તિને રૂબરૂ નથી તેની મા પળ હોયવાળી છે, કે
 ગદે હ મરાત્તએ પહેલા તેનો ત્યાગ કરેલ છે તથી તેની પુત્રી
 આવી ધાય તેમા અવગતનું શું છે? હે આત્મા! તમારે વિરે તે
 નિર્મલ ભક્તિવાળી નથી તેથી તે આતરે આતરે તમે અવગતના
 બંધા હ મરાત્તનો તે નિરતર આશ્રય લીધા કરે છે તેનો વિરેક
 નામનો પુત્ર છે તે મારી આત્માનીના મોહ નામના પુત્ર પ્રત્યે બા
 નિવૈરીની માફક વર ધારણ કરતો નો તે (મોહ) ના પ્રાણ લેવાને
 ઇચ્છે છે એ બળવાન વિરેકના કહેવાથી જો આ મોહને ઉપદ્રવ
 થશે તો હે પ્રાણનાથ! તમે મને ફરીને જીવતી નહીં જોશો અ-

ચોતુ મરણ પામીશ હું લોકના સ્વામી ! પૂર્ણ શરીરવાળી
એવી હું તેની માથેજેતમારે પ્રયોજન હોય અર્થાત્ મને ધરતી હો
તો તારા પની માફક પુન સહિત એ નિવૃત્તિને ઘરમાથી કાઢી મૂકે
માથળ મુખમા વિન રાખે છે, વિજીય પુરતને છેડે વિધ ગણે છે, કે
દેાડીઆઓ લાવમાજ ઝેર ગણે છે પણ મપત્તી (ગોક)નો આખી
વિધ રૂપ છે "

આ પ્રમાણે પ્રવૃત્તિના કહેવાની તેણે જે પ્રમાણે કહ્યું તે પ્ર
માણે સર્વ પ્રધાને ધર્મ કાને ઢોલે છે કે આમ થવાથી સતી સ્ત્રી
એની જે દુર્દશા થાય છે તે પ્રગત કહેવાને અમે સમર્થ નથી
સ્ત્રીએને આધીન થએલા પુરુષો એવું વધુ અર્થ છે કે જે નથી
કરતા અર્થાત્ સવ કરે છે જુઓ, વાયરાથી પ્રસારેનો અભિ આ
ખા નગ ને યાજવાનો આરભ કરે છે

રાત્ર બધાએગો છે એમ જાણવાથી ખેદિત થયા છતાં પાડુ
તેની પ્રવર્તવાનેજ આધીન થયેના અને તે (રાત્ર)ની ધરતી અને
સહિતથી પ્રેરાયેલી નિવૃત્તિ માર્ગને મુજોથી એણગીને આવી ગ
ઈ નિવૃત્તિ પરદેશ ગયે સને તે (પ્રવૃત્તિ) નિરતર નાચવા લાગી
અને હમણાં ગદ્યરહિત રાત્ર્ય પ્રાપ્ત થયું છે એમ જાણી તેનું
મન ઉદ્દામ પામવા લાગ્યું તેમજ નિવૃત્તિ નહોવાથી પ્રચક્ર પ
વનના જોરથી હલાવેલ ધનજના છેડાની માફક ચલ્યા મન પ્રધા
નને તે દરેક દિશામા ભમાવવા લાગી દુર્બુદ્ધિથી પ્રેરાયેલો પ્રધા
ન (જોડા) નિવાડી કરે છે, મયા તેને બહુ માને છે, અને પ્રવૃત્તિ
તેનું દુષ્કર્મ કરવાનું ઉદ્ધમવાનું કરે છે

હવે એક દિવસે તેણે (પ્રવૃત્તિએ) પ્રધાનને વિનંતિ કરી કે

“હું નાથ! મોહ મહાબળવાન છે, તેમજ સ્વની ધોનગી વહન કર
 નાગની માફક ગત્યની ધોસરી વહન કરવાને તે લાયક થયેલ છે
 તેને માયાએ જન્મ આપ્યો છે અને તમાગ અને મારા ખોળામાં
 એંધેલો છે, માટે તેને રાજ્ય અપાવવાની આપણે માયા શ્રામિનીના
 કાર્યક મહુરતિન થઈ શુ વળી મહુરતિ મળ્યા કર છે, શ ન કાર્ય ન કરી
 શકે તેમો થયો છે, અને નિવૃત્તિ તે મુનસફિન નાગી ગઈ છે
 માટે આવો અવનગ દૂરી ડ્યા મળશે? જે કાળના વગથી કોઈ
 પણ રાત્ર પ્રગત થશે તો આપણને અવનરને નહીં જાણાનો શોચ
 કરવો પડશે આ મોહ પોતે પોતાના તે તે ગુણોવડે પૃથ્વીને વિષે
 અંશરૂપણ ભોગવશે (કદાચ મોહ ખરાબ નીકળશે એમ તમને
 ભય નહોતો હોય તો તે વખતે) લોકો મોહનું ઉદ્વેગપણું અને ત
 માફ ગાધુપણું જણાવશે. (અર્થાત્ એમાં તમારું કોઈ ખરાબ
 બોલશે નહીં) માટે હે સ્વામી! વિવેચ નહીં કરો અને તે (મોહ)-
 ને રાજ્ય આપો આપણા તરફથી તેને રાજ્ય મળવાથી તે આપ
 ણને ઘણી મોટાઈ દેવાવાળો થશે ” આવી રીતની તે (પ્રવૃત્તિ)
 ની પ્રવૃત્તિથી જે તે મોવવારૂપ વાણના શબ્દોવડે શબ્દિત કરા
 ચેવ છે દિશાનો સમૂહ જેમાં એવું ગજન પ્રધાને મોહને આપ્યું
 । રાજ્ય પ્રાપ્ત થયેવ મોહના પ્રમગ્તા પ્રતાપે કરીને પ્રત્ય હવાયરાવડે
 પેવડીની માફક તણુ ભુવન કપવા લાગ્યા એક હુંધર માનથી આ
 ધન ધર્મ શકે એવા તણુ જગતના મુલ્યોને પ્રદાન કરવાને હથિ
 યાર લેતા તેની ભુલ લક્ષ્મી પામતી હતી (અર્થાત્ શત્રુ લેવું જ
 ન પડ્યું) દેવ, માનવ અને નિર્ધનને વિષે એવો કોઈપણ નહોતો
 કે જે પાતા વજની માફક તેની આજ્ઞાનું ઉપવહન કરી શકે પ્ર

ધાન તે (મોહ) ની મતાને માનની રહ્યો, તેના પિતાનો મોટો અધિકારી હતો અને તેણે જ તે (મોહ) નુ શરીર પુષ્ટ કરીને તેને રાજ્ય આપ્યું હતું તેટલામાટે જ મોહ મનપ્રધાનને પોતાના પિતાથી ઘણું વધારે માન આપીને ક્ષણવાર પણ તેને પોતાથી દૂર કરના નહોતો.

આ પ્રમાણે શ્રી જ્યોત્ષ્ણરસૂરિએ બતાવેલા પ્રગોષ્ઠ વિના-મળી પ્રથમા મોહ અને વિરેકની ઉત્પત્તિ અને મોહને રાજ્ય આપ્યું એ અધિકારવાળો ત્રીજો અધિકાર સમાપ્ત થયો.

ચોથો અધિકાર

હવે મોહ પોતાના મનમા વિચાર કરે છે કે અહીં અવિદ્યા નામની જુની નગરી છે તેને સર્જી ડરીને ગ્રહેણુ એ મને ઉચિત છે મહાદેવના મસ્તક ઉપર, સમુદ્રને વિરે અને આઠશમાં એમ ત્રણ ઠેકાણે અદ્રમા જેમ ઈચ્છાનુસાર વિજ્ઞાન કે છે તેમ રાજાઓની મીતિ પણ તેવી જ છે (એટલે એક ઠેકાણે ન રહેણુ તેજ ચોગ્ય છે) રાજ્ય પણ જો અનેક સ્થાનની વ્યવસ્થા કરવામા આજસુ હોય તો એક ઘરમા ન્હોતાનો આવક કરનાર સામાન્ય લોકથી તે અધિક કેમ કહેવાય? એનો નિર્ણય ડીને રાજ્યનીતિના જાણુ મોહજાનએ ઊદ્ધો વિનાના ઘરોવાળી અવિદ્યા નામની નવી નગરી વસાવી તેની ન્યારે જાણુ પાળુ ડીઓના મનરૂપ અનેક કાગરા ઓથી ઉપશોભિત અજ્ઞાનરૂપ કિંવો નાખીને (બનાવીને) તે તેમા રહ્યો તે નગરીમા એકઠો લોકોના પેસવા અન નિસન્વાથી થતા અન્યોન્ય સંઘર્ષની સાક્ષીભૂત, રાજમાર્ગ સરખી, ન્યાર ગતિ (દેવ, મનુષ્ય, નિયત અને નરક) એવામા આવે છે તે નગરી ફરતી

નિપુણ બુદ્ધિવાળાને જેનો જળમમૃદ્ય ગ્રહણ કરવા લાયક નથી
 એવી વૃક્ષો રૂપી ખાઈ છે, અને મદ મમદ વસ્તુઓ રૂપ ઘર છે તે
 મા શીતળ બાથથી મનોહર સ્ત્રીઓના ભોગરૂપ ધારીયા (શોભી
 રહ્યા છે) અને વેશ્યાઓના વિવામરૂપ દુર્ગમ ક્રીડા પર્વતો આવી
 રહ્યા છે વળી જરા ગમર (પ્રમદેવ) આપિ મોહરાજના પુત્રો ધનુ
 વિજાનો અજનાસ કરી નહ્યા છે એવું હૃદય અને નેત્રને છત્રનતુલ્ય
 યૌવનરૂપી વન છે દિંમાને પુષ્ટિ કરનાગ્ર મયોરૂપ તળાવો છે, તેનો
 દિગ્ (પ્રાક્ષો) અથવા પક્ષી) ના નમૃદ્યરૂપ પરિવાર છે અને સ
 મગ્ર ઉપદ્રવો જ્યા અટકાવે ના છે એવી હૃદયવાદરૂપ મોટી પાળ છે
 તે નાગીમા કુન્દર સરનાનવાળી અને સ્તનરૂપ કોક પક્ષીથી, ત્રી
 વરીરૂપ જનોલથી અને હાથપગરૂપ કમળથી ઉપશોભિત એની
 સ્ત્રીઓના શરીરરૂપ ક્રીડા કરવાની વાતો છે વળી સદાચારનો ત્યા
 ગ કરવામા ત પરથયેત્રી, અ યને દુષિત કરવાના નિયામવાળી અને
 પરથક (વિરેક) થી થતા ઉપદ્રવને સમાવનારી પાદગદેવતા છે
 તેમા અનેક ભવમા પ્રમણ કરવારૂપ અને ગર્વ પ્રકારે મોહના ને
 ન્યને બાલવા લાયક, ઉદ્દામ પામતી ધૂળવાળા પહોળા રમ્ભાઓ
 છે વળી વિષયતેવનના ચોરાશી આમનરૂપ ચોરાશી બાજમે છે
 તે આ નગરીમા દુઝનની શ્રેણીથી ગોલાને વિસ્તારે છે તેમા વિષ
 રીત પરિણામરૂપ મોટા ઘરો છે કે જેમા વ્યામની માફક અત્યંત
 અ નદી પ્રાણીઓ નિરતર વમે છે જે લોકો આ અવિદ્યા નગરીમા
 નિવાસ કરીને રહે છે તે સંન મનેપાતવાળા, મદિરા પીધેલા અને
 ભૂત વળગેલા પ્રાણીની માફક મનથી ઉન્મત્ત થયેલા છે થોડા લા
 લથી પણ તેઓ હર્ષિત થઈને જાયન કરે છે અને હુમે છે તેમ

થોડા પણ નાન વવાથી તે દુ ખિત થઈને આક્રંદ કરે છે અને કે દન કરે છે તે નગરીમા કેટલાએક લોકો છે તે તો કેટલા એક ક્ષત્ર ગો મારે છે, કેટલાએક વિવાદ કર છે ત્યારે કેટલાએક ખોલે છે, કેટલાએક મૃતિ કે છે તો કેટલાએક નિંદા કે છે, કેટલાએક યાચના કરે છે તો કેટલાએક વાચે છે, કેટલાએક ટોપ કે છે તો કેટલાએક ગવ કે છે અને કેટલાએક પોકાર કર છે એવી રીતે આ નગરીમા મનુષ્યનો કોનાદન કોઈપણ વખત યાત થતો નથી

તે નગરીમા કુવાસનારૂપ મહેલમા મૂર્ખ પુરુષોની મોળત વાળી પર્યાદામા અતીશે બુદ્ધિની જાણનારૂપ મિંદાસન ઉપર બેઠેલો, ખરાબ સરકાવડે વિચારવાળુ અસચમરૂપ દન ધારણ કર્યું છે જેણે એવો રતિ અને અરતિ નામની વેશ્યાઓએ ચપળતારૂપ ચામર વાળેલ છે જેને એવો, પાખડીરૂપ પ્રતિજ્ઞાવડે મોળા પુરૂષ પાસે લવાતો, પોતાના લક્ષ્યનોને મેલવાળી અને ગભીર દષ્ટિવડે ખુલી કરતો, અનેક પ્રકારની નજા (આહાર, લય, મૈથુન અને પરિશ્રમની ઇ-લા) રૂપ નગીએ રચેલા નૃત્યને જોતો, કામી પુરુષોરૂપ ગાધર્વવડે શુભ્રામ જવાય છે જેના એવો, કિનાના તેર ન્યાતકોરૂપ વઠ પુરુષોએ પગલ પન કર્યું છે જેનું એવો, અલકાર રૂપ વચનની રચનાએ સર્વ શરીર વિભૂષિત કયું છે જેનું એવો, નિર્મયતારૂપ ખર્જવાવડે શોભિત બુદ્ધવાળો, નાસ્તિકતારૂપ ખાળ મિત્રની સાથે કીદા કરવાને કુતુહલી, ઘીથી મિંચાયેલ અગ્નિની માફક દેદીપ્યમાન અને સાતવળોના સમૂહે પાળી છેઆજા જેની એવો શ્રીમાન મોહરજાજી રાજ્યને પાળે છે સુવાવસ્થાએ કરી પુદ્ર શરી-

રવાણી જડતા નામની તેને તાત્પર્ય થઈ છે, કે જે પતિવ્રતા તરીકે
 પોતાના પતિના દ્વેષ કરવાવાળા પુત્રને ઉપર ક્રિપણ પ્રત્યક્ષ થતી
 નથી તેની કુસિદ્ધિ સુકાના મન્ય બા તરીકે સ્થિતિની માફક
 મકરદંડ (કામ) નામનો પુત્ર વયો છે કે જે પોતાના પ્રત્યક્ષ
 રૂપ સૂર્યવટ વિશ્વને ચોખ પમાડતો મનો વૃદ્ધિ પામેલો છે તેને
 ધનની પ્રાપ્તિમાં પ્રીતિ અને મપ્રાપ્તિમાં અપ્રીતિ એ બાંધી શકી
 પણ અનેક સ્ત્રીઓ હતા પણ બરથારના બાચરી આ સર્વ સ્ત્રી
 ઓને આપમમાં શોડ મળી ધ્યાનાવ નહેતો તે સ્ત્રીઓને ગગ,
 દ્વેષ અને આરભ પ્રમુખ હજારો પુત્રો થયેલા છે, કે જેઓની આ
 રા ધર્મ અને ચક્રવર્તી બાંધી પણ મનુષ્ય ઉપર ધારણ કરે છે
 અભિધ્યા (વિષય પ્રાપ્તિ), માત્રિ (મત્રી) અને ચિન્તા વિગત
 પુત્રીઓ પણ તે (મોહતાલ) ને અનેક છે. / સુત્ર નામના
 પુત્રપાથમાં (લઠાઈના મેદાનમાં પરાક્રમ દેખાવામાં) પોતાના
 બાંધીઓથી ઓછી ઉતરે તેવી નથી તે મોહગતની સુવર્ણપદ્ધતિની
 પુરા વિષયામ નામના પુત્રે અનીકાર ની છે કે જેના વિદ્યમાં
 નપણાથી મોહને શબ્દ સળધી મધ પછી મિત્ર રહી નથી સર્વ
 દાર્યાને વિષે મર્મના બાણ મિથ્યાદૃષ્ટિ નામે તે (મોહ) નો પ્રધાન
 થયો છે કે જેની સુદા (લાપ) વડે લોકો વધુ જાતની અવર અન-
 વિતપણે પરિશ્રમણ કરે છે અસમ મનન ચેતનને તને નામ તો છે
 કે જેઓ નપૂર્ણ રીતે તેને પમે નહિવાર ને બને તેઓ પોતે
 શત્રુની માથે સુદ કરી છત મેળવીને પૂર્ણ થયેલા દેતાઓ કરે
 છે વગી ક્રોધ, માન, દંભ અને લોભ નામના તેના માળીક
 રાત્રીઓ છે કે જેમાના એકેકનું પણ પાકમ ધારુક અસહનીય છે

તેને પ્રમાદ નામનો સેનાપતિ છે કે જેણે શત્રુની પેનાની સાથે લગત ડગતા શાત મોહ જેવા (અગીખારમે ગુણકાણે રહેલા) મહા મુખને પશુ નીચા પાડી દીધા છે જેનાથી હિતપત્ર થયેલા વ્યવહારને પ્રાથે લોકો લોપતા નથી તેવા મેદરૂપી (સીવેદ-પુરુષને અભિનાય, પુરુષવેદ-સીનો અભિવાય, અને નપુસકવેદ-મેકિનો અભિનાય) તેને પચાતીઆઓ છે, જેઓ સર્વ છુટોને તપાવવામા સદા તપર રહે છે દેખવાથી પશુ બીજને જોળ પમાડનાર ચક્ર-ભાવ નામનો તેને કોળવાળ છે અને મહાજનના મનને પ્રિય વ્યાક્ષેપ નામનો નગરશેઠ છે અકુગળ કુર્મ (ખરાબ કત્તબ) રૂપ ભડાર છે સંચય નામનો ભજરી છે અને સમસ્ત વસ્તુના મમ્બને નાક્ષી મગ નામનો દાણ લેવા વાળો છે પાખડીઓ ના મમ્બતથ (પરિવ્યથ કરવા) રૂપ વિશ્વશાંતિમા તત્પર પુરોહિત છે ગૌગ્વ નામના (રમનો ગર્વ, રિદ્ધિનો ગર્વ અને મુખનો ગર્વ કરવા રૂપ ત્રણ ગૌગ્વો) દયાને સ્પર્શ પણ તર્જો કરનાગ એવા બદી ખાનાનુ રક્ષણ કરવાવાળા ગુપ્તિવાળો છે તેને ઘણો વહાલો આળમ નામનો શયાનુ રક્ષણ કરનાર છે, અને કર છુદ્ધિવાળો તેમજ ધજનો મત્ર કરવાવાળો આપ નામનો પાલીનો અધિ કારી છે અનેક પ્રારના રસ (શગારાદિ) ની વૃદ્ધિ કરવામા નિ પુણ કુકેનિરૂપ રમોદ્યા છે, અને મુખથી રાગની વાગૃતિ કરનો પ્રેમાત્માપ નામનો ગ્વગીધર (પાનળીય દેવાવાળો) છે તે (મોહગત) ની સભામા હર્ષ અને ગોક નામના જે મનો આ પદમા મુદ્ધ કરે છે અને મયાદારહિનપણે પડવા અને ઉડવારૂપ કોતુખના કારણભૂત છે નિરતર તેની પાસે ન્દેનાગ દુષ્ટ અધ્ય-

વમાથ નામના મુખગે છે, જેઓ ચારે દિશાએ ફરીને મનુષ્યોને ઉન્માર્ગે લઈ જાય છે આત્મોત્કર્ષ, પરાક્ષેપ એ આદિ તેના મુખ્ય લાઘવો છે, તેઓ જેમ વગસાદ વાયુને અનુમરીને વસ છે, તેમ તે (મોહ) નેજ અનુમારે વર્તન કરે છે

આ પ્રમાણે મોહસંતત્ત્વી નહીં પ્રભુના નાભજીને નિવૃત્તિ (વિવેક નામના) પોતાના પુનરુદ્ધિત પવન યત્રી પણુ વેગવાળી વઈ (અર્થાત્ પળી ઉતાવળો દર ન વા લાગી) દોડવાપૂર્વક લાગે માર્ગ ઉન્નયન કરવાથી તે ઘણી યાત્રી ગઈ, તેથી ને વિશ્રામ લેવા ની ઇચ્છા કરે છે એવામા નજીકમા એક યત્રનો વાટો તેણે ઢીઠો

મત્રથી પવિત્ર કોલ પાણીના સિંચવા (છાટવા) થી પૃથ્વીતાળ જ્યાં ઠંડુ થયું છે, દેશાતરના નિવિજ (યજ્ઞના ગોર) ને અદર લાવીને પગ ધોવાનુ પાણી જ્યાં અપાય છે, અને અદર સ્થાપન કરેલ યજ્ઞના આલની સાથે જ્યાં બડગને બાધ્યો છે એવા, યથાયોગ્ય શ્રુતિપાઠને માટે માલિગ્રાથ ગ્રાહણના સમૃદ્ધવાળા, અડક ધી પ્રમુખ હોમવા લાયક વસ્તુના ભાજનો (વાસણો) થી શોભિત, ઉત્કૃષ્ટ સ્વભાવ વાળા ગ્રાહણોના બાળકો જ રાને મારવાના અવસરની પ્રાપ્તિના કંગી રહ્યા છે જેને નિરે એવા, વધત્કાર મદામ નના ઉન્ન્યાગ્રણના મેલાહલથી આકુત થયેલા અને નિરતર મળગાયેલા ગ્રેતા અગ્નિ (દક્ષિણાગ્નિ, હવનીયાગ્નિ અને ગાહપત્યાગ્નિ, એ ગ્રેતા અગ્નિ કહેવાય છે) ના ધૂમના સ્પર્શે ડરી ઉદ્ભામ પામતા મનુષ્યવાળા યત્રપાટક ની અદર પ્રવેશ કરીને વૈરીની શકાથી ચારે તરફ નજર ફેકતી નિવૃત્તિએ મારવાને માટે ગ્રાહણબંધે ગ્રેાહણુ ડસતા (મ ન લણીને પાણી છ ટાતા) બડરાઓને જોયા તે જોઈને નિવૃત્તિ વિચાર કરવા

લાગી કે અરે ! આ નિ પરાધી પ્રાણીઓને અપરાધીની માફક
આ પ્રાણીઓ કેમ દુઃખ આપે છે ? અહો ! આ યજ્ઞપાટકમા મ-
ત્સ્યગજાગળ ન્યાય (નાના માછલાને મોટું માછલું ગળી નાચ,
તેને વળી તેનાથી મોટું ગળી જાય અને મત્સ્યગજાગળ ન્યા-
ય કહે છે) પ્રવર્તવા લાગ્યો જણાય છે અરે ! આ જગત્ ધણી
વિનાયુ છે જો આ વેદ સખધી મત્રોમાજ અપૂર્વ શક્તિ છે,
એમ આ પ્રાણીઓ ઉદ્ધોષણ કરે છે તો માગવાના વ્યાપાર વિના
જ આ બ્રહ્મણ્યો પ્રાણથી મુક્ત થાઓ, અથાત્ તે માર્યા વિનાજ
મરીજવા જોઈએ વળીજો વેદ સખધી મત્રોની શક્તિ પ્રમાણુ સ-
હિત હોય તો આ પ્રાણીઓથી મરના બ્રહ્મણ્યોને કિંચિત્ પણ
વેદના ન વધી જોઈએ તેમજ જો વેદ મખધી મત્રોમા અતિ
શયવાળી શક્તિ છે તો શક્તિને માટે વાધને હોમવાથી શામાટે
દેવો તપ થતા નહીં ? ઉત્તમાહુ વિનાની દ્રષ્ટિવાળા અને બરાડા ના
ખના બ્રહ્મણ્યોને નિર્દયપણે મારીને ધર્મ કરનારા આ યાજ્ઞિકો
કનાઈને પણ જોણગી જાય છે (કેમકે કમાઈ જીવને મારીને
ધર્મ કહેતા નથી અને આ લોકો તો ધર્મ કહે છે) વળી જો
વેદના મત્રવડે યજ્ઞમા હોમાયવા પ્રાણીઓ સ્વર્ગમા જતા હોય
તો, ઇંદ છે સ્વર્ગ જેને એના પોતાના વહાલા માતપિતાઓવડે તે
યજ્ઞ કરાવો જોઈએ, (અર્થાત્ વહાલા માતપિતાઓને સ્વર્ગમા
પહોચાડવા માટે તેમનો યજ્ઞમા હોમ કરવો જોઈએ) વેદના મ-
ત્રવડે પરણેલી સ્ત્રીઓનું પણ વિધવાપણું જોઈને કયો વિદ્વાન
પુરુષ વેદનું નિદોષપણું માન્ય કરશે ? જોઈ નહીં કરે જ્યાસુધ
વેદના કરેવાવાળામા ગંજદ્રેષાદિના અભાવનો મુનિશ્વય ન થાય

ત્યંબુથી જે વાક્યમાં સ પ પ્રતીતિ મમે તો સખી ગત્તા નથી
 જેએ વેને 'પુરુષથી પે । થયે ન નથી' એમ કહે છે તેઓ ઉ-
 વગ વે ઉપરથી વિશ્વાસ ઉડી નાખનારા જેનાં શત્રુઓ છે કે
 મને પ્રમાણિક 'પુરુષોના વચનની' જગત્માં વિશ્વાસ પેદા થાય
 છે પણ નખ, ફાદા કે પગના બળ વિનાના બડરાઓને યજ્ઞ
 માં દોષીને યજ્ઞ કંવાનાળાઓ "દેવ દુર્જાનો નાશ કરે છે"
 જે લોખાંધારની જોડી વાળને નથ ઠરી બતાવે તે યજ્ઞને
 મારે પશુઓને પેા કંવામાં આવ્યા છે એમ જો નમ્રિતિ
 જેની દાય તે તે (પશુ)ના માત્ર ભક્ષણ કરનાર જાત
 જોને તેઓ (નમ્રિતિના બલુનાગઓ) શામાટે અટકાવના નથી?
 (અર્થાત્ મામ નહીં ખાવાનો ઉપદેશ શામાટે આપના નથી?)
 મા । ભક્ષણકર્તા ગિરાય ગજઓમાં પૃથ્વીનું રક્ષણ કરવાને લા
 યકરાગ્રાસ થતું નથી એમ જોને જો (નમ્રિતિના બલુનાગ) કહે
 ના હોય તો તે કહેતું પણ યુગ્મ નથી, કેમકે દૂધ મને વીરે પણ
 તેણે બળ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે કેટલાક એમ કહે છે કે 'જીને
 વધ કરવામાં હોય છે, પણ માસ વેચાતું લાવીને ખાવામાં હાય
 નથી' આ કહેવું પણ દુષ્ટુદિ ભરેલું છે કેમકે જો માત્ર ખવા-
 વામાં ન હોય તો હવેને કોણ મારે? તેટલામાં દુલ્લખાવાળો
 મને ખાવાવાળો એ જોડે પાપના સરખા ભાગીદાર છે મનુ જો
 છે કે—' મનુષ્યોના કરવાનાં, કાંઈ મારવાનાં, રણવાનાં,
 લેવવાનાં કરવાનાં, માગ રાધવાનાં, પી પનારાં અને (મા
 નનો) ખાનારાં આ સર્વ હવના ઘાત કરવાવાળા છે " જે નિર્વિ-
 નાર શુદ્ધિવાળાઓ ચોતાના નિદ્ધાતના સમગ્રી વિદ્યાને પણ વેદ

મા ઝોડેની હોવાથી મહિમા કહે છે, તેઓ નાસ્તિક મતવાળાને શા માટે આકોશ ઠે છે ? (કારણકે તેઓ પાતે પણ તેવુંજ આચરણ કરે છે) અરે ! જેઓનું મન પને દ્રિયના જીએનો વધ કરવામાં શકાતું નથી તેઓને કુચુકા અને પુરા પ્રમુખ જીએના વધમાં તો દયા કયાથી હોય ? જેઓને જીએનો વધ કર્યો એ ધર્મ છે, પાણી એ તીથ છે, ગાયનમન્ત્ર કરવા યોગ્ય છે, ગૃહસ્થ ગુરુ છે, અગ્નિ દેવતા છે અને જા હો (દાન આપવા માટે) પાત્ર છે, તેઓની સાથે મારે પરિચય શુ કરના ? અથાત્ નિવૃત્તિ વિચાર કરે છે કે તેઓ ની પમે રહેવાથી મને ઝાડ ફાયદો નથી (યજ્ઞમાં એકડા થયેવ) આ સવે મારી યોગ્ય પ્રવૃત્તિના પદપાતી છે તેમજ મોહની પુત્રી મારિ (જીએનો વધ ઠગવાને) પણ અહીં છે, એમ વિચાર કરીને નિવૃત્તિ ત્યાંથી આગળ ચાલી

ફરી પણ આવવાના વ્રમથી પીગાયેલી વિશ્વામને માટે આમ તેમ જોતી નજીમાં ચક્ષુના દેરી ભાગવત મતના સમુદાયને તેણીએ નેયો લગોટી માત્ર વગ્ર છે જેનું એવા, દાન દહ અને ઠમડા છે ઉપગરણ જેના એવા અને રૂદ્રાક્ષની માળામુખત આ ભાગવતનું અવલોકન કરીને નિવૃત્તિ જેનામાં ત્યા રહેવાની ઈલાકે છે તેનામાં 'પ્રજ્ઞ વિના આ સધળો ગપચ ગિયા છે' આવો તે ભાગવતના મુખમાંથી નીકળ્યો શબ્દ તે [નિવૃત્તિ] ને ઠાને આ યો તે માળગી વિવેક કરે છે—હે માતા ! અહીં ગામ ટેલિ લગ કરે છે ? તમે માળગો તો ખરા ! કાનમાં તપાવેલા મીનાના ઝેડવા તુલ્ય આ લોકો આમ કેન જોવે છે ? જો તેઓ પરપ્રજ્ઞ વિના મધ્યુ ગિયા કહે છે તો તૃપા ભાગવાથી તેઓ નદીની શા

માટે પ્રાથના કરે છે? [ઇચ્છા કરે છે?] અને મનસ્વીણા [જેને
 આજ્ઞા કહે છે તે] ની ગામાટે ઈ જા કરવા નથી? [કારણકે જા
 જવા અને પાણી એ બેઉ તેઓને મન મિથ્યા છે તો જા આજવાથી
 તેઓનું કાર્ય કેમ સિદ્ધ થતું નથી?] ને આ યોગેનું 'પરબ્રહ્મ
 વિના મધ્યમ મિથ્યા કહે છે' તે [જોવવું] પાપ પ્રગટ રીતે જુદું
 છે તો તેઓના ઉપર આપણે ભરોમો ગો કરવો? બે તેઓ પરમાથ
 દૃષ્ટિવાળાં થઈને એમ કહેતા હોય કે આ સઘળો પ્રપચ મિથ્યા
 છે તે પરમા : દૃષ્ટિથી જામે જ્ઞીએ છીએ [અને પરમાર્થ દૃષ્ટિએ
 માત્રા નિર્વ્યમુક્ત છે] તો તે બાવનુદ્ધિ સુખ છે જા નદીને કિ
 નારે જઈ નિ તર ગામાટે સ્નાન કરે છે? કેમકે શુદ્ધ આત્માને
 પવિત્ર થવા માટે કાર્ષણ કરવા જેવું નથી પાણીથી સગીરની
 પવિનતા, આહાર કરવાથી તૃપ્તિ, શાન્તિથી શુદ્ધિની ગટુતા અને
 વચ્ચેના સામળવાથી બોધનું થવું—એ સર્વ જાણના જતા આ હોકો
 શામાટે સર્વ વસ્તુનો અપભાવ (જોવવું] કરે છે? વળી તેઓ
 જામા દેખાતા વદના દ્વારથી કહે છે કે 'આત્મા તો મેકર
 છે' [જેમ વદ એક છે જા મેકરોગમે પાણીના ભગેલા વાસ-
 ઘોમા તેવું પ્રતિબિંબ જુદું જુદું પડે છે તેમ આત્મા
 એક જ છે પણ તેના પ્રતિબિંબ અનેક શરીરોમા જુદા જુદા છે)
 પરંતુ તેઓનું આ જોવું પાપ ઠીક નથી કેમકે વિચાર રૂપ ઘગમા
 તે પ્રવેગ કરી શકતું નથી, અર્થાત્ સુક્ષ્મચુક્ત નથી

તેજ જતાવે છે —કેટલાક પ્રાણીઓ દેવપણે ઉત્પન્ન થાય છે
 તો કેટલાક નારમીપણે ઉત્પન્ન થાય છે, કેટલાક ગ્રાહણપણે તો
 કેટલાક મેન્દ્રપણે ઉત્પન્ન થાય છે, કેટલાક પુત્રપત્ની તો કેટલાક

ત્રીપજે ઉત્પન્ન થાય છે, કેટલાક લોગને લોગને છે, તો બીજા હી નમુખવાળા થઈ જોગને લોગને છે, કેટલાક બુદ્ધિમા બુદ્ધસ્પતિને પણ હુકાય એવા હોય છે, ત્યારે બીજા કેટલાએક મૂર્ખ હોય છે કેટલાક ક્રમી કીંગ, અને પતંગીઆ આદિ થાય છે ત્યારે બીજા કેટલાએક ઘોડા અને હાથી વિગેર વાય છે એ એમજ આત્મા હોય તો આવા પ્રાચરનુ વિશ્વનુ વિચિત્રપદ કેમ ઘટી શકે ? વળી તેનીજ સિદ્ધિ માટે તેના પડિતોએ જળ અને ચંદ્રનુ જે દ્રવ્ય હોય છે તે પદ્મ જાળના આવાપની માફક યુગ નથી કારણકે તે સુક્ષ્મથી સિદ્ધ થાય તેવુ નથી

જ્યે, આકાશમા ચંદ્ર દિવ્ય પામે છે, અન્ત થાય છે, ઢ કાંઈ જાય છે, મહુથી નસિત થાય છે, દુર્ગળ થાય છે અને પુષ્પ થાય છે આ સર્વ (ઉત્પ, અન્ત, ઢ કાંઈ, અમાલુ, દુર્ગળ વતુ અને પુષ્પ થવુ) જળના વાસીતોમા દેખાતા ચંદ્રને પાશુ થાય છે અર્થાત્ તેજ પ્રમાણે જળના વામણમા દેખાતો ચંદ્ર પણ ઉદન પામે છે, અન્ત થાય છે, ઢ કાંઈ છે, અગ્નિ થાય છે, દુર્ગળ વાય છે અને પુષ્પ થાય છે પરંતુ તેવીરીતે આત્માના ન જ ક્રમ કાંઈ થવુ નથી, અર્થાત્ એક આત્મા મોઁ ગયો કે એક હુ બી થયો તો તે પ્રમાણે સર્વ મોઁ જવા જોઈએ અગર સર્વ હુ બી થના જોઈએ આ મોહેનુ પ્રાપ્ત થવુ નથી માટે જળ અને ચંદ્રનુ દ્રવ્ય જાળના આલાપની માફક સુક્ષ્મરહિત છે, અને કર્મની વિચિત્રતા સિદ્ધ હોવાથી અને આત્મા સિદ્ધ થાય છે 'જેમ મમુદમા જ્યોત્સના ઉત્પન્ન થાય છે અને અદૃશ્ય થાય છે (પણ મમુદ્રતો એકજ છે) તેમ આ સર્વે એક આત્માના વિશેષો છે પણ તેનાથી તે બુદ્ધ નથી '

એ પ્રમાણે તેઓ જોના હોયતો તે પણ યુક્ત નથી કાગલ કે તે
કન્દે લો અમુદ્રન જેવાજ હોય છે (પણ તેનાથી જુદા ઉપના
હોતા નથી) અને આ પદ્મમાતો અમૂર્ત (અડધી) આ માના મૂર્ત
(૩૫) વિશેષ કહેરા એ દુર્વચન છે, અર્થાત્ તે કહેવું પણ અસત્ય છે
આ ત્યાગી લોકો પણ જો આ પ્રમાણે અમમ જ રાખે તે (વિશેષ
કહે છે કે હે મા !) હું એમ માનું કે આ સર્વ લોકો મોહ
રાજના (મિત્રાત્વ) પ્રધાનને આધીન છે હે મા ! મારી કુમારતા
વડે કુશળ જનમા જો તાર મન મતોષ પામતું હોય તો તું
વાની ગર્ભ છે તો પણ નદીના કિનારાની બાજી માફક આ લોકો
ના આશ્રયનો તું ત્યાગ કર

આ પ્રમાણે પુત્રની પ્રેમલુપ્તિ પરમૈશ્વર્યવાળી નિવૃત્તિ (તે આ
શ્રમનો ત્યાગ કરી) આગળ રહેને જાવવા લાગી ચાલતા ફરી
યાત્રી ગર્ભ, ત્યાગ લોક એક ઠેકાણે તેને તાપસનું આશ્રમ માવમ પડ્યું

તાપનના આશ્રમનું વર્ણન—અયતન નિના મગી શક્તા
ખાખરાના પાદડાની ઝુપડીમા ગેવાવાળા, જટાને ધારણ કરવા
વાળા અને વિષયોને ભોગવીને કથાવુની ઇચ્છાથી ભ્રામી ત્યાગ
પ્રેમી છે જેણે એવા તાપસોનો યુક્ત, જાણ સચિઓ પાછીના
કુભોવી નાના વૃક્ષને જ્યાં મિચી રહ્યા છે એવા પદ્મામનમા જોડવા
મુનિઓના જોખામા મૃગના જાળજા [ગચ્છા] જ્યાં કીડા
કરી ગયા છે એવા, વૃદ્ધ તાપસોના ચાલવાથી જ્યાં સચિઓની પવહા
(માન અપવા માટે) વ્યવસ્થા રહી છે એવા, જ્યાં ઝુપડીના આ
ગચ્છામા તૃણ ધાન અને વૃક્ષ મુકાઈ રહ્યા છે એ

જાણે પાપને લક્ષ્યાત્મક છે અને ઉદ્ધારની માળા સુધાઈ ગઈ છે એના અશ્રમમ એક પ્રયત્ન કરીને વિરામ લેવાને માટે ને, [નિગતિ] ચારે બાજુ જોયા લાગી નો તે એનું જીવન સુકવડું, મૃદુ, સ્વચ્છ, કૃષ્ણ અને નવન લુગી પાડવી, વૃથોને પાછીતું સીંચતું અને હમનું છે તું ઇત્યાદિ જોડિતે [પિતાના મનમાં] જે વચ લાગી કે 'અત્યંત મેહુ ગતના આરભ નામના પુત્રના વિશ્રમ ન જમાવડે તેથી હું થયે ગઈ છું તો પછી એરના [મશ્વરમૂલ] કરી માફ મારે આ આશ્રમનો દરથી જ ત્યાગ કરવો પડે છે, આ નમાણે વિવાહીને તે આગળ ચાલના નાગી વગી નિગતર ન વના રહે થાકી જવાથી કોઈ મનના [શાંતિ વિષયક] ને જોડિતના રહેવાને માટે તે બહુ લાજ મુખી વિવાહ કરના લાગી

કોનમનની માનવતાનું વચન—જેની રીતે દેહકાના શબ્દ નડે તુરતું થએનું હાથીનું મેહુ પાછીના અમોનીના પ્રતે આકાશ પમે છે તેમ [અમુક પ્રયોગથી] કમ ઇત્યાદિની મિલિની ઉપેક્ષા વડે મનુષ્યોના મનનું આકર્ષક કરતું, મનની ધારાવડે મળીઓની મફત મનને ગમે તેવી ધાતુચાલિ [મુવલ્લાહિ] પતુ નીકરિની રગ પ્રાપ્તિ થાય તેની] વાતા વડે કણ કણ મના જથી ગાકુન થએના લોકાન વચ કરતું જેમ ધીના જીનાને રથ દ્વં કરાવડે તેમ મુખથી નાથ, નાથ એમ જે નવા વડે સુખિને માટે આમના એના મન કર રથને દર રતુ, ઇત્યાદિ અને વિગત નાગીન વચુને પાંદીન રતના નાકમાં ન પુલકા

રાખી મુકુન્દના નાટીના વાયુના સન્વારને દેખાડતુ, રાખથી શરીર ધરતુ અને અનેક પ્રાણના આનનના અશ્વત્થમ કરવાની ઇચ્છાના કુ આ કોનમદક માગે વિદ્ય મની ઇચ્છા પર્ણ કળવાવા કુ છે એમ વિચાર કરીને તેનો સન્મુખજતા તે મહાના મલામદોના મુખથી અભિમાનવાળા અને કોઈ આ પ્રમાણેના શબ્દો તેના અવલુગોચર થયા—‘ વિદ્યાના વચ્ચેલી અને કોષથી હીનિત થયેલી એ ધમ ઝીઝો છે અથાત્ તેને ભોજવવામા હુકુન નથી મામ અને મનિશ જેમા ખવાય પીવાય છે, નિદ્રાનૃતિવી ભોજન કમય છે મને આમડાના કટકા રાખા તરીકે વપરાય છે એવો દાલધર્મ કેને રમણિય ન લાગે? ’ આ શબ્દો માલગતા નિવૃત્તિ વિચાર કરવા લાગી કે અરે! આ તો મોહના મિત્ર આવાક [નાસ્તિક]ના નાનાભાઈ છે તેની બોખત કરવી એ મને ચો ન તથી આ પ્રમાણે બોલીને અપગ સ્વનાવવાળી નિવૃત્તિ ત્યાંથી ચાલી નીકળી

ત્યાં પડી જેઓ રાત્રીથી નવં બાનને કહે છે એવા ખોદ્દતો ડોને વિં પપુ તેની વિદ્યામ લેવાની ઇચ્છા ન થઈ કેમકે જેમને પોતાને બીવકુન નિચળા નથી તેઓ બીજાને નિચળા આપવાવાળા કેની રીતે ગાય? આજ પાતે પડવાની તૈયારીમા રોય તો તે સલાહ માધાર દેવા વાળો કરી રીતે થાય? (ખોદ્દની માન્યતા ઉપર નિવૃત્તિ આશ્રય કર છે અથવા વિતર્ક કરે ઠ) જે માણસે કર્મ કર્યું તે માણસનો નિરન્વય નાગ થવાથી બીજા કોરો ખીલે ન ચો ન, નત વયો, તો તે પહેલા માણસ કયુ કર્મ દેમ ભોગ

વે? બીજા માણસે સ્ત્રીની સાથે વિવાહ કર્યો (તે કાણુમા નહિ થવાથી) તેને ભોલવાવાળો બીજો થયો, પુત્રનો જન્મ આપનાર બીજો થયો અને તેનો પિતા પણ બુદ્ધોજ કહેવાય આ કેવી વાત? અપરાધ બીજા માણસે કર્યો સતે તેનો હડ બીજા બુદ્ધાજ માણસને આપાય. આ પ્રમાણેની બોદ લોકોની ન્યાયની નવીન રૂપના આશ્ચર્યકારક છે અથવા ખેદાયક છે ખાનાથી તૃપ્તિ થતી, શાવત્રાથી થાકી જવું અને ઔપધથી ઝેરાની પ્રાપ્તિ થતી આ સર્વ વ્યવહાર આત્માની નિષ્ક્રિયા (કાણુકાણુમા આત્માનો કાર ન થાય એવી માયતા કર્યા) વિના ણની શકે તેમ નથી—તે આત્મા કાણુવિનશ્વર હોય તો પત્રી પુત્રપાપ શું? નર્ગ અને નરહ શું? અને મોક્ષ શું? આ સર્વ જગત્ સુખજ થઈ જશે—અરે! આ તો મોહની સ્ત્રી જડાના બ તો છે અહીં આનેવી અને રખેને તેઓ જે આ પ્રમાણે નિવૃત્તિ વિચાર કરે છે તેટલામા તેઓના શુરુતુ ધન ક રેલુ શ્રુત ન જાત્રી વાક્ય ત્યાં તેણે સાબળ્યું—“કેમળ શ્યામા મા મુખ, પ્રાત કાળમા ઉઠીને દુધ પીતુ, મંદાન્દે અનાજ ખાતુ, છેડા પ્રકરમા પીવાવાચક પદાર્થનું પાન કરતુ, દ્રાગ અને નાસ્ત્ર મધ્ય ગરિએ ખાવા આ પ્રમાણે કરવાથી અતે સાકર પુત્રે (બુદ્ધ) મોક્ષ દીડા છે અથાત્ર (બોદ કહે છે કે આ પ્રમાણે વત્તાના મોક્ષને પામે છે)”

આ વચન માણસી દુ બી થયેની નિવૃત્તિ વિચાર કરવા લાગી—“અરે ખેડની વત છે કે સુતો દૃઢ મોક્ષત્વને આ લોકો વિવર્ણિત કરે છે મોક્ષના અભિવાદીઓને જાવી (કામળ શ્યામા

મુખ વિગેરે) મીઠામણુ આપવી તે કર્પુની ઇચ્છાવાળાને લવણ (મીઠું) આપવા બનેબર તેઓએ કર્યું છે ડારણ કે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે કિમળ ગંગામાં મુખ વિગેરે) કર્પાથી નિષ્ક્રયે ઇંદ્રિયોનું પોષણ થાય છે, અને ઇંદ્રિયોની પુષ્ટિ થવાથી મ સારરૂપ સમુદ્રની વૃદ્ધિ થાય છે ઊંચાઓના વિભાગને પણ નહીં જાણનારા પુરૂષો એ જીવને માર્ગનું નિરૂપણ કરવું (રસ્તો જાનારો) એ જેવી રીતે અનુચિત છે તેમ મોક્ષ અને સ સારનો ભેદ નહીં જાણનારા એએ શુરૂપણુ ધારણુ કરવું એ અયોગ્ય છે મોક્ષને નામે ભોળા લોકોને મ મારરૂપ કુવામાં દેડતા આ ધૂર્ત લોકોનો વિશ્વાસ કરવો તે મને ઉચિત નથી " એમ વિચાર કરીને તે (નિવૃત્તિ) ત્યાંથી ચાલવા લાગી આમળા આવના કાપાનિક, નામ્તિક, નીરપ, દુલ્લભ અને આશહમાણુક વિગેરે જે જે મતો તેણે જોયા તે સર્વે મોહરાજના મિત્ર છે એમ જાણી વૈગીના પક્ષપાતીઓનો પણ વેરીની માફક તેણે દરથીજ ત્યાગ કર્યો

આ પ્રમાણે જમી જમીને ઘણી યાદી જયેલી અને વિદ્યામની ઇચ્છાવાળી નિવૃત્તિને દુનઃત્યાગથી દુ ખે પામી શકાય (જરાબ આવરણુ વાળાઓને ન પામી શકાય) તેવું મેવચ્ચન નામનું શરૂર મન્યુ, જેમા મનોહર ચારિત્ર નામના મહેન ઉપર ગ્રંથેલા ધર્મધ્વજે (રત્નોદ્ધરણુ) જોવા માનથી પણ મનુષ્યોના પરિશ્રમને શમાવે છે જ્યાં પવિત્ર આગયવાળા ઉત્તમ પુરૂષો ઉપદેશના મિષથી સાધકમંરૂપ ચક્રાવર્તો અદર પ્રેરેશજ અનુકરે છે જ્યાં મધ્ય ભાગની અદર સાધુ લોકો રહે છે અને જહાગના ભાગમાં મન્યજૂ

દષ્ટિ જીવે રહે છે, જેની મથે ઈદ્રા પશુમિત્ર ન કરવાની અભિપ્રાય
રાખે છે નિઃશર તાત્ત્વિક (આત્મ ન મ ધી) મુખનેજ ભેગવના
એવા તેમા વસવા વે કો દેવ મળ ધી સચિકદ્ધીક મુખને તૃપ્તી
માફક પશુ માનના નથી, અર્થાત્ દેવ સળ ધી મુખને તૃપ્તી પ
ણ હવકુ માને છે કારણકે રાજની પ્રાપ્તિ જાને જેમ બહા
દુર્લભ નથી તેમ જેનુ ન મ સાલગવાથી પણ પ્રાપ્તિએને મહા
મુખ થાય છે એવી મોક્ષનગરી તેમનચન શહેરમા રહેનારા તો કો
ને દુર્લભ નથી

પોતાને લાયક સ્થાનના લાભની વિનામી પાંડાએવી નિવૃત્તિએ
તે શહેરમા ગાતિના મરણ્યૂન અથદમન (પાવે ઈદ્રિયોને વશ
કરી તે) ન મનું વન દીકું જ્યાં સાધુઓના મુખરૂપ કુ થી પેઠા
થએનુ અને કર્ણરૂપ નીકની સાથે મળેનુ અહીં લગવાનના વચન
રૂપ અમૃત, ઘણા લગમમત્રથી એક પ મેના જીવેને મુખ આપે
છે, અને જ્યાં ધર્મશ્રુતિરૂપ લના (રે ની) થી પેઠા થએન ઉત્તમ
કાચરૂપ પુષ્પોના અથરૂપ મમરદ (પુ પના રમ) નુ પન પ્રીને
યોગીના મનરૂપ લમસએ આનંદિન થઈ રહ્યા છે તે પવિત્ર વન
મા પરિશ્રમ દૂર કરવા માટે વિશ્રામ લેની નિવૃત્તિએ, નજીમ
ત્રણ ભૂમિત્રાણા ઉચા યોગ (જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર) રૂપ મહે
લમા રહેનાર, સિન્ધ અને ગણી દષ્ટિના પાતળી પાપના નમૂકનો
નાશ કરનાર, ઝેમળ અને દેહીપ્રમાન આદૃતિ વડે પે તાને અર્વાકિક
જળ્યાવનાર, સર્વ વિઘ્નનુ રક્ષણ કરનાર, ચાપી જીવેને બન ઉપમ
વનાર અને દેખવાથીજ આનંદ આપનાર કોઈ એક દિ ન આદૃતિ

વાળા મનુ રને જોયો તે વળતે દર્પના ઉત્પન્ન થવા વડે રોમાય
 થી ઉદ્ભવિત શરીરવાળી અને પોતાને મુખી માનતી નિવૃત્તિએ
 તીથની માફક તેને નમસ્કાર કયા તે પુત્રપથી પણ મુખે આવવા
 પ્રમુખ પ્રજા પૂર્વક કોમળ શબ્દોથી જોવાવાયેલી (નિવૃત્તિ)એ
 મેરથી સીંચાયેલી જમીનની માફક પૂર્વનો મધ્યો તાપ દ્વર કર્યો
 પત્રી નિવૃત્તિએ પુછ્યું કે 'હે બુદ્ધિના નિધાન! તમે કોણ છો? આ
 વનમાં શા માટે રહો છો? અને શુ શુ જાણો છો? તે જો બીજાનું
 હિન કરવાની તમારી ઇચ્છા હોય તો મને સાચે માથું કહો' તે પુરૂ
 થે કહ્યું કે 'ક'નાણી! માણજો માયાગદિન પુરૂષોને કાઈ પણ ગોપવવા
 યોગ્ય છે તુ નથી મંત્ર નામ નિમજ્જામોઘ છે અને હું પ્રસિદ્ધી પા
 મેલા સિદ્ધપુરૂષ છું નજીકમાં આવેલા આ પ્રવચન શહેરના
 મુખ્ય અધિપતિ અર્જુન નામના રાજાએ તે તેજાતના વૃક્ષોના સ્થાન
 ઉપ ઈન્દ્રિયદમન નામના આ વનનું રક્ષણ કરવાને માટે મને
 નીમ્યો છે આ [ચોમ નામના] મહેલના પહેરી ભૂમિકામાં રહીને
 હું આ વનનું રક્ષણ કરું છું અને સતોષ તથા પુષ્ટિ કરવાવાળા
 આ વનના કોણોવડે આજીવિકા કરું છું આ અર્જુન પ્રભુની મારા
 ઉપર કોઈ અતિશયવાળી પ્રસન્નતા છે તેજો કરીને પરાક્ષ
 વસ્તુઓને પણ પ્રત્યક્ષની માફક જોઈ છું' આ પ્રમાણે સાબળીને
 પ્રેમથી નમ્ર થયેલી નિવૃત્તિ હાથ જોડીને તેને કહેવા લાગી કે
 "હે સમગ્ર જગતને ઉપકાર કરવાવાળા! કોઈ પુણ્યના ઉદયથી મે
 તમને જોયા છે અરે! સ્ત્રીપણ, યતિ તન્કથી પરાભવ, પુત્રની
 બાંધાવસ્થા અને ઘણા વળતથી ભરપૂર ઈચ્છાદિ મારા દુષ્

સમૂહનું તમારી આગળ હું કેન્દ્ર વર્ણન કરી દે કહ્યુંની ખાણ !
 હે પિતા ! હમણા અકસ્માત તમારું દર્શન થવાથી મારા સ્વ
 હું ખોનો આજે નાથ થયોછે હું હે મામા ! મામા ઉપર પ્રસન્ન
 થાને તમે સ્પષ્ટ હોં કે કાંઈ પણ પ્રજ્ઞા [કુસારાઈ]ને પામીને
 સુખી થયેલા મારા પુત્રને હું ક્યારે જોશિ ? ” તે [વિમળમોધ]
 પણ તે વિરેક જાણને પોતાના ખેળાનો સગી કરીને [પિતાના
 ખોળામા બેસાડીને] તેના દોષ રહિત સ્વ લગ્નજોને જોઈ નિવૃત્તિ
 ને આ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા કે “હે ભાગ્યવાન સ્ત્રી ! માફ કરેલું
 તમે માનો તો હું તમને તેનો ઉપાય કહું છું, કારણ કે પ્રમાણિક
 પુત્રપન્ના વચનનું ઉ વચન નિશ્ચય તેજી ટિપ્પણિનું કરવાવાળું છે
 જુઓ ! સન્માર્ગશ્રી (ઉત્તમ માર્ગની ગવેપણ) નામની મારી સ્ત્રીની
 કુક્ષીથી પેના વયેલી અને પ કિત પુરૂષોને વર્ણન કરવા લાયક તત્વરૂપિ
 નામની માટે એક કન્યા છે હે મનસોચના ! જીવનાવસ્થાને
 પામેલી તે તત્વરૂપિને જો તમારો પુત્ર પરમે તે આ તમારા પૂછેના
 પ્રશ્નનો માર હું જુહું આ વિવેક સકળ ઉત્તમ આચારવાળો છે,
 અને આ તત્વરૂપિ પણ જન્મથીજ પ્રકાશિત છે આ મેકેનો મેળાપ
 અદ્રમા અને પૂર્ણિમાની માફક ચોગ્ય છે ” આ પ્રમાણેના વિમળ
 મોધના વચન સાંભળીને અને કન્યાને પૂરોખ ગુણવાળી જોઈને
 રામાચથી વિકસ્વર શરીરવાળી નિવૃત્તિ તેને કહેવા લાગી કે “હે
 ઉત્તમ પુરૂષ ! અનુસર કરેન પરાણવરૂપ મજ્જ (શુભશ)ને રૂઝાવવાને
 સરોહિણી આપથી નમાન અને પુત્રના પાણિમહાલુની ચિનારૂપ
 સમુદ્રને તરવાને હોડી ગમાન તમારી વાણી જરવાન ધાઓ

(અર્થાત્ તમારા વચન મારી જ ને ચિંતા દૂર કરનારા છે) અહો! માડ
લાજ્ય! અહો માડ લાજ્ય! કે મને જેવાના મ્થાનનો પણ સ શય
હતો ત્યા અકસ્માત સાક્ષાત્ લક્ષ્મીના મરખી વડુ પ્રાપ્ત થઈ
કયાણી ઇંડાવાળી હું તમારા વચનની અવગણના કરે એ નજ
ખની મકે જીવવાની ઇચ્છાવાળો કયો માણસ મળેવા અમૃતનો
આહર ન કરે? અર્થાત્ મર્વ આહર કરે "આ પ્રમાણે સાબળી વિમળ
બોધ મિદ્ધ પુરૂષ કહે છે કે "હુ પડિતા! જો એમજ છે (અર્થાત્ માડ
વચન તમે માન્ય કરો છો) તો હરે વિલ જ ચામાટે કરો છો? પૂછ્યા
વગરજ આ મુહૂર્ત આખ્યુ છે કે જ્યા આપણા જ નેનો સમાગમ
યયો છે" ત્યાર પછી પોતાના મનના ઉવાસો ઉચિત મહોત્સવ
કરેલ છે જેણે એવા વિમળબોધે તત્વરૂચિનામની પાતાની પુત્રીને
તત્કાળ વિરેકની માથે વિવાહિત કરી પછી પુત્રીને યોગ્ય સ્થાને
આપવાથી હર્ષિત થએલો અને જગતનુ ક્રિત કરનારો સિદ્ધ પુરૂષ નિ
વૃત્તિને કહેવા લાજ્યો કે "હિ મહાલાગ! તમે માલગો-- જેમ અ દ્રમાની
વૃદ્ધિ અને હાનિ થાય છે તેમ મ પદા અને વિપદા મહાન પુરૂષોને
પ્રાપ્ત થાય છે મ આમને વિશેષ સ્વના પ્રકાર અને રાજના ગૃહાગણુમા
મોનાના આબુપણ એ બેક જાતિવાનુ ઘોડાનેજ પ્રાપ્ત થાય છે,
પણ મહાપુત્ર એવા ગધેડાને પ્રાપ્ત થતા નથી, મહાન પુરૂષો આ
પદાને વિશે પણ પોતાના આસ્વાદિક ધર્મનો સ્વાન કરતા નથી
જ્યો, મોટા વાયરના આઘાતથી પણ મેરૂ પર્વત અક્ષાયમાન
વનો નથી પુરૂષના જીવોને આપ લાગો વળન રહેતી નથી
ઉત્તમ આય જાણો (જાણામજ વાળો) અ દ્રમા રાહુના મુખમા ગયો

હોય તોપણ શુ થોડા વખતમા મુખ્ય થનો નથી? અથાત્ મુખ્ય થાય છે હે નિવૃત્તિ! આ તમારો પુત્ર વિવેક હોને મર્મ આપ દાનો બીજે (નામો) કિનારો પડ્યો છે (અર્થાત્ સવ હુ બેને પુત્ર બોળગી ગયો છે) હોયેથી તે પોતાના પુત્રવડેજ નિર- તર વૃદ્ધિજ પામશે

આ પ્રવચન નામના નગરમા અનિવાર્ય બુદ્ધતા પાકમ વાગે! અને અતરંગ શત્રુઓના બળને જીતવાવાળો! અર્થાત્ નામનો રાજા છે તેની કૃપાથી બુદ્ધિ (સોજન) તો દૂર રહે! [એ તો મળી શકેજ] પરંતુ મુખ્તિ [મોક્ષ] પણ નજીક છે આજ કારણથી તેની માથેની મરખામણીમા કે પટ્ટણ પણહીન ઉપમાનુ મ્થાન છે તે [અર્કુત્] ના મન્નક ૮૫૦ ધારણ કમના જગત્ના માત્રીભૂત અને ત્રણ લોકના અંધારને મૂલ્યવાવાળા નણ છત્રો ને કોઈ પણ નિવારણ કરી શકતુ નથી [ધર્મદેશના અવમરે] સોના અને મણિમય જે નણ ગઢની ઉપર તેનો નિવાસ છે તે ગતના રોમા ભાગની પછ શોભા દેખોના મહેવમા નથી જુદી મા પર્યટન કરતા મોનાના કમળો પગની મોભાથી બલ્લે પરા ભવ પામના હોય નહીં તેમ અઝમ્માત્ તેમના પગની નીચે આવીને રહે છે તે જગારે ઉચે સિદ્ધા ન ઉપર બેમે છે ત્યાં કે કેલી વૃક્ષ (અયોક) કાવરેલી મેવકની માફક નિરતર આસી રીને છાયા કને છે તેનુ એકે એકના સ્વામીપણુ આશ્ચર્યવૃક્ષના મૂળ જેવુ છે, અને ઇન્દ્રાદિ પણ તેની આગળ વગર પાદના મેવક સન્ધા છે તેની વાળી સાક્ષગવાળી ઈન્દ્રગવાળા મુર, અમુર, મનુષ્ય અને તિયથો

જાતીવેગો ત્યાગ કરીને તેની પાંદડામા બેપે છે તેને નમસ્કાર કરવાને હોયોનો સમૂહ જુઓ આવતુ કરનો હોવાથી સ્વર્ગથી નરક [પાનળ] પરાને મારે જોઈ વળત પશુ ચૂન થનો નથી આ કશમ રહેતુ અને પ્રમુદી અમળ નાવતુ ધર્મવત મૂરના કિ રમુની માફક ખીન ન થકો [મિત્રા ધર્મવાળા] ન દર્પરૂપ અ-ધકવને ન થ કરવાને મટે ચેલે છે તેને છાત્રા પી ઈચ્છાથી આ વેવા શત્રુના સમૂહને અપાગ વખના ડેડાવટે દગીને કંપનને સુવ વને દ્રવ્ય તેમની આગળ ચોશી રચો છે દુહુલિનો શબ્દ, મુગધી જાગી છુદ્ધિ અન પુ પના દગવા પ્રમુખ તેના મરે અ નિધયો ખીજને વખને વિરે પણ દુર્બલ છે જેમ મિહિ આક્ર મણ દેવ શ્રેષ્ઠ શિનાલણી પ્રેશ કરી શકતી નથી તેમ તેમજ (અર્ધને) આક્રમણ કહેવા શ્રેષ્ઠ સાન જાગી ઇતિ [ઉપદ્રવ], દુકાળ, રોગ, અભિ, મહાપીગ અને લડાઈથી પેલા થતી વ્યથા વિ ગેર ઉપદ્રવો પ્રેશ કરી શકતા નથી તે [અત] દેહીપ્રમાન કેવળ સનવાળા અને કંડુવાના મમુદ્ર છે, તેટલામાજ જગતના જીવોની પીડા જાણવાને અને દૂર કરવાને તે મમથ છે તેથી ગિથ ર વિત્ત શાખીને આ મારો જમાઈ જો પ્રયત્નથી તેની મેવા કરશે તો યોગજ વખતમા શત્રુને જીતીને નિચે તે રાજ્યને પામશે ”

આ પ્રમાણે તે [વિમળમોઘ] ના કહેવા વચનો રૂટે પ્રકારે માલગીને ઉત્પન્ન થએલા કાતુન્ધાળા અને સદેહ રહિત થએલી નિવૃત્તિ શાંતિ પામી પછી પેનાના હિતની આશાથી પુત્ર મહિત વહુને નાથે લઈને તે પ્રવચનપુરમા જવાને માટે મનપ્રધાનની સ્ત્રી

[નિવૃત્તિ] ત્રાથી આવના લાગી યા પાણીના ખામો-ચીયાના ખા
 ગવાઓની જેવા તે પ્રવચનપુરની નજીકમાં રહેતાવાળા નિર્દય, ક-
 પગી અને લોભી પાણડીઓને તેથીએ જોયા જેમ પાંચીઓ
 ઢપ-ક્રિયાવડે હુલિને જાળમાં ગેફી લે છે તેમ અહીંની પામેજતા
 મનુ રને આ પાણડીઓ અમનવચનના પ્રપચવડે ગેફી રાખે છે
 જેમ સુરંગિયા નક્ષત્રને પામીને અધિક તેજવાન થાય છે તેમ તત્ત્વ
 ઉચિ સ્ત્રીને પામીને અતિઃ શોભાયમાન થયેલા વિરેકને વશ કર
 વાને માટે તેઓ આ પ્રમારના વચનો જોવા લાગ્યા-“ હે પુત્ર !
 અહીં આવ, અહીં આવ નમામુ જમુ મોહુ ન કર અમે તારો
 હિદ્દાર કરીશુ તારા શરીરે આવી દુર્બળતા શોભતી નથી તું આ
 ગળ કના જાડ છે ? ત્યાં તું અધિક શુ પામીશ ? આ અહીંન સાલ
 જવા માનજ રમણિક છે, કેમકે તેનું સેવન કરવાની સમારનો
 વેશવ ણધો નાશ પામે છે [વિતગમ હોવાથી] તુષ્ટ થવાથી તે
 કાઈ આપનો નથી અને કોઈ થવાથી કાઈ ખેતી વેતો નથી, તેથી તે
 આનંદ માનજ પુરૂષ છે વાત્તાવડે [તેના જોના વચનો વડે] જ
 તેના જાળનો તુ નિશ્ચર કર આ અમારા મનમાં તો જગતને જના
 વનાર, પાલન કરનાર અને તેનો નાગ કરનાર પ્રભા, હરિ
 [વિશ્વતુ] ને હર [મદાદેવ] આદિ હાથા પુરૂષને સ્તવવા લાયક
 દેવો છે, જેને આધીન ત્રણ જગત છે આ દેવો તુષ્ટ થવાથી ઠકુગાઈ
 [પ્રભુતા] આપે છે અને કુદ્ધ થવાથી જમુ ખેતી લે છે તેથી
 લગ્નિ અને અમકિનુ ક્ષણ આ પ્રમાણે સાક્ષાત્ જોતો છનો તે
 [અહીં] ને વિરે મોહુ ન પામ ધનુષે, કામશાસ્ત્રનુ તત્ત્વ, વૈષ્ક

અને જ્યોતિષ વિગેરે મા હરિહરાર્પિ દેવો કહે છે મને લોકોની
 ચિંતા પણ કર છે પણ અર્જુન તો આમાનુ કાઈ પણ કહેતા નથી
 તેમ લોકોની ચિંતા પણ કરતા નથી આ દેવો લીલામાનમા [વ
 ૧૨ મહેનને] મુખિ તપે છે અને જિનો તો ઘણા કદરી મુખિ
 આપે છે અમ હોવાથી સુખે સાધ્ય થઈ શકે તેવા અર્થમા કયો
 વિજ્ઞાન પુત્ર કોમલ કર કરે? જે નારડની ધમે કહેવામા ખાવાનું,
 વાણનું, યુદ્ધનું, નાચનું, લાગનું, ગાનનું અને કથાના
 નનું કાઈ પણ સુખ નથી ત્યાં [તે વિનાનું સુખ તે] પણ રાત્રે
 સૂચવવાવાળું સુખ છે જેને પોતાના સ્વાથમા પણ ઉભામીનપણું
 છે તેનાથી જે લાલની ઇચ્છા રાખી તે ઇચ્છા આમશના કુવધા
 પોતાના મન ના મુગ્ધની રચના કરવા જેવી અસંભવિન છે આ
 હરિહરાર્પિના લક્ષ્મી તો નહીં જગત્ છે અને અર્જુનના લક્ષ્મી તો
 ઘણા થોડા છે મારે હો વિનંત! મદન (ઘણા) પુત્રો જે ન્તે ચાલ્યા
 તેનો તુ કેમ આશ્ચર્ય કરતો નથી?"

આ પ્રમાણે શિશુની માફક તેના ખરાબ રામ્હો માલગીને
 મિહની માફક પરાક્રમવાળો અને જગતના સ્વામીની મેવાનો અર્થ
 વિનેક તેઓને [તેમના પૂછેલા પ્રશ્નનો] ઉત્તર આપે છે કે "અ" ત
 મે મને શામાટે બોલાવે છે? જેને તેને ઠેકાણે મને સુખ વતુ નથી
 વાયગવડે જેમ પર્વત જે બ પામનો નથી તેમજેરી તેવી વાણીથી
 હું મોભ પામવાનો નથી તત્ત્વરૂચિને પ્રાપ્ત થએલ [હુમશાજ તેની
 માથે પરભુવ] એવો જે તુ તેના સુખ ઉપર આજ્ઞાશ હોયજ નહીં,
 અને કહાય હોય તો તમારા જેવાની પ્રિયગીન સુખિથી તેનું નિવા

રણ થઈ શકે નહીં જેમ ધુમાડો દેખવાથી તે ઠે ઊભો અમિ છે એમ
 નિશ્ચય કરાય છે તેમ જેનામ દેવપત્નિ ઘરે છે તેવા ઉત્તમ પેને
 હુપાવવાથી અને જેનામ દેવપત્નિ ઘરનથી તેના કુટુંબને તે પ્ર
 શિન કરવાથી તમ રામ મિત્રા જે નર પત્નિ નિર્ણય કરાય છે
 મોહને આધીન થએલા તમે મારો ઉદ્ધાર નહીં કરી શકો, જારણે
 મિત્રા ભાવજી કરતુ તેજ મોર કહેવાન, અને તે તો તમારે વિરે
 પ્રકાશિત છે મનમાનને [છેદ] રામી નહીં મગવાથી મારા ગ
 ગીરે ધણા કાળથી આ દુમળાના વડ છે, તે નવ જગતના નાથની
 મેવા કરવાથી નિવૃત્તન વશે ત દેસારિવ [અર્જુન]ની જે મેવા
 કરે છે તેના ઉપર તમે શ મરે કોપ કરો? જેમકે મશ્વિ નવજ
 કરવાવાળા ની નિ નરો ક રને મકુલ કરવાવાળો પોતેજ નિ ને
 પાન થાય છે પીના અને મોનુ, કાચ અને મણિ, ખાનુઓ અને
 સૂય, ધમની [ગરાખાની] પૃથ્વી અને વૃક્ષની પૃથ્વી એઓ વ
 રે જેટલુ અનર છે તેનુજ અતર કુદેવ અને સુદેવ વરે છે
 મુવાનિદ્ધિના અર્થા જેમ મારાની નેચા કરે છે તેમ વિદ્વાન પુ
 ક્ષ હૃદયરહિત પ્રગ્ન શુભ્રાણા, ને પાનન અને ઉત્તરવા નવાવ
 વાળા દેવનેજ મેરે છે [મારે] તમે પવન ત મૂઢી દો, ગુપ્તન
 ઉપર નેકવાળા થાઓ પોતાના મિત્રા ગામ ઉપરજ વિશ્વાસ
 ન રાખો એક અમે લણ મનને નિમળ કરીને વિચાર કરો હે
 આર્યો! હું તમારા રાજધી ગધુ જાતુ કુ કે વંદિયોને દમન કરી,
 મમલ વ રાખ્યો, મમતા ગળી અને મન્ય ગોવલુ એ આદિ
 ઉત્તમ ગુણની શ્રેણી મને મન્યવસ્તુનો આભેનાન, નિવધની છાત્રા,

અહુ જર, અસત્ય જે નકુ, કોંઈ કરો અને કપટ કરવું એ આદિ
 હોયોનો પ્રપચ—આ શુભો અગર હોયો મર્મ પ્રકારે કોની અદર
 છે? શુ જિનેશ્વર [અહુત]ને વિરે છે કે બીજા જે હુરિ હુગ્નિ
 વિષે છે તેને તમે પોને જ વિચાર કરે જેનામાં કામ સબધી પ્રપચ
 નથી, કલેશ મળધી હોય નથી, ઇંદ્રિયોનો ઉપદ્રવ નથી, તૃષ્ણાના
 કલોલો નથી, કપટ કરવામાં પ્રવિણતા નથી, ક્રોવાગ્નિનો તાપ
 નથી, અહુ કાળો વિકાર નથી, કોઈનો પરાભવ કરવાપણું નથી અને
 વિવામ સબધી મઠી અગાઓ નથી તે દેવને જ નિશ્ચયે મેલ
 પની ઇંદ્રિયના ઉત્તમ પુરૂષે પૂજ્ય જોએ આ જગતમાં
 નિહોડનાના યશને વહન કરવાને અનુશ પગક્રમવાળા વીનરાગ
 દેવ વિના ખીલો કરો 'ગેહેનગી' જે સમર્થ છે? (તેમના ગાઓથી
 અને તેમની પ્રતિભાથી તેમનું મહોષપણું બતાવે છે) જુઓ,
 અનુ રો પાપે શી રાખે છે તેથી તેઓ રાગી છે એમ
 જણાય છે, [જો રાગી ન હેતને શી નામાટે પામે રાખે?] રૂદ્રાક્ષની
 માળા રાખે છે તેથી તેઓ ખુબ મોહવાળા છે એમ નિશ્ચય થાય છે,
 શમ્ભો રાખવાની તેઓ માં ફેધ છે એમ નિર્ણય થાય છે [કારાડે
 શમ્ભો ખી તને માગવામ જ ઉપયોગી વાય છે અને કાથ વિના ખી તને
 મરાય નહિ] જાપ કરે છે માટે તેઓ હુણુ અધુરા છે એમ જણાય
 છે [જો પૂજુ શાની હોય તો જાપ કરવાનું શુ પ્રયોજન? કાઈ મેળવવાની
 ઇચ્છાથી જ જાપ કરાય છે] અને તેઓને અવતાર લેવા પડે છે તેથી
 હુણુ તેઓ સમાગીજ છે જો તેઓ મુખ્ત થયા હોય તો તેઓએ

અવનાર શા માટે લીધો ? જો તેઓ જાની છે તો દૈત્યોને શામાટે
 બનાવ્યા ? [કે ફરી નેઓને મારવા માટે પ્રયત્ન કર્યો પડ્યો] જો
 તેઓ જાત છે તો ફીડાઓ શામાટે કરવી પડી ? અને જો તેઓ
 પ્રમાણિક છે તો કપા શામાટે કરવું પડ્યું ? [ઝિંટનામ્નું કહેતું એમ
 થાય છે કે] દેવતા ચરિત્રનો વિચારજ ન કર્યો અથાત્ તેઓ
 ગમે તેમ ચાલે, આ તેમનું જોડું કહાપણવાળું નથી કેમકે
 પૂરી ઉપર મન પુરોએ બાધ લીધેલો મર્ગ કોને પ્રિય હોતો
 નથી ? [અર્થાત્ મવને પ્રિય હોય છે] અને આમ હોવાથી
 જ્યારે મહા પુરોએનો નમુદાય નિર્મલાદપણે મ્હં છાનુસાર ચેષ્ટા
 કર્યો ત્યારે તેમના ગિરોની સમિતિ મને વૃત્તિ ધૃત-
 તા ધરતું કર્યોજ માટે જો નીવાત છે કે આ પ્રમાણે જોવું એ
 તેઓનું નિર્જનજ બનાવે છે અરે ! મનુષ્યપદ પામના છતા
 પણ જેઓ તત્ત્વ [સત્ત્વ ધર્મ] ની પરીક્ષા કરવામા ઉભામીનતા
 રાખે છે તે મર્મ પુરો શુ પશુમનિમા ગરા પછી ત્ના તત્ત્વ (ન-
 ત્ય ધર્મ) ની પરીક્ષા કરશે ? અથવા તમે સરન અને જડ પરિ-
 પૂર્મી હોવાથી સત્ય ધર્મની પરીક્ષામા આજમું મનવાળાઓ, એમ
 જો કહેના હો તો રત્ન, વજ્ર, ધન, સુવર્ણ, અનાજ, ધી અને પાણી
 પ્રમુખની પરીક્ષામા શામાટે આજમું ન્વભાવ રાખતા નથી ?
 જેનાથી અ પ માત્ર મુખ પ્રાપ્ત થાય તેની વસ્તુઓમા પણ જ્યા
 રે મનુષ્યો પરીક્ષા કરે છે ત્યારે સર્વ મુખને દેવાવાળા ધર્મતત્ત્વની
 પરીક્ષાતો વિશેષ પ્રકારે કરવી જોઈએ આ (ભગિરથાદિ] દેવો
 તેના [તત્ત્વના] અશ છે અને જે તત્ત્વ છે તે તો નિરજન

અને જુદું છે એમ જો ધીર પૂરો કહેતા હોય તો તેઓને
 અમે પુછીએ છીએ કે તે તત્ત્વ મુખ્ય વૃત્તિથી ભિન્ન છે કે અભિન્ન છે ?
 જો ભિન્ન હોય તો તેઓથી અમારી માફક મુક્તિ નહીંજ થાય
 અને જો અભિન્ન હોય તો તેઓના દોષોનું આરોપણ
 તે તત્ત્વ ઉપર થશે, ને જ ને માન્યો તો તો દ્વંદ્વ દોષો
 પૂર્વની જેમ દુર્ઘટ નથી જો આ તત્ત્વ શક્તિમાન, જ્ઞાની અને જ
 ગતૃસ્વરૂપ હોય તો તે મર્વજાપી જનાશામાટે કોઈ કોઈ ઠેકાણે ધર્મ
 રહિત પુરૂષો ધાર્મિક પુરૂષોનો તિગ્ગ ૧૨ કરે ? જે દોષ મહિત છે
 તે કપટ રહિત હોતા નથી અને જે કપટ મહિત હોય છે તે સ
 ત્ય વચનવાળા હોતા નથી, આવા દોષવાન ઉપર જે વિશ્વાસ રા
 ખે છે તેઓ પોતાના કર્મથી હણાયેલા છે સીમગ, જપમાળાન
 પ અને શસ્ત્રપ્રમુખ દોષોથી રહિત જિનેશ્વરમા હે વિદ્વાનો ! તમે
 જોડા કે કંઈ યુક્તિથી દોષોનું કહેવાપણું કરે છે ! (અર્થાત્ દોષો
 નું કહેવાપણું કરતું નથી) જેની દૃષ્ટિ (બ્રહ્મીની) મધ્યસ્થ છે, મુખ
 શાત છે, ધ્રુવ પદ્માસન છે અને શાત પરિકર છે તેવા દેવને વિષે દોષ
 ની ઉત્પત્તિ કયાથી હોય ? [હિ વાહીઓ !] નણ જગત્મા જગત્ની
 રચના કરી, પાલન કરવું અને સહાર કરવો એ પ્રજ્ઞા વિપ્લુ અ
 ને મહાદેવને આધીન છે, એ તમારૂં કહેવું એક વચનની અપજતા
 માન છે કેમકે આ જગત્ જનાવવા પ્રમુખમા વિપરીતપણું
 પ્રગટ દેખાય છે [તે જનાવે છે] સત્ પુરૂષોનેજ જના
 વવા અને તેઓનીજ અહીં સ્થિરતા કરાવવી તેમ દુર્જનોનેજ
 મહાર કરવો આ પ્રમાણે જો આ લોકમા અમે જોઈએ તો

ને પ્રજ્ઞા પ્રમુખની નિપુણતાની અમે સ્તવના કરીએ (પણ તે
 મ તો દેખાતુ નથી) વળી આત્મા, દિશ્ય, આકાશ અને કાળ
 એ આદિ કેટલીક વસ્તુઓ અદૃશ્ય માને છે તો (સર્વ જગત્
 વર્તી પ્રજ્ઞા છે એવો જો) મર્વ કર્તૃત્વવાદ તો તેનો અર્ધઅડિત
 થઈ જાય છે, અને હુ ખ, બ્યાધિ, જરા, મત્યુ, નરક અને ગર્ભો
 વાસપદ એ આદિ બનાવતા તે પ્રજ્ઞાદિને પ્રગટ રીતે લોકોના
 ઉપર શનુતા છે (એમ સિદ્ધ થાય છે) કદિ ગુણ અશુભ
 ઈર્મની અપેક્ષાએ તે પ્રજ્ઞાદિ પ્રાણીઓને દ્રવ્ય આપે છે એમ જો
 તમે કહેતા હો તો તે કર્મા તો અમારે પ્રમાણ છે ત્યાર પછી તે
 (શુભાશુભ) કમોનુ મુખ જોનારા પ્રજ્ઞાદિકનું શું પ્રયોજન છે?
 અર્હત ભક્તો ઉપર તુષ્ટમાન થતા નથી અને અભક્તો ઉપર
 ક્રોધાયમાન થતા નથી (એ સત્ય છે), પણ તેની ભક્તિથી પુણ્ય
 અને અભક્તિથી પાપ બધાય છે અને તે પુણ્યપાપની પરિપક્વ
 તાએ મનુષ્યોને મુખ ને ૮ ખ થાય છે માટે અહુતને પણ ઉપ
 ચારથી કર્તી કહેા તો ૮ ખ અહુત નથી કરેલું કર્મ [તો ૧ યા વિના]
 ૮ ધન વધ શક્ય નથી એ પ્રમાણે કહેનારા તમારે પણ તે ક
 મજ કર્તી તરીકે પ્રમાણ છે, માટે તરવથી પ્રજ્ઞાદિ દોષ ઈર્મો છે જ નહિ
 જો તે પ્રજ્ઞાદિ ભક્તોને સપ ૧ આપવામા અને અભક્તોની મ
 પદા હરી લેવામા અનર્થ દોષ તો તેમના મર્વ ભક્તો ઈર્મ જેવા
 થતા જોઈએ અને તેમના અભક્તો સર્વ દરિદ્ર થવા જોઈએ વ
 ણી વેડ પ્રમુખનો ઉપદેશ આપવાથી તેઓ [પ્રજ્ઞાદિ] વિદ્વાન્
 પુરોને બહુ માન કરવા હાયક નવી, કેમકે તેનો ઉપદેશ લીધા

વિનાના પણ ચવનાં લોકમા છુને છે જો રણસ ગ્રામમા શર-
 વીર હોવાથી અને શત્રુઓના સમૂહનું નિક દન કરવાથી તેઓમા
 દેવપણું ધ્વિષ્ટતા હોતો તેવા શૂરવીર રાજ્યઓમા પણ તે (દેવપણું) શા
 માટે ન માનવું? તે રાજ્યઓ મુક્તિ દેનામા નમદ નથી માટે તેઓને
 દેવ તરીકે ન માનવા એમ જો તમે કહેતા હો તો આ પ્રદ્યા-
 દિક પણ મુક્તિ આપનાવાળા છે એમ માનવું સત્યુક્રમે ઈષ્ટ નથી,
 કેમકે આ દેવોમા [આગળ બનાવ્યા પ્રમાણે] દોષોનો સમૂહ
 દેખાય છે ક્રીડા કરનારે એકકા ધ્યેના બાળકોમા એક બાળક
 જેમ ખીજા બાળકને બોલવા માનજ એક દેશનું રાજા આપે
 છે પણ તાત્વિક રીતે તેને કાઈ મળતું નથી, તે ઉપમાની બગે-
 ભ તપ અને ધ્યાનરી જે મુક્તિ સિદ્ધિ વર્ધ થઈ તેને લીલામા-
 નામા આપવી તે છે તે દેવો મર્વ નમ્તુથી ઉત્તમ જે મુક્તિ તેને વગર મ-
 હેન તે આપે છે તે બંધનુ અશક્ય છે ના' વા ઉત્તમ વસ્તુનું દોગટ રા
 પવાપણ દેવાવાળાની પૂર્ણતા પ્રગટ કરે છે જેમૂઠ પુરૂષો મુક્તિને
 ગોપીપ્રિય (દૃષ્ટ) ની દામી કહે છે તેઓએ મુક્તિને ગોવાળણથી
 પણ હુલકી ગણી જણાય છે શ્રાપ દેવો, અનુચક ડગો, મસખ
 ગોલવું, પગને ઠગતું, ક્રીડા કરી, અકુસર ડરવો, વાગુન વગા
 ટવા, નાટક ડરવું અને હામી કરવી ઈત્યાદિ ઉપદ્રવો તેમજ જળમા,
 નૃમે ઉપર અગર સ્થગાનમા ગ્દેવું, અને (તેમના સેવકોએ) આ-
 કા પ્રમુખના પુષ્પોથી તેમની પૂજા કરવી અને હામી વાય તેવી
 ન્તુતિ ડરવી—આ નર્વ 'હુરિહર' દેવોના કર્ત્ત-યો તેમના બ્રહ્મ
 દેવપણાને ન્યૂને છે (અર્થાત્ તેવું કરવાથી તેમનામા ઉત્તમ દેવ-

પણ નથી એમ સિદ્ધ થાય છે) અમુરોને નહિ આપીને પડી તેનો નાશ કરવો, પરસ્ત્રીની સાથે અનાચાર કરવો, અત્યંત નાટકનું કરવું, ઘણું હસવું, માયાથી બીજાને મોહ પમાડવો—આવી નિર્વાજ એવાઓવડે કરીને તેઓએ બીજા દેવોની સાથે પોતાનો અમુક તફાવત (હનકાપાણુ) હોતો તે તો દૂર કયો, પણ જાણકો, વિન, નન, ભાડ અને ધૂનોની સાથેનો પોતાનો તફાવત પણ દૂર થયો (અર્થ તનું વર્ણન)—મસ્તક ઉપર નણછન, પ્રતિમાની નીચે

સર્વ શહેરો રહેવું, પુષ્પમાળ અને ચામર ધારણ કરવાવાળા હોવાયુક્ત સિદ્ધાસન ઉપર બેસવું, પ્રાચે શહેરની અંદર રહેવું, અમૃતને વધાવનારી શાક દ્રવિ, વળી તેમના મહિરમા ૧૦૮ મંડપ, સુવર્ણ અને માણિક્યના આભૂષણો, (અવગ્યા વિશેષની અપેક્ષાએ પ્રતિમા ઉપર ધારણ કરાવાય છે તે) ઉત્તમ પુષ્પો અને પદ્મવધી ૩૩ તી પૂજા કાલાશુર નહન પ્રમુખનો ધૂપ, ઠેસર આદિતુ વિવેપન અને પર્ષાવાના લોકોએ વિકવા, વૈર, હામ્ય અને વિકારનું તજવું—આ સર્વ અર્હતની પ્રભુતા બોધને વિદ્વાનો દહે છે કે તેનું ઐશ્વર્ય ઉત્કૃષ્ટ હોને પામેવું છે

ખાવાના પદાર્થો, વાણ ત્રો, યુદ્ધ અને નાચવા પ્રમુખનો રસ વિશ્વવી વિતરણ એવા જિનમા બીજા રાજાઓની સમાન નહી હોવાથી તેઓ કોઈક પરમ અતિશયવાળા છે જેઓ હિંસા કરવામા અને વિનયમા આસક્ત છે તેઓ અન્ય દેવોના આગ્રય કરવાવાળા ભલે ચાઓ, પાણુ નમાધિ અને ધ્યાનથી પવિત્ર થયેવાને તો પીતરાગ દેવજ પ્રિય છે (તેથી તેઓ તો તેમાજ આ

જય ડરગે) સસ્તામા ઠગારાને મળેલો આધળો માણસ જેમ તેનું
સ્વરૂપ નહીં બાંધવાથી તેની સાથે જાય છે તેમ જો મારી આખોવા
જો (દિખનો) પણ વિચાર વિના તેને અનુસારે ચાલે તો તે દોષ
નિશ્ચે તેના ભાગ્યનો જ છે વળી ઉત્તમ દેવની અવસ્થા ડરીને ડો
ણ કુદેવની સેવા કરે? ક્ષીરમધુક વિદ્યમાન છતાં બુદ્ધિમાન ક્ષાર
મધુકમા સ્નાન ન જ કરે, માટે અડુતની પામે જતા અને ઠપકો
આપવાને તમે લાયક નથી ગામડાના વાપીઆઓથી જેમ ચહે
રનો વણિ-નહેનગર તેમ તમારા જેવાઓ પીંદુ ડેનશક તેમ નથી ”

આવા વચનોનંદે તે પાખડીઓને છતીને વિવેકે નગરમા
પ્રવેશ કયો, અંતે લા નિવૃત્તિ માધુ (ઉત્તમ) પુરુષોના આશ્રયે
નિર્ભયપદે ગેવા લાગી પછી શુભ રીતે ચાલવાથી નહીં દેખાય
તેવો મનપ્રધાન સ્ત્રીના નેહથી છાતીરીતે પ્રવચનપુરમા પ્રાપ્તિને
આતરે આનરે નિવૃત્તિને મળી જવા ક્ષણે એક દિવસ મનપ્રધાન
નિવૃત્તિને ગેહે છે કે “હું તન્વી” (તુ કોઈ નહીં કર) તુ પણ મારી, સ્ત્રી
છે, પણ તુ આજમુ છે અને પ્રવૃત્તિ તો સ્વભાવેજ અતુરાઈથી લ
વપૂર છે, તેટલા માટે જ તેના ઉપર મારો આદર વધારે ડે પર તુ
તારો પુત્ર જેને નવા કાર્યનો પ્રારંભ કરગે તેમજ કાર્યમા હું જલદી
ચાલવાવાળો હોવાથી સાક્ષીરૂપે ચર્ચા તેના વિવાહના મમયે પાડ
હું તેની પાસેજ હતો જો કે તમે દૂર આવ્યા છો તેમપણ હું વેગ
વાળો હોવાથી મને દૂર જવું આવવું પડી રહ્યું નથી આ
શૂરવીર વિવેકનું અદ્ભુત અરિત મારા દ્વારા જ સાબળીને રાત પછ
તેના ષધન દીવા થવાથી મુખ પામશે પરંતુ મુખ પામ્યા છતા-

પણ હુમશ્ચા તે મોહનો નાશ કરવાને સમર્થ નહીં થાય કારણકે એ
ક તે તે તેનો પુત્ર છે, તેમજ તેના મૂળ ઉપર બંધાયે ના છે (મજબુ
ત પશ્ચવાળો છે) માટે એકદમ તેને સાધી શકાય નહીં તુ રોપની
ભૂમિકા ન થઈ શકે સ્ત્રી તારા પશ્ચમા પણ હું વર્તુ છુ, માટે પુત્ર-
ને આગળ કરીને તુ તારું ઇષ્ટ સાધન કર ” આ પ્રમાણે પ્રધાને
નિવૃત્તિને કહ્યું તે સાલણીને સ્વભાવથી જ જાણી એવી નિવૃત્તિ પણ
પતિના પૂર્વે કરેલા પરાભવને ભૂની ગઈ, અને પોતાની જ ભીર
વાણીવડે તેની પરમ પ્રીતિપાત્ર થઈ

એક દિવસ નિવૃત્તિ પુત્રને કહે છે કે “હે પુત્ર! હે અદ્વિતીય હિત
જારી! જેમ માકો ઘડો પાટી બરવાને ચોખ્ખો છે તેમ તું હિતોપદેશને
ચોખ્ખો છે, માટે મારી વાત સાલણ પ્રાપ્ત પૃથ્વી ઉપર જેવા
તેવા પુરુષોને શુરના વચનો રચતા નથી, કેમકે જેવા તેવા,
પુરુષો રત્નનો સમ્રાટ હરવાને સમર્થ થતા નથી જવ
રવાળા પુરુષને જેમ કનાથ કડવો લાગે છે પણ પરિણામે શુભ
હરે છે, તેમ શુરના વચનો કદાચિત સાલણવા માનમા કટુકટાય તો
પણ અ તે શુભ કરવાવાળા સમજવા જેઓ શુરના ઉપદેશને નહી
માનતાગ, સ્વેચ્છાચાત્રી અને નિરકુશ છે તેવા વેપરુષ પડદામા
ડુપાએલા બકરાઓનો જન્મ નિરર્થક છે હિતોપદેશના વચનો
પુણ્યવાન જીવોના કાનમાજ પ્રવેશ હરે છે શુ જામધેનુ દોઈ વખત
પણ ચડાળના પાટા (મહોટલા) મા પ્રવેશ કરે છે? નથી કરતી
માટે હે પુત્ર! હું જે વાત કહું છું તે તુ પરમ આદરથી સાલણ, કેમકે
અનાંરવાળા પુરુષોને વિષે વૃદ્ધ વાળી દ્વાર (ઉપર) જમીનમા

પને ગમાવવાને માટે હિંમત રાત્રી છે, માટે વિદ્યાનો પણ તારી ન
વના કરે છે સ્ત્રીઓને ગોકના પરાલવ (અપમાન)થી જેવો સતા
પ થાય છે તેવો સતાપ કરવાને સૂર્ય અને અગ્નિ પણ સમર્થ થ
તા નથી મિત્રનો ઉદ્ધાર કરવામા અને શત્રુનો નહાર કરવામા
રાત્રીની શક્તિ હોય છે, બીજાની હોતી નથી કેમકે ઈશ્વરને વિઃસ્વર
કરવામા અને અધિકારનો નાશ કરવામા સૂર્ય વિના બીજી કોણ
સમર્થ છે! માટે જા નગરીમા રહેવા નિરજન રાજાની સેવા કર,
કે જેની પ્રસન્નતાનો એક ભેગ પણ સર્વમિદિનું કારણ છે આ
(અર્થ) એકવા પણ મોહ રાજાનો નાશ કરવાને સમર્થ છે,
અને તેના જે મેવડો છે તે પણ તે વેરીનો નિનહુ (નાશ) કરવાના
આમરુદાણા છે આ ગતને સોનુ, ઘોડા અને હાથી પ્રમુખની ભે
ટા પ્રીતિ દેવાવાળી થતી નથી, ફક્ત આત્મજ્ઞાનીના હૃદયની નિર્મ
ળતાએ કમીને તે ન તોપ પામે છે તેની મેવાનુ ફળ અપ્રમાદી ચિ
ત્તવાળાને પ્રાપ્ત થાય છે કેમકે તેમની સેવા અને પ્રમાદ એ બ
નેને ગાય અને વાઘની માફક જાતીવૈર છે તેના લાખો મેવડોને
પ્રમાદે બદીવાન ડરી ભેરથી મોહગતના નગરમા લઈ જઈને દામ
જનાવ્યા છે હે કુળનો ભાર વહન કરનાર! આ ઘરણથી તુ પ્ર
માદને વિચિત્ર પણ અવકાશ આપીશ નહીં તેનો સર્વ વૃત્તાત અ
વસરે હું તને નિવેદન કરીશ ”

આ પ્રમાણે માતાની શીખામણુ આલણીને હુર્પથી વિશ્રાંત પા
મેવા નેનવાળા વિવેકે કહ્યું કે “હે માતા ! તમારી આજ્ઞા મારા મ
ત્તક ઉપર [હો] ચડાવુ છું ગલ ધારણ કરવાથી અને તેનુ પોપણુ
કરનાથી માતાપ્રજુ ધારણ કરવુ તે તો પશુઓની નાથે અમાન છે,

પણ પુત્રને આ પ્રકારનો ભોધ આપવાવાળી હોવાની સ્તુતિ કરવા લાયક માતા તો તું એક જ છે હે માતા ! તારા ઉપદેશનું એક એ જ વાક્ય કોઈ મુવત્તુવડે પણ મળતું દુર્લભ છે, તો હું તારા નવ ઉપદેશનો અનૂણી (નજીક રહિત) કેમ થઈ શકીશ ? હે માતા ! જા જો તમે મને હિતોપદેશને માટે લાયક ગણ્યો તેથી જાણો મેં અમૃતનાં કુદમાન્નન કર્યું હોય, દિવ્ય -ગોનું ભોજન કર્યું હોય, ગમધનું ગાયનું દુધ પીધું હોય, નંદનવનમાં ગેરે હોડે, ચંદનનાં ઝલનું વિલેપન કર્યું હોય અને ત્રણ ભુવનનો વેલવ પ્રાપ્ત થયો હોય તેમ મને જણાય છે, અત્યંત તેડો મને આનંદ થાય છે પ્રથમ નરી દેખેની વ્યાનાદસ્ત-સ્પર્શના વિનવી વ્યાકુળ થયેલા જે મનુષ્યો માતાની અવગણેના કે જ તેઓ મહા બુદ્ધિવાનને ગોચર થોડા છે પ્રગટ નર્મોગલશ્ચુવાળી માતા એવું હિત કરે છે કે જેનાથી પેદા થયેલ પ્રતીતિનો સમૂહ કોના મનને જગૃત નવી કરતો ? આ પ્રમાણે મ્હારી માતાના ઉત્તમ વચનોરૂપ શુદ્ધ થવાથી નિર્મળ સ્વભાવવાળો વિવેકક્રમાગ જગતના ન્વામીની સલામા ગયો ત્યાં યોગીશ્વરોને જાપ કરવા લાયક, ધીર પુરુષોને ધ્યાન કરવા લાયક અને મુગ તથા ગ્રમ્યોને એવના લાયક, દેખવા માનથી જ નમ્ર ૧૨ કરવાવાળાની સમસ્ત આપદોનો નાશ કરનાર, ત્રણ વાળના જાણુ, ત્રણ ચોડના વામી, ત્રણ છત્રથી શોભિત અને મિહામન ઉપર બેઠેલા જ્યોતિર્ભય ત્રિનેશ્વરને તેણે બોલ્યા

હવે વિવેક જિનેશ્વરની સ્તુતિ કરે છે—“અનાદિ કાળના રાગાદિ અન્ય ત દુર્ભે દર થઈ શકે તેવા દોષોના ક્ષયથી પ્રગટપણે

આત્મ (પ્રમાણિક) નામને પામેલા અને આત્મિક સુખના અનુભવથી
 મ મારમા રહેવા હું જોને અતિક્રમ કરનાગ હે ભગવન્ ! હું તમને
 નમસ્કાર કરૂં છું દેવ એ નામ સાધારણ જના હે દેવ ! બીજા દે
 વોને વિષે તમેજ અધિકતા ધારણ કરો છો જુઓ ! ધાતુપણુ સા-
 ધારણુ છતાં મર્વ ધાતુને જોણ ગીને મોનુ અધિક મ્કુશયમાનુ થતુ
 નથી ? અથાત્ થાય છે હે જિનેશ્વર ! દયારૂપ ખડ્ગ તમારા હાથમા
 વર્તે છે, નિરતર ધર્મને વિષે જોડાવારૂપ જાણુ છે અને સાધુઓ
 (ઉત્તમ પુરૂષો) રૂપ બક (મમૂક) નિરતર તમારી પછાડી ફરે છે,
 તેટલા માટેજ આ મોહાદિક ચતુઓ તમારી સન્મુખ આવી શકતા
 નથી સ મારમા અનાદિ કાળથી પરિજમણુ કરી રહેવા પ્રાણી
 જોને હે પ્રભુ ! તમે કંપવૃક્ષ પ્રાપ્ત થયા છો છતાં હુર્બુદ્ધિ મનુ
 ધ્ય કંપવૃક્ષને ત્યાગ કરીને કાટાવાળા ફેરડામા જેમ આસક્ત થાય
 તેમ તમારા ત્યાગ કરીને અન્ય દેવોમા આસક્ત થાય છે હે પર
 માતમા ! તમારી સેવા વિનાના પ્રાણીઓને હિંસા, અસત્ય, ચેરી
 અને કુશીલતા આદિ દોષો ભેટે ■ (પ્રાપ્ત થાય છે), અને (તમારી
 સેવા કરવાવાળાને) તે મેવાના પવિત્ર રૂપો તરીકે દયા, ઇદ્રિયોનુ
 દમન, ઉદારતા અને શમાદિ પ્રાપ્ત થાય છે હે દેવાધિદેવ ! દયા
 અને ઇદ્રિયોનુ દમન વિગેરે શાસ્ત્રમા રચીને (દાખલ કરીને) તમે
 મનુષ્યના સુખને માટે મિત્ર થયા છો, ત્યારે અન્ય દેવોએ હિં
 માથી મલિન સિદ્ધાંતો બનાવીને લોકોને વિષે ચતુતાનો ફેલાવો
 કર્યો છે હે પ્રભુ ! જેમ સૂર્યની આગળ ઘુબક, મયૂરની આગળ
 સર્પ અને મ નવાલીની આગળ ભૂતાદિ દોષો ટકી શકતા નથી, તેમ

સદ આપવાવાળા કુતીચ્છિઓના વાદો પણ તમારી આગળ ટકી શકવાને સમર્થ નથી અકર્મતા, નિષ્કવતા, નિર્વાણરૂપ પદ્યમ ક ટ્યાણુકતા, વિશ્વથી વિલોભતા, નિર્માનતા અને અકિંચનતા વિગેરે સવ હોયો કહેવાય છે, છતાં પણ હે પ્રભુ તમારા ગ્રહણ કરવાથી તે સર્વ શુણ્ણતાને પામે છે (અર્થાત્ હોયો બદલાઈને શુણ્ણરૂપ થઈ જાય છે)

નોટ અકર્મી—દુનિઆમા આ એક દોષ ગણાય છે કારણકે કોઈ માણસને અકર્મી કહીએ તો તેને દુખ લાગે છે પણ તેજ દોષન્યારે પ્રભુનો આશ્રય કરે છે ત્યારે અકર્મી એટલે કર્મ રહિત થવું એ શુણ્ણને પ્રાપ્ત થાય છે આ પ્રમાણે બીજા શુણ્ણ માટે સમજવું

નિષ્કલ્લતા—કળારહિતપણુ એટલે કોઈ પણ જાતના ધંધા, વ્યાપારાદિમા અજાણપણુ આ દોષ ગણાય છે પણ ન્યારે તે દોષ પ્રભુનો આશ્રય કરે છે ત્યારે તે નિષ્કલ્લતા એટલે કોઈ પણ જાતના શરીરના અવયવ-હિતપણુ એ શુણ્ણને પ્રાપ્ત થાય છે પાચ્યમ ક ટ્યાણુક એટલે મરણ પામવું એ અન્ય પક્ષમા દોષ, તે પ્રભુપક્ષમા મોક્ષરૂપ થવાથી શુણ્ણ વિશ્વવિલોભતા—દુનિઆથી વિખરીત ચાલવું તે દોષ, પ્રભુપક્ષમા દુનિઆથી જુદો સંસારથી વિમુખ થવાનો રસ્તો એ શુણ્ણ નિર્માનતા—એટલે કોઈ પણ જાતની ચાનક ન ચડવી—નિર્માણના જણાવવી એ દુનિઆમા દોષ ગણાય છે તેજ ત્રિનેશ્વરમા ગર્વરહિતપણુ ગણાવાથી શુણ્ણ અકિંચનતા—નિર્ધનતા એ દોષ, તેજ પ્રભુપક્ષમા અપરિમિતી,

નિમળ, નિરપૂહી એ રૂપ ધરાથી ગુણ

હે પ્રભુ! ઇંદ્રથી કુશુવા પયન જીવો ઉપર કૃપાના ગમથી ભા
તરેવા મને શુ તથા મિત્ર ઉપર સમભાવ રાખનારા એવા જે
તમે તેના વિશે અર્પણ કર્યો છે આત્મા જેવો એવો હું જગતના
દુઃખોથી યત્ન દાહને દૂર કરીને ગાતતાને પામીશ ” આ પ્રમાણે
(નિનેશ્વરી) મનુનિ કરીને મહાભક્તિપૂર્વક પૂજીતજ ઉપર પ-
ચાગ અર્પણ કરી તેવો નમસ્કાર કર્યો પછી ઉત્કર્ષપૂર્વક સ્વામીના
સન્નિધિમાં જોઈ રહ્યો, એટલે તે આવમરે જાતસ્વામીએ વળી કે
“હે પરીક્ષાના લોહો! તમે નાભગો જે આ ઉત્તમ વીર પુરુષ મને
નમસ્કાર કરે છે તે નિશ્ચય ભાગ્યની ભુમિક્ષા છે (અર્થાત્ મહાભા
ગ્યવાન જન છે) દેવાદિક મન અમ (મત્ય, અમત્ય મથવા વિદ્ય
માન અવિદ્યમાન) ભાવની પરીક્ષા કરવા માં ઇચ્છાવાળો જે મનુષ્ય
આ વિરોધની થોડો વખત પણ સોળત કર્યો તે વિદ્વાન થશે જેમ
નાયક વિના લશ્કર જય મેળવતુ નથી તેમ સર્વ મવયવો (વિભાગ)
બી સુદર ધર્મ અગર કોઈ પણ પ્રકારની ક્રિયા આ વિવેક વિના લો
કના કુળ મેળવી શકતી નથી તે (વિવેક) એકે દ્રિયોને નિચે નથી, તેમ
વળી બેદ્રિયાદિમા નથી, અસ શ્રી જીવેમા નથી અને પશુનારકી અ
ને દેવમા પણ પરિપૂર્ણ નથી (સિજસાજ છે) કોઈક છીપના પુટ
સ પુટમા જેમ માતી હોય છે (છીપો ઘલી ટોય છે, પણ માતી તો
કોઈક છીપમા જ હોય છે) તેમ મનુષ્યોમા પણ ઉત્તમ કુળ, આરો
આચાર, શ્રદ્ધા અને માંગેગ્યતા આદિના મ ભવવાળા થોડાજ મ-
નુષ્યોમા તે અપુરુષમાન (પ્રગટ) થાય છે (વિવેકના ગુણો) વિવેકને

લક્ષ્મી પ્રાપ્ત થયા છતાં તેનો અહ કાર નથી, કૃપણતા નથી અને કટુલા
 પીપાડું નથી, દુ ખી અથવા યામા પણ આધિ (મનની પીડા) નથી, પરના
 વલવ ઉપર દ્રેષ નથી અને નિર્દયપણું નથી, પતિપણું પ્રાપ્ત થયા
 છતાં પણ એવોત્સર્ગ કરવાપણું નથી, ખીજનો પરાભવ કરવાપણું
 નથી, અને કુકાબ્યનું રચવાપણું નથી, અને અત્ય જાણપણામા
 મળ લજ્જતનું ઘટવાપણું નથી, મિદ્ધાત ઉપર અરૂચિ નથી, અને
 ખરાબ બુદ્ધિ નથી, મુખમા આસક્તિ (ગૃહિ) નથી, વિષયમા અભિરૂચિ
 નથી, દુ ખમા હીનતા નથી, ખીજને મતાપ કરવાપણું નથી, આ
 ખા જીવિનવ્યમા યશનું વિરોધી ઈર્ષ કરવાપણું નથી તેમજ મરણ
 થામ્યા પછી દુર્ગતિરૂપ ઝિહ્વામા વચવાપણું નથી, લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ
 મા, દુ ખી અવસ્થામા, મિદ્ધાતની પ્રાપ્તિમા, વધારે અજગ થોડા
 દુ ખ દુ ખમા અને જીવવામા કે મરણમા તે વિવેકજ સત્યરૂપેને
 પ્રિય છે દ્રેષરૂપ કટમયથી રહિત એવો વિરેક (હનીઆના જીવેને)
 નિઃકારણ ઉપગરી છે તે મારા રાજ્યનો ઘણો વિસ્તાર કરીને
 અત્યંત યશ મેળવશે હે સર્વે! પ્રતાપરૂપ અક્ષિમા બળતા શ
 ત્રુરૂપ પતંગીયાવાળી લક્ષ્મી મેળવવી તે સુલભ છે, અને મનોહર
 શરીરવાળી સ્ત્રીઓ મેળવવી તે પણ સુલભ છે, પણ આ વિરેકનો
 મમાગમ થયો દુર્લભ છે જેને આ વિરેક વચ્ચે છે તેને હું
 પણ વચ્ચે છું, જે આનો ભાગ છે તે મારો પણ ભક્ત છે, અને
 જેને આ દ્રેષ કરવા લાયક છે તેને હું પણ દ્રેષ કરવા લાયક છું
 આ જાળતમા કાઈ પણ સચય જેવું નથી તે વિરેક મારી
 ધાસે આવ્યો છે એટલે તે કાઈ પણ ગૌરવ કંઠાને યોગ્ય છે, તેથી

તે મમત્ર શુભ રૂપ મ ડળ (પ્રાત અગર પરગણ પમે શુભના મ મૂક) નો આગેવાન થાઓ (અર્થાત્ તેને શુભરૂપ દેશનો આગેવાન કરવામા આવે છે)"

એ પ્રમાણે ભગવાનના પ્રમાદને પ્રાપ્ત થવાથી આદર પૂર્વક શહેરના લોકો પણ વિવેકની ન્તુતિ કરવા લાગ્યા પછી વિવેકે પણ એ પ્રવચનપુરમાજ નિરતરનો વાસ કર્યો એક દિવસે અવસર ભેળને તેરો (અહત) રાજાને વિનતિકરી કે હે વિશ્વના એશ્વરની ધુરાધારણ કરવામાં એક તમે જે શત્રુને છુટ્યા છે તેમા પ્રચંડ તીક્ષ્ણ હ્રન્ત રૂપી દ હવડે શત્રુના આડે બળને ખડિત કરતો, અવિદ્યાનગરીના િની નહાયથી નિરર્ગલ (અત્યંત) બુદ્ધિમાણવાળો, પુન પાનાિ પરિવારના વિન્તારથી વરવૃક્ષના વિસ્તારને વિડળના પમાડતો અર્થાત્ વડવૃક્ષ કળતા પણ વધારે વિસ્તરેલો, દ્વેષરાના અભિ અને રેશમના તાનણાની જેનો ખાતગો, ત્રણ જગતના લોડને વળ (તાણે) કયા છે જેણે એનો, ધણા રત્ન, રથ, ઘોડા, હાથી અને સુભટોની શ્રણિથી ભય કર, અસખ્ય સખ્યા પ્રમાણે ઉત્સાહને વધારતો, સાબનનો એક નિધાન, ધંદ્ર અને અક્રવર્તીના પરાક્રમને પણ તૃણ અને આકાશના તુલની માફક ળુતો, તપસ્વીના તપનો નાશ કરતો, મહાત્માઓને વિષ કરતો અને વિદ્વાનોના માનને પણ મર્દન કરતો મહાભોજ નામનો શત્રુ હાનમા મદવાન થયો છે અને વગી નરીન પટુતાને પામ્યો છે, એ મહા પરાક્રમી મોહની પાસે ઘોડા, હાથી, મિદ્ર, અષ્ટાષ, મર્પ અને પેતાલ એ કાઈ ગણતરીમા નથી હે મહારાજા! તે પાણીની પાસે જૂત કે બગ, દેવો કે દા-

નવો અને ઇંદ્ર કે ચક્રવર્તીનું કાંઈ પણ ચાલતું નથી તે પ્રચલ
 બુદ્ધિવાળાની આગળ ડુળવાનું કે કળાવાનું, આત્મ કે ઋત્વિજ, યો
 ગી કે યોગીશ્વર એ મર્વે મરખા છે દેવ્યામી ! મોટી મદ્ધિવાળા ઇંદ્રા
 દિક હુમણા તમાગી સેવા કરે છે પણ અડી થી બહાર ગયા પછી તે
 મર્વે પણ તે (મોહ) નીજ સેવા કરે છે શૂન્ય અરણ્યમાં રહેવાવાળા જે
 એ અત્યંત તપશ્ચર્યા કરે તેઓ પણ મોહથી બીતા હોય નહીં તેમ
 તેનો પશુપાત છોડના નથી જે મહર્ષિઓ હર્ષથી તમાશા નામના
 મનનો જાપ કરી રહ્યા છે તેઓના પણ મન તેના હુમવાથી
 અત્યંત ભયવાળા થઈ રહ્યા છે જે ઉપાતોથી એક કણમાં
 બીજાનું રાજ્ય ન શકે છે તેજ ઉત્પાતોવડે તેનું રાજ્ય અશ્વ
 સ્થિતિને પામે છે નિમિત્તનો જાણનાર પણ આ ઠેકાણે શું કરે ?
 હિમા કરની, ચોરી કરવી, અન્ય ગોલવુ, બ્રહ્મચર્યનો નાશ, દુ
 બુદ્ધિ, માત્ર વ્યસનો અને બાળકત્વા વિગેરે—નેની પામે રહેનારા
 નીનિગતરની વૃત્તિ (મનુષ્ય અથવા આજીવિજ) છે તેમાના ઢેલલા
 એ (ના પાપથીને દિવસે) જીવ રહિત મરેને (મર્થની મૃતિને)
 નમસ્કાર કરે છે અને જીવના મરેને તજ નિર્દયો પાછા હોય છે,
 અને ઢેલનાએ તો દાવાનળ લગાડવાથી પુણ્ય માને છે આવા
 મૂર્ખ મનુષ્યો તો દૂર રડો પણ અનેક શાસ્ત્રના જાણનાર મનુષ્યો
 ની પણ નના યોગે નિર્વિચાર પ્રવૃત્તિ દાડડીઆના જેવી દેખાય છે
 (તેજ જાનાર છે) તેઓ ઈશ્વરનાં જાડ અને ખાડણીયા પ્રમુખને દે
 વની માફ પૂજે છે, અને અત્રિપિંડ (તેઓ થયેલ રસોધનો
 પહેલો હિપરનો જાગ) દેવાને માટે જાગડઓને પણ પાત્ર ગણે

નાગ પુરૂષો ધર્મને માટે આરોપણ કરે છે જેની લાખ પાપનું
 કાગળ છે, કુળ કુમીથી વ્યાપ્ત છે, અને જેનું મૂળ એક જાતિના
 મીડાવાળું છે એવા પીપળાના ઝાડને પિતૃઓને તૃપ્તિનું કારણ હોય
 એમ તેઓ માને છે જેમ પાણી વડે ગાય પ્રમુખની તૃપ્તિ (ધંધાની
 શાંતિ) થાય છે તેમ જગવા માદિ છપોવડે માછલાનો નાશ પણ
 જ્યાં થાય છે એવું સરોવર ધર્મ કરવાવાળું છે એમ તેઓનું મા
 નવું છે ‘હેઠથી કરેલા કર્મ હેઠને’ જ લોગવવા પડે છે’ એવો નિ
 શ્ચય છે છતાં ઠંટલાક ધનના લોભીઓ (ચુર થઈ બેઠેલાઓ)
 પૈસાનું દાન કરવાથી પાપનો ક્ષય વાય છે એમ તેના સેવકોને
 આદેશ કરે છે ‘જોળની, તલની અને સોનાની બનાવેલી ગાય
 મંત્રવડે મહાવન થાય છે અને તે તમારા પાપનો નાશ કરે છે’
 આ પ્રમાણે બોલવાવાળા લોભીઓ (તેમ કરાવીને) તેને બાગી ક
 રીને પોતે વહેલી લે છે પ ખીઓ માર ખાતા મેનમાથી એ
 ત્રણ કણ ખાવા પામે છે, તો આના કર્મભુના આરબથી આટલા
 માજ મુખ્તિ મગે (એમ કહે છે) એ આશ્ચર્યની વાત છે ‘સૂર્યના
 કિરણ સ્પર્શવાથીજ સર્વ વસ્તુ પવિત્રતાને પામે છે’ એ પ્રમાણે
 મૃતિનું વચન છે છતાં ઢેટલાએક રાત્રે બોજન કરે છે જ ગાન
 દીનું પાણી પણ રાત્રિએ પાપ હરણ કરી ચકતુ નથી તો રાત્રે
 ખાવાનાળા આચમનના પાણીથી કેમ સુદ્ધ થાય? કર્મની ભિન્ન
 તાથી છપો પણ પ્રગટપણે જુદી જુદી ગતિમા જનારા હોય છે
 છતાં ‘ધણીની સાથે જાગી મરવાથી ફરીને તેનો સમાગમ થાય છે’
 એવા મૂર્ખ પુરૂષોના વચનોવડે સ્ત્રીઓ ધણીની સાથે જાગી મરે

છે એમ સમજે કે પિતા એક જુદા ઘરમા રહે છે તે અવમરે
 પિતાને નિમિત્તે પુત્રે આપેલું દાન તેને મળતું નથી (તો પરબ
 નમા ગયેવ પિતાને તે ક્યાથી મળજે? એમ જાણે છે) તોપણ ૫
 ન્ય ભવમા ગયેલા પિતાને પુત્રો પિંડદાન આપે છે ‘શ્રી જ્ઞાન કર્મ’
 કરવાથી દૂષિને ઘટી નથી’ એવી જોએના ધર્મશાસ્ત્રની વાણી છે
 તેઓને પોતાની સ્ત્રીના રક્ષણ માટે કવેશ પામતા જોઈને લોકો
 તેની હીવના કં છે પરંતુના મગમા મહા મનગુણ છે એમ
 જોલનારા પણ મહાદેવે કષિપનીઓને, કૃષ્ણે ગોપીઓને મને
 દ્રિ તાપમી (મહત્યા) ને જોગવી છે વિવેકરહિત નિર્ધ્યોના
 (વાછડા વાઝડીના) અને મ પારહિત વૃક્ષો (તુલસી પ્રમુખ) ના
 નાહ કરતા તેઓ પોતાનેજ મનેતન (અજ્ઞાની) જાણાવે છે અટ
 વીમા રહેવાવાળા, મુખ ઘાસ પ્રમુખનો આહાર કરવાવાળા અન
 વાયુનું પાન કરવાવાળા હરિપાદિનિરપરાધી જોને મારનાર જો
 કુતરાની જેવી આજીવિમને કરવાવાળા છે ‘મામ નિનાતુ જો
 જન રાજ્યોને નહોય’ એ પ્રમાણે જોલનાગ કેટલાક વાચાળ
 પુક્રો પોતાનાં રામીને (રાજાને) પણ મ સારઆવત્તમા હુખારે
 છે કેટલાએક આત્માને અવિદ્યમાન માને છે અર્થાત્ આત્મા (જીવ)
 છેજ નહીં એમ માને છે, કેટલાએક આત્માને સર્વવ્યાપક માને
 છે, કેટલાએક તેને કાણે કાણે નાશ થનો માને છે અને કેટલાએક
 આત્માને સરીર સાથે લેપાયેલો માને છે અર્થાત્ એકરૂપ માને છે
 હે મહારાજ! આ જોહનું રાજ્ય ઉત્પન્ન થઈ જાણવાનું છે એ સાત વિ-
 ચાર નામના મારા મિત્રે ચારે જાણુ ચરવૃત્તિએ તપામ કડીને

એનાતમા આવીને મને કહી છે હે સ્વામી! તમે ત્રણ લોકના નાયક હો અને મોહ પણ પોતાને ત્રણ લોકનો સ્વામી કહેવરાવે છે, તો શુ એક મ્યાનમા બે તરવાર હોઈ શકે? લોકો તમને સ્વામી તરીકે માને છે પરંતુ તે બેઠક આસવાળો મોહ અતરે આ તરે અહીં આવી લોકને ભેરથી બાવીને પોતાની આજ્ઞા શ્રદ્ધા કરાવે છે હે જગન્નાથ! બે રાજ્યના સકલથી હુ ખી થયેલા અને 'હવે શુ કરવું' એ વિચારમા બ્યાકુળ થયેલા લોકોનો તમે ઉદ્ધાર કરો અને આ દ્વિવિધ ભાવનું નિરાકરણ કરો.

પ્રિયે કહેત મારી વૃત્તાત માલગીને જનમાને મા પ્રભાણે કહુ કે "હે રાજા! હે સ્વરૂપ બુદ્ધિવાળા! તુ માલજી, તે જે વાત કહી છે તે સર્વ અમે જાનથી જાણીએ છીએ પણ શુ કરીએ! ઝંઝના નબધથી મોહગત પાપમાન છે વીર પુરોએ સુદ્ધને વિષે તેન મરાજવ પમાડયો છે જતા પણ તે હુવા (ધો)ની માફક વદિ પામે છે મોહજ શત્રુ છે, મોહજ મદાજત પુરુષ છે, મોહજ વ્યાધિ છે અને મોહજ મદાવિષ છે (તેના ભેગથી) જે મદાન્મત્ત સ્ત્રી મનથી આતુર થયે ના જીજ્ઞાસુ પ્રુત્તની સાથે જતરકર્મ કરી ધાવેણુ કરેલ જાન શત્રુની માફક ક્ષાત્ર અને C. ૧ તૈવાદિનંદે માગવાને ઇચ્છે છે, કાલ્ય જન્મ થાય છે તો તેને મળી માફક તરે છે જન જે સ્વાયમાધવામા પૂર્ણ તથા એક નિષ્ઠાવાળી છે તે છતા તે (માતા) અત્ય ત હિત કરનારી છે એમ ડેટલાક અજ્ઞાની કહે છે મોહની આ ચેલાને ધિક્કાર દો! પુનપાપુ (નર્વ પુરોમા) મરણુ ડેછતા પાપિતા જે પુન જગવાન, વ્યાપાર કરવાનાળો અને લક્ષ્મીના સમૃદ્ધને એ

કઠી કગ્વાવાળો હોય તે પુત્ર ઉપર બહો ઝેર રાખે છે, બીજામા તેમો ઝેર રાખતો નથી, જે પિતા ઉત્તમ પુત્ર પામેથી ધનના ભાગની ઇચ્છા રાખે છે, (જો તે નથી માપતો તો) તેને શ્રાપ આપે છે, આક્રોશ કરે છે અને દ્વેષ કરે છે તેના પિતાને (અજ્ઞાનીઓ) ઝેર કરીને ઉત્તવણ પિના તરીકે માને છે મોહની આ ચેટાને પણ વિકાર હો! જે શ્રી દેખવા માનથી પણ મનનુ હરણ કરનારી, વિવાદ કરવામા આગ કરવાથી ધન હરનારી, અર્થ કરવાથી પ્રાણ (બળ) હરનારી, સ્વાર્થના કાલ થાય ત્યાં સુધી જ વામીની મેવા કરનારી, દુષ્ટો ગણાય થાય તેવી, ભયનું કરણ, અપણ દુષ્ટિવાળી, શત્રુનું આન મને માયાની ભૂમિકા છે—તેવી શ્રીઓને પામીને પણ મનુષ્યો (દર્શથી) નાચે છે મોહની આ ચેટાને ધિક્કાર હો! જે પુત્ર ભક્ષમા ગ્રેહા મતો માતાને પીડા કરવાવાળો અને ધાવનનુ હરણ કરનારો છે, માતાને મળ, શ્લેષ્મ, વિદ્યા અને મૂનથી ઢાંકી કરે છે, તેનું મરીત તેવડે લિપે છે, કુવાવવામા શ્રીને માધીન થઈને માતાપિતાને જેમ તેમ જોડે છે અને વૃદ્ધ માતાપિતાનો પણ રાજક કરીને તેની એકઠી કરેલી લક્ષ્મીને પોતે લોગવે છે તેવા પુત્રને મનુષ્ય સુખને અર્થે છોડે છે મોહની આ ચેટાને ધિક્કાર હો! જે ભાઈઓ પ્રયાપુ નમયે (જન્મ્યો ત્યારે) માથે આબ્યા નથી, કાથે ચાનવાના નથી, જન્મ, જ્ય તથા મરણાદિ વિપદા છેદવામા અને ઈષ્ટ દેવામા અસુમર્થ છે, અને પૃથ્વી, ઘર તથા ધનને અર્થ એકદમ જોરથી ભાઈઓની આથે કલેશ કરે છે (વડે છે) તેવા ભાઈઓમા આમજા થએલા તેને પાટુ માને છે, પણ સુદૃતને બ-

હું માનતા નથી મોહની આ ચેષ્ટાને ધિખાર હો! જે શરીર મન્ન (ચરણી), મળ, મન અને માગથી ભરેલ છે, પાણીવડે ઘેવાથી પણ જે ગુદ્ધ થતું નથી, નિરંતર ઘણા રોગરૂપી શત્રુને ર દેવાને ન્યાન આપે છે (અર્થાત રોગનું ઘર છે) અને યજ્ઞપૂર્વક પાલન વ્યાં ળતા (મરણને સમયે) એક પગલું પણ આત્માની મા એ આવતું નથી તેવા આપના ઘરકપ શરીરને માટે અનેક પ્રકારના પાપ કરાય છે મોહની આ ચેષ્ટાને ધિખાર હો! અનેક પ્રકારના આગ લગ્નું ઢાલણું, શરીર અને મનના કવેશથી પેદા કરેલું, ભાઈઓમા પણ વેર ઢરાવવાવાળું, દલ, લોભ, અમત્ય અને મોહાદિ પાપનું સ્થાન, રાજા અગ્નિ અને ચારવી ભય પ્રાપ્ત થનાના અભવનાનું અને સમુદ્રના કટલોલની જેમ અપણ એવું જે ધન તેને સાત મેરમા ખરચીને (અજાની) ખુશી વતો નથી, તેનો સંગ્રહ કરી રાખી મૂકે છે મોહની આ ચેષ્ટાને ધિખાર હો! નર્વે મા, ખાખ, પુન, ભાઈ વગેરે આવા ખરાબ હોતા નથી તોપણ શુદ્ધિવાને એ નિશ્ચયે તેઓથી શકાતા તો રહેલું જ ને! જે જેમ મધ્યા દશ મા કાર્ત્તમર્ષ હોતા નથી, તોપણ દર જોધને ભય રખાય છે પ્રચારનાયથી ઉજળતા કવેશથી ભરખું સમુદ્ર પણ મુખે તરી રા દામ, સૂકા વનની અદર દેહીઅમાન થયેલા દાવાનળને પણ મુખેથી સ માંથી ગકાય, લુધાથી દુર્ગળ (ખાલી) થયેલા પેટવાળા રાક્ષસથી પણ પોતાનું રક્ષણ કરી શકાય, અત્યુદ્યોને જે સઘળા કરતા એક મોહ અત્યલ દુ ખે દૂર કરી શકાય તેવો છે સ્વામીના ગુણ વડે તેના ભવે સેવકો (રાજદય-વિપયકવાયાદિ) પાપુદુ ખે મની શકે તેવા છે, તેઓને હાપ્યા

છતા પણ નારકીના જીવોની માફક તેઓ ફરી ફરીને જીવે છે આ મો
હ નર્વ જીવોમાં રહેલો છે, પ્રવાહની અપેક્ષાએ અનાદિ અને ત છે,
કોઈ વ્યક્તિની (અલબત્ત) અપેક્ષાએ અને ત છે અને કોઈ વ્યક્તિ
ની (અલબત્ત) અપેક્ષાએ અતવાળો પણ છે, પરંતુ અનાદિ તો સર્વની
અપેક્ષાએ છે હે વત્સ વિવેક ! તું કોઈ કંઠાણે (નિદ્રામાં) પ્રવાહની
અપેક્ષાએ આદિ અત વિનાનો છે, અને કોઈ વ્યક્તિની અપેક્ષાએ
આદિવાળો અને અતવાળો પણ છે તુ વિચાર કર આ મોહ અને તેના
જે ભક્તો છે તે મર્વે અનેક રૂપ ધારણ કરવાવાળા છે, તેથી તે મહા
શત્રુઓ દરેક પ્રાણીની પાછળ એક એક રૂપે લાગેલા છે હે વિવેક !
તુ અને જેઓ તારા ભક્તો (મહાગુણ) છે તે પણ બહુ રૂપ ધારણ કરવા
વાળા છે. પરંતુ તમે નમ્યગૃહસ્થિઓની મજાતેજ મળ ધ ધરા
વનાગ છો, બીજા (નિષાવ ધર્મવાળા) ની સાથે મળ ધ ધગવતા ન
થી, તેટલા માટે મોહના પક્ષવાળાને તારા પક્ષવાળા કરતા સિદ્ધાંત
ને વિષે અનેક ગુણો કહ્યા છે હે વિવેક ! તું જાણવાનું છે, તો પણ
આ મર્વને કેવી રીતે જીતી શકીશ ? માટે હે ઉત્તમ ! નર્વ જીવો
ની ચિંતાથી સંતુષ્ટ, તુ તારો સ્વાર્થ સાધ અને તે તારો સ્વાર્થ તારો
શરણે આવેલાઓનું રક્ષણ કરવા શિવાય બીજો શો છે ? અર્થાત્
શરણે આવેલાનું રક્ષણ કરવું એજ તારો સ્વાર્થ છે હું જાણું છું કે
મોહથી કદર્થના કરતા આ જગતના નર્વ જીવોને જીવેને એ નર્વ
આપનાના મૂળ મોહનેજ ઉખેડી નાખવાને તું ઇચ્છે છે પરંતુ તેને
ઉખેડી નાખ્યો હોય તો પણ ગળોના વેલાની માફક તે ફરીને
પાડે મજબૂત થાય છે, તે છતા પ્રાણીઓની પીડા શમા

વવાનો કાઈક ઉપાય હું તને કહું છું તે સામળી— મા
 લોકના અત લાગમા આનેલું એક નિર્વાણુ નામનું શહેર
 છે તેની પ્રાપ્તિને માટે કયા કયા પુરૂષો વિવિધ પ્રકારના ક્ષેત્રોને
 મહન કરતા નથી? અર્થાત્ તે શહેરની પ્રાપ્તિને માટે ઘણા પ્રાણીઓ
 મહેનત કરે છે. પરંતુ તે શહેરમા જ્યારે જ્યારે લયોમાથી પણ ઘણાજ યોગ
 નિવાસ પ્રાપ્ત કરી શકે છે, કેમકે મર્વ મણિનો નમૂન કાઈ સુવર્ણ
 નો સ્વયં પામી શકતો નથી (નિર્વાણુ શહેરનું વર્ણન) તે શહેર
 મા જન્મ, જરા અને મરણ નથી, વિપદા નથી, જર્ણવાનની પીડા
 નથી, લક્ષ્મી, સ્ત્રી, પુત્ર પુત્રી અને બધનની પરાધીનતા નથી, ઇત્રિ
 યોની અપજાતા નથી, મન મ બધી પીડા, શરીર મ બધી પીડા,
 વિયોગ, શોક અને પરાભવ નથી, દુઃખ અને દાનપણું નથી, ભય
 નથી, ક્રુધા નથી, તૃષ્ણા નથી, ઈર્ષ્યાણી વાણી નથી, પીડા નથી
 અને દાઢ કે તાપ પણ નથી, ફક્ત એક કેવળજ્ઞાન સુદ્ધ અમૃતના
 ભોજનથી ધગયેલાની માફક આહલાદથી ભરપરપણે અનેક લયો
 તે શહેરને વિષે નિરંતર રહે છે જેમ આવે તેમ (નિર્વાણુને માટે) કો
 કના મોહથી ભય પામેલા લયો પણ તેને મેળવનાના આશયવાળા
 છતાં રસ્તાને નહીં જાણનારા વટેમાર્ગીની માફક મોહ નગરીમા જ
 રહે છે વળી તે (નિર્વાણુ શહેર)નો માર્ગ નહીં જાણના છતાં પતા
 દેટલાક કગારાઓ તેનો માર્ગ (નિર્વાણુ શહેરનો રસ્તો) કહીને (બતા
 વીને) વિશ્વામી મનુષ્યને લવારણ્યમાજ્જ લમાટે છે વૈરાગ્ય મહિત
 મમ્યગજ્ઞાન અને મમ્યગ ક્રિયા એજ તેનો માર્ગ છે જે પ્રાણીઓ
 અમારા વચનોમા વિશ્વાસ રાખે છે તેજ તે (નિર્વાણુ)ના માર્ગને
 પામે છે મુક્તિની લગભગ પહોંચેલા પણ સ્વામી વિનાના લયોને

મોહ પાછા વાળે છે મમુદ્રને ગિનાદે માવેલા વહાણને પણ શુ
વાયુ જમારતો નથી? અર્થાત્ જમારે છે માટે હે વિવેક! જે ઠાણ
મોહથી લય પામ્યા હોય અને તે (નિર્વાણ)ચહેરમા જવાની ઈચ્છા
વાળા હોય તેવા વટેમાર્ગીઓનુ ઝનામા ગમણુ કર્યા માટે તુ એ
કલો દીક્ષિત (પ્રયત્નવાન) થા તુ પામે હોયથી શત્રુઓથી નિર્ભય
વધને તે લોકો મોમને ગ્રાસ થાઓ ૫૩. ઉપર ચટેલાને તુ ના
પણ મળેથી લય હોય? અર્થાત્ ન જ હોય, તેમ વિવેક પાસે હો
વાથી છોમને મોહ સળધી લય ન હોય. પહેલા પણ તારી મા
ફક અનેક વિવેકો મારી પાસે આન્યા હતા, અને આજ રહે
તેઓએ પણ પોતાની સ્વાર્થમિદ્ધિ મેળવી હતી.”

ઉપર પ્રમાણે જાણને આદેશ કયો તે વિરેકેશ ગીમાર કયો
દારણકે બદ્ધીષ્ઠ ભુજવાળાનુ મત્વ (ગળ) વચ્ચની માફક ન અન્ધ
પી શકાય એવા વિમારવાળુ હોય છે તે(વિવેક)ના વીર અગ્નિથી
નુષ્ઠમાન થયેલા ત્રણ લોકના સ્વામીએ તેને પુણ્યરંગ નામના ન
ગરનુ અધિકારીપાત્રું (મિશ્વર્ય) આપ્યુ પછીઅહીં તે વહુ કે—“હે
વિવેક! જે વિમળગોધ (નિર્મળજ્ઞાન) નામનો વાગે નમરો છે તે
નેજ તુ તારા (પુણ્યરંગનામના) નગરમા દોનવાળુ દરજે અને તારા
રા ઢેલ્યાએક સેવકો હમણા જે મોહની પામે છે તેઓની મુક્તિ
સ્વભાવથીજ અનેક રૂપ કરવાવાળી (અનેક ભવ કર્યા પછી) છે એ-
મ તુ જાણજે માટે આ વિમળગોધ મારા વનતુ પાલકપાત્રું નમ
જના વારા નગરનુ દોનવાળપત્રુ પણ સારી રીતે કરશે” ભાવાર્થ
એ છે કે તારા મેવકો જે મોહની પામે છે તેઓને હજી ધણા લવ

ઝરવાના છે, માટે તેની ચોકની કરવાની અન્યારથી જરૂર નથી તે થી સામાન્ય ગીતે વિમળજોધને જ ને કામ સોપવામા આવે છે, નહિતો એકજ કામ તેને સોપવામા આવત

પછી તેમના (જિનેશ્વરના) આપેલા દેવતાએક લગ્ય મુલદો નાજ પરિવારવાળો, દેવના ધ્યાનરૂપ ધ્વજના પ્રકાશથી પોતાના આ ભનને સૂચન કર્યો, ગુરુના ઉપદેશરૂપ વાણના ધ્વનિવડે આકારને વાચાલિત (રાખિત) કરતો, આન દિત દૃષ્ટિએ વારવાર માતા (નિવૃત્તિ)ના જોવાતો, પ્રેમરૂપ વૃક્ષોના વનની પૃથ્વી તુલ્ય ત સ્વરૂપિ નામની સ્ત્રી નહિત યાચકોને યાચના પૂરતુ લીલા માત્રમા દાન આપતો, મહાત્મા પુરૂષોની સ્ત્રીઓથી ગુણગ્રામ જવાતો અ ને વિદ્યામિદ્ધ પુરૂષની માકક કોઈએક રૂપથી સ્વામી અર્હુતની મલાને નહિ મૂકતો (અર્થાત્ એકરૂપથી અરિહુતની મલામા પણ રહેવો) વિવેક ધમના નિધાનરૂપ જિનેશ્વરનો આદેશ પામીને લાણુમાત્રમા પુણ્ય જ નામના નગરને પ્રાપ્ત થયો તે નગરમા ર દેના મહાજનોથી આનંદથી થયેના પ્રિકરવર અનુવડે આશ્ચર્ય પૂ વક જોવાના વિવેકે પોતાના પરિવાર સહિત નગરમા પ્રવેશ કયો ખેડીલા વિવેક ગ તએ પોતાના ન રા વિમળજોધને તરતજ તેના નગરના કોવાળપણે સ્થાપન કયો ઉત્તમ પુરૂષો સ્વામીના વચ નનુ ઈન્દ્રિય ઉવધન કરતા નથી લેમ ધન્યોન્વામી જામત હો વાથી ધ્યાન ઘરમા પ્રવેશ કરી શકતો નથી તેમ આ વિમળજોધ ડોટવાળ જામત દોસથી દયા રહિત, દાન, દગાઓ, દ લ કરવાવા ણ, ખીલાડાની નાકક પારકાપરજ આજીવિકા ઝરવાવાળા, અને

ત્રીન બુદ્ધિવાન્ દત્તા ળગચેદ્રાવાળા પાપાચારી જીવો તે નગરમા પ્રવેશ કરી રાક્ષા નહિ હને મોક્ષના માર્ગની સલાહ કરતો અને ઉત્તમ આચરણરૂપ અમૃતને કરી માતાને સતોષ ઉત્પન્ન કરતો વિવેક ત્યા રાક્ષ્યને લોગવે છે જ્યાં જ્યાં આ ઉતાવળે ચાલ નાર અને મેહિત મન-મોહને અથવા વિવેકને માક્ષીભૂત (મ હાથકારી) થાય છે ત્યાં ત્યાં મોહનુ અથવા વિવેકનુ રાક્ષ્ય વૃદ્ધિ પામે છે

આ પ્રમાણેની વિવેક પુનની લાગ્યધાનો વિચાર કરતો મનપ્રધાન અત કરણમા અત્યંત આશ્ચર્ય પામ્યો, અને તેના ઉદયથી માયા, કુબુદ્ધિ અને પ્રવૃત્તિ — એ ત્રણે સ્ત્રીઓએ પોતાનુ મુખ મલિન કર્યુ પરંતુ એ ત્રણે સ્ત્રીઓ ગ્લાહી પામવાથી મુખ નિ (સદ્બુદ્ધિ) અત્યંત નિરાશીપણું (આનંદ) પામી, અને હવે ત્રણ પણુ પોતાના બધન ઢીલા થવાથી સ બુદ્ધિના આગ્રહેષ (આ લિંગન)નુ મુખ ઘણા ળળે પામ્યો

આ પ્રમાણે શ્રીમત્ જયગેખરસૂરીએ રચેલ પ્રબોધ ચિંતામણિ અથમા મોહને રાક્ષ્યની પ્રાપ્તિ, વિવેકનુ તત્વરૂપિ નાથ પામ્નિમકુલુ અને તેને રાક્ષ્યની પ્રાપ્તિના વર્ણનસાથે એથો અધિકાર સમાપ્ત થયો

પાત્રમો અધિકાર

હવે અવિગ્રાનગરીમા રહેલ મોહરાત્ર (નામિક નામના) મિ
ત્રની સાથે એકદા રાજ્યના નના મળ ધમા વિચાર કરે છે મિત્ર ક
હે છે કે 'હ મોહ' નિર્વાત્તના પુત્ર રાક વિવેકને મૂંડીને ણીજી ણ
ધો બધુનર્ગ તાર આધીન છે' તે સાક્ષણી પૂવે અનુભવેવા વિવે
કના બાહુબલના મનુષ્યથી સેનાના મમૃદને એમ્ડી ડરતો મોહ
જેની મવ વસ્તુનો નાશ થયો હોય તેની માફક નિસામો નાખી
મિત્રને કહે છે કે 'હ આવાક' તે (વિવેક) રાક નથી, તેની આગળ
હું રાક છું, જેમ વાધ હરણને હું ખ આપે છે તેમ તેણે ધણીવાર મને
હું ખ માધુ છે મનપ્રધાન બરેખર મૂર્ખ છે જેમકે તેણે તે
(વિવેક)ને જીવતો મૂંડી દીધો પોનાનો પુત્ર પણ વિષમ (વિપરીત
ચાલવાવાળો) હોય તો અત ડરણવાળા ગુરૂપો તેને માગી નાખે
છે જે મનુષ્યને એક પણ શત્રુ જીવતો હોય તેને મુખ કયાથી
ટાપ? જેના શરીરમા એક પણ રોગ સ્થાયી (નિરતર રહેવાવાળો) હોય
તેના શરીરમા મુખ કયાથી હોય? જેને માથે શત્રુ હોય છતા જે
મૂઢ પ્રાણીઓ સુખે નિદ્રાએ સુવે છે તેઓ ધરની અદર આગ
લાગ્યા છતા સુષ રહેનારની માફક મગલાજ મમજવા હે મિત્ર!
આ મુઠ (નાનો) છે એમ વિચારીને ચતુનો તુ વિશ્વામ કરીશ ન
હી કેમકે મચ્છર નાના શરીરવાળો હોવા છતા પણ મોટા હાથીને
મારી નાખે છે, તેથી નાના મરખા ગતુની ચોડી પણ ઉપેક્ષા સર્વ

વસ્તુના નાશ કરવાવાળી થાય છે જુઓ, એક નાનો પણ વૃક્ષનો
 એ કુરો કાળાતરે શુ મોગ મહેલનો નાશ નથી કરતો? કરે છે
 હુ ખી અવસ્થામાં આવી પડેલા શત્રુની પણ વિદાન પુત્રોએ
 રાજા રાખવી કેમકે પત્વગથી ચર્ણ કરાજેતુ ઝેર પણ પ્રાણનો
 નાશ કરેછે? ડેડલાએક મતો પણ કોઈ કોઈ ઠંકાણે કહે છે કે જે
 એને હું અમિય હુ તેઓ પણ તે (વિવેક) ની સાથે મળી જવાથી
 ગૃહ પગકુમવાળા થશે ગૂંચીય પુરૂષ તો દૂર રહેા પણ જેમ ઘણા
 તાંતણાના સમૃદ્ધવાળા વસ્ત્રમાં વણાયેલો વાળ હુ જે અહણુ કગય
 છે તેમ અન્ય પરાકુમવાળો પણ ઘણાની સાથે મળવાથી હુ જે
 અહણુ કરી શકાય છે તેથી આ વિવેક કદાચિત પ્રવચન નામના
 નગરમાં ગયો તો પછી શુદાની અદુર રહેલા નિહની માફક જ્યા
 પુરૂષથી તે અહણુ કરી શકાશે? અર્થાત્ તેને કોઈ પણ પકડી શક
 શે નહી કદાચિત્ તે (પ્રવચન) નગરના સ્વામી અહતના ઠહેવા
 મુજબ તે ચાલશે તો પછી અમૃત પીધેલા દેવની માફક તેને કોણ
 મારી શકશે? અર્થાત્ કોઈ ભારી શસ્ત્રે નહીં 'શત્રુને પોતાના
 હાથે માર્યો એજ શ્રદ્ધ છે' એ એક ઉત્તમ રાજનીતિ છે ત્યારે
 આ તો પોતાના ધરમાથીજ પેદા થએલો અને પરના ધરમાં જઈ
 રહેલો શત્રુ છે તેથી તેની તો ઉપેક્ષા કરાયજ નહીં, માટે જ્યામુખી
 જીવતા અગર મરેલા વિવેકની ખરી ખબર મળશે નહીં ત્યામુખી
 સદેહરૂપ શત્રુવાળો આ મોહ મુખ ઠયાથી પામશે? તેથી ચરપુ
 પોને મોટીની ચરાચર (જ ગમ અને સ્થાવર) સર્વ પૃથ્વી જો
 ઈને જો વિવેકના સમાચાર મેળવુ તો હુ મમાવિવત થાઉં, અ
 ર્થાત્ મુખી થાઉં '

આ પ્રમાણે વિચાર કરીને કાર્યના બાપ મોહિ ખેંખરા આ
 મીલખતો અને વિવશજી દલ, પાળક અને કુશ્રુત (અજ્ઞાન) આદિ
 મણુઓને આદેશ કર્યા કે “હે સ્વામીના ખરા લકનો! આ પૃ
 થ્વીમા ફરી ફરીને વિવેકની તપાસ કરો અને તેના સમાચાર
 મેળવવાને દૃઢ આનંદવાળા થાઓ. અર્થાત્ વિવેક દ્વાલ કયા છે
 તેના સમાચાર લઈનેજ આવો” મોહુરાજનો આ પ્રમાણેનો આ
 દેશ પામીને બુદ્ધિમાળથી ગર્વિત એવા તે મુલટો જેમવાનરા મોટા
 વનમા લમે તેમ ઘણી પૃથ્વી ઉપર લગ્યા ત્યામુધીને (શાસ્ત્ર
 જ્ઞાન), ઉદત (સાધુ) અને તેના માણસની પાળળ તેઓ જોડાવા
 ત્યામુધી તેઓએ પગને પગવે તે (વિવેક)ની નરેણા ઝગી તોપણ
 મહાત્મા વિવેકની ગુદ્ધિ (ખજાર) તેઓને મળી નહીં દેમકે થોડા
 એક નાધુઓના હાથકપ ખજામા રહેવાવાળાને કોણ (ખાદ્ય દ્રવિ
 વાળો) એળખી શકે? ત્યારપછી હાથમાથી પડી ગયેલા બાણ
 વાળા પુરૂષની માફક બ્યાકુળ ચિત્તવાળા તેઓ પુરૂષગુરુની
 બહારની ભમિ મુધી ગયા ત્યા ખરાળ આગાકપ ખાઈને આશ્રયે
 તેઓ (દલ પ્રમુખ) ગિચ્ઠ થઈને મેઘ, તેટલામા વિમળઓદ્ય જો
 વાળના ઉદયોપણા કમળાઆવા વચનો તેઓએ સાલળ્યા “અરસ
 મ્યકલ્વ, મુગીવ અને સમાધિ પ્રમુખ મુલગે! તમે બીલકુલ પ્રમાદ
 કરો નહીં અને આદરવાળા થઈને જુઓ, જુઓ આ મિચ્છાત્વરૂપ
 મૂતારો આને છે તેને ઉત્તમ સિદ્ધાતરૂપ તનવારથી અટકાવો, અને
 આ ઉન્માદ (વિપય ઇચ્છા) રૂપ ચોર નગરમા પ્રવેશ કરવાની ઈ
 ા કહે છે તેનો વધ કરો. આ દુર્લાભ નામના દુર્જનને વધ કર

વાની ભૂમિ પ્રત્યે લઈ આવે એ છુપી રીતે આ નનાર વરી છે તેની તેને શૂળીએ ચડાવ્યા વિના મૂંઝોળ નહીં આ મર્દે મુલદો એ રીતે મોહનીજ સેવા કરવામા ત પર છે માટે વિવેક નામના આપણા સ્વામીએ તે સર્વેને મારવાનો હુકમ કયો છે તેથી તેમા વિલખ શામાટે કરે છે ? ” આ પ્રમાણેના કોટવાળના વચનો માલ જાવાવડે વિરેન્ની શુદ્ધિનો લાભ થવાથી અને (મોહના મુલદોને મારવાના) કોટવાળે કહેલા શબ્દોથી હલ વિગેરે એક સાથે હર્ષ અને વિખવ હથી વિલખના પામ્યા (અર્થાત્ વિવેકની શુદ્ધિ મળવાથી હર્ષિત થયા અને પોતાને મારવાનો હુકમ સાલજવાથી વિખવાદ પામ્યા) કોટવાળના શબ્દો શાત થયા હતા પણ તે મલિનોએ ભયથી દુરિચિત્ત પામ્યાનો આશય ન મૂક્યો, કેમકે પગ સંભળની જમીન પસાળવને માટેજ થાય છે પછી બળતા વનમા મગ ન રહી એકે તેમ ત્યા રહેવાને અનમર્થ થવાથી તેઓ ઉતાવળે પાછા ફરીને મોહરાતની સભામા આવ્યા ત્યારપછી ગમુદ્રનો કિન રો પામવાવાળા (સમુદ્રમા હુળના માણસ)ની માફક પોતે જીવતા છે, ગેમ માનવાવાળા તે હી ન મુલદો સ્વામીને નમસ્કાર રીતે જોટવામા ગઈ ગાયે છે તેટલામા મોહજ કહ્યું કે “રો રો ગઈ ગોલયો નહીં, ગઈ ગો-યો નહીં તમારૂં મોહજ કહી આપે છે કે તમે કૃનાથ થઈને (તે કાર્ય કરવા ગયા હતા તે કરીને) આવ્યા નથી પાપ દસ નામનો મુલદ જે તમારી સાથે હતો તે કેમ દેખાતો નથી ? તેને ન દેખવાથી મારૂં મન ડપે છે, અરે! મારૂં નર્વ ઐશ્વર્ય તેને આધીન છે તે મારો

જમણો હાથ છે તે વીર મુબટની હુદશા ડોઇ ગીતે ન સામણુ તો વધારે સાડ ”

(નોટ)અહીં સમજવાનું છે કે દલની સાથે મોહનુ નિરતગ ન્દેવાપનુ છે જ્યાં દલ હોય ત્યાં મોહ અવશ્ય હોય છે અને દલનો નાશ થવાથી મોહનો નાશ થણી સહેલાઈથી થાય છે માટે ધાર્મિક તેમજ વ્યવહારિક કાર્યમાં દલ (કપટ)નો તો અવશ્ય ત્યાં જ કરવો યુક્ત છે

વળી મોહ કહે છે કે-“કોઈ ઉત્પાત તો થયા નથી, ખરાબ સ્વપ્ન પણ મેં જોયું નથી, ઝૂતા મારા રાજ્યનું સર્વ-વ-દલ હે જાનો નથી, તેથી મારું મન નિશ્ચિન થાય છે” આ પ્રમાણેના મોહરાજાના વચન સામળ્યા પછી પાછા આવેલા મુબટોએ અહીંથી જના ત્યાંથી તે પાછા આવ્યા ત્યાં મુખીનું પોતાનું મર્વ વૃત્તાન મોહને કહીને પછી મહા આર લવાળા દલનું વૃત્તાત કહેવા લાગ્યા કે “હે મહારાજા! જ્યારે અમોને કોટવાળથી લય થયો ત્યારે હ ભે અમને કહ્યું કે-હે મુબટો! તમે પાછા આવ્યા ત્તઓ કેમકે થોડો પણ પગિવાર અન્ય રાજ્યના માર્ગમાં લયને માટે થાય છે, (લય આપના ર થાય છે) અને હું તો વિવેકના નગરમાં પ્રવેશ કરીને ડોઇ પલ્લુ નીતે તપાસ કરી તે (વિવેક) ની મૃગ્યથી જખર મેળવી લાવીશ જો હું આ કોટવાળના લયથી કાર્ય કર્યા વિના એમને એમ પાછો ફર તો મોહ જેવા મ્વામીના ઉત્તમ પ્રસાદનો અનુભવી કેવી રીતે થાઉં?” આ પ્રમાણેના દલના સમાચાર સાલળીને મોહરાજા વિવળો થયો, અને આકાશમાં નજર ધાપી (C ચુ જોઇ)ને ગળગળો થઇ કહેવા

લાગ્યો કે ' હે અનેક પ્રકારની બુદ્ધિના આધારભૂત' હે માન્ય વસ્તુ ત્ર
 ગજારૂપ ઘડના મ્ત ભરૂપ' હે આરભના સગલ મામલગતા પ મનાર
 દલ' તુ વિજયનાન થા હે શત્રુના સમૂહને વિરે સિંહ તુન્ય દલ'
 તુ આવ, તુ આવ, મને દગન આવ, તુ તો માગ પ્રમાદના
 નકુ ગહિનજ છે આ તુ શુ જોડયો? (અર્થાત્ આનો વિચાર તા
 રા મનમા કયારી આવ્યો?) વૈગીથી ભન પામીને મારા મેવડાનો
 નમુનાય લ્યાગે શિયાળ જેવો યદ્યગ્યો ત્યારે હે મરવને ધાગણ કરના
 દલ! તે એકનેજ તે ઘેરોને વિરે મિંહની માફક આવગણ કર્યું છે
 કિતમ મેવડો વ્વામીને અર્થે પોતાના પ્રાણ પશુ તૃણની માફ-
 ગણે છે આવી સેવાની રીતે બી વ સર્વ સેવકોએ સાબગી છે પ
 બુ તારે વિરે તો તે રહેવી છે હે દલ! તનેજ અવધ બીને રા
 નજો સુદ્ધમા શત્રુના સમૂહને છુને છે તારા વિના લોક મળ ધી
 ડોડ પણ ઝાયની મિદ્ધિ થની મે ડોઈ ઠેઠાણે જોઈ નથી સુદ્ધમા,
 ગજકુળમા, અરણ્યમા, દુકાનમા, નાટકમા, જળમા અને રુપમા
 તને એકનેજ આ ાગ કરીને મનુ'યો ન પડ (લક્ષ્મી) મેળવે છે
 હે વીર પુરૂષ! અન્ય ત તેજનાળા વચના મણિ વિના મોતીની મા
 ણા જેમ પ્રમારકિત દેખાય છે તેમ તાગ એક વિના મા માગી
 નભા આજે પ્રભારહિત નઈ ગઈ છે "

આ પ્રમાણે મોહરાજ શોકાતુર થયે નતે મહા નરનવાળા કો
 ધાદિ સુભટો પોતાની મેગેજ દલની ખગત મેગવવાને માટે દો
 ગ્યા તે સુભટો વિરેકના નગની નજીકની ભૂમિમા આવી પહો
 ના, પણ સમુદ્રની માફક તે નગનીમા પ્રવેશ ક વાન નમર્મ વયા
 P Ch—૮

નહિ, ત્યારે તેઓ એકઠા ઘઘનિ વિચાર કર્યા હતા કે-‘આમ ને
 આમ (દલની તપાન કર્યા વિના) પાછા વળતા તો આપણને લ
 ભગત આને છે માટે કાપિયુ કરીને જઈએ તો ઠીક’ એ પ્રમાણે
 અભિમાનના સ્પુગવાથી કેટલાક વિવેકના માણસોને તેઓએ બ
 હીવાન કર્યા કુરૂતી (કુરૂડને ઉકુરડ) આદિ નાધુઓને કોપે, બાદુ
 બગી મરખાને માને, કેમકે પ્રમુખ નાધુઓને લોકો અને રવન
 મિ આદિ નાધુઓને કામચુકટે પકડી લીધા આ પ્રમાણે તેઓના
 પકડવાથી ગર્વ કરતા અને પ જા કરતા કોઈનાં મુખમાં હાથ
 માથી બાદુમતી નગ્યા વીજ પુરૂપો તો નામીને પાછા પોતાને કે
 ઠાણે આવી પહોંચ્યા, એટલે બીજા કુરૂતી મરખાઓને તેઓએ
 વિશેષ પ્રમાણ આપ્યા અને તે મહા ભરવાળા (કુરૂતી આદિ)ઓને
 તેઓ મોહરાજની આગળ જઈ ગયા આ શત્રુના પક્ષમાં રહ્યા
 હતા એ કારણથી મોહરાજએ તત્કાળ દુઃખતિરૂપ બદીખાનામા
 નાખીને તેઓને મહા સ્વેશના ભોગવનાર કયા, તોપણ મોહરા
 જને દલ ન બધી શોક ઓછો ન થયો કેમકે પત્યરના લાભથી
 કાઈ જ ન ખોવાયાનું દુ ખ નાશ પામે છે? નથી પામતું તેથી ક
 રીને પણ પૂર્વની માફક શોકથી ઘેરાયેલો મોહરાજ જોલે છે, તેવા
 મા અકસ્માત્ મલાના લોકોએ જલને ત્યા આવેલો જોયો જેમ
 વર્ષાઋતુમાં આકાશ અનેક વણાથી મ કીર્ણ (મિશ્રિત) થાય છે તેમ
 દલને જોઈને મોહરાજ હર્ષ, વિલર્ષ, રોષ અને હિંમુકતા આદિ
 ભાવો વડે ન કીર્ણ થઈ ગયો પત્રી નમસ્કાર કરતા દલને રાજ્ય
 ન ભ્રમપૂર્વક ઉઠાડીને દલ આલિ ન કરી સ્વાગત (તુ મુખે આ

યો. ડ્યાનિ) અને ગરીબની કુશળતા સળધી પડયું દલ ઠે
 ઠે “આમીલકા યો. જે હું તેને દુ ખનો સ લવ હોય? નહીં
 ચક્રમાએ અ ગી-નર ઠરેવ મૂળને નુ સિદ્ધથી ડ્યેગ વાય? અવા
 તૂ ન થાય હે આમી! હુને જે પ્રમાણે ત્યાનો જતિકાસ છે અને જે પ્ર
 માણે મે ત્યાનેયેવ છે તે પ્રમાણે હું કું છું તે તમે નાભયો જે નખને
 કો વાળના ભયથી મે આ સુભંગને પાડ વાળ્યા તે વખતે નગ
 અને સારી રીતે રવાપુ ડગએલુ અને કાટવાળની તીનના ભેડને ન
 ગરમા પ્રવેશ કરવાને માટે મે અનેક પ્રકારના ઉપાયો ચિતવ્યા,
 પણ બીજાં કોઈ ઉપાય ન જણાયાથી અને તત્કાળ બુદ્ધિ ઉત્પત્ત
 થનાથી હું તે નાગમા રહેનાના ઘણા ધાર્મિક પુરુષાના જેવો વે
 પધારી ધાર્મિક થયો. પત્રી કોઈ ઠેકાણે મે નાધુનો વેપ લીધો, તે
 ઠેકાણે આવકનો વેપ લીધો, એમ નિશ્ચય કર્યો જેમ મૃદુલ પોતાના
 ઘરમા ફેરે તેમ હું તે આખા નગરમા ફર્યો તે નગરમા ચારિત્રભાવના
 થી રક્ષિત મનવાળા અને આગ્રિ ધારણ કરનારના વેપમા રહેવા મે
 દેવાળ આજીવિકાને માટે ટેટલાએક મત નળધી હું જો મહત્ત
 કર્યા કોઈ નખત આચાર્યની મુદ્રા (પદરી) થી મહામા ઉંચા આ-
 મત ઉપર બેઠેવો હું બદીનાનોથી બોલાના મારા ગુણોને માલ
 ખીને મારા હૃદયમા મારા (ખગળ) અગ્રિથી હમતો હતો
 તીથાફિકમા એકાને પાઠને ‘હું ઉપવા રવાળો છું’ એમ બીજાને
 કહેતો હતો. હું પોતે અત્ત (મૂખ) હતો છતાં કોઈ ઠેકાણે નઈ બે
 ધન પુછીને (હું લખેલો છું એમ જણાવવા માટે) તે જ્ઞાનને બ્રી
 લાની ર.

આ જણાવી આપનો હતો અવશ્ય

(પ્રતિક્રમણાદિ) કાચો રાત્રે તો હું જેમ તેમ કરતો, પણ લોક મા તો હું કીર્તિવાન થાઉં એ કારણથી દિવને તો વિધિપૂર્વક વિશેષ પ્રકારે કરતો હતો. અતઃ કરણમા તો મત્સરથી ભરેલો હતો. જતા મહામા બને આખોને મ કોચિત કળો સ મારથી લય પામેલા જીવોની માફક નમના રસની દેશના આપનો હતો. ખીજા સાધુને માગવાને હું 'ધમવાન થયેલો હોઉં તેનામા માણુમોને આ વળા નોંધને 'હે મુનિ' માફ કહેવું તુ માન અને આવી આકરી ત પસ્યા તુ ડર ' આમ (અપરાધ છુપાવવાને) કહેનો હતા. દિવમે ધર્મધ્વજ (ઐશ્વર્ય-રમેહરણ) ધાગ્ય થઈને શ્રાવકના સમુદાય પામે વહાવતો હતો અને રાત્રિએ માથે પાધડી પહેરીને નીચ સ્થાનોમા રહેતો હતો. કોઈ વખત વેગ લેવાને માટે માથાની નીચે શુભ ન અ રાખતો હતો. અને ગુફની આગળ બેસતો ભણતો તેના પગ મા લોટતા હતો, છતાં હું તો થ જ રહ્યો હતો. ભારવાળો વધે નહોતો. કોઈ વખત શ્રાવકનો વેષ લઈ ખોટા તોલા માપા િ રાખનાળી નિંદા કરીને મારી દુકાને વિશ્વાસ પામેલા આહુકો ને હું લુટતો હતો. કોઈ વખત મુખે નવનગ મહામ નનો નાપ કરતો કરતા નાધુના ઉપાશ્રયે જતો અને રાત્રિએ માધુઓની ઉપ રી મને ધનાચના ધનની મળી ચોરી લેતો હતો. ધોઅંગા પ્રે ત વચ પહેડી, મુખજોડ ધાગણ કડી, મદિરમા વધ, પાપાણુની મૂર્તિની પૂજા કરીને હું ધાતુની પ્રતિમા ઉપાડી જતા હતો. એક દિવમે ડપરી શ્રાવક જે હું તેને ડેલાક સાધર્મિજો (એ- ધર્મવાળા) પોતાના મકાનમા લઈ લ્યા અને (ના પ્રમિડજાળીને) તેઓએ

મને ઘણું માન આપ્યું, ત્યાં મેં રાત્રિએ તેઓનું સર્વ ધન હુટી લીધું હતું મેં કોઈ વખત લોભથી ધનને માટે 'મારા ભાઈઓને બદીનાન ક્યાં છે' (નેને છોડવવાને માટે ધન ભેંધ એ છીએ, કોઈ આપો) એમ કહીને બુઢી ગીતે સિમુડ વધ ઘર ઘર પ્રત્યે ધન માગ્યું હતું એમ વિચિત્ર પ્રકારના વેપ ધારણ કરીને તે નગરમાં નિર્ભયપણે ફીટ ફગતા મેં જેવી રીતે આપું નગર ભેંધુ છે તે પ્રમાણે નમને જણાવું કે લોકોનું ધક્કણ કરવાને માટે તે નગરને નિયમ બંધન (શ્રેય, મતોષ, તપ અને અધ્યાયાદિ) નામનો ઉચો અને ઉત્તમ મત્તરૂપ કાગરાથી ગોબિનો કિંવા છે તેની ફરવી વ્યાસવએવી, લક્ષ્મીવટે સુદગ્ધ શોભાવાળી, ઘણું ઉઠાણને લીધે માખી શકાય નહીં તેવી અને મનુષ્યોથી ઓછા ગી ન શકાય તેની પુણ્યવાસના નામની ખાઈ છે તે કિંવાને આસા વિચય, અપાય વિચય, મધ્યાન વિચય અને રિપાક વિચય (એ વા ર ધર્મધ્યાનના પાયા-ભેદ) નામના નગરીની લક્ષ્મીના મુખ હોય તેવા ચાર દગ્ધાઓ તે નગરમાં માધુઓને રહેવા માટે ગુલ ભાવનારૂપ મુનાથી ઉત્તરના કહેવા અને હિચ્ચ કુચતર ભૂમિદાવાળા સત્પરિણામ રૂપ આવાનો છે બ્રહ્મચર્યના અદાર ભેદરૂપ અદાર વલ્લો મયાતવડે તે નગરમાં વ્યવસ્થાપૂર્વક રહે છે, અને નદ્રાને પણ માનનીક મઘરૂપ મહાજન ત્યાં છે યોગીઓને લાયક મામનોરૂપ મનો પુણ્યરૂપ કન્યાશ્રાના સમૂહથી ભરેલી છે અને પોતાને તથા પગને વિશે મગ્યાપણાવાળા મમનારૂપ નિર્મળ વસ્ત્રાઓ છે ગયાથી મનોહર આગમો અને બાહ્ય સુગંધરૂપ

અનેક મુઝામો ત્યા છે, જેમા મન્ય ત પુણ્યના ભોગી મુઝામો ઉત્તમ સ્ત્રીઓની નામે ક્રીડા કરે છે ત્યા રનથી ભરપર યથોની શ્રેણીરૂપ કુપિકાઓ ઘર ઘર પ્રત્યે છે, અને ૧ સ્થિતિમા આરૂઢ કરવાના હા પ્રકારના વિનયરૂપ ક્રીડા કરવાના પહોંડો છે વળી વિક્રમ્બર કમળોવાળુ અને હસોને મુખ દેવાવાળુ ધ્વજનર્યરૂપ સરોવર નવ મુસિરૂપ નવ કોટવાળોએ પાણી પીવાને માટે ચારે બાજુથી ઘેરે લુ છે નિરંતર ચતનાના આવામરૂપ વિગતિ નામની તે નગરીની અધિષ્ઠાતા પાદ દેવી છે, જે બળવાન મુઝામોએ આશાધન કરવાથી તેના મર્વ કલેશનું નિવારણ કરવાને સમર્થ છે તે કિલ્લામા ગોઠ ઠેકાણે અમાનિ ઘોષણા (કોઈ જીવને ન મારવો—દુ ખ ન આપવું ઈત્યાદિ ઉદ્ઘોષણ) થાય છે તો ગોઠ ઠેકાણે સાધુઓને નિમંત્રણ કરાય છે કોઈ વખત જિનમંદિરમા ત્રણ પ્રકારના વાજ-ત્રો વાગતા હોય છે તો કોઈ વખત ગુરૂના શુણની સ્તુતિ કરાતી હોય છે ગોઠ ઠેકાણે મિદ્ધાનની બાબ્યા વતી ટાય છે તો કોઈ ઠેકાણે મ મુરૂથી હેશના દેવાતી હોય છે કોઈ વખત (ભણતા સાધુઓના) સ્વાધ્યાયનો નિર્ગોષ સભળાતો હોય છે તો કોઈ વખત ભૂઢી ગયેલાને સભાગી અપાતુ હોય છે, અને ખોટા કાચોનો નિષેધ કરાતો હોય આ પ્રમાણે હે દેવ! ગોલાદ્વલથી વ્યાપ્ત થ એવા આખા નગરમા તમારી અવિદ્યાનગરીનું તો નામ પણ મે ગોઠ ઠેકાણે સાલજી નહીં હે મહારાજ! તમારી નગરીની માફક તે (પુણ્યરંગ) નગરનો ઘણા વિન્નાર નથી પણ ઈંદ્રના નગરીની માફક શોભા તો અવાકિડ છે અથાત્ આપણા નગરની તેવી શોભા નથી

(હવે મોહની અવિદ્યાનગરીની આથે વિવેકના પુણ્યરગ નગરનું વર્ણન મેળવે છે) આ અવિદ્યાનગરીમા અનતા છોડે સ્થા નર્દિ (એક જાતની નિદ્રા છે જેમા પ્રાણીઓ ગાઢ નિદ્રિત હોય છે) નિદ્રામા મુતેલા છે ત્યારે તે પુણ્યરગ નગરમા લોકો દેવોની માફક સુતા નથી પણ તેઓ નિરતર મચેતન (જાગૃતજ) છે અહીં એક નાના કાચમા પણ લોકો પ્રાયે કલેશ કરવામા ઉત્સુક છે ત્યારે ત્યા સત્યુગની માફક કલેશનું નામ પણ મે માલગ્યુ નની અહીંઆ લોકો બાધવુ, રોકવુ, હણવુ, આકોશ કરવો અને હુ ટવુ એવા કર્તવ્યવાળા પ્રાયે હોય છે ત્યારે ત્યા તો યુગનીઆની ભૂમિની માફક કોઈ પણ કોઈને બાધતું કરતું નથી અહીંઆ આક્રમક અને દીનવચ્ચનાકિડથી લોકો જ્યારે હુ ખી દેખાય છે ત્યારે ત્યાના લોકો જાણે અમૃતનું પાન કરતા હોય નહીં તેમ મર્વે સમાધિને ભજે છે આ નગરીમા રાજા જ્યારે (પ્રજા પાસેથી) બધી વસ્તુ લેવાની ઇચ્છા કરે છે ત્યારે લોકો ઝાંઈ પણ દેવાને ઇચ્છતા નથી, ત્યારે ત્યા તો રાજા અને પ્રજા એ સર્વના એક ચિત્ત છે ધન અને ઠકુરાઈને ઘણા કલેશથી ઉપાર્જન કરીને અહીંના લોકો મુખની અભિલાષા રાખે છે ત્યારે ત્યાના ગ્રહેવાવાળા કલેશરહિત અને મહામુખવાળા લોકો (કલેશથી ધન અને ઠકુરાઈને ઉપાર્જન કરવાવાળા) આપણા નગરના લોકોની ઘણી હામી કરે છે આપણા નગરના લોકોનું પૃથ્વીની અદર દાટેલું ધન નાગ પામે છે ત્યારે તે નગરીના લોકોનું જિનેશ્વરના મંદિર જનાવવાના મિથર્થ પુણ્ય રાખેલું ધન કદિ પણ નાગ પામતું નથી અહીં ઘણું

ઝણી પાવન કરેલા પુત્રો પણ માળાપના શત્રુ થાય છે, ત્યારે ત્યાં આવેલા પરદેશીઓની માથે પણ ત્યાના લોકો સગા ભાઈઓની માફક રહે છે આ નગરીમાં મહેનત કરતા છતાં પણ લાભ થયો એ મનયવાળો છે ત્યારે તે નગરમાં થોડી પણ મહેનત કરી હોય તો નિશ્ચય તેઓને લાભ મળે છે આ નગરીમાં ગમણો લાભ થવાથી જ્યારે વેપારીઓને ઘણું હુર્ષ થાય છે ત્યારે ત્યાં થોડા પ્રયત્નથી અનંતો લાભ મળવા છતાં તે લોકો ખીલકુલ અભિમન કરવા નથી તે નગરમાં આહુકથી જે લાભ થાય છે તેને હું ટાંની માથે ઉપમિત કંઈ ? (અર્થાત્ તે લાભને કાંની ઉપમા આપુ ?) કે મહે અંદના બાકમાં જેટલું આહુકો (સુપાન સાધુઓ) ને આપવાથી (અધારેવ પુત્રથી) દેદીધ્યમાન ડરોટો મેનૈયાનો લાભ થાય છે હે મહારાજા ! તમારા રાજ્યમાં અધિક મહત્વવાળા ધંદા અને ચક્રવર્તીકો જે છે તેઓ તે નગરમાં રહેના અદ્ય મહિવાળાનું પણ દાનપાત્ર કરવાને ઈચ્છે છે

આ પ્રમાણે તે નગરની શોભા જોવાનું નેત્રને આનંદિત કરતો હું (દલ) એક વખત રાજસભામાં ગયો અને ઉભો રહ્યો તો ત્યાં મહાવરૂપ મહેલની અંદર માધુઓની સોળગરૂપ પર્ષદામાં મરવ નામના નિહામન ઉપર બેઠેલા, મહાન કાર્તિક ડળવાળા, તદ્યની પટુતાવટે ગુરૂના આદેશરૂપ પ્રેમ છન ધારણ કરેલ છે જેણે એવા લક્ષ્મી અને લક્ષ્મીરૂપ વારાગનોએ પાચ આચારરૂપ મનોહર ચામર વિજે છે જેને એવા, કર્મ વિવરરૂપ ઝડીદારથી મહાજન જેની પાને લવાયેલ છે એવા, આત્મસાનના બાણ ગાયન

કરનાવાળાઓ જેના ઉત્ત્વળ ગુણુદ્દ ગાઈ રહ્યા છે એના, ગુણ
લેખ્યારૂપ નરીએ રહેવા નાટકને જોવાની ઇચ્છાવાળા, નિશ્ચય અને
વ્યવહારરૂપ નેત્રના પાત (જોવા) થી ના. જગત્ (નુ - ૧૩૫) બાહો
હ છે જેણે એવા, બુદ્ધિના આઠ ગુણુરૂપ વઠ પુરૂષોએ ઉત્ક્રાપૂર્વક
જેના ચરણનું સેવન કર્યું છે એના, ગુણુરૂપ આભરણના મમ્મદ્ધ્યા
ઉત્પન્ન થયેવ ક્રાંતિથી દેગીધ્યમાન, આચાર્યના છત્રીશ ગુણુની મ્મ
તિરૂપ છત્રીશ પ્રકારના આયુધમા પરિશ્રમ જોઈ છે જેણે એના,
અતિ તીક્ષ્ણ અને દેરીધ્યમાન ખડ્ગ હરૂરૂપ બુદ્ધિ હ છે આલકા
જેનું એવા અને વિચાર નામના જાગ્રમિત્રની માથે તલ્લે બ
કયતાને પ્રાપ્ત થયેન હોય તેવા પ્રિય દર્શનવાળા વિવેક
રાજાને મે જોયો તેમજ નિરતર પવિત્ર એવી તત્ત્વરૂચિ નામની
તેની પટ્ટરાણી કે જેનું મુખ સ્નેહથી તે (તત્ત્વરૂચિ)ને ઘણું
વડાણો વિરેકરાજા પગલે પગલે જોયા કરે છે ને પશુ જોયું ”
આ પ્રમાણેના દલના વચનો મામત્રી મોદ જોડ્યો— ‘ વાર્યના
પ્રારભમા જે સીનું મુખ જુએ તે શુ પુરૂષ કહેવાય ? ’ આમ ઉપ
હાસ (મજ્જરી) થી જોલીને તેણે જ લને કહ્યું કે— ‘ કહો હવે આજણ
શુ થયું ? ’ દલ કહે છે કે “ તે (વિરેકરાજા) ને ભવવિરાગ
નામનો ન્યાયવાન પ્રથમ (મોટો) પુત્ર છે, જેણે પિતાની મહાયથી
જ્યા જાગવાન જોયોને જાણી નથી ? અર્થાત્ ઘણાને જાણ છે
તેને ખીજ પશુ મ વેગ અને નિવેદ નામના શત્રુને જીતવાવાળા
જે પુત્રો છે કે જેમાનો એક એક પુત્ર આ જગત્ની રૂપિ (રચના)
ને મૂળથી ઉન્મૂલન કરાને નમર્ય છે ઉપરાત પરાક્રમમા બાહો

વીગમની અધિકારી (દિવીઓ) હોય નહીં તેવી તેને દયા, મિત્ર
 તા, મુદિતા અને ઉપેક્ષા એ નામની ચાર પુત્રીઓ છે સમ્ય
 ગદૃષ્ટિ નામનો તેને મદાન્વમાલ્ય (મધાન) છે, જેની નતપુત્રો પ્ર
 શમા કરે છે, અને જેના દર્શન વિના પ્રમત્ત કરેલો વિવેકરાજ
 પણ વૃથા છે તે (વિવેકરાજ) ના નામ્નામ્યક્રમ વશને ટેકો આ
 પવાને રાજ્ય (રાજા) સમાન માર્દવ, આજ્ઞવ, સ્તોત્ર અને
 પ્રશામ નામના ચાર નામ ત રાજ્યો છે તેને સાત તત્ત્વ (ભુવ,
 અભુવ, આશ્રવ, સ્વ, નિર્જરા, બધ અને મોક્ષ) ના અવબોધ
 ક્રમ મત્તાગ રાજ્ય છે અને દ્વાનાદિ (દાન, શિયળ, તપ અને ભાવ)
 ચાર ધર્મના બેદોરૂપ ચતુરંગ સેનાનુ બળ છે તને વિમળબોધ
 નામનો કોટવાળ, ઉત્સાહ નામનો હજ્જાન, સદ્ગામ નામનો
 ભંડાર અને ગુણસમૃદ્ધ નામે ક્રોધ છે તેને ક્ષયોપશમિક
 ભાવ નામનો દાણ લેનાર દાણી છે અને મર્વ મનુષ્યને પ્રિય
 ન્યાયમ વાદ નામનો નગરશેડ છે પાચ પ્રજાના વ્યવહાર
 (આગમચ્ચવહાર, શન સ્વદાર, માર્ગચ્ચવહાર, ધારણચ્ચવહાર
 અને છત્રચ્ચવહાર) તતેના કા પિયા (પચાયત કન્નારા) પુત્રો છે,
 અને આમાયિત આદિપદ્ધર્મના અનુષ્ઠાન કરાવનાર પદ્ધત્યક (મા
 માયિત, ચતુર્વિશતિ નવ, વદનક, પ્રતિકમત્ત, કાયોત્તર્ગ અને પ્ર
 ત્યાખ્યાન) નામે તેને પુરોક્ષિત છે નવ રસના જાળનાર એવા તે
 (વિવેક)ને સ્ત્રોત તરીકે ધર્મોપદેશકો છે અને પાપની શુદ્ધિ
 કરનાર આયશ્વિત નામનો જળાધ્યક્ષ (પાણીખાતાનો જપરી) છે
 તને શચ્ચાપાવ તરીકે મમાધિ જનનભાવ (સમાધિ ઉત્પત્ત કર

નાર ભાવ) છે અને ધર્મગર્ગનિર્દ્દન (ધર્મના ગળની વૃદ્ધિ કરનાર) નામે સ્વર્ગીય (પાનળીય આપનાર) છે. વગી શુભ અથવા અમાય નામના બાળગી ગર્વિત એના ડગેડો તેના મુલગે છે કે જેઓના બાળનુ વર્ણન કરવાને ન ત પુરૂષો પણ ન મર્થ નથી આ સર્વે પદ્ય દુગિયાર, પ્રસિદ્ધ, યુદ્ધમાં નહીં ધરાય તેવા, તથા બોલવાવાળા મને કેઈ પણ પ્રજાગી આજીવિત (પગાન) લીધા વિના સ્વામીની પાછળ આવનાર છે આ પ્રમાણે રિચેક નાતની સલામા હુ જોનો હુનો તેવામાં વિમળમોધ નામના કાદ સાળે ત્યા આવીને આ પ્રમાણે પાકા કયો—“હે પ્રભુ! હુ નજીક હુનો છતાં પણ મોજરા તની મેનાના માણમે, જેમ બગવા માધ લાને લઈ જાવ તેમ અકરમાત્ર આપણા નગરના કેન્દ્રાઢ માદ્ય મોને લઈ ગયા છે તેમાગી કેટલાએક પાજ નગી આપ્યા છે અને કેટલાએકને તો તેઓએ બાધી લીધા છે બહો! આદ્યનિક પુરૂષોએ આ લેટી ક્રિયા નિષ્ક્રમ થતી નથી માટે હે પ્રભુ! ડોઈને આદેશ કરા કે જે તેમને પાજ વાળી લાવે ” આ વચનો માલખ તાજ ડોપગી ક પાપમાન આપણ-લવ થયેવ છે જેના એવો શુ વીર વિરક રાજ બોલવા લાગ્યો કે—“અરે! શુ મનુશી પરાભવ? શું ધ્યાનરૂપ ભુલગ્યા બાગી નઈ છે? વિધાનાએ મા પ્રભુતા પરથી પરાભવ પામવાને માટેજ શુ કરી છે? કે ત્યા મનુરૂપ વિપધર (નર્પ)ની આશકા નિર્વતનજ થતી નથી પાપ ના પર સમાન તે મોહુન ન માટે મોટો યત્ન છે તે માત્ર જગ તને જો ને છે યતા પણ મારા નાના રાન્યને લઈ વેવાની ઇચ્છા

રાખે છે, તે દુર્ગ ૧ હોતો ત્યારે પણ વાધના બાની માફક મને
 મારવાની ઈ જાણો હતા તો હમણા તો તે વળી મોટાઈ પામ્યે
 છે ત્યારે તો મારી વૃદ્ધિને તે હવે કેમ મહુન કરશે? મન્ય છે મ
 ને મનુ પણ છે આ મે વસ્તુ વિરૂદ્ધતા પામે છે, કેમકે અપૂર્ણ
 અધારના નારા કયા વિના શું સૂર્ય ઉદય પામે છે? તે મહાશત્રુ
 હતા (હુ રાજા હુ એવી) મારા અંશયની કયા વૃદ્ધા છે, કેમકે જે
 ના માથા ઉપર મુદગ ઉગામેલો છે એવો માટીનો ઘટો કેટલા
 વખત મુધી પડી ગયોનો છે? મારું હે મહાઅમાત્ય! હે જાતિવાન!
 રાતની માફક જ્વાળા! મુદ્દ જુદિના નિધાન! અને રાત્ર્ય કેવ
 વલીના વિગ્રમમટપ! તુ મારી વાત સાભળ—તુ કાષ્ઠક એવો
 ઉપાય કર કે જેથી આ મન્ય ઘણાકાળ તથા વિસ્તાર પામે, જ
 ને બચ દેવાવાળા વૈરીના વશને હું મૂઢથી ઉન્મૂલન કરી નાખુ ૧
 રાતના આવા આદેશથી એકાત પ્રિતકારી મમ્યકૃત્ય નામના
 પ્રધાને મુદ્દ જ્યોતિષી (જ્યોતિષ જાણનાર)ને રાત્ર્યની વૃદ્ધિ
 અને શત્રુકૃતિનો ક્ષય થવાનું કારણ પુછ્યું જ્યોતિષી કહે છે કે
 “હે રાજાને જોશ્વ કરવા લાયક પ્રધાન! આ વાત પ્રિતની ઈચ્છા
 એ વૃદ્ધ પુરૂષો પાસેથી પામેલા શ્રુતનામથી પહેલા પપ્પુ હું જાણુ
 તો હતો, હવે નાબળો—અવચન નામનું શરેર પ્રથમ તમાક
 જાણેકુજ છે, તેનું દાતા, ઉચવાન અને દયાવાન સરજ મહારાજ
 પાલપ કરે છે તેને કેવળ શ્રી (અપૂર્ણ-કેવળજ્ઞાન) નામની
 નિરતર માથે ગ્રહેનાવાળી રાણી છે, જેની દૃષ્ટિથી તે લોકાયોક્તના
 વૃત્તાનને જુએ છે તે (કેવળશ્રી)ની માથે એકાંતે નિરતર ચુખ

મોગવવાની ઈ ઝાડી પોતાના રાજ્યની મર્વ ગિથિનિ તે મહારાજા
એ વિરેકને સોપી છે પરંતુ જ્યામુધી ભગિથિનિ છે ત્યામુધી મ
ર્વન મહારાજને મને વિવેકને આ સર્વ પર્યાદાના લોકો મિદ્ધ વિ
ગ્રાવાળા પુરોહોની આફ્ટ બે ડપ કરીને સેવે છે તે નર્વજ મહારા
જને અનલ પરાક્રમવાળો સ્વર નામનો એક મામત છે તે
અિક્યો પણ મ મામના નિયમહિત મોહરાજનો નાશ કરવાને સ-
મર્થ છે તેને શ્રીના જુહોવડે મુખ્યતાને પામેલી મુમુક્ષા
(મોક્ષની ઇચ્છા) નામની શ્રી છે, જેનું સ્વરૂપ અને નાદર્યતા જે
ચોર્ગીત્રા હોય છે તેજ બાળી શકે છે (બીજાઓ બાળી નકતા નથી)
તે નવર અને મુમુક્ષાને નિશ્ચને હિતમરી અને મહા પરાક્રમવા
ળી, સ્વયમશ્રી નામથી પ્રમિદ્ધ પામેલી એક પુત્રી છે જે દેરોને
પા. દુર્લભ એ જ્યા- તે નિદોષ ગરીરવાળી મયમશ્રીને વિવેક
પ છુગે લા- નિમિત્તના બચુકારાએ તે (વિવેક)ના રાનુકુળનો
નય (જ્ઞાનમા) રજિ છે આ નયમશ્રીને પાત્ર મમિતિ અને નણ
ગુપ્તિ (ધ્યા, ભાષા, એવળા, આદાનલકમરતનિએપલ અને પા-
રિહાપનિકા, મનગુપ્તિ, વચનગુપ્તિ અને જાયગુપ્તિ) નામની મા
મળીઓ છે જેઓ તેનું નિરતર માધીન છે તેમાથી એક એક
પાવ મોહના રાજ્યા લેને હમી ગરે તેવી છે

(તે આઝ નખીઓનું પરાક્રમ દેશન દા. ખતાવે છે—)

ધર્મરૂચિ મુનિની ઈર્ષા નમિતિ (મયમની અને માત્રમાની
નિગધના ન થાય તે માટે ગ્સ્તે યુગ પ્રમાણ દટિ કરી જોડેને આ
લુ તે) એ અને યક્ષમદિગમા નેદ્યા કુચકુ હુ કપિની ભાષા શ-

મિતિ (કાર્યપ્રસંગે નિર્દોષ, નલ્ય, હિતકારી અને પ્રિય ભાષા બે
લખી તે) એ, મોહને નાશ કર્યો છે વજ્રગ્વામીની એક
મિતિ (બે તાગીશ દોષ હિત આહાર, પાણી, વસ્ત્રપ્રમુખ લેવા
દેવની પરીક્ષામાં અને ચોવી આદાનલડમત્તનિયેપણા મિતિ
(વસ્ત્ર, પાનાદિ દ્વિતી દેખી, ગ્લોકરણથી પુણ નિર્જીવ જગત
એ લેવા મુકવા તે) વ કનચીરીની ઝડની ગલના નસોતી પ્રયુ
ક્ષણ (પડિયેપણા)માં અખ કિનપણાને પામી છે મગેવા મોહક
ચર્ણ કરતા હલણા નાણી મા પુન હલણકુમાર મુનિને પાચ
પારિષાપનિકા મિતિ (મદોષ તથા સજીવ આહાર પાણી, ખેળ,
પરિશ્રવણ, ઉચ્ચારા નિજીવ પ્રામુક જગત ઉપગતજીવુ તે) મો
હને નાશ કરવાને હેતુભૂત વર્ષ છે કર્મની મલિનતાની નિહા
કરતા પ્રસન્નવદ્ર રાજર્ષિને મોહગુણિ (મનને કાંઈપણ વિચાર ક
યાં ગિનાય વ્યાભાવિક સ્થિતિમાં નિર્વિકલ્પપણામાં રાખતુ અથવા
નિર્વિચારથી રોકી સ્વવિચારમાં પ્રવર્તિત કરવું), કાચપક્ષીના (જન
ચાણવાના) અપરાધને બાલુતા છતાં (તેનો ખચાવ કરવાને માટે)
નહીં બોલવાવાળા મેતાર્યમુનિને વચન ગુણિ (કાંઈપણ ન બોલવું -
માન રહેવું) અને આપવાને વિષે પણ (કીડીઓએ શરીરને ચાવ
ણી જેવું કર્યું છતાં પણ) કાચોત્સર્ગ ધ્યાનથી ચવાયમાન નહીં
થતા સ્થિત રહેનાગ ચિનાતીપુન મુનિને વાયગુણિ (ચિર આસન,
હાલવું ચાવતુ નહીં તે) મોહને હણનારી ધર્મ છે જેની સખીઓ
પણ નાનુનું ચર્ણ કરી નાખવામાં સમર્થ છે તે સયમધીનુ બાળ
આમળીને દેવો પણ (આદ્યર્થથી) મરનાક ધુણાવે છે તે ખરેખર યુ

દ્વાર છે તેના પરણવાના પ્રાગ્ બથીજ દલાદિડની માથે મોહ, ઉ
 દ્વષ લાગેવા વૃક્ષની માફક (ઉદ્વષ લાગવાથી જેમ વૃક્ષ હુળે હ
 ળવે નાશ પામે છે તેમ) કાલેમલે નાશ પામશે નિમિત્તિઆત્મ
 પ્રધાનને આ પ્રમાણે કહેલું માબખાના બે સ્ત્રી રવાના ભયરી
 આતુર થયેલો વિવેક બોલવા વાચ્યો કે “હે તાત ! (હે તાત !
 એ સ્ત્રી જાનનું સંપ્રદાન છે પણ પિતાવાચક નથી) હું બલ્લા
 થીજ ઢોમળ ૨ માટે આ (બે સ્ત્રી કંઠવાની) રાત માલગીશ પણ
 નહીં જેના ધ મા મલી અને પુત્રવાળી એક સ્ત્રી પ્રિયમાન છે હ
 તા તે સ્ત્રીના મનને રાત સંખી બીજી સ્ત્રી જે પુત્ર અગીકાર
 કરે છે તે પુત્ર પાપથી લેપાય છે જે પુત્રને બે સ્ત્રીઓ છે તેના
 બંને જીવ (આ ભવ અને પરભવ) એક બીજી સ્ત્રીઓના અપરાધને
 એક બીજી પામે નિરતર દુપાવના, અવશ્ય બ્રહ્મ વાય છે (અર્થા
 ત્ આ ભવનું કે પરભવનું માધન તે કરી શકે નથી) જાણ
 વિનાનો કલેશ દરવાને બીજી સ્ત્રી કૃષ્ણચિન્ન (કાળો ચિતરો કહેવાય
 છે તે એક જાનની વનસ્પતિનું મૂળ છે કે જેનાથી વગર નિમિત્ત
 મનુષ્યોને આપમમા કયેશ થાય છે) ના મૂળ સરખી છે અને સ્વા-
 મીનું મુખ હરી લેવામા બાવળની શુભ છે જેમ કામળીને
 માટે પ્રહર્ય કરેલો ઘેરો સ્ત્રી આવવાને ઠોઠો થાય છે તેમ
 મુખને માટે સ્વીકાર કરાયેલી બીજી સ્ત્રી મુખના નાશને અર્થ
 થાય છે, એક નધ્યા (પ્રાત સધ્યા) પામીને બીજી નધ્યા (ગરિ
 સધ્યા) પ્રત્યે જતો સૂર્ય તેજથી બ્રહ્મ થાય છે, અને એક દ્વિતીયા
 (શુભવપક્ષની) મૂકીને બીજી દ્વિતીયા (કૃષ્ણવપક્ષની)ને પ્રાપ્ત થતો

વદ્રમા ક્ષય પામે છે તેવીજ રીતે બીજી સ્ત્રી પરણવાથી મારા તે
 જથી બ્રહ્મ થાઉં માટે મારે બીજી સ્ત્રી જરૂરી નથી ” આ પ્રમાણે
 જોવાના વિવેકને જોઈ કાઈક હુમીને તત્ત્વત્ત્વિ જોલવા લાગી—“હિ
 હુમીશ! સહભાવને ઠેઠાણે આવી કૃત્રિમ ભીડતા (ભય) આમાટે ગળો
 ઠો? ઘણી સ્ત્રીઓવાળા ભત્તારને નિષે પછ ઉત્તમ સ્ત્રીઓ પોતા
 ની ભક્તિનો ભાગ કળી નથી જુઓઘણાં નદી(નદીરૂપ સ્ત્રીવાળા)
 સ્ત્રીઓવાળા સમુદ્રને વિષે ગ ગાનની મદ આદરવાળી નથી સ્ત્રીઓ
 ના ધર્મ (કરજ-કર્તવ્ય-સ્વભાવ-વક્ષણ-વ્યવહાર-લાયકાત) જુલ
 ઠે અને પુરુષોના ધર્મ પણ જુલ છે, કેમકે વૃક્ષોના અને લતાના
 ધર્મ એક સરખા હોતા નથી વૃક્ષની સ યે જ ધાયેલા હાથીઓ
 ઉભા રહે છે, પણ વ-રી(વેલડી)ની સાથે જ ધાયેલા હાથીઓ ઉભા
 ન્હેતા નથી તેમ પુરુષો સર્વ જામને માટે લાયક છે અને સ્ત્રીઓ
 તો માત્ર વિવાસ કરનામાજ એક રમવાળી હોય છે જો સમુદ્રની
 માકલ મર્યાદાનુ ૮૬૧ થન ન ઠરે તો ઘણી આ કરતો છતો પણ પુ
 રુષ અપરાધી નથી વિશ્વદેહવાળો (આધજો, હુલો, અશક્ત વિ
 ગેર) સ્વામી મન્યા છતા પણ સ્ત્રીએ તેના આધારે રહેલુ જોઈએ
 જુઓ, તાળાવ સુકાયેસતે માઠની મનાની પામે છે મથવા મરણ પામે
 કેહુ સ્વામી તરફથી માન મેળવવાની અર્થી નથી પણ સ્વામીના
 હિતની અર્થી છુ માટે જેનાથી તમારો જય વાય તે સ્ત્રીને મારે
 તના શુશુને માન આપીને તેવવીજ જોઈએ ”

પોતાની શક્તિના આ ન વચન સાંભળીને વિવેક કહે છે કે “હ
 વે સર્વ હુઓને મે જીતી લીધાજ, કેમકે આ પ્રમાણે જોડો પ

છુ આપસમા એકબાણી જેના ઘગ્ગા છે ત્યા ન્યૂનતા શી હોય ?
 માટે હે મત્રી ! જો વિવેચન કરે વિગિષ્ટ, હિતકારી અને શોભ
 ન અવમાય નામન પુરૂષોને જિનેશ્વગની પાસે મોકલો. કેમકે
 તે જિનેશ્વગ માગ હથેર પ્રમ. છે, તેથી શત્રુના વશનો ઉદ્દેશ
 વામા કુહાડી તુ ૨ સયમગ્રી કુમારિજ તે મને અપાવશે ત્યા પ
 છી પ્રધાન જિનેશ્વગની પાસે મોકલવાને પોતાના માણ્યોને તૈયા
 કરતો હતો, અને હું (દલ) તે સમય વૃત્તાન જાણીને તમારી પાસે
 ગા પોછું, માટે હે મોજ ! યુદ્ધ કરવામા હું દુગીઆર છું અને મ
 વ મામત્રી પાચ્યો એમ ધારીને (મારી છાત્રયે એનો) તમે વિશ્વાસ
 ન ગમતા દેહીધમાન થયેલા (મરવા-આલાવાને દીપેયા) દીવાની દ
 ગાની માફક તમારી પોતાની દશા પણ દીપ થઈ છે એમ તમે જાણજો,
 ગાજુકે વિસ્તાગનાજી ગજન, ઉત્તમ પગિવાર, લક્ષ્મી, પુ જાળ
 (લક્ષ્મર) અને પગિપૂર્ણ લક્ષર-આ સર્વ જે પ્રમાણે વિરેકને છે
 તે પ્રમાણે તમારે નરી વિરેકનું ગજય દૃષ્ટિગોચર થયે સને પડિલ
 પુરૂષો તમારા ગજ્યને, જેમ ઇદ્રના શહેગની પાસે ભીવના
 સુખમને માને, તેમ માને છે અહીં રહેવા જે જાણડો, યુવાનો,
 પુરૂષો અને સ્ત્રીઓ છે તે સર્વ વિરેકની પાસે જનાથી જાતી પૈરીની
 માફક તમને માગ્યાન તૈયાર થશે (એમ નમજ્જો) તેના કેટલાક
 માણ્યો મહામ નો જપક છે, કે નાક ગતદિવસ યમ (તપ-યા)
 કરે છે, કેટલાએક હથવામાદિ શસ્ત્રોને તિપણુ કરે છે અને કેટલા
 એક શત્રુનો વિનાશ કરવામા ઉપયોગી મેવા થતો લખે છે આ
 પ્રમાણે તેના શજ્યમા તેના સર્વ મનુષ્યોનો ઉદ્યમ તમારા વધને

માટેજે, અને તમારી નગરીમા ગ્હેવાવાળા લોકોને સુખની વાતા
વડે ચોલ પમાડીને તેઓને મોક્ષનગરમા નિવાસ કરાવવાનું વિશેષ
હુમત્પાઈએ છે, પરંતુ હે નાથ! નિગોદ ન હરીમા વમવાવાળા છો
ઘણા હોવાથી તમારો આ વાસ ખાની થાય છે તેની તમને ખબર
પડતી નથી ”

આ પ્રમાણે બા પામેથી બધા નમાચાર મામાળીને મોક્ષ
રાજ ‘ હવે શું કરવું ? ’ તેના વિચારમા જડ થઈ ગયો, અને શા
ખાથી બ્રહ્મ થયે ના વાહરાની માફક થોડીવાર તો નિશ્ચય શરી-
રાખી રહ્યો. આ વખતે અવમરનો જાણુ પચ્ચશ્ચ (કામરેવ) નામ
નો તે (મોક્ષ) નો પુત્ર શનુના વગના વિન્તારની ચિંતાથી મનિન
સુખવાળા થયેલા મોક્ષરાગને વિનંતિ કરવા લાગ્યો કે “ હે તાત !
હું એક તમારા નાના સરખા બાપ જેવો છું છતાં આ મ
માણે તમે એક શામાટે કરો છો ? તમારા ગતુઓનો મમ્મક કે જેને
મે બહીવાન કહેલ છે તે એક પામો પુત્ર છતાં પણ જો પિતા
ચિંતાથી મુજા ન થાય તો નિશ્ચ તેનો દેતુ પુત્રનું દુર્ભાગપણ અથ
વા પિતાનું અજ્ઞપણુ છે (પુત્રની ચોખ્ખતા અચોખ્ખતાને કે તેના
બાળાબળને તે જાણતો નથી) જેમ મોની છીપના નાશ માટે થાય
છે તેમ કેટલાએક પુત્રો પણ પિતાનો નાશ કરવાવાળા થાય છે,
અને સૂર્યની સાથે જેમ શનિ તેમ કેટલાએક નિસ્તેજ પુત્રો પિ-
તાની સાથે વેર કરવાવાળા પણ થાય છે જેમ કમળ મરોવરની
શોભાને માટે થાય છે તેમ હું પિતાની શોભાને માટે ધર્મશ, પણ
જેમ મેં શરીરને કોશને અર્ધ થય છે તેમ હું પિતાને કોશને

અર્થ ધર્મશ નહીં જો કે હું અને ૧ (શ્રીગ વિનાનો—વેદિક- ગ્રે-
વત છે કે કામદેવને મહાદેવે બાળી નાખ્યો છે માટે તે અને ગ
કહેવાય છે) ૩ તોપણ હે પિતાજી ! તમાગ પ્રમાદવી આ જગતને
જીવવાને અમર્થ છું જેમ શ્રીગ વિન ની કહી (ગીતને સગીર વિ
નાનું કહેવું એ સ્વૃણ વ્યવહારથી છે) પણ કાળવિગેયથી (શિયા
ગાની સતુની મહાયથી) કોને ક પાવતી નથી ? જેમ વડવાનળ
અમ્મિ નમુદ્રને નમી જાય છે, તેમ વચનની ગ્યનાથી શોભતા શત્રુ
માને હું શસ્ત્રની શેલીથી ધરી નમુદ્ર અધ્યાત્મ નાગ સ્વીકૃત ”

કામના માવા અભિમાનવાળા (પિતાને મહાય મગી ગકે તે
વા) વચનો સાબલીને ‘હે બુદ્ધિમાન’ બુદ્ધિ સાડ, બહુ સાડ’ આ
પ્રમાણે કહી તેની મુતિ ગ્નેા મોહુ તેને કહેવા લાગ્યો કે “હે વ
ત્મ ! આવા પરાક્રમે કગીને તુ વશને કોતિવ હો છે અને મા
ભળવાવાળાની મલાને વિષે પણ પિતાના સદેહને તુ હણું છે
(ક્રો કરે છે) આ ગત્યની ધુરા કોના ખલા ઉપર સ્થાપન ક
રીને હું સુખી ધર્મશ ? એ પ્રમાણે ચિંતારૂપ સમુદ્રમા ડુબેલો
એવો જે હું તેનો ઉદ્ધા- કથાને તારી વાણી વહાણની માફક આ
ચરણ કરે છે જેમ મુલ્લ કામગાની, ધૂમાડો અગ્નિની, વ્યાધિ શરીર
ની, બુધ નદ્રમાની, લાળ વૃક્ષની અને સદવ પાટીની શોભાને
નાગ કરે છે, તેમ કુચુદ પિતાની શે ભાને નાશ કરે છે, અને જેમ
તેજમતુરીને સોનું, પાપાણને ઝિળ (પાપાણની ઘડાયેની મૂર્તિ),
કાદવને કમળ, અર્પને મણિ અને માળીને ભરેલો ઘડો શોભાને
માટે ધાય છે તેમ આ ચિંતાની શોભાને માટે જા.”

હે પુત્ર! આ સંપૂર્ણ શત્રુના મંજન તુ નિશ્ચયે કરી છતીશ,
 કેમકે આ તારો મકરંધવજ (ચિન્હ) દૂરથી દેખતા પણ ભયને
 માટે થાય છે (ભય વ્યભવવાનાણો થાય છે) આ તારો વહાલો
 મારથિ વમ્ભતન્કત્તુએકવો પણ અવસર પામીને સંપૂર્ણ વિશ્વને
 ચેતનાના ગુણથી નિર્ધન કરવાને સમર્થ છે બાળપણથી તારો વ
 હાલો આ ઉન્માદ નામનો મિત્ર હાડ પીધતાની માફક જગતને
 ક્ષણવાગ્મા પરવશ કરે (તેવો) છે ભમનચો જેની અદર ગ્રહેલા
 છે એવા, ધનુષ નહિત, તારા પુષ્પકપ બાહો બાહો વિષથી યુક્ત
 હાય નહીં તેમ સ્પર્શવડે પણ ચેતનાને હણે છે હે પુત્ર! કુલિ
 વડપો તને સહાય કરવાવાળા છે તેને પ્રાણાયામ અને આસનાદિ
 યથી નિવારણ કયા છતા પણ તે મનુષ્યના હૃદયમાં પ્રવેશ કરી
 જાય છે મર્વ રમોઆ શ્રેષ્ઠ આ જુગારરસ, તારા નૈત્યની બેઠ
 બાનુએ નહોતો અને વિપ્રવજ (લોભાવવુ અગર ભોળાવવુ) એ
 વા બે રૂપ ધારણ કરીને નૈત્યનુ રક્ષણ કરવાને રહ્યો છે આ મિ
 થ્યાહર્ગન નામનો પ્રધાન તારી સાથે લઈ જવા જેવો છે, કમકે
 જે દેવાદિ (માદિરાખટથી ચુડ, ધમ મિગેરે લેવુ) થી તારો મહોદ
 ય થવાનો છે તેનેજ (હરિહરાદિને) દેવાદિકપણે આ પ્રધાન ઠહે
 શે નિરત પ્રીતિવાળી રાતિ અને પ્રીતિ નામની આ બે તારી
 ગ્રીઓ છે તેઓ નેહની દૃષ્ટિએ જોડેને યુદ્ધમાં તારા બળનો વ
 ધારો કરશે સેનાની માગણ ચાવનારી કામની દશ અવસ્થારૂપ
 જે તારી દશ પુત્રીઓ છે તેઓ તુ બ્રહ્માનો પણ પરાશવ નથી ક
 રતી? અથાત્ કરે તેવી છે અતરની અશુદ્ધ અને બહારથી જિ

તળ ડરજોને મૂકવાનાજો તેમજ જોળામા ચપળ મૂકવાજો તા
 રા મન્યમા રહેલો ધર્મ એ દ્રુમા કયા (વિરહી) સ્ત્રીપુત્રને વિન્હલ
 ડરતો નથી ? સ્ત્રીની સાથે જોણી (મિત્રાઈ, વાતચિત, માયાપ, વ-
 જેર) ડરવી તદુપ યોગિની તારા રાન્યની વૃદ્ધિને માટે કામજુટ
 મણાદિ કરવાવાળી છે, મને વિકયા (સ્ત્રી સળધી કયા, ભોજન
 નળધી કયા, દેશ મળવી કયા અને રાજ્ય નળધી કયા આ આ
 વિકયા) રૂપ કયા મહણ કરી છે જેણે એની તે યોગિની ડોને
 મૂર્છા પમાડતી નથી ? અઘાત મવને પમાડે છે ડનને અને નેન
 ને પ્રિય આ ગીતગા અને નાટ્ય કાગરૂપ ગારીઓ (ધૃતારીઓ)
 જગતના મનુષ્યોનો નારા કરવાવાળી તારી માથે છે જેની મધ
 પણુ ખીજઓ નહન ડરી શકતા નથી એમો મા રાગમાગર ના
 મનો તારો ભાઈ કે જેરો મોગ મ આમોના મમડુનો નિર્વાહ કયો
 છે તે પણુ તારી પાછળ આવનાર છે શણુગાર અને પ્રતિ મિત્રવ
 આહારાદિ રૂપ, વેગીનુ નિવેલન કરવામા ઉત્ક વાળા, વ૦ પુરૂષો
 નુ તારી પાસે નથી ? અર્જાત તેવા અને વ૦ પુરૂષો તારી પાને
 છે આ મહિમા (દાડ) નામનો તારો ચો ધો તો અપૂર્વ છે કે જે
 પ્રથમ મનુષ્યને નિર્ધન કરે છે, ત્યાં પછી વર્ણિત ડરે છે અને આ
 તે વિશ્વ (દાડખીનાર) ને ગચેતન કરી નાખે છે પાગ (પાના)
 રૂપ દાધ જેણે વિતારેલ છે એમો અને કોલાલલથી વ્યાધા હ
 ગારાઓથી નાગીરીતે સેવાતો આ કૃત (જુનાર) નામનો તારો મુ
 લટ જગતને જીવવાવાળો છે કુતુદલ જેને પ્રિય છે એવો દાસ્ત-
 ગસ નામનો આ તારો વિદુપ છે કે જે નિર્લજ થઈને રાજ્યએ

ને પણ અત્યંત વિહંગના પમાડે છે લાજરહિત, નિરતર નવી
 ન દેવોને રોળતી (રઝળાવતી) અને નિરતર નવી આ તાગી ક્રીડા
 નામની દામી ડોનાથી રોહી શકાય તેવી છે? અમ્ય જ (તેવ વગેરે
 નુ ચોળવુ), નવન (એક જાતનુ ન્નાન) અને હિદ્વર્તન (લેપન કર
 વુ) એ આદિ આ તારા મ્નેહી લોહો દુગ્ધ ઝીનીક એવા આ દેહ
 ની પણ શોભાના નમૂનુંને વિન્તાએ છે જનને આનંદ આપે તેવા
 અને સાલજતા શરમ થાય તેવા નયનો રૂપ તાગવાળુ ત્રો છે, જે
 ના ધ્વનિથી વજ્રધાતુની માફક શત્રુનુ સન્ધ્ય ભાલ પામે છે, અભિ
 માનરૂપ બખબર તારા મિતરૂપ થઈને સુદ્ધમા તાગી ચોગ્યતા જણાવે
 ઠે નિર્નિજપણા રૂપ તાડ શિરઆણુ (માથાનુ રક્ષણ કરનાર લોહનો
 ટોપ) શત્રુના વચનરૂપ બાણના લયનભેદવાવાળુ છે લીલા (વિલા
 સ)થી હજારે હજારે મગ ન્યાપન કરતા આઠ મહારૂપ તારા હાથી
 એ ભુભદ્ર રૂપ સુખની ઠરી છે જેઓ એવા મતા ગર્જન કરી
 રહ્યા છે ઇન્દ્રારૂપ નદીના કિનારા ઉપર આજોડવાથી વૃદ્ધિ પા
 મેલા અને સર્વ ઇન્દ્રિયોના વિષયનુ અર્જ કરનાર ઇન્દ્રિયોના બ્યા
 પારરૂપ આ તારા ઘોડાઓ છે નિર્નિજતા રૂપ વાઘના આમડાથી
 બાધેલા અન્ધારિત ગનિવાળા અને પૃથ્વીને ડાવાવતા પાપમ
 નોરથ રૂપ આ તારા રથો છે મેમ રૂપ દરદાધિપના આશ્રયે
 રહેલા અને શત્રુની સાથે સુદ્ધ કરવાને તૈયાર થયેલા અઢાર બ્રહ્મચ
 ર્યના ભેરૂપ પદાતીઓ તારા નૈન્યમા છે જેને જાદુટીરૂપ ધનુષ્ય,
 તૂંછારૂપ બાણ, લાળી વેળીરૂપ અર્ધ વિવાસરૂપ ભાવા, હારરૂપ
 પાશ, ઠકણરૂપ બક, બગબર બાધેલા ક સુકરૂપ બખબર અને ડેશના

નમૃદરૂપ શિરઝાણુ (માવાનો ટોપ) છે એવી સાત્વિકભાવને ધારણુ
 કરતી સ્ત્રીઓત્તપ યોદ્ધા તારે છે હે પુત્ર! આ મેનાવડે યનુએને
 જીતાયે નાજ તું જાણુ કેમકે પાન, તેવ અને દીવેના યોગે દી
 મો મહા અધકાગને પણ હણે છે, તોપણુ હે રાજનીનિના જાણુ!
 તુ કોઈનો પણ વિશ્વાસ કરીશ નહીં કારણકે તેજવાન સૂર્ય પ
 લુ વિશ્વાસ રાખવાથી રાહના મુખમા પડ્યો છે જુદિમાન પુર
 મોને તું આધીન નથી અને તુ જુદિમહણુ કરવાવાળો, પ્રયત્નવા
 ન, થોડુ બોલવાવાળો તેમજ વધુ કરવાવાળો છે માટે જલદી ત્રણ
 જગતની છત્ર મેગર વળી નમ રહેનાનાઓ, કાપાલિકો, જિતુ
 દો, મૂખો, જટાધારીઓ, યોગીઓ, સ્ત્રીઓ, તપોવનમા જહેનારા
 ઓ અને પ્રાણીઓ-એ કોઈ ઉપર હે પુત્ર! તુ કયા કંગીશ નહીં કે
 તુ છે કે —

શ્રીરશ્મિનિ ક્રપા ક્રમે તુષ્ણીકમ્વ ચ વાદિનિ ।

રેઝાર્યા પ્રેમ કારુણ્ય જિગીર્ષા નેષ્ટસિદ્ધયે ॥

“ધાતકને વિષે લજ્જા, ક્ષત્રીઓને વિષે ક્ષમા, વાદીને વિષે
 મૌનપણુ, વેદ્યાને વિષે પ્રેમ, છતવાની ઈચ્છાવાળાને વિષે ક્રૂણા એ
 ઇદ સિદ્ધિને અર્થ વતા નથી ” તેમજ વળી

ગુણા અપિ ક્ષાપિ જવતિદોષા, દોષા અપિ ક્ષાપિ ગુણા જવતિ ।

મ્નાનક્રાણે છપકરી વિજૂષા, ચિરાયુષે ચાનૃજુતા મહાત્મો ॥

“શુણો પણ કોઈ ઠેકણે દોપત્ત વાથ છે અને દોષો પણ કો
 ઈ વખત ગુણરૂપ થાય છે સ્નાન કરવાને અવસરે આબૂપણુ દેખ

ને માટે થાય છે અને મોટા વૃક્ષની વાકાઈ ઘણા આયુષ્યને માટે થાય છે, અર્થાત્ વાકુ વૃક્ષ ઘણો વખત ટકી રહે છે, વાયસથી એકમ ત્રીધા વૃક્ષની માકક તે ભાગી જતું નથી.

વળી મોખ કહે છે કે—“હિ કામ ! પ્રવચનપુરના રાજ્યનું પાળન જે અહત કરે છે (તેનો તો તારે ત્યાગ કર્યો), તેની દૃષ્ટિ બીજાઓને કંઠ્યાણુક્રમી છે, પણ આપણા મમુદાયવાળાઓને તો ભય આપનારી છે તે એક પ્રવચન નગર વિના આપણા રાજ્યમાં નુન્યતા છે ? આડને એક પાદડુ ન હોય તો શું તેની ઉત્કૃષ્ટ છાયા આની જાય છે ? અર્થાત્ નથી જતી તુ ગુવાન છે, ગૂંજીગ છે, તોપણ (અમુક) સ્થાન પ્રત્યે જવાની (પિતાની) યોગ્યતા જોવી જોઈએ ટેમકે (હતુશળ મારવાના મ્વાનની યોગ્યતા જોયા વિના હતુશળથી) પહાડ તોડવાને ઉઘમવાન ધયેવ હાથીના ફાતના કુશળ સમાચાર ન હોય માટે આપણી યોગ્યતાને લાયક રથજો આપણે જતું.”

આ પ્રમાણે પિતા તરફથી પ્રિયામણ પામીને મહાન ભુજાના વેશવવાળો મનોભવ (કામ) જ્યલક્ષ્મી પિતાની અદરજ શુભપતે ગ્રહેલી છે, એમ માનવા લાગ્યો (હવે કદર્પ જગત્જયકરવાને વહાઈ ઠેક છે) પત્રી તેને આવાકે શુભીએ વદ્રમાનો ઉદય થાય ત્યાં રે ચાલનાનું મુદ્દર્ત માપ્યું તે મુદ્દર્ત જોનાએ જેને આશીર્વા આપ્યો છે એવો, માનાએ જે કષાળમા તિવક કચ છે એવો, પિતાથી આજ્ઞા અપાયેલો, બધુઓથી બહુ માન કરાયેલો, સ્ત્રીઓથી ઉત્સાહિત કરાયેલો, મિત્રોથી ગેહુની દૃષ્ટિવડે જોવાયેલો, ૮

એ વિશ્વને વશ કર્યું તેમજ દોષ વખત શક્તિથી, દોષ વખત ભક્તિથી અને દોષ વખત મીઠા વચનોથી તથા ગીત નૃત્ય અને વિલાપથી તેમજ દૃષ્ટિમિત્રાતિભર અને રાવથી તે સ્ત્રીઓએ હુ નિયાને વશ કરી દેવાગનાઓની સાથે દેવોએ, સ્ત્રીઓની સાથે પુત્રોએ, માછલીની સાથે માછલાઓએ, નાગચીની સાથે નાગોએ, પખીચીની સાથે પક્ષીઓએ, હાથણીની સાથે હાથીઓએ, હરણીની સાથે હરણોએ અને સિંહણ સાથે સિંહોએ વિષયમુખની માધના કરી વધાડે નુ કર્યું ! તે સ્ત્રીઓએ એકે દ્રિયેને પણ છૂતી લીધા કહ્યું છે કે—પાશાહત મપદયા રિનસત્યશોકે વ્યાદિ (યુવાન ભીષે પગથો લાત મસયેલુ અરોઝવૃશ વિકરવર ધાય છે વ્યાદિ)

ન્યારે દરેક પુત્રપની સાથે એક એક સ્ત્રીઓ લાગુ વધ ગયો ત્યાં તે સ્ત્રીઓદ્વાઓનું નામધર્મ જોઈ ઘાગુઓ આશ્ચર્યપૂર્વક કે હેવા લાગ્યા કે શુ આ સ્ત્રીઓદ્વાઓનું સુદમ કુરાળપાત્ર છે? જેની આજ્ઞા દેવોને પણ પાળવા લાયક છે એવા ઇંદ્રને પણ ભય કરવા દી શ્રકુટીવાળી ઇંદ્રાણીએ કરોડે ખુશામતના વચનો (ખોલતા) ગીખડાવ્યા (અર્થાત્ એવા મામર્થવાળો ઇંદ્ર પણ અપ્સરાઓની પામે ખુશામતના અનેક વચનો બોલે છે) જેના વચનને રાજાઓનો સમુદાય મસ્તકે ઉપર ધારણ કરે છે એવા ચક્રવર્તીને પણ સ્ત્રીરતને એકાનમા પોતાના પગનું મર્દન કરનારા દાસ બનાવ્યા નિયામા પ્રસિદ્ધિ પામેલા અને પ્રતાપથી શત્રુઓને દબાવ્યા છે જેણે એના જે રાજા મો હતા તેઓ પણ ઝામથી વ્યાપ્ત થઈને

શ્રીને શબ્દો ગયા જે અભિમાની પુરૂષોના મસ્તકને ઇંદ્ર પણ ન
માવી શક્યો નથી એના અભિમાનીઓને શ્રીઓએ પોતાના પ-
ગમા નમતા અને પોતે કહ્યોમાં ધર્મને હુકથી તેનું અપમાન કરા
તા કરી દીધા ઉત્તમ કુળમાં જન્મ્યા અને કળાઓની
કવિવાળા પવિત્ર પ્રાણો પાસે વેશ્યારૂપ શ્રીઓએ મંત્ર પીવાના
સ્થાન સાક કરાયા પાતાની રક્તિથી હાથી અને મિહાપિના ઉપ-
દ્રવોને રોકવાને સમર્થ એવા તપસ્વીઓના તપનો તે શ્રીઓએ
એક વચન માત્રથી જ નાશ કરાવ્યો, અથાન્ આવા એ તપસ્વી
મેને પણ શ્રીઓએ બ્રહ્મ કરી નાખ્યા જપમાળા કેરવાની વૃત્તિ
રાખા અને પ્રજ્ઞાનું પ્રતિપાદન કરનારા મન્યાસીઓને પણ શ્રીઓ
એ ચોરી કરવાનું અને વિષય સેવવાનું શીખતી નીકું દુનિયા
શ્રુતવાળાનું શ્રુત, પીઠ પુરૂષોનું ધૈર્ય, બુદ્ધિવાનોની બુદ્ધિ અને
બળવાનોનું બળ—આ સર્વ શ્રીઓએ બદલાવી નાખ્યું

આ પ્રમાણે શ્રીકૃષ્ણ પોદ્ધાઓના બળથી ચુદ્ધ કરીને ત્રાણ જ
ગતને છૂતનો કાનદેવ વેદની શ્રુતિના શબ્દને સાબળતો મનો પ્ર-
જ્ઞલોકમાં પહોંચ્યો (પ્રજ્ઞલોકમાં પ્રજ્ઞા રહે છે આ વાત લોકિક
શાસ્ત્રાનુસાર તે લોકોની માન્યતા પ્રમાણે જણાવી છે જૈનશાસ્ત્ર
નુસાર તે વાત નથી) આર મુખવાળા અને વેદને કહેનારા મજાપતિ
(પ્રજ્ઞ) પુરાણમાં પુરાણ (જુનામાં જુના) અને જગત્પત્તક એવા
નામથી આ પ્રજ્ઞલોકના સ્વામી કહેવાય છે તેની પાસે રહેવાવાળા
જોડે તેજસ્વી પ્રાણજોડે છે (ત્યાકામને આવતો જોઈને) ‘અહીં તારે
ઉચ્ચ કળો તે ચુકત નથી કેમકે પ્રાણજોડે મર્વ નિર્ભય હોય છે’

આ પ્રમાણે બીજાઓએ વાર્યા ડતા પણ કામ જોર કરીને ત્યા પેઠા
 ઝામને વારવાથી તે ડલટો. સામો થાય છે એ મનુષ્યોની કહેવન
 નુ ખોટી છે? અર્થાત્ ખોટી નથી (જે બીજાઓ કામને પ્રહ્લા પામે
 જતા મના કરે છે તેને તે કાર્યક ઉત્તર આપનો જાય છે) પ્રહ્લા તો
 નામ માનથી બળવાન હો (અર્થાત્ બોલનામાજ માન માત્વિક
 હો) અને પ્રાહ્લણો નામ માનથી તેજસ્વી હો કેમકે તેઓ અને
 બળવાળી અને લયવાળી મારી શ્રદ્ધાથી જીવે જ નહીં થયે તો
 મારા બળથી તો શુ નહીં થાય? અર્થાત્ મારી શ્રદ્ધાથી જીવે તે નમી
 જશે, બળ કંવાળી તો જરૂર પડશે જ નહીં આ પ્રમાણે કહીને સ્ત્રી
 કેવળ યોદ્ધાઓને જે સામા યુદ્ધ કરવાને માટે તે પ્રેરે છે તે સામા
 દૂતરૂપ થઈને ગાજ ત્યા આવ્યો અને પ્રભાવતિ (પ્રહ્લા) પામે જઈને
 ડહેવા લાગ્યો કે 'હિ જાણ્યા! તમે અકાળે મરો નહીં, આ રમર
 (કામદેવ) રિથનુ લક્ષણ કરનાર છે, અને મોહની મારા બળ
 વાન છે તેથી હમણા કોઈપણ તેનાથી છુટી શકવાનું નથી હો પિ
 તામહા! એન્યથા યુદ્ધ કરીને તેને છૂટવાને તમે મનર્ય થઈ જ
 કશો નહીં, માટે માન મૂકીને તે કામના એક સાવિત્રી નામના
 યોદ્ધાને તમે પાસે રાખો અને તેને જોળામા બેસાડીને તેમજ
 ભોગવીને ઘણા કાળ સુધી છોડો અને સુખી થાઓ બળવાન પુ
 કેવળ દળાવ્યા મતા પોતાના હિતના અર્વાચ્છો કદિપણુ ગર્વ કરતા
 નથી' આ પ્રમાણે રાગનુ વચન પ્રહ્લાએ માન્ય જ્યુ અને સાવિ
 ત્રીને અગીઝ કરી પછી તેની જ રીતે નર્મ પ્રાહ્લણોને પત્નુ એક
 એક પ્રાહ્લણીની સાથે જાણી શીધા, અર્થાત્ કામદેવની આજ્ઞાથી

રાગે બ્રાહ્મણોને પણ એક એક સ્ત્રી ગળાથી પકી જવાળો તમ
 દેવ વિક્રમ્બર મુખને ધારણ કરતો અને વગત નામના મિત્રની
 મામુ જોનો ત્યાંથી આગળ ચાલ્યો ત્યાં નગકમા એક અદ્ભુત પુ
 રુષને તેણે જોયો તેને જોઈને 'સમવદના જેવાં કાતિવાળો અને
 અરિષ્ટ ર નોથી બનેલા કૃષ્ણની જેવો તેમજ લોચાણિ આકૃતિ
 વાળો યમુના નદીને કિનારે આ ડોણ કીજ કે છે?' આ પ્રમાણે
 ગમઢેવે પૂછવાથી (પાપયુત નામનો) માનધ (ભાટ) કહે છે કે
 "દે મહારાજ! માલગો શત્રુઓ પી દુષ્ટે દેખી શકાય એવો આ
 પેકુઠ નામનો લોક છે, નેના સ્વામી વેદના પારને પામેલા આ
 નાગયણુ છે બીજા પુરાણવાળા લોકોએ તેના અનેક અવતારો
 કહ્યા છે તેમજો કાચળાનુ અને વસાકનુ રૂપ ધારણ કરીને પ્રથ્વીને
 ધારણ કરી હતી અને નગ્નિ હતુ રૂપ ધારણ કરીને હિમ્વચ્ચશિપુ
 રાક્ષસનુ હૃદય ભેગી નાખ્યુ હતુ બ્રાહ્મણનુ રૂપ લઈને બાળારા
 જને બાધાને પૃથ્વીનીગીએ દેહી દીધો હતો અને શ્રગુ કપિના
 પુનપણે યદને પૃથ્વીને ક્ષત્રીના અકુળગણિત કરી હતી, અયાત
 પૃથ્વીને નક્ષત્રી કરી હતી તેણે કનરથગબ્બના પુનપણે જન્મીને
 રાજાને માવો હતો તેજ આ કૃષ્ણ એવા નામથી હમણા ચાલવ
 જાને વિષે અવતરેલ છે આ નાસયણુકમ, કાળ (જરાસધનો પુત્ર),
 માળી નાગ અને કેળીગણમને દાવાવાળો અને પૂતના રાક્ષસી,
 અરિષ્ટગણમ, ચાણુરમ તથાને ચમલાર્જુનને નર્જના કરવાવાળો છે
 જેમ વાયગથી વૃદ્ધો કહે છે, તેમ સર્વ દાનવો આ નાગયણુના નામ
 થી કહે છે, અને ચિત્ર ચની કળા (અશ)વે સર્વ ભૂતોને વિષે તે રહેલ

છે દેવો અને સત્તઓનું મથન કરનાર આ નારાયણે મમુદ્રનું પણ મ
ધન કર્યું છે, અને તેના ઉગ્ગડપ ઘરમા ત્રાદ ભુવનો પક્ષીના મા
ળાનું આચરણ કર છે ત્રીજીએ પચાત્રન્ય શબ્દના શબ્દથી આ
કાશ અને પૃથ્વીના મધ્યભાગને ભરે એવા સામર્થ્યનાંજો તેમજ
આર ભુક્તવાળો એ અને તે આરભુજમા ચક્ર, ગળ, આરગ ધનુષ્ય
અને ખડ્ગ ધાગ્લ કચવાવે લઈ કર છે માટે છે જામ જેને કોઈ
પણ ઉપમા ન માપી ગણાય એવા આ નારાયણને વિરે તુ તાડ
ભુજનું ગળ ન જોઈડ તુ લોનાનું તીક્ષ્ણ ટામનું પણ વળને કાઈપ
તુ કરવાને સમર્થ છે? અથાત્ નથી (તેમ લોડાના તીક્ષ્ણ ટાકણ
કપ તું વજ્રકપ નારાયણને કાઈ પણ કરી શકીશ નહીં)

પગનો ન્પગ થનાથી જેમ સર્પ કોપાયમાન થાય તેમ પાપ
શ્રુતના આ પ્રમાણેના નવનોથી કોપાયમાન થએલો કામ અહ વા
રથી હુકાર શબ્દ કરનો કૃષ્ણનેજ કહેવા લા યો કે “ હે ગોપશિષ્ઠ
(ગાયોમા ગ્હેનારા ગોવાળોમા મેષ) હે પયપુત્ર! (કુધથી પુત્ર થ
યેવા) હે ગોપાળ! (ગાયનું રક્ષણ કરનાર) હે મધુમદન! (મધૂનામ
ના ગદ્ગમને મારનાર) ઉભો રહે, ઉભો રહે, મે તને દેખ્યો છે, હુવે
તુ અક્ષત કેમ જઈશ? હે મૃદ! હે વાતુલ! તુ બીજાઓથી ખો
રી પ્રશ સા કરાવાવડે મદોન્મત્ત થયો છે, પરતુ તેને લીધેજ તુ
આજેજ મારી અગ્નિ (તરવાર)ના પ્રહારને મેળવીશ ” કામે આ
પ્રમાણે કહ્યા પછી જેમ સમુદ્રના કંડલોલો દ્વીપને ઘેરી લે તેમ કા
મદેવથી સ કેત કરાયેવા ગોપીઓરૂપી હજારો યો દ્વાઓએ તે (કૃષ્ણ)ને
ચાગે જાન્યુથી ઘેરી લીધા, અને તે ગોપીઓ કૃષ્ણને ગ્હેવા લાગી

“હું હામોર” મદને મૂરી દે અને દર(હિરગુફ)ને સેવ હંતુમુવી તુ
 નિશ્ચે બાળક છે, કેમકે અમારૂં બળ તુ જાણતો નથી જે કામદેવ-
 ને ધર્મી કબુલ કરે છે, દેવો મેવા કરવામા ન્યાય રહે છે, જેતુ પ્રિ
 ય બોલવાવાળા ચક્રવર્તીઓ છે, અને ગજાઓ જેની પાસે પોતાના
 જાતુ (દીવાળુ) ધગનારા (નમ-કાર કરનારા) છે તે કામદેવના વિશ્વને
 જીતવાવાળા અમે યોદ્ધાઓ છીએ તેથી જો તમે બાળનો મ- શ
 ખતા હો તો ઠંદ સુદ કરવાને માટે ન્યાય થાઓ પણ હું કૃષ્ણ!
 તુ એક છે, અમે ધણી ડીએ તુ કામળ છે, અમે ડોર ડીએ
 તુ બાળક છે, ને અમે પ્રાંગ છીએ, તો અમારી માટે તારી અપધા
 શુ ગણતરીમા છે? અમારા દષ્ટિરૂપ બાણુડી વીંધાયેલો, બુતરૂપ
 પાશથી બંધાયેલો, વચન રૂપ બાલાવી જ-જરિત થયેલો અને
 નાથજરૂપ માણુમાથી દબાએલો તુ અમારી આગળ શુ હિના
 બમા છે? (અર્થાત્ અમારી આગળ તારૂં કાર્જ જોર ચાલવાનું
 નથી) જેઓ અમારા કહાથી વિપરીત ચાલે છે તેવા મનુષ્યોને
 અમે અમારૂં શરીર અસાર, અશુચિ અને બીભત્સ બતાડીએ છીએ
 વળી અમે કપટ કરવાના યોગેને પણ બાણીએ છીએ, માટે હું ગો
 પ તુ શુ બાણે છે? માટે હું કૃષ્ણ કયા તો અમારી માથે આવીને
 મળ, અથવા તપનું મેવન કરવાને ક્રોધ સ્થળે અથવા મહાન્મા
 પામે] જા, પણ શ્રી વિના ધગને વિષે તો તારો નિવાસ અમે મહુન
 કરીશું નહીં” આ પ્રમાણે તે સ્ત્રી યોદ્ધાઓનું ધણુ બળ દેખીને
 તેઓના વચન માનવીજ ગ્વાનિ પામેલા પતનાબ [કૃષ્ણ]
 નિરરહેવાને અથવા નામી જવાને સમર્થ ન થયા એટલે પછી

હું સાદિનો નાશ કરાવથી પ્રાપ્ત થયેલી પોતાની પ્રસિદ્ધિ ફાગટ છે એમ હૃદયમાં વિચાર કરતો ચક્ર અને ધનુષ્ય પારણ કરવાવાળો કૃષ્ણ ત કાળ તેઓની સાથે સારી રીતે મળી ગયો. લાગ પડી તે સ્ત્રી રૂપથી દ્વાઓ પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે રાજ્યમાં ડાળના નિયંત્રણ કૃષ્ણને ના લાગ્યું અને કીડા કરાવવા લાગ્યા, તો પણ તેણે તેઓની સાથે જ રા પણ અભિમાન કયું નહીં તે ગોપીઓના ઘણા વખતના પરિચયથી નિર્ભય થયેલા કૃષ્ણ પણ તેઓના વચ્ચે જોયવા, વચ્ચેનો છેટો ઉપર નાખ્યો, દ્વાઓ માર્યું અને પગથી મર્દન કરવું વિગેરે કરવા લાગ્યા. ચક્રમાના ડિરેક્ટોથી પવિત્ર સરહકાળની ગનિમા યમુના નદીને કિનારે જનારે ગોપીઓ એકઠી મળીને ગાવા લાગી ત્યાં કૃષ્ણ (તેઓની વચ્ચેમાં રહીને) નાચ કરવા લાગ્યા, પણ તેઓનાથી ત્રિપીટપણુ ખીસકુંચ પતાવ્યું નહીં, અર્થાત્ તે ગોપીઓને અનુમતીને જ ચાલવા લાગ્યા એકઠા જળમાલપ થયેલા અને સ્થળ ઉપર ઉપવ થયેલા અને પ્રકારના કમરોની સુગંધ સાથે લેવાની લોભી ગોપીઓને તાલીને તેઓની સાથે કૃષ્ણ યમુના નદી તરીકે વૃંદાવનમાં ગયા ત્યાં વનમાંથી પાતાલી મેળે લાવેલા પુષ્પો વગેરે, જેની પૂજા કરવાવાળો જેમ (દિવને) નમતવે મુગર રચે છે તેમ કોઈએક ગોપીને માથે તે મુગર વ્યાપન કરે છે કોઈએક ગોપી વળી વૃંદાના ઉવાલાથી પોતાની મેળે પુષ્પ લેવાની ઇચ્છાથી નિસરણીની માફક તેમના ખભા ઉપર પગ મૂકે છે, વનના વિહારથી થાકી ગયેલી ખીણ તાં ગોપીને એકાંત વનસંચ અને જળવાન કૃષ્ણ પાણીની કાવડની માફક ઉપાડીને ઘેર લઈ જાય છે, ૨

સ્ત્રીમા બારના ભરવાણી દાઈ જોખી પોતાનું જોડવાનું વસ્ત્ર કૃ
પણને (કિપાડવા) આપે છે ત્યારે “પહેરવાનું હેડનું વસ્ત્ર પણ શા
માટે આપની નથી?” એ પ્રમાણે હમીને કૃષ્ણ તેને કહે છે ગો
પીના શુભ અગ ભેવાને માટે ઉલ્લેખિત થયેલા કૃષ્ણ પામે લાગર
પ્રિત એવી દાઈ જોખી સખીની માફ પોતાની નીચી (નાડી) બધા
વે છે આ પ્રમાણે સીયો દ્વારોએ કૃષ્ણને વસ્ત્ર કયાથી મારી દે-
ઈ પણ ઠેકાણે હાર ધવાની નથી એવો કામ સુમટે નિશ્ચય થયે।

પછી કસના શત્રુ (કૃત્તુ)ના ઘાતનો મહાર ડરવામા ભુમદ
હની ઉમતાને સ્તુરાયમાન કરવાવાળા અને આગળ પ્રયાણ કર્યું છે
જેણે એવા કામદેને નજીકમા એક મોટો પર્વત ભેયો તેને ભે
ઇને કામદેને પૂછ્યું કે “અર! મા ઉંચા શિખરનાજો કયો પ
ર્વત છે અને આનો ગ્રાની કાણ છે?” આ પ્રમાણે તેના પૂછવાથી
સ્વામીને આધીન કરેલ છે તરીકે જેણે એવો મિથ્યાદષ્ટિ પ્રધાન
કહેના લાગ્યો કે “હું મહારાજ! આકાશમા આવની વિગ્રાધરી-
ઓને હાથમા પકડ્યા વિનાના આસ્માતુ ન કેવળ સ્ફાટિક પદ્મ
(સ્ત)નો આ કૈલાસ નામનો પર્વત છે જેમ અધકારનો અ-
તિથયપણે નાશ કરનાર મૂર્ત્ય પૂવાવવ ઉપર શોભે છે તેમ આ
(કૈલાસ)ના શિખર ઉપર સરેલા અધક શત્રુનો નાશ કરનાર
શભુ(મહાદેવ) તેથી પણ વધારે શોભે છે આકાશથી ઉતરતી ગંગા
પૃથ્વીને કુમાવી ન દે તેલામાટે જટાકૃપ શિખરથી ગોલિત
મસ્તક ઉપર તેમણે તે (ગંગા)ને ધાગણુ કરી છે અહીં મમુદ્રને

મથન કરવાથી પેલ થયે ન જોરને ખાવાની ઇચ્છા રાખા મહાદેવને
 વિશે ત્રણ ભુવનમાં ભર કર એવા સર્વો ભુતપશુના ભાવને પામ્યા
 છે (અર્થાત્ ધરણીને ઠેકાણે નપો છે) આ વિદ્વાન્સ્વામી (મહાદે
 વ) તુ નીલુ ને ન એક જવાણાનડે મળ્યા જગત્ને જાળવાને અથે
 અગ્નિના કુડની માફક માચરણુ કરે છે જે સંયો (શિવધર્મીઓ)
 ભસ્મ (ચોળા) વી શનુઓની આખને અધપક વિસ્તાર છે તે
 શીરો, દેવથી નિમય એવા મહાદેવનો ડોકાર વાટીવાળો પરિવાર
 છે આ મહાદેવ મમય પ્રિયનો સહાર કરનાર છે, એમાં કાંઈ
 આશ્ચર્ય નથી, કેમકે ભાર્ગવ (પરશુરામ) નામના તેના શિષ્યે પણ
 ક્ષત્રીઓના વચનો લય કયો હતો ધનુષ્ય, ત્રિશૂળ અને ખટ્વાગ
 ધારણ કરવામાં વ્યય ભુજવાળા અ મહાદેવે તને પણ શક્તિરહિત
 કરેલો છે એમ મેં ટોઈ ઠેકાણે માળજથુ છે માટે છે ।મ' સર્પ
 સંપ્તિને રાક્ષાની માફક આ પવતને તુ દૂર ઝેડી કે કેમકે જે શુદ્ધ
 કરવામાં જશ અથવા ધર્મ ન હોય તે શુદ્ધ નથી પણ કલંકિત છે”
 આ પ્રમાણેના પ્રધાનના વચનો માલગીને અતિ છેડાયે ના સિંહની
 માફક ટોપાયમાન થયેલો કામજો યો કે “હું મ ની” મને મન્મથ
 ને તું ખીવરાવ નહીં જો હું કપાની (મહાદેવ)ને પ્રિયમ (૮ જે
 છની શખાય તેનો) જાણીને આજે સુધી દહીં તો હા ધતિ એદો મો
 હના કુનની શૂંવીરપણાની કવાનો વિસ્તાર નાશ પામે માટે આ
 પાય મુખવાળો મહાદેવ કુશળપણને મૂકીને તણુ ભુવનમાં વ્યાપ
 થયેવા મારા પ્રભાવરૂપ અગ્નિમાં પત ગીઆની માફક આચરણુ
 કરે ”

આ પ્રમાણે કહીને ઝમને અકસ્માત જાણેની સાથે ધનુ'ર
 ખેડ્યું, કેમકે વધુ ડોલીને પ્રાપ્ત થયેલા શત્રુને મારવામાં શૂંવીર
 પુરો વિલગ કરતા નથી ધનુ'ર ઉપર પછુગ્રસ્તાવીને તેનાવડે
 મોહન નામનું ખાણુ મુખ્યાથી તપસ્યા અને ધ્યાનયુક્ત શરીરવા
 જો પછુ મહાદેવ ક પાપમાન ઘટી ગયો એવે માર (કામને)
 ઉચ્ચે અંગે કહેવા લાગ્યો કે “હે જાડપત્નું (મહાદેવ) ! પાપ દનો ત્યાગ
 કર જગતને જીતવાવાળો હું કોષિત વસાથી ધ્યાન શુ મને તપ
 મ્યા પછુ શી? આ મોગે પર્વત આજે નરણથી તાર રક્ષણ નહીં
 ને, પછુ મારી આપેની મૃગના જેની આજોવાળી ત્રીને અગીન
 કરવાથી તાર રત્નપુ વશે ”

(કામના આવા વચનો માલગીને) હર (મહાદેવ) -હે હે કે
 ‘હે શ્રીમન્મોહગર્જપુત્ર ! આવી બુદ્ધિ મને પછી આપજો પછુ
 પ્રથમ મારી નહિ તમે માલગો-પ્રેતની માફક પ્રેતવન (અભાન)
 મા માને નિઃતર નિવાસ છે અને લિનુમ્ની માફક ટાલી અને કુખી
 નિક્ષાથી ભોજન કરે હુ મપાલિકની માફક હાથમા માથાની ખે
 મરી એ માફ લાજન છે અને ગમેડના આજોટવાની માફક મારા
 શરીર ઉપર રાખનુ ચોળવાપણુ છે છુર્ણ વૃક્ષની માફક વગ્ન
 વિવધરો (અપો) માગ આલુપણુ છે અને ગિધ દેશમા સ્થેનાગ નિ-
 ર્ધનની માફક વૃદ્ધ જગન્ માફ વાહન છે હું આવી અવસ્થાવાળો છુ
 જતા અને દેવી રીતે અગીકાર કડ ? તરણુડે જેમ નરીઓ સસુ
 દને યોગ્ય છે તેમ સ્ત્રીઓ શ્રીમાન(ધનાચ)ને યોગ્ય છે વગી

જેમ અરુ યથી હરિણી ત્રામ પામે તેમ જટાને ધારણ કરવાવાળા, વિરૂપ આળવાળા, અને રૂડમાળા લટકાવવાવાળા મારાથી સ્ત્રીઓ તાસ પામે છે તેમજ ચાવિ (લાત), ઘણ, ઘી, છાશ, વગ અને પકવાણને માગનારી આ સ્ત્રીઓ શિક્ષાલોજન કરવાવાળા મને ખેદ પમાડે છે ચંદન, અગર, ડૂપૂર, કસ્તુરી અને કુકુમબાદિની યાચના કરતી આ (સ્ત્રીઓ) રાખમા લોવાવાળા મને ખેદ પમાડે છે સોનુ, પ્રવાલ, માણે અને આભૂષણના મમ્મદની યાચના કરતી આ (સ્ત્રીઓ) સર્પથી ચોલતા મને ખેદ પમાડે છે દુકલ વસ્ત્ર અને દેશમના વસ્ત્રોની યાચના કરતી આ (સ્ત્રીઓ) ચામડાના વસ્ત્ર પહેરવાવાળા મને ખેદ પમાડે છે ડેશના માર્ગમા (માથાના વાળના મધ્ય ભાગમા-સેથામા) મિદુર નાખેલો છે જેહો એવી આ સ્ત્રીઓ ધુમાડા સંહિત અગ્નિ હાય તેવી જણાય છે તેને વિષે અજ્ઞાની પુરૂષ જો આસહન થાય તો તે જાળીને ભસ્મ થઈ જાય છે વાઘણ અને સર્પણ શ્રેષ્ઠ છે કે જે (કરકવાથી) એકજવાર મરણ પમાડે છે, પણ નિરતર મરણથી અધિક કલેશ કરવાવાળી સ્ત્રી મારી નથી (જેમકે તે અનેક ભવોમા મરણ પમાડે છે) ત્રીવનીરૂપ તર જોવાળી અને હાસ્યરૂપ પ્રીલવાળી સ્ત્રીઓ એક નવી નદી તુલ્ય છે જેમા સ્તનરૂપ તા (કિનારા) સાથે અથડાતુ સુવાન પુરૂષોની દૃષ્ટિ રૂપ નાવ ડુળી જાય છે એક કે જે નેત્રવાળાનેજ રાત્રિ પ્રજાશની જણનારી થાય છે પણ આ સ્ત્રીરૂપ રાત્રિ તો કોઈ નવીન છે કે જેમ હુમત આળવાળો (ધંદ્ર) પણ મોહ પામે છે ચપળ ચિત્તરૂપ વાં

દગવાગી અને કામરૂપ લીલોવાળી આ સ્ત્રીરૂપીએક નવીનજ અ-
ન્વી છે કે જેમાથી ઉત્પન્ન થયેલ રાત્રી અગ્નિ દેખવાવાળાનું
પણ મવેન્વ બાળી નાખે છે ભવરૂપ અન્વીમા મોહરૂપ ગિમરી-
એ સ્ત્રીરૂપ નાજા વિસ્તારી છે કે જેમા બોળા મૃગો તો ફર રહેા પણ
પણિા પણ જાધાઈ જાય છે જેનો મન્વ ભા (હૃદય) ન નાગી
શમય તેવી અને અધાર (અજ્ઞાન)ના ઘર તુલ્ય સ્ત્રીરૂપ સુદા છે
કે જ્યાં વિદ્યાનરૂપ અજ્ઞાન મહાન પુરુષોને પણ ચાવી તપ છે
(પાત્રી જાય છે) તેટલામાટે એ સ્ત્રીઓથી હું ગ્રીડ હું માટે મને
નયન્વીને મૃદી કે શું ઇડ, ઉપે દ્રાવિકમી તાગી સુદા કવ્વાની રાશ
પૂરી થઈ નથી ? ”

મા પ્રમાણેના ગિવના નયનોથી દૃષ્ટા ઉપત્ત થઈ છે જેને
એવો મમ (કામદેવ) કહેવા લાગ્યો કે “ હે મુનિન્ (મજાદેવ) ! તુ
કાયરપાત્ર ન કર કેમકે તુ મમને બેદનાને અને જાળ નામના
દેવનો ધાન કવ્વાનાગો છે (અર્થાત્ આવો શૂરવીર થઈને આ પ્ર
માણે કાયરપાત્ર થામાટે કરે છે ?) માટે મતી અને વારવાર પુના-
દિકનો પ્રસવ ન રહે તેવી એક હિમાચળની પુત્રી પાર્વતીને સ્ત્રી
તરીકે તુ અગીન કર આટવાથીજ હું તને મૃદી દઉં છું ” જા-
મદેનું આ વચન કબુલ કરીને નહાદેને તે પ્રમાણે (પાર્વતીનું
પાપિત્રહણ) કર્યું પછી જવસે પુત્રો જન્મ થવાથી નિશ્ચાલો
જનથી ઉદ્દેશ પામેલી પાર્વતી મદાદેવને કહેવા લાગી કે “ હે શ્રી-
કંઠ (મજાદેવ) ! નિશ્ચાવૃત્તિ કરવી તે તો નિમુકોનેજ ગોબા માટે

હોય પણ જૂદ-થીએને ન હોય, માટે ચરીંગના વિર્વાદ ચોગ્ય અને
 લોજન આપો ઉત્તમ સ્ત્રીની માફક ઉત્તમ લોજનપટે મનુષ્યોનો
 જન્મ પ્રશંસા લાયક ગણાય છે, માટે હે પ્રિય! તેવા લોજનને
 મેળવવા થ નકરો આજમુ મનુષ્યોનો ઉદય કયાઈ પણ યનો નથી
 માટે શ્રીકૃષ્ણ પામે પૃથ્વીની, કુમેર પાસે બીજની, બળભદ્ર પામે
 બળની અને ચમરાજ પામે પાદાની પ્રાર્થના કરો બળ તમારી
 પાસે છે અને ત્રિશુભ્રમાથી ક્ષણ (ગદ) મનાવો તમારૂં અમપાન
 તંધાર કરવામા હું સમર્થ છું અને ચક્રક્રમ બળદનુ રક્ષણકર
 વાના સમર્થ છે માટે હે હ્રુ (મહાદેવ)! વિદ્યાના ભોજનથી હું
 અળી રહી છું તેથી તમે ખ. કરો (આતુ પાર્વતીનું વચન ત
 મારૂં રક્ષણ કરો) ” આ પ્રમાણેના પાવતીના વચનો નાભળીને
 મહાદેવ વિચાર કરે છે કે “ અરે! જે મેં આ પાઉં હું હું તે
 આગળ આતુ પાછીની માફક દર્શાવો પામેની સ્ત્રીએ કાને
 ભેદતી નથી? અર્થાત્ સવને ભેદ છે શુકની જેવા મોગ ઉદરવા
 ળી આ પાર્વતી છે અને પુત્ર બુધવાળો છે આ મેંતુ પોપણ
 મારે જેવી રીતે કરતુ ? અને ધિક્કાર થાયો! કામે રાત્ર નિના માટે
 વધ કર્યો છે અવવા હું પુત્રનો તો જેમ તેમ નિર્વાહ કરીરા પણ
 કોઈ રીતે જેની ઇચ્છા પૂરી થાય નહી તેની સ્ત્રી તો મુકે રીથી પોપણ
 યાય તેવી છે અરે! અત્યંત થીકરૂપ નમુદ્રમા હું હુળી ગયો
 છું હવે શું કરૂ ? ” આ પ્રમાણેની વિચારણા કર્યા પછી બુદ્ધિ
 ઉત્પન્ન થઈ છે જેને એનો અને બે પેટ ભરવામા અનમર્થ એવો

શભુ (મહાદેવ) વિરહ નહીં મન કરી શકતાનું જાનું કાળને પા
વતીની માથે અભિ (એક) શરીરવાળો થઈ ગયો, અને ઉદ્દેગ
વામેલા માગ વિતાને વગની ક્ષિત્તી દુ બ થાય છે (માટે મારે
તેને દુ ખી ન કરવા) એમ વિચારીને તેના પુત્રે (મક દે) અઘચારી
પણુ અગીકાર કર્યું

આ પ્રમાણે શીવને વશ થયા પછી પાતીને પવિત્રતા આપના
ર, મર્વ દેવોની પક્ષના પ્રવર્તાવના, અધકારના મમદનો નાશ કર
નાર સર્વ કાર્યોના માક્ષી, નિશાચર (ચા)ને છતનાર, નેત્રની
ચ્ચનાને અમળ કરનાર, મહાદેવને પૂજનીક, લોકને પ્રમશ કરનાર,
ઢાઢવનુ ચોપણ કરનાર, પોતાને ઇષ્ટ (સૂર્યવિપ્રકાશી) કમળોને ગોલા
માપનાર અને ચક્રનાં પમીના ચોકને ટાળનાર—એવા મૂર્ચને
પણુ પોતાના શ્રીયોદ્ધા પામે વિહ્વળ કરાવીને કામદેવે ઉત્તેજિત
(ઉત્તેજ) થયો દેવોમા મુખ્ય એવા શ્રદ્ધા, વિષ્ણુ, મહાદેવ અને
સૂર્ય પ્રમુખને છલ્યે અને પોતપોતાને ઠેકાણે રહેલા ભૂચ, વાસ,
વશિષ્ઠ આદિ મહર્ષિઓને મન્મથે (કામે) કપાળ્યા કામના માન્થી
ભય પામે ના અને ખીને કોઈ માર્ગ નહીં દેખનાથી તે ૧૪ મહુ
ર્ષિઓએ એક એક શ્રીકૃષ્ણ મુલટનુ શરણુ અપીનર કર્યું આ
પ્રમાણે સ્વર્ગવી પાતાળ સુધી આખા જગતને વશ કરીને પુણ્ય
રંગપુરના નાશને માટે પ્રતિજ્ઞા કરી છે જો એવા કામમુલકે તે
નગર ઉપર ચડાઈ કરી

(કામમુલકના આત્યા પહેલા) તે પુણ્યરંગનગરનો ડાગરાઓ

સરિત કિલો આગમી ઝાળમા થવાવાળા નગરલગના બચથી
અતિશે કપાયમાન થવા લાગ્યો અને પોનાના અધિકારથી પતિ
ત થવારૂપ હુ ખમમુદના બિંદુની ઉપમાવાળા મોટા મોટા આસુ
ઓથી અધિષ્ઠાતા દેવી ખુલી રીતે રોવા લાગી વિશ્વમા વ્યાપ્ત થ
યેલ રમર (કામ)ગતના પ્રતાપની ગમ્મીથી હણાયા હોય નહીં તેમ
અક્રમાત્ મવ આરામો શોભારહિત (સુકાઈ ગયેલા) થઈ ગયા ભવ
રૂપ અરુણમા રહેવાવાળા અરાળ આશય (અભિપ્રાય)રૂપ શશલા,
મૃદતારૂપ હરિણ અને નિર્લયતારૂપ સુવરો વિગેરે નગરમા ચારે બા
જુ ભમવા લાગ્યા મિથ્યાદૃષ્ટિને વિષે રાગરૂપ લોહીના બિંદુઓ પ્ર
ગટ થયા અને મનુષ્યોના માથાના મુગટ ઉપર લોક અપવાદરૂપ
કાગડા બેનવા લાગ્યા અમિષુણાના વાધરાથી જેમ મોળા સમુદ્રમા મો
લ ઉત્પન્ન વાય તેમ શાંતિવાળા નગરમા પણ આ (ઉપર ઠહેલ)ઉત્પા
તોથી મર્વ ઠેગલે શોભ ઉત્પન્ન થયો

હવે આ બધું જાણીને વિવેક વિચારનામના મિત્રની નાથે વિ
ચાર કરે છે કે—“આપણો મહાન્ શત્રુરમર(કામ)આપણી ભૂમિ
વધારે વધારે દગાવતો આવે છે મોહરાજ પણ પુનના પ્રેમથી તે
ના બળમા વધારો કરે છે આનો પરિવાર પણ ઉપયુ છે અથવા
પોતાની મેળે પણ આ કામ જગતને જીતવાવાળો છે, માટે હમણા
તેની સાથે હું યુદ્ધ શરૂ નહીં કર, કેમકે યતુના વાહન અને આસન
વિગેરે જાતીને પછી યુદ્ધ કરવામા આવે છે, તોજ જીતવાની ઇચ્છા
વાળાને જય મળે છે જુઓ ! પ્રાત કાળમા નૂર્ય અધમગને લે

દીને રાજની માફક ઉદય પામે છે પરંતુ આશ્ચર્ય છે કે તેજ સૂર્ય
 રાત્રિ ને અધમર પુણ્ય વવાથી ચોરની માફક નાની જાય છે,
 (અમ્મ પામે છે) માટે જે અવસર જાણે છે તેનેજ ધર્માર્થની સિ
 દ્ધિ થાય છે, કેમકે શાળ (ચાખા)વાવવાના જાળમા ધઉને સારી ડી
 તે પાણી પામુ હોય તોપણ ફળ મળુ ઠરી શકાયે નહીં જાયન,
 નાગક, લક્ષ્મી, સ્ત્રી, આભુષણ, ભોજન, પાણી, અને સાકર—આ
 મને વસ્તુ અવસર વિના પ્રીતિરૂપ વેલડીને વાપરને પર્યુપામુ ધા
 રણ કરે છે(કુદાડાનુ કામ કરે છે) પર્યર, ગળા, ઘાસ, તૂલ, ધૂળ,
 અધકાર, અગ્નિ અને ઝેર—આ સર્વે વસ્તુ અવસરે પ્રીતિની વૃ
 દ્ધિ કરનાર થાય છે માટે હમણા તો હું અર્જુન સ્વામીને શરણો
 જમ્મગ અને તેમની ભક્તિથી અધમથી કન્યાને પરણીશ તેનો
 સ્વીકાર કરનારી હું અને સર્વે પરિવાર પણ કપપણાનો ત્યાગ કરીને
 શત્રુનુ વિભાગ કરનામા હક્કતા પામશુ ગુરૂરૂપ નિમિત્તિઆનુ ઠ
 હેલુ વચન મારા હૃદયમા હજી પણ અનિગયશ્વર કરે છે, તેથી તેના
 ઉપદેશથીજ શત્રુને દુર્જાળતા પમાડીશ (આમ નાની જવાથી) કેટલા-
 એક મને ડાહ્યો(અવસરનો અર્થ છે એમ)કહેયે અને કેટલાએક મને
 બીકણુ પણ કહેયે, પરંતુ મુદના ગુણનાળા લોકોના કેટલાક વચન
 હૃદયમા ધારણ કરીએ ? ચક્રવાત પશ્ચી આનંદ પામેર અને આન
 દ વિનાના ધ્રુવેટા નિંદા કરે તોપણ મૂર્ખ પોતાની સ્વાભાવિક જ
 તિ છેડતો નથી અરે મિત્ર! પોતાની પત્નીનો ત્યાગ કરતા નાગરા
 જની અને પોતાનુ સ્થાન મૂકતા કૃપણની મનુષ્યોના અમળ ધ વ-

અનોથી રખાના થઈ છે તેગુ તુ જાણતો નથી? (માટે આપણે આ વખતે લોકોના જોલવા ઉપર ધ્યાન આપવાની જરૂર નથી) હે વિચાર મિત્ર! માગ ગયા પછી તુ નગરના લોકોને ત્યાં (પ્રવચનપુરમાં) લાવજે, કેમકે પાછળથી (મારા જવા પછી) આપણે પશ્ચિમપાતી કોઈ પણ તે કોપાયમાન થયેલા કામના કાસામાં આવી ન પડે ”

(આ પ્રમાણે વિચારને લલામણુ ડરે છે) તેટલામાં (સયમશ્રી ને માટે અર્દન પાસે) જે ઉત્તમ પુરુષોને મોહના હુતા તે આવી પહોંચ્યા અને મસ્તકે હાથ જોડી નમસ્કાર કરીને કહેવા લાગ્યા કે— “હે સ્વામિન! તે અર્દન લગવાનું તમારા ઉપર અત્યંત પ્રસન્ન થયા છે, અને કોઈપણ જાનની વાતચિતમાં શુભોના આધારભૂત એક તમનેજ કહે છે હે શુભવટે ઉજ્જવળ! તમારા શિવાય કોઈને કોઈ તેને ગૌરવ ઠગવા લાયક નથી તેને જોવાથીજ તમારી ઇર્હાર્થની મિદ્ધિ ધર્મ એમ સમજાવે એમાં કોઈપણ સંશય નથી ” આ પ્રમાણેના તેઓના વચનો ઉત્તમ રાકુન તરીકે માનીને રિવેરાજ ત્યાં જી નીડ્યો, અને મુખે મુખે પ્રવચનપુર પહોંચ્યો વિવેકના વિયોગને સહન કરવાને મનમર્થ વિચાર પણ નગરના હુખી લોકોને પાતાની આગળ કરીને તે (વિવેક)ની પગલાં દોકવા લાગ્યો. અનુક્રમે તેઓ સર્વે અર્દનની નગરીમાં આવ્યા અને ઘણાં જાનક પામ્યા કેપકે તેમની દૃષ્ટિજ વૈગીના નમ્ર ઉપદ્રવનું નિવારણ કરવાનાળી છે

હવે મકર જજ (કામદેવ)સ્વામી વિનાના પુણ્યર ગનગરમાં આ

ન્યો તેણે પ્રથમ આજે જાગૃતી નગરને ઘેરું, પછી તપાસ કયો, પ
 ડી હુદય અને તેનો નાશ પણ કયો અહતની પાસે જવામા આ
 જાય થઈને જે હોકા ત્યા (પુણ્ય ગનગમા) જ રહ્યા રના તે જ
 વતા જતા મરણ પામ્યા જેવા અને જડ વોકાને તેણે (મકરધ્વજે)
 બદીવાન કર્યા તે સકલગ્માને પગલાવી અત રજુમા નર્વ જતા
 લમહેવે બાહ્ય સ્તિએ પુરુષાર્થને વિષે અગમગીપણું ધારણું થયું
 અને કહેવા લા થો કે “મારૂં નામ સાબગીને જ નાશી જનાગ વિ
 રેકે આજે સતીજાના આવારની કથાકથ કથાદીની કરી નાખી છે,
 પગતુ એ વિરેક તો પ્રધાનનો પુત્ર છે અને હું તોગજનો પુત્ર છું
 મારે નાશથી એ નાની ગયો તેજ સુખ છે, કેમકે ઉત્તમ વશમા
 કલ્પજ થયેલા પુરુષ વિના બીજામા તેવુ સસાનન કયાથી હે થ? પ
 હંવા માન પિતા(માપ)ના ભય રી વિરેકે જે નાશી જવાના અન્યા
 મ કયો છે તે મારી ગીને નીજેવાની માફક હજુમુખી પણતે બુદ્ધિ
 માન ભુલ્યો નથી પણ એવી રીને આ મહાબળવાન વિરેકના
 નાશી જવાથી મારી ભુલ અને શુદ્ધ કરવાની ખરજ મગાવાને
 હું વેદ કાલ થરો? (અર્થાત્ વિરેક વિના મારી શુદ્ધ કરવાની હો
 ન પૂરી કરવાને બીજો કોઈ મર્મ નથી) અવવા આ વિરેક જિ
 નધરનો લાભ છે અને તે (મન)જદન મરહિત હોવાથી તે પ
 પુ મરહિત હો આ વાત સુકન કે કે રાગીનો અભાવ ઉત્ત
 મ સેવકના સકમિત ધાય છે આ અહતની મમીષે (દિગકર
 બાવવાળા) સિદ્ધાંતિક પણ અપ મહવાળા થઈ લાય છે તે બરોમ

છે, કેમકે ઠંડા પાણીની સોળાઈથી અગ્નિની ઉષ્ણતા તત્કાળ શાત પામે છે. હું વિષમ શસ્ત્રનાગો છું એમ કવિઓએ પણ મારી ખ્યાતિ કરી છે ને ને પ્રમાણે ન હોત તો એ (વિષમ અ) નામની ખ્યાતિ ક્યા થાત? તુ ઉદરમા કે ઇંદ્રમા ધાત? (અધાતુ એ ખ્યાતિને કુલાયકજ છું) હું બાલ છું કે, મને આવના બાળીને તે (વિવેક) અહંતા અન્ને ગરબે ગયો છે, પરંતુ ત્યાં પણ દરમા રહેલ ઉદર મર્ષને દુઃખ ન હોય તેની માફક તે મને દુઃખી નથી પણ મવચનપુરમા જવાને માટે મારા પિતાએ આજે આપ્યો નથી, માટે અરે મેતાના લોકો! મને પાછા દો, આપણે પણ જગતને છોડી લીધા છે ”

પછી અનેક પ્રકારના દુવાન્યના ચામડાથી નર્સદિશાને શબ્દિત કરતો, કૃતકૃત્ય (કરવા લાયક કાંઈ બેલે કરેલ છે એવા) શસ્ત્રોને આકરો પામે તેના મ્હાનવિગેરેમા મૂકાવને જામડાના લોકોએ તાણુ ગાયતુ ધી, ન ગરના લોકોએ અનેક પ્રકારના ખવા લાયક પદાર્થો અને રૂપમા કરવા વાળા લોકોએ રૂપના કૃષ્ણો બેટણા તરીકે મૂકીને રજત કરેલો, ફરેક ઘરે પોતાના (ત્રી) મુલોના પૂજન થતું બેઠેને હુર્ષ ધારણ કરતો, મનસાવટે પ્રાણમનાગી દૃષ્ટિથી ઇંદ્રાને પણ તુલ્ય માનતો, પોતાની આશાને ચોપકરવાનાળા તપસ્વીઓના નમનપણુ, લિસામો જન અને અરણ્યમા રહેવાપણુ બેડેને પોતાના પરાક્રમ સંબધી ગર્વને ધારણ કરતો, બ્રહ્મદિકનો જય કરેલો હોનાથી તે જયસ્ત બોલે પગને પગલે (દિવાદિકપણે) આરોપિત કરતો, વૈનાગિક (ભાટ ચારણો)

ના મુખથી જન્મતો જ્ય કરવારૂપ પોતાનો યશ આબળેતો, પોતા
ને અનુમારે ચાલનાર શૃંગાર રંગને મર્વ રસોમા પ્રથમ ન્યાપન કર
તો અને પોતાને અપ્રિય શાત રસને મર્વ રસને અતેરવાગન કરતો,
તેમજ બીજા પણ વીર રસાદિને યથાયોગ્ય માન આપતો. માગ્ધુમાર
(કામદેવ) દ્વીવામાત્રમા (ક્ષણવારમા) અવિધાનગરીએ પહોંચ્યો. જે
ન તોય વિષમ શરણાળી વીર (કામદેવ) ને પિતાના પગથી પવિત્ર એ
વી પોતાની અવિધાન ગરી જોવાથી થયો, તે મતોય શ્રદ્ધાટીના લ
ગમાનવડે ઇદ્રોનો મમૂખ તાબે થવાથી અને ત્રણ ભુવનના અન્ધ
રૂપ વૈભવ દરદરમા શ્રમરનુચ્ચ થવાથી પણ થયો નહતો.

આ પ્રમાણે શ્રી જયગેખરસુરિએ જનાવેલ પ્રમોદચિંતામણિ
પ્રથમા મોહરાજના ચરપુરુષોને (વિરેન્દ્રી તપાન માટે) મોહલવા
ની હકીકતવાળો અને કલ્પના હિવિજ્યના વર્ણનવાળો પાંચમો
અધિનામ રમાસ થયો.

છઠ્ઠો અધિકાર

કામને આવતો જોડને મોહુગજ પરિવાર નહિત તેની સન્મુખ
જયો, કેમકે નેહની અધિના નાના મોટાની મયાદાની અપેક્ષા
રાખતી નથી મન્મથે (કામે) પણ મામે આપેલા પિતાની સન્મુખ
જઈને તેને નમસ્કાર કર્યો, કેમકે જળવાનુ સુપુત્રો પણ પોતાના

ગુરુવર્ગ (પૃચ્છીક પિતા, ગુવાદિ) ની આગળ દાસની માફક વર્તન કરે છે તે પિતા ગુરુ પ્રથમ હૃદયે કરી, પછી વચને કરી અને પછી ગરીબ કરી એવી ગીતે મળ્યા કે નહીં અને સમુદ્રના પાણીની માફક તે બેઝમા કાઈ પણ ભેદ રહ્યો નહીં (મા પ્રમાણે નગરની બહાર પરસ્પર મુત્તાકાત થયા પછી) જ્યાં નગરના લોકોએ એકઠા મળી મોઝો મહોત્સવ પ્રારંભ્યો છે એવા, જ્યાં દરેક મંદિર (ગૃહ, મથાના ઘર) ઉપર ભવભાતિ(ભવમા ભમવા)રૂપ દ્યુતિ મો ઉચી કરેલી છે એવા, ખીજને કંગવાના વચનરૂપ ઉચા કરેલ માથા એના સમૂહથી બાસ થયેલા, ચાંચે બાલુ વતા અશ્વીન (પરા બ) શબ્દરૂપ વાણના નાદથી જ્યાં નગરના લોકો નરે જાતલ યયેલા છે એવા, વિચિત્ર પ્રકારની વિક્રિયા(કુડમ્) રૂપ વેશ્યાએના નાચ જ્યાં ચાલી રહ્યો છે એવા, હાનભાવ રૂપ અલોની સાથે આનંદિરૂપ અદનની માળાઓ જ્યાં બધા મેલ છે એવા, મોટા ચિતાદિ (શીએના અભિલાષ) રૂપ ઉત્તમ પ્રકારના મોટીના સાથીઆઓથી ભ્યા રમ્યાઓ શોભાવેલા છે એવા, ઘરના અન ભાગ ઉપર જ્યાં દુશીજતારૂપ કવેશોની શ્રેણીઓ ન્યાપન કરેલી છે એવા, નાટ્યરસ અને હાસ્યરસથી પ્રતિષ્ઠિત નટ અને વિદ્યકોનો સમૂહ જ્યાં છે એવા, આશ્રવ નામના ગોખ (ગુરુ) ની અદર નગરનારીનો સમૂહ જ્યાં બેઠેલો છે એવા અને હર્ષની આકુળતાથી એકઠા મળતા અપણ લોકોના કોલાહલથી બ્યાકુળતાવાળા નગરમા વિમ્બયપૂર્વક નગરના લોકોથી જોવાતા મન્મથે પ્રવેશ કર્યો (તે વખતે બદીવૃદ્ધ તેની ન્તુતિ કરે છે કે)—“હુ મન્મથ ! તે પુષ્પ-

બાણથી જેવી રીતે ત્રણ જગતને જીત્યા તે પ્રમાણે જીતવાને બીજું
 ટોણ સમર્થ છે? માટે આવી વીરવૃત્તિથી તુ દુનિયાના મુલદોમા
 મુખ્ય મુલ છે હે મહાદેવના ગણના વિલાસનો પરાલવ ડગના
 પ્રદક્ષાની વેદની વાણીનો નિરાગ ઠરનાર! વિપ્રના આરગ ધનુષ્ય
 અને મુદર્શન ચક્રની હામી કગનાર! હાવમા વજને ધારણ કરવા-
 વાળા ઇંદ્રને પણ વિજીત કરનાર! એક પાતળા તાતલાવડે સમુ-
 દ્રના વિમારની તુવના કરનાર! સૂર્યના કિરણોના પ્રગથને મહ-
 ઠરનાર! ચંદ્રની કળાના કવાપ(સમૂદ્ર)ની અવહીલના કરનાર!
 મહર્ષિઓના પ્રમળ શાપને નિરૂણ કરનાર! રિષધન(અર્ષ)ની
 વિપમ લાળનો ત્રિશૂલ ઠરનાર! દુર્ધર (દુર્નિવાર) મિંદની કા-
 ળને પાછી દેવનાર! ગરુડની મોટી પાળના વાયશની પણ મવગ-
 ળના કરનાર! વિક્ર મુલોના શમઘાતને પણ નષ્ટ ઠરનાર!
 ગૌતમવાપ્તિઓના ગૌતમનો અત લાવનાર! પાળડિઓના માનનુ-
 પાદન ઠરનાર! યોગીશ્વરના યોગનો ભજ ઠરવામા સમર્થ!
 અને ત્રીજા પુત્રાર્થ! એના હે કામ! તુ ન્યવાન વા, જ-
 યવાન વા હે તુ ભુવનડના ધરમા જ્રમણ કરવામા સમર્થ!
 હે ઘણા યશના નમ્રહથી શોભાયમાન! હે સજ્જન, દુર્જન,
 મૂર્ખ, વિદ્વાન, બાળ, યુવાન, પુરુષ અને સ્ત્રીઓના મનનુ-
 હણ કરનાર! હે સુર, નગ અને દિગ્ગોના સમૂદથી સશ્રમ
 સળધી ઉત્તમ પરાક્રમ ગવાય છે જેનુ એવા હે વાણીને અગો-
 ચર એવુ વિપયજનિત મુખ દેવામા અપવૃક્ષ તુચ! હે બધુવ-

જાને પ્રિય! માતાપિતાના ચરણના લક્ષ્મી! સેવકોને રૂળ આપ
નાર! શ્રીમન્મોહરાજના પુત્ર! અને અતુલ જગવાનુ કામ! તુ
ધણો કાળ જીવ, ધણો કાળ જીવ " આ પ્રમાણે નવીન છંદોવડે
જાદીજનોના મમૂદથી અવના કરાતો કામ પિતાને આ । ૧ કરીને
પોતાના મૂળમ્યાનને પામ્યો ત્યા જેમ જમણ હમને પોતાના મ
બલાગમા રાણીને ઉત્તમ પ્રભાવડે પાણીના સદૌવરને શોભાવે
તેમ મોહરાજાએ જમકુમારને જોગામા મેસાદીને પોતાનું સિં
હાસન ચોભાળ્યું પછી 'હે પુત્ર! તે દિગ્વિજય કેવી રીતે કર્યો?
એમ મોહરાજાએ પૂછ્યાથી પોતાનું વૃત્તાન્ત (પોતાને મોટથી) કહે
વામા લક્ષ્મીથી કામદેવે માનપત્રું ધાગ્યું કર્યું (અર્થાત્ ઉત્તર ન
આપ્યો) ત્યારે પોતાની જીજ્ઞાસાએ સમુદ્રના કંથોવને પણ મદક
ર્યો છે જેણે એવા એક જાદીએ વિગેકના નારી જવા પપન તે (કા
મદેવ)નું યથામિત વૃત્તાન્ત જાહી સલાળાળ્યું (આ પ્રમાણે પુત્રનું
વૃત્તાન્ત સાંભળીને) પ્રમ થી વિક્રમ્વર વમેવ સમાન્ય સચ્ચવાળા
મોહરાજાએ પોતાના આગણામા ત્રણ પ્રકારના વાજાથી મોટો
ઉત્સવ કરાવ્યો.

પત્રી પિતાના આદેશથી, લાખા વખત વયા વિરહાતુર
અને પુત્રને જોવાને તૃપિત નેત્રવાળી માતાને કામે નમસ્કાર કર્યો
તે પણ પ્રીતિની અધિકતાથી વિકલ્પર થયે ન જે હર્ષ તેથી જરતા આ-
સુવડે આન કરાવતી તેને આલિંગન દર્શ આશીશપૂર્વક કહેવા લાગી
હે " હે પુત્ર! બેઠ શીઓ(રતિ અને અરતિ)નીસાથે મવિયુખ્ત

(વિયોગ રહિત)એવો તું વિચીથી થા, અને તેવા તેજ પોતાના પરાક્રમ
 વડે માતાના મનને ચમત્કાર ઉત્પન્ન કર જે પુત્રો પ્રજુતા મેળવીને
 સુરજનનો પરાબવ (તિરંગર) ડો છે તેઓથી તું, જેમ તું રૂપ
 વેવડી આધારણ જેવડીથી વિપરીત હોય તેમ વિપરીત છે હે મત્ય
 વાળા પ્રાણીઓમા મુખ ૨૧ પુષ્પ ૩૧ ગજોએ કરી ત્રણ જીવનને એ
 ભિન્ન કરવાથી ઉત્સાહિત જીવવાળા તે મને આંતરિમા મુખ્યપ
 હો આપન કરી છે હે પુત્રા જાગવાન એવા કર્મગતથી પેા થ
 ચેની હોવાથી પહેલાં વીરપુત્રી હતી મોહુ પ્રાણેના વિવાહથી વીર
 પત્ની થઈ હતી અને તારા વડે વાંગ પ્રમૂ (વીર પુત્રને જન્મ આપના
 વાળી) થઈ છું ” પુત્રને આ પ્રમાણે કહીને હવે તે (મોહની નાળી) મમમ
 સ્ત્રીઓને વિર પોતાનુ વીરમાના પત્ર પ્રગટ કરવાને માટે જુલેખ, ની
 લેશ્યા અને કાપોતલેશ્યા નામની પોતાની દાનીઓને કહે છે કે
 “હે અખીઓ! જ્યાં પુત્ર જન્મને જીવવાને માટે ગયે ત્યાં મે
 પહેલાં જામા (જરાળ આગ) નામની ગોત્રેથીને પુછને વિનનિ
 કરી હતી કે—હે ભાવતો! જ્યાં મેળવીને આવેના મારા પુત્રને
 જોતું જીવતી સતી જોશિ તો તારી આગળ હું વધાપા (વધામ
 જાનો ઉત્સવ) કરીશ તે મારું મનોમથક વૃક્ષ આજે ફાળી જાય થ
 યુ છે, માટે હે અખીઓ! તેનો ઉત્સવ કરવાને માટે તમે મ ત્રીઆ
 દિની સ્ત્રીઓના મનુકને નિમ ત્રણા ૨૦૧ પણ પહેલાં સુવરજની
 શ્રાતિ નામની નાળીને જોલાવો, અને મહી અમાત્ય (પ્રધાન)ની
 તરવરૂચિ નામની સ્ત્રીને, એનાથનીની આંતરમા નામની, સ્ત્રીને,

પ્રકોત્તરાણની દુર્વાકુનામની સીને, 'પુરોહિતની સાધુનિદા નામની સીને, 'પ્રગગ્ગેરની સ્વરા(ઉતાવળ)નામની સીને, 'લઘરીની કૃપણતા નામની સીને, જળાભિનની આજ્ઞાનતા નામની સીને, દાણીની અનવસ્થા નામની સીને, સામતોની તે તે પ્રકારની આહુતા નામની સીએને, શાપાલની હલતા (મદપણ) નામની સીને, દેશપાનની ગ્રંથા, અહ કૃતિ, વચના અને આશ્રિ નામની સીએને, વઠોની હાલસા નામની સીને, છત્રધારણ પ્રનારની કુસાવના નામની સીને, ગુસિપાળની અતિતૃષ્ણા, લોહતા અને કુશીળતા નામની સીએને, રમોયાની દુષ્ટદંતના નામની સીને અને વૃષ્ટ્યારિઓની રૂચિ નામની સીને હે સખીઓ! તમે મોવાવી લાના "

હવે તે દામીઓએ રાણીના હુમથી મવ સીએને લાંબે સતે તેઓ (દામીઓ)ની પાસે તેણે (રાણીએ) ઉન્માદ ઉત્પન્ન થાય એવો મૂઢતા નામનો હાડ તુરત મંગાળ્યો. તે અવનરતે (રાણી) ના સ્નેહને લઈને તેની ચોકો (પ્રીત્યપ્રીતિપનાયાદ્યા) પણ ત્યા આવી અને રતિ, પ્રીતિ, અસુના તથા આર્તિ પ્રમુખ કામની સીઓ પણ આવી. પછી સદ્બલ્લિપૂર્વક ગોત્ર દેવતાની પૂજા કરીને તે સધળી સીઓએ ગળા સુધી મજિરાસનુ પાન કર્યું એવી રીતે અત્યંત મજિરાપાન કરવાથી ઘર્ષિત થયા છે લેવાને જેના એવી, ઉપરાઉપર કામભોગના વચનરૂપ તાળુલ લેવાથી પ્રમજ મદવાળી થયે-હી, રાનકીકામા કામદેવના ગુણોની શ્રેણીનુ ગાયન કર

તી અને આશ્રય પાના અસાધ્યથી, પુનઃના તાજે ગયી અને મન ડી
 તાજા ભાષણથી તાજા શ્રીયારાજ્યને વિસ્તારની હાય એવી તે
 શ્રીઓએ વવામણનો સન કયો.

તે અવસરે અમમ્મ ગજકુળ હારના ડોલા ફલથી વ્યામ વયે ।
 ને મોહરાજ આ પામી પ્રાપ્ત મળથી ફીનતને રાનમા લેતો મ
 તો આ પ્રમાણે વિચાર કરવા વા પો કે—“અ- નિર્મળ શ્રીઓ
 તમારી મનુષ્યમા માને તેમ ઉત્તરને વિસ્તારે, પણ વિરે- ને જી
 વનો ગયો છે તે મને જગી ફીને પીગ કરે છે બાળકોની માદર
 શ્રીઓ બુદ્ધિવિગ્ન (રહિત) હોય તો તેઓ આવના કાળમા ધવા
 માળી શ્રિતિને તજીની નધા તેમજ પુત્રોને વિશે ગભુ એવા થો
 જાજ હોય કે કે જેઓ પી મનિ આ પામી કાળના કાર્યને વિશે પ
 ટા પી ગઈ છે ને કાર્ય પરિણામે મુન્દર હોય છે તેની પ્રાર્થ (અ
 ઇ) પુત્રપો પ્રશ્નના ક- છે, કેમકે કરવા અમવાળો કવાય (ઉકાળો)
 પણ નેમને દૂર કરવાવાળો હોનાથી તે મનુષ્યને ઘણું વહાવો વા
 ગે છે ને કાર્ય વિપાકે (ફલકળે) ૮ અદેનાર હોય તે વિદ્વાનોએ ન કર
 લુ જોઈએ, માટેજ શરૂઆતમા નવાદિષ્ટ પણ અ તે મૃત્યુ આપનાર
 કિંપાક ફળનો લ્યાગ કરાય છે જે રાજ્ય દુશ્મન રહિત હોય લ્યાજ
 મહો નરો ચોતે છે અન્યથા કિલ્લો કરવા તે વ્યવસના લાડુ મર
 આ છે વિરેક ને નાનીને જતો રહ્યો છે તે કપટથી ગયો છે ભયથી
 ગયો નથી, તેથી પાછો હડીને કાળ મારનારો નિહુ નુ હાથીઓને
 હણતો નથી? (અર્થાત્ દલે છે તેની- રીને મને તો વિવેક
 થી પણ જણાય છે) ૯ નિરુદ્ધરની પામે જઈને સુ

વેંગવાળની દુર્ગાદુર્ગાનામની શ્રીને, 'પુરોહિતની સાધુનિંદા નામની શ્રીને, 'નરસેની નરસ(ઉતાવળ)નામની શ્રીને, 'ભદ્રારીની કૃપાણુના નામની શ્રીને, જ્ઞાણમિત્રની અજ્ઞાનતા નામની શ્રીને, દાણીની અનનસ્થા નામની શ્રીને, સામતોની તે તે પ્રકારની ચાહના નામની શ્રીઓને, શાયાલાલની હૃદયતા (મદ્યણ) નામની શ્રીને, દેશપાનની ધૃષ્ટિ, અહ કૃતિ, વચના અને આધિ નામની શ્રીઓને, વઠોની લાલમા નામની શ્રીને, છત્રધારણ કરનારની કુસાવના નામની શ્રીને, ગુણિપાળની અતિવૃણુ, લોલતા અને કુશીળતા નામની શ્રીઓને, રમોયાની દુષ્ટદંતા નામની શ્રીને અને ઢંગળ્યાગિઓની રૂચિ નામની શ્રીને હે સખીઓ! તમે મોવાની લાગો "

હવે તે દામીઓએ રાણીના હૃદયમંથી સર્વ શ્રીઓને લાગ્યે સતે નેઓ (દામીઓ)ની પાસે તેણે (રાણીએ) ઉન્માદ ઉત્પન્ન થાય એવો મૃદંતા નામનો દાડ તુલ્ય મગાવ્યો. તે અવમરેતે (રાણી) ના નેદને લઈને તેની ચોકો (પ્રીત્યર્થીતિપનાવાદ્યા) પણ ત્યા આવી, અને રતિ, પ્રીતિ, અસુયા તથા આર્તિ પ્રમુખ દામની શ્રીઓ પણ આવી પછી સંભક્ષિપૂર્વક ગોત્રકેવતાની પૂજા કરીને તે સઘળી શ્રીઓએ મળા સુધી મદિરાસનુ માન કર્યું એવી રીતે અત્યંત મદિરાપાન કરવાથી ઘર્ણિત થયા છે લોચને જેના એવી, ઉપરાઉપર કામજોગના વચનરૂપ તાણુલ લેવાથી પ્રબળ મદવાળી થયેથી, રાનકીકામા કામજેવના ગુણોની શ્રેણીનું ગાયન કર

પરજુરો અને પછી તેનાથી બાળવાનું થઈને મારા વશને મૂળથી
 ઉપેક્ષા નાખશે મહાનથી જ એવો ચૂરસીર પુત્ર । અમ્મમાત્ જોના
 સી જાત છે તો તે ખાજગથી દુ જે સદન કરી ચકાય તેવો થાય છે
 કારણ કે અમ્મમાત્ દેખાવ આપીને ઉપરથી કમાઈ જતું ખરાબ
 શુ મહુ પગિણામે મૃત્યુનું કારણ થાય છે ”

આ પ્રમાણે આવના કાળના વિચારની પત થયેલ ચિંતાવડે
 બાળતા હૃદયવાળો મોહરાત્ર જે છે તેટલામા દારૂપાણે આવીને
 વિશ્વસિ કરી કે “હે મહારાજા કાળવડપ અને વિશ્વાગ પામેલા
 અમરતા શત્રુરૂપ વૃક્ષને કાપવાને કુહાજનું ન કળિયાગા ધુણો વખત
 વના અહીં આવે ન છે તે નમોને નેવાને ઇ કહી પછી પોતેની
 પ્ર અહીં લાવ” એના મોહરા તના માંગથી હરીદા નામનું મા
 રૂક પુષ્પ રૂક ધવાળા કળિયાગને સમાની અદર પ્રવેશ કરાવે
 થઈ અનેક વિનાના સુખનાળો, લોહાથી વીંધાયેલાની માદક દ્રવ્ય
 અને દેખના છતા પળ અનન્ન સદૃશ એવા કળિયાગને નેહ મા
 ના લોકોને આશ્ચર્ય કલ્પન થતું મ અને પારવનો ત્યાં કરીને
 તેણે મોહગતના ચરણમા નમન કયો જો કે તે રાત્રીએને વિર
 ભાવર છે પ મોહ પ્રત્યે તો અનેકવાળો છે પછી વિચારતના પ્રશ
 પૂર્વક મોહરૂપ તમે તેને કહ્યું કે “હે મિત્ર તુ ધર, કાળે રાત્રે દે
 ખાયો છે તારૂં અહીં આવનાનું નગા ગાતેની થયું છે ?
 કળિયાગ કહે છે કે “હે મહારાજા જન સાગ્ય પરિપક્વ થાય છે
 ત્યાં (તમારા જેવા) સ્વર્ગીનો નમાગમ વાય છે મારે અહીં
 આવનાનાં બે કારણ છે એક તો જામ મ પુત્રને નાશ જાતને છપ

આવાળો આલળીને તેને જોવા માટે આવ્યો છું, કેમકે મોટા વીરયુ
 ૩૧૫ મુખજેવુ તે પાન મહા ક્ષણાયક છે, અને બીજુ કારણ એ છે કે
 ૩૧૬ જીવંતો નામી જવાથી હું ખી થયેલા જે તમે તેના પક્ષમાં
 (નહાય કરવાને માટે) તમાર ધર્મ આવ્યો છું કેમકે તે વિવેક પ્ર
 ૩૧૭ મોરો પણ શત્રુ હતો (ખગેખર ક્ષિકાળમાં વિવેકની દુર્લભ
 ૩૧૮ ના-એજ વેરભાવને સચરે છે) હવે જો તમે આદેશ આપો તો હું
 ૩૧૯ અહીં તમારી પાસે સ્થિતિ કરું (ગુરુ), તમારા મનુષ્યોનો ઉચ્છેદ
 ૩૨૦ કરું અને તમારો વૈભવ વધારું હે દેવ! પ્રવચનપુર જે કારણથી
 ૩૨૧ તમને હું ખે મહામુ કરી શકાય તેવું થયું છે તે જ્ઞાનતત્વારક્ષ (વિમ-
 ૩૨૨ જીઓધ કોટવાળ)ને હુલીને હું પ્રવચનપુરને વિમજ્જુલ (ગિધિય)
 ૩૨૩ કરી નાખીશ હિંમત પામના મ વેગાફિક શત્રુઓ હમણા તમને
 ૩૨૪ હમે છે પણ તેઓને ખરી પડેલા જાણુની માફક નિષ્ક્રાણ કરીને
 ૩૨૫ આપણા મમુહાય પાસે હનારીશ જેની દૃષ્ટિરૂપ પાણીથી (મિથ્યા-
 ૩૨૬ થેલા) શત્રુરૂપ સર્વે રૂપો વિન્નાર પામ્યા છે તે જિનેશ્વરને જેમ
 ૩૨૭ વાયગે વાહાણને દે દી હે છે તેમ હું દર દે દી દશિ, અને હુદ્
 ૩૨૮ થોડો જેમ અસ્વારને વિદ્વજ કરી નાખે છે તેમ વિવેકને વિદ્વજ
 ૩૨૯ કરીને હું થોડાજ વખતમાં મોક્ષનો માર્ગ કોઈ ન જઈ શકે તેવો
 ૩૩૦ કરી નાખીશ (અર્થાત્ બધ કરીશ) ”

કળિખળના આવા વચનો આલળીને મોહરાજ વિચાર કરવા
 લાગ્યો કે—“આને વિષે નર્વ વાત ન લવી શકે છે કેમકે તેની
 સ્ફૂર્તિ, આકૃતિ અને વચનવટે આ અનુપમ જણાય છે પરંતુ ઘણા
 ઉદ્ધતપાપુથી તે મારી માથે લામો રખત રહી શકશે નહીં, કેમકે

ધર્મા ઉદ્ધત એ સ વ ૧૦૦ પોષ ૧ ૧૦૦ ૧૦૦ ત કાળ નાશ
 પામ્યા છે તોય ૧૦૦ રાજ્યના આધાર ૧૦૦ કાચુન તો કળિયાળને
 માર મળે તો તો જો એ કેમકે મે વિસને માટે પત્ન પ્રાપ્ત થયે
 વિનામલિ ૦ ૧૦૦ મનુ અને પીતિ ત્યકવનુ ૧૦૦ ? (મર્થોત્ પ્રીતિ
 દાયક થ ૧૦૦) ” આ પ્રમાણે નિશ્ચય કરીને તેનો મરણ કરી પો
 તની પાસે ગયો. ખરી વાત છે કે ૦ નના બહા મી પત્નુ જીવ
 વાની ઇચ્છાવાળાને યોદ્ધાઓનો સમુદાય પ્રિય હોય છે હમે
 કળિયાળ વિનાર પામવાથી નિશ્ચય અને કેવળનાની દ્વર જતા
 મહા, અર્થાત્ આ ભરતચેતમા પચમકાળમા તેનો વિહુ પડ્યો
 હજીવાની ઇચ્છાવાળા પુકોને યાન, ગાસન અને વાળના પદ્મ
 જીવુ જાન હેવુ જોએ (આજ કા પુષી મોહરાજ્યએ કળિકાળને
 અગીકા કર્યો) પછી જેમ મર્થ દર જવાથી ઉત્તમ રમ્માને
 ગાધ કરનાર અધારસમૂહ દેવાય છે તમ જમતના નાથ નિતે
 શ્રુર દર જવાથી કળિયાળ પોનાની ઇચ્છા ૧૦૦ તાર પ્રેરવા વાગ્યો
 ૦૦૦ મોએ જવાના રમ્માની બેઠ જાતુએ ૧૦૦ ૧૦૦ ૧૦૦ ૧૦૦
 મિ મહા શુનને સ્થાપન કરીને પોતે આજ્ઞાન કોલ (કળાવેલ
 હોનમાથી કાંઈ પણ મનુષ્યને મોએ જવાપુ બધ કયુ મન પય
 ચજ્ઞાન, કેવળજ્ઞાન, પરમાવધિજ્ઞાન, દાપકશ્રેણી, ઉપદેશમશેલી
 નિપરના નરુ નયમ (પરિહાર નિમુદ્ધિ નકમ સ પરાય અને ૨
 માળ્યાત) નિ નકપ અને પુનાડલમિવ—આ દશ વસ્તુઓનો તો
 ગરુઓતમાજ નાશ કર્યો, કેમકે આ વસ્તુઓ લેવાથી નિતે દ્રવ્ય
 મેનાય વિશે ૧ જામન રહે છે પછી મોહના મહા ૧૦૦ ૧૦૦ ૧૦૦

પૂર્વ, દશપૂર્વ અને પૂર્વોત્તરો । (પૂર્વ મ જ ધી નાન) નો પણ
 અતુકમે નાશ કર્યો । કોઈ વખત અવિરોધપણે જેનોને મળતા
 કળિંગને મોહની મેવા કરવાવાળા પ્રાણીઓના પણ ઉભય (મોહ
 અને અહુત) પશુના ચૈતન્યતુલ્ય પ્રરમ (વજ્ર કરભનારાય ના
 મના) મધ્યમ (એક જનના ઘણા મજબુત શરીરના બાધા) ને
 ભેગી નાખ્યું, અને પરી ખીમ (આર) મધ્યભોનો પણ પૂર્વોત્તર
 હેતુથી નાશ કર્યો માત્ર છે વા સઘથણને નિ માર અને નિર્જાળ
 જાણીને તેનો નાશ ન કર્યો જેના બળથી એક મુહુર્ત જેટલા વ
 ખનમાં ચૈતન્યપૂર્વ જેવા સમુદ્રનો પાર પામી શકતો હોતો તેવા મહા
 પ્રાણુ ધ્યાનનો પણ તેટલો નાશ કર્યો એટલે તે ધ્યાન પથતવને
 પામું (મરણ પામ્યું) આ પ્રમાણે નિરતર અધિક અધિક
 તેજથી નુગમમાન થતા કળિંગ પ્રત્યે એકના મ પ્રતિરોજ
 ક્રોધાયમાન થયો, અને જેણે કેમણે જિનેશ્વરના મંદિર (દિશમર)
 ઉપ શિવાઓ કરવાનાળો તે અનુવિંશ મધ (સાધુ, સાધ્વી શ્રાવક
 અને શ્રાવિકાના મનુષ્ય) ઉપ ચતુર મ મેના મહિત તે (કળિંગાળ)
 ની સાથે યુદ્ધ કરવાને ઉઠ્યો મામ, દાનાદિ ઉપાયના જાણુ એવા
 તેણે અતુકમે અનાર્થ દેશેમા પણ અહુતની આના પ્રવર્ત્તાવીને
 કળિંગાળને વિકળ કરી નાખ્યો । આ પ્રમાણે મ પ્રતિ રાજાઉપ મ
 જ્ઞાન મુખનો અકરમાત્ વિદ્ય થવાથી અવસરના જાણુ કળિંગાળે
 કોઈ ઠેકાણે પણ પોતાનું બળ દેખાણુ નહીં અવમરે સત્રનિ
 ગજને પણ કાળે કવનિ કર્યો । (અથાત્ આશુપ્ય પૂર્ણ થયે મ
 પ્રતિ રાજા મરણ પામ્યો) અને વિધિનુષાક્રમ્ણુ અમે શુ કહીએ ।

કેમકે શુરવીર પુરૂષો લાખા આયુધવાળા હોતા નથી સંપ્રતિ રાજના મરણ પછી ફરીને કેટલાક ગજઓ કળિકાળ અને મોહને આધીન થઈને નવા નવા ઉપચારોથી (૦૪૧ ડાહ્યોથી) તત્કાળ તેની એવા કપ્તા લાખા ત્યાર પછી લાખ શાખાવાળુ (હુનરો ધર્મના મતબેદવાળુ) પાખ ડીઓનુ મહા (દુનિયા ઉપર) વિસ્તાર પામ્યે અને પ્રમાદ ઉન્મત્તપણાને પામ્યો અને મિથ્યાત્વ તથા માન (દુનિયા ઉપર) ફેલાયા પછી નિષ્કુર ઝર્મ કરવાવાળા દુષ્ટાળાદિ કઠીનાવાઓને મોડનીને કલિકાળે જિનેશ્વરની આજ્ઞાના પ્રવર્તક એવા આનમોના (મિદ્ધાતના) પણ કટકે કટક કરી નાખ્યા એમના મગેવા ન્યાર અનુયોગોને પૃથક્ પૃથક્ (જુદા જુદા) કરીને તેને પણ દૂર કરવાને તે પ્રવર્યો કેમકે આવા પુરૂષો એકે ઉપાય ને જાણનાર હોતા નથી (અર્થાત્ તેવા પુરૂષો જીજ્ઞાસુ બુદ્ધ કરવાના અનેક ઉપાયો જાણનારા હોય છે) કળિકાળના જોરથી તીર્થનો ઉદ્યોત કરવાને (જૈનશામનનો મહિમા પ્રગટ કરવાને) માટે સુર અને અમુરો (વેમાનિક દેવો તથા જીવન રત્યાદિક દેવો) આ દુનિયા ઉપર આવતા બધે થયા, અને ઉંડ તપસ્યા કરવાવાળા પુરૂષોનો પણ મહિમા જાનવ થવા લાગ્યો નહીં જુદી જુદી સામાયારી (ગરબોની જુદી જુદી ક્રિયા)ના લેદથી તેણે લોકોને એવા વ્યમોહિત કરી નાખ્યા કે જોથી તેઓ આનમના વચનોને વિષે પણ વિશ્વાસ પાનવા લાગ્યા નહીં ચારિત્રશી સંપદાના ચોર કળિકાળે એક ગરબમા રહેવાવાળા માધુઓનુ સાધર્મીપણું હોવા છતાં તેની અદર પણ નિષ્કાંચ કલેગ ઉત્પન્ન કયો, અને દરેક

ગમ્મનુ મૂળ એક થીમન વીર પરમા મા હોવાથી પરસ્પરમા
 મિત્રાઈને લાયક એના જુદા જુદા ગરુના સાધુઓના તેજે ચોક
 પાત્રુ ધારણ કરાવ્યું પગે ચાલવું, પૃથ્વી ઉપર મુખ અને મળાઈ
 ધારણ કરવું ઇત્યાદિ વાઙ્મા આગરને એવા ઇર્ષ્યે સાધુઓમા
 સારભૂત જે નિપાયાપાત્ર (સાચા ગહિન સમાઈ ગુણો) તેણે
 લઈ લીધું, (ખીન ગમ્મના સાધુઓ ઉપર અગત્ય સ્વગમ્મમા)
 અન્યોન્યના મ ગમ્મથી વર્ષ પર્વન પાછા નહીં વળતા સાધુઓને
 તેણે નિશ્ચયનયથી મિથ્યાત્વ પમાડ્યું (અર્થાત્ જાદુથી ક્રિયા આ
 ચાર વિગેરે સાધુઓના પાળે છે પણ માતરથી સ્વવા પર ગમ્મ
 ઉપર મત્સર (દ્વેષ) ધરાવતા હોવાથી અને વર્ષ પર્વત પાછા ન
 એસરવાથી નિશ્ચયનયથી તેઓ મિથ્યાત્વી છે) કેટલાએક નિમ્ન
 થો (સાધુઓ) મોહ-હિત જિનમાનન પામ્યે સને તેઓને તેણે
 શિખ, શાવક, ઉપધિ, મેન અને ઉપાશ્રયના મોહમા લીધા કરીને
 વિદબિત કર્યા મિથ્યાત્વીઓના મહત્ત્વને દૂર કરવાને શક્તિ ન
 નાના વિગધાગીઓ (સાધુઓ) તે તેલો સ્વધર્મી સાધુઓની પ્રખ્યા
 તિ (ચડતી) ના દેખી કર્યા (અર્થાત્ જ્યારે મિથ્યાત્વીઓના મનને
 દૂર કરવાની શક્તિ ન રહી ત્યારે આપમમા એ જીનની ચડતી
 ભેદ નાખત ન કરી શકવાથી વાદવિવાદ કરી આપમમા દેખી બ
 ન્યા) કેટલાક પ્રતધારીઓને સાવત્ર (સદોભ-ચલિત) આજ્ઞા
 કરવાવાળા, ચૌચવાને કહેનાવાળા, હડના વરનારાળા, ગુણવિનાના
 ગુરૂને માનવા-રાળા, ધર્મ માર્ગના ઉપરેતક અને વેદક જ્યોતિષ
 પ્રમુખ પ્રયોગી ગ્રાંથ ધન ઉત્પન્ન કરવામા તત્પર—આવી પ્રાદ્ય

છોની ચેષ્ટા કરવાનું તેજે ગીબ યુ, અને કેન્દ્રાને (મૃદસ્થીઓને) ચેર જઈને, મીઠા મચનો બોલીને અને (પુસ્તકાદિ) લખીને આ જીવિકા કરવાવાળા કલા, એન્ડે કેન્દ્રાક સાધુઓને તેજે હાથીની માફક આજીવિકાનો ત્યાગ કરાવીને કુતરાની માફક આજીવિકા અણુ કરાવી વગી કેટવાએક સાધુઓને તેજે વિફવા કરીને મનુષ્યોના અપવાદ બોલના, વર્તીરડે દેશના આપતા અને ગાથા દોષક વિગેરેથી આગમનો અભ્યાસ કરતા ગીબન્યુ

આ અવિનળમા કુનિગીઓ વિર સાધુનો હોય અને વર્તન મા યુનુ ન હોય તે અથવા નેરમા ફેરકાગ હોય તે કુનિગી કહેવાય) જર્બધારણ, વગીકરણ અને જામણ આદિ કુકમોથી અને દેવ દ્રવ્યથી માજીવિકા કરે છે “દેવદ્રવ્ય અહુણ કરવું તે અનર્થ છે” એમ બોલવામા ચતુર જતા પણ હથાચેવી આગાવાળા કુનિગી ઓળ તે દેવદ્રવ્ય (પાતાના ઉપયોગમા) અહુણ કરાવીને જિખોનો અને આનંદનો પપુ વિન ન કરો છે નિશ્ચય કરીને ધર્મ અગીકાર કરેલ ન હોવાથી તત્કાળ કાળની ઈજાવાળા આવડો મયમવાળા સાધુઓને વિરે પણ વિશ્વાસ કરતા નથી એક ઉપીયાના લાભ મા ને કોઠ મોનૈયાથી અધિક કાળવાગી પ્રવર્તતી એવી દેવપૂજા અને આમાયિક ઓદિ કિયાનો પણ ત્યાગ કરે છે એકાન ધનની ઈચ્છા વાળા અને મુદ્દાબેરીતે વેપાર વગનારા વેપારીઓ બેગીરીતે લેવું, બોર્ગ તોલે માવે અમવા, બોટા સોગન ખાવા અને હાવની ચાણા કીકરવી-ઇત્યાદિ કુકમો કરે છે યજ્ઞા અર્થીઓચકાને માટે લાખેઈ જમે દ્રવ્ય કુપાનમા ખરવી નામે છે પરતુ આપત્તિમા આવી પ

આ નિધનના માટે મને આપવાનું કહેતા પાતાની નિધનતા પ્ર
 ૧૨ કર છે (અર્થાત્ અમારી પાસે કાંઈ નથી એવો ઉત્તર આપે
 છે) કેટલાએક મનુષ્યોને મૂંઝવણ પડે છે અને મીઠા કરવાવાળાની જે
 મ (૫૫) પરમેશ્વરી મહામંત્ર (નવકાન્ધ ૪)ને ગળા માંથી અડધા
 જા થઈને હુર મંત્રોનો વાન્વાર પાસ કરે છે. ધર્મિક ધર્મને વિરોધી
 માયિક અને નાપર એ મે મનિ ઉત્તમ છે, એમ જણાવવાવાળી
 કામદેવ માદિ દ્રાવકોની કથા મામળા ધના પત્નિ તેને વિરોધી
 આજ્ઞા કરે છે જુદા અને વાર્તાના પિનોદથી આજ્ઞા મંત્રિ પના
 ૨૬ છે, મને ધમ મામળા માટે ગુરૂની પાસે બેસે છે ત્યારે
 નિદ્રાથી ધૃતિ થાય છે હાથના હેતુથી વિચિત્ર પ્રકારની કા
 ચામળીને પ્રકૃતિન સુખનાળા થાય છે અને ન મારની ઉદ્ધામીનતા
 કરવાવાળી કથાન રસ વિનાની બનીને તે સામળવાને પશુ ઇ
 તા નથી પુરો અનરલ ઇએવિરાગથી મન લેવાની ઇચ્છા કર્યે સતે તે
 એ શત્રુની માફ નાધુએ ઉપર નીચ વચનોરૂપ પૂજની વૃદ્ધિ કરે
 છે, પણ વિચારતા નથી કે 'અમ તા દેવતા દેવતા યમરાજ અમા
 રા પુરોને હુડી બંધ છે તેવા પુરોમાથી મેક પણ ગુરૂની મેવા ક
 રે તો તે કરતા વધારે પ્રાર્થના કરવા લાયક થીજી શું છે।' વગી બો
 જન, આપધ, વચ, પુન, ધન અને ઉપકરણ પ્રમુખ વસ્તુઓમાથી
 જે માધુને ઉપયોગમા આવે તેજ સારખૂત છે' આ રીતિને તેઓ
 સમજતાજ નથી પરંતુ, સુચન અને ઉત્તમ કુળવાળી ધર્મ પની
 ન તેઓ તૃણની માફ ગણે છે, અને કરોડો પિટ (જાત) પુત્રોથી
 સેવાયેલી મેચાને વિરોધી આમજના થાય છે જે થવાનું હોય છે તે

ધાયજ છે, તો જિનેશ્વર વિના બીજા દેવોને માનવાનું મને શુ પ્રયોજન છે ? આ પ્રમાણે આકૃતને નષ્ટને પણ ધીરતા ગળવાવાળા શ્રાવકો કવિજાવમા થોડાજ જણાય છે. છત્ર, અશુભ, પુણ્ય, પાપ, આશ્રવ, સ્વર, નિર્જશ, બધા અને મોક્ષ—આ નવ તત્ત્વો * પ્રાયે તેઓ (કવિજાવમા ઉત્પન્ન થયેલા શ્રાવકો) જાણતાજ નથી.

* છત્ર-જેનામા ચેતન્ય છે તે ૧ અશુભ-જડ-ચેતન્ય રહિત તેમજ જેમા રૂપ, રસ, ગંધ અને સ્પર્શ છે તે જો કે દૈશિક મનુષ્યાદિકમા એ રૂપ રસાદિ દેખાય છે પણ તેથી તેઓ જડ છે, એમ માની ન લેતા તેમા વિવેકબુદ્ધિથી વિચાર કરવો કે જેમા રૂપ રસાદિ છે અથવા જે રૂપ રસાદિમય છે તે પુણ્યન (શરીર) છે-શરીર છે તે જડ છે પણ તેમા રહેલો આ માત્ર જે કે શાકપી છે તે ચેતન્ય છે ૨ પુણ્ય-શુભ કર્મોનો વિપાક—આ તત્ત્વમા પુણ્ય કેવા કારણોથી જ બધાય છે તે જાણવાનું છે ૩ પાપ-અશુભ કર્મોનો વિપાક—આમા પણ પાપ કેવા કારણોથી બધાય છે તે જાણવાનું છે ૪ આશ્રવ-કર્મને આનવાના પ્રકાર ૫ સ્વર-કર્મને આવતા અટકાવનાના પ્રકાર ૬ નિર્જશ-આપેલ કર્મોનું ઝરી જવું—ખરી પડવું આ તત્ત્વમા કર્મનો નાશ કેના ઉપાયોથી વાય છે તે જાણવાનું છે ૭ બધા-કર્મોનું જુદાજુદા રૂપમા પ્રકૃતિ, સ્થિતિ, અનુભાગ ને પ્રદેશપણે જુદાજુદા રૂપ આપવા તરીકે બધાવું ૮ મોક્ષ-સર્વથા કર્મોથી મુક્ત થવું—પોતાના જુદા સ્વરૂપમા અવસ્થિત થવું ૯ પાપ-પુણ્ય અને આશ્રવ આ ત્રણેને એક આશ્રવમાજ ગણતા સાત તત્ત્વો પણ કહેનામા આવે છે.

જેઓની પાસે લક્ષ્મી અને મહત્વ (મોટાઈ, માન) છે તે
 ઓને વિદળના પમાડવાને માટે કળિકાળે મિત્ર ૩, નિરતિ(ત્યા-
 ગવૃત્તિ) ઉપર રૂપ અને કુષાનમા આસન્નિ કંવાનુ શીખ યુ છે
 આખો દિવસ ધણા પ્રસાદવાળા આરસો કગવીને ધર્મકાર્યને અ
 વશરે તેમના શરીરમા તે શ્રમ (ધાક) ઉત્પન્ન કરે છે ધર્મ નમા
 ધિથી ઉત્પન્ન થાય છે એમ જાણીને નમાધિનો નાગ કંવા માટે
 કવેશની નિરતાવાળા કળિકાળે ધૃતીને મુદ્દના આડળવાગી
 કંડી મુદી છે અર્થાત્ જરા ત્યા પરસ્પર કવેશ ઉત્પન્ન કરાવીને
 નમાધિનો નાથ ક્યો છે વળી કળિકા મહાભયથી લોકોનું (ધન) ૫
 ઇ લેવા માટે મનઓ ૨ નસોના જેવા થયા છે, અને તેઓએ નિ
 મેદા રાજ કરનાવાળા મનુ થો (અધિકારીઓ), જશણ કંનારા
 (કુળને ખાવાવાળા) થના છે વળી એ કળિ ૧૧મા પુત્રો મતા
 પિતાની મેવા કરતા નથી અને માતા પિતા પુત્રોનો વિશ્વાસ કંતા
 નથી નગા ભાઈઓ ધનની આશાથી માનેલા મા ની માત્ર અ
 ન્યોન્ન મુદ્દ કરે છે નામુ વિઠલની માફ- વહુને થોડા મપરાધ
 પણ નિરતર આનુ પદાવની ડગીને દુખ આપે છે અને પુત્રી
 ઉપર ક્રમધેનુ ગાયના જેવું અ ચરણુ કરે છે પડિણામે તે વહુ
 પણ ધગને વિરે પોતાને માનિડ માનતી સામુની સાથે મારી રીત
 વર્તતી નથી, અને ની જેમ પરતને લે છે તેમ શીતળ વચન
 રૂપ જળવેડે તે પોતાના ન્વાર્મીને લે છે (અર્થાત્ નામીને પોતા
 ને આત્રીન કગીને સામુ ઉપર ડી મન ઉતારવી નામે છે), મનુ થો
 પોતાના ગોડવાળાની નાથે ઇ રી કર છે અને માળાઓની નાથે

મિત્રાઈ ગાય છે, તેમજ સ્ત્રીને આધીન વધને માતાને પગ કંઠે
 વચનો કહે છે સ્ત્રી મ હતુમા નરોવરના પાણીની માફક કળિમ
 ગમા મનુષ્યોની પાસે ધન થોડું હોય છે, અને તે પણ ઘણા આ
 ાલ નાણુ, ઘણા કવેશવાણુ અને ઘણાને આધીન રહેવું હોય છે
 અવસરે મેઘ વરનનો નથી અકાળે ડહિયાય છે અને ધનાલો
 મુલાનનાનથી તરાડમુખ થઈ કુપાનમા પૈસો ખરચે છે ધર્મ પ
 ત્નીમા પુરોનો નેહ વિપત્તિ નાત થાય ત્યાં મુધીજ દેખાય
 કે ત્યાં પ નાનો નાની ડગર નેહ પણ તે પોતાનું ભરપોષણ
 રે ત્યાં મુધીજ જાય છે માવી રીતે ડળિકાળમા પ નાની અ
 ને ન્વામીની—અનેની પૂર્તતારાણી મિત્રાઈ છે ન્વાર્થની નિદ્ધિ
 થાય ત્યાંમુધી મિત્રાઈ, નકટ ન આવે ત્યાંમુધી નિયમ, હૃદય મજ
 છુત રહે ત્યાંમુધીજ સમ્યક્ત્વ અને પ્રનિદ્ધિનો લાભ મળે ત્યાંમુ-
 ધીજ નારી ક્રિયા જણાય છે વળી આ ડળિકાળમા ગહિને ગામડા
 જેવા, ગામડા બિ નોના વાન જેવા, નગરના લોકો ગામડાના
 લોક જેવા અને ગામડાના લોકો નૂન જેવા દેખાય છે કર દેવા
 વાળા ચોર જેવા, કુળવાન પુરુષો ભાડ જેવા અને કુળનાન સ્ત્રીઓ
 પણ ન્યાય, પહેરવેશ અને હસવા પ્રમુખથી વેશ્યા જેવી દેખાય છે
 તેમજ પૃથ્વી ઘોડા અનાજવાળી, ગાયો ચોર હથરાણી, વૃક્ષો અ
 ટપ ફળવાળા, દેશો ઘોડી વસ્તીવાળા અને જળાશયો ઘોડા પાણી
 વાળા થયા છે, વાલી ઘણી પૈશુનનાવાળી (વાડી ખાવી—આડી
 પાછી કરવી તો), પ્રજા ઘણી કન્યાઓવાળી, આજીવિકા ઘણા આ
 રભવાળી અને મુખ ઘણું મિશુન એવવુ તે ચાપડ્યું છે, અહ

કાર વિનાનો તપ, ફલ વિનાનો ધર્મ, મ વિનાનું સુત, કૃપણના વિનાની લક્ષ્મી અને વિનાર વિનાનું યોગન કળિદાસમા કયાથી હોય? (કોઈ જગ્યાએ દેખાતું નથી)

આ પ્રમાણે વનમાં લાગેલ દાવાનળની માદડ પૃથ્વી ઉપર ૮ ઝિકાળા મવ ૧૦ પામીને વિનાનું પામ્યે અને એવો શુભાનંદ મેઘ સમાન કોણ હોય કે જે કળિદાસઉપ અગ્નિને બુઝાવનામાં નિપુણ નાને ધારણ કરે? અથાનું એ અવમરે એવો કોઈ દેખાતો નહોતો એ વખતે શુભેશ્વી ગભીર અને વીર પરમા માની (નાન, દર્યાન અને ચારિત્રઉપ) લક્ષ્મીનો અત કચ્ચથી ૫મી કુમારપાળ રાજા પૃથ્વીતળને વિષે અવનયો. રમેનામરાચાર્ય (શ્રીમદ્ભેમચ દ્રાચાર્ય) ના ઉપદેશથી તે રાજા વિરામ શત્રુ(કામ)ને છુટરાવાગો થયો, મ ને (જિનેશ્વર બ્રહ્માનંદના) દે અગ્નિ મિષથી તેજો પોતાના પશના ગુરુઓ પૃથ્વી ઉપર ચિરનાર્થ (અર્થાત્ અનેક અંશે દેરાસરો બધાવી પોતાનો યશ ફેલાવ્યો) શરીરમાં મજાન પયત નીનધર્મી એ રાજાએ અઠાર દેશને વિષે 'માર' એવો શબ્દ પાતુ બધ કરાવી દીધો, જેથી તે રાજા મર્ત્યપિ (ગત દત્તા મુનિ)પણે પ્રખ્યાતિ પામ્યો. પતિ અને પુત્ર વિનાની સ્ત્રીઓના ધનની આશાથી પોતાને પુત્રની માફક ગણાવતા રાજાઓમાં તે રાજા પ્રતોષથી અતિપુત્ર વિનાની સ્ત્રીનું ધન લેવું મુકી દેવાથી રાજપિતામહુ થયો.

નોટ—અ ગણાવણમાં એવો રિવાજ હતો કે ધરને માલિક પુત્ર વિના મરી જાય તો તેનું ધન સ્ત્રીવિધમાન હત્યાતે (સ્ત્રી)ના નિવાહ જેટલું રાખીને બાકીનું ગત્યે લઈ જનારૂં કેમકે જીવ વારસદારની પા

છા સગલ વારસદાર છે એમ તેઓ માનના હતા તે વારસદારમાં
પુત્ર વારસદાર જાણાય પણ બીજાઓ નહીં એમ તેમના કર્નવ્યો
ઉપરથી અનુમાન થાય છે આ જિનાજ કુમારપાણે બધ કયો

કાયર પુરુષોના ધનનો ત્યાગ કર્યો અને વીર પુરુષોના પ્રા
ણને હન્યો તે ધર્મયુદ્ધ કરવાવાળા વીર પુરુષોમાં મુગટ મમાન
થયો મનુષ્યોજ કહ્યા તેને દીધાંયુધી / જતા હતા એમ નહિ પણ
અમણે મગવાના ભરથી મુન્ન થયેલા હરિજન, પશ્ચી અને માછલા
પ્રમુખ પણ તેને દીરાંપુરી ઇચ્છતા હતા તેણે માત્ર મનુષ્યોનેજ
ધર્મમાગમાં જોડ્યા એમ નહીં પણ નીચ જાતના હોયને પણ
જેરથી મામની આશાનો ત્યાગ કરાડીને ધર્મમાર્ગમાં જોડ્યા છે
જન્મથી જાગવાનું અને પુષ્ટ શરીરવાળા કળિકાજને જાણીને આ
હુકમવચનો અકરુણા અને જાની કુમારપાણ ગણત તેનો નાશ કર
વાને આજ્યો પછી જાગવાનું કળિકાજે પોતાના મૈત્ર્યના અમેન
દેવા ઘૂત (શુગાર), મરિસા, મામ અને ગિઝારૂપ મુખને તે
રાજાએ પ્રથમજ માર્યા (અર્થાત્ ઘૂત, મરિસા, માસ અને ગિઝાર-
ના અરવતુઓ પોતાના રાજ્યમાંથી કઢાવી નાખી) કમાઈખાનું
અને મરિસાની ભૂકા—આ નામની મોહુગજની જે રાણીઓ જે
કળિકાજનાં મગીને લોજન અને પાનદેવાવી કિતકારી હતી તેમને
આ રાજાએ ટવચીજ માગી નાખી (અર્થાત્ કસાયખાનાં અને દા
ફની ભૂકીઓ રાજ્યમાંથી કઢાવી નાખી) અમારી ૨૦૦ (કોઈ ૨૦,
વૈને ને માર્યો એવી રીતે દરે- વ્યંગે લહેર કરવું) રૂપ ભાલાવડે
આ રાજાએ કળિકાજને લોગી નાખ્યો તોપણ તે અશ્વત શરીરવળે

રજો, તેથી શુ તેનું આયુષ્ય નિરૂપકમ (જેટલું આયુષ્ય જા શુ પોય તેટલું પૂર્ણ) આ સિવાય કોઈ પણ જગાથી યુગી ન શકે તેવું) છે? અથવા શુ તેને પહેલું મધ્યમ છે? અથવા શુ તેના રનાયપુ થાય છે? કે શુ તેને યમ નદની માથે મિનાઈ છે? મા પ્રમાણે મોટા પુરોહિતે તેને માટે વિચાર કરવા લાગ્યા હતા કે જિનના ગણિયા બાળની પેઠે કુવાને અમમર્ગ કે એમ જાણીને ગતએ તેના ઉપર ક્ષમાને ઉચિત માચરગ કરીને કેડી દીધા કેમકે મનશ પુરુષો ગનાનિ પામેનાનો ધ્યાન કરતા નથી તરફ દીરી જગત્ ગતુરુદા ગાગ નિનાનુ ધનાથી કુમારપાળરાજ કોમળ પમરાણી જિનેશ્વરની આનને દેશમા ખેનાનવા (પ્રવતાનવા) લા યો જાવ વર્ણન લોહા (બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને સુદ્ર) મનના મનુષ્યાથી (જંતી) ધના લોહોએ જિમાનો ત્યજ કરી, સર જગ્યાએ સાધુઓ પૂતવા લાગ્યા અને ધમ મ મ વી વાલી લાપુડા નાગી આ પ્રમાણે કુમારપાળ રાતએ જગમુધી પૂરીશુ રાવન કતુલ્ય મુધી મનુનીના અમ જાગે પૂરીને સ્વર્ગ કરનાર જિનના કુળી અવનામા રતો, પરી અસરચોના લાગ્યે કુમારપાળરાજ સ્વર્ગરૂપ મહાવમા આરોહિત થયે અને અથાન્ મરણ પામ્યે અને ઉદાતાની કતુ ગરા માન મનયેના દેડકા પાછા તાજ થાય તેની માફક ક્રિયાળ કરીને નિનામ કરવા લાગ્યો, અને મનુષ્યોમા ગુરુશકિત, જાળ, બુદ્ધિ ધમ, આયુ ન, ધન અને સુખ એ અનતગુણ જાનિયદે રિતર ઘટાડવા લાગ્યો તેમજ વિગેધ, ક્રોધ, અજ્ઞાન, અમલ, ઉપદ્ર અને કલેશ—એ અનતગુણી કૃદ્ધિવડે પ્રતિનિ વધાવવા લાગ્યો અનુ

પૃથ્વીને વિષે તો દોર (પ્રશ્નો) ૨૩ જાણી ૮ આની સાથે વિષય
 કય સને મળ્યા. રાંધન કિંદમ (કુટિ) થને છે. પ્રક્રીય
 શ્રીમોની માફ - મા આ બુદ્ધિ અને નાની વિનાથી ની બીજી
 શ્રીઓ (સમાજી શ્રીઓ)ની આ સ્થિતિ વડા રાજે માટે પદ દર
 વર્ગ વડા છે, અને આ રાયમગી મનનિની છે. ઉવાળા નુરો
 ના રસ તો છે. પા. મેર છે. પ્રયે સાચો ૧ મા પુરુષો ૧
 ગમ થનુ કાં ૧, ૫. મા રાય શ્રીમા આ રાજ થયે આ
 ધુ. તે મેરને પલ વરના આ રાજા શ્રી માફક ૧ માં છે. મનુ યો-
 રે આશ્ચર્યને આ શ્રીઓ કોરુ કાં થ ૧. છે, અને
 આ મયમશ્રીને તો બાજુ સિદ્ધિ (અતઃ ૧ મા દ્વા વિના) પાનુ અ
 ગી ૧૦ વગર તો તની (મા પ્રકાર ૧૨ ના ૧) તે (આશ્ચર્યવિમની)
 વિના તો દુરંદ્ર વાય કે પ્રાયે શ્રીઓને મુદા. રવાની ૧ મારો
 લાગે છે, અને આ (૧ થમગી) તો દરની વૃદ્ધ માનુષ્યોને વિર શ્રી
 તિ ધારણુ કં છે. બીજી બુદ્ધિ આદિ લક્ષીઓ અને આશ્ચર્ય
 સિદ્ધિઓ મનુષ્યોને આ (સયમશ્રી)ના થનાદ શ્રી પાના શ્રી મેરો-
 પ્રગત થાય છે જેમ મોની શ્રી પશ્ચિમ મુકેલો કાયમણિ પળુ મ
 કલ મણિની માફક આ વરતા કરે છે (મોકો છે), તેમ આની સાથે
 મગી રવાની રાજે પલ ગુપ્તની માફક આ વરણુ કરે છે. મુધાગી
 થે. થયે ૩ દુર્ભણપણુ, દુસિત અનાજનુ ખાતુ, દાદ તાપ મન
 કવચ, વાળનુ બગસટપણુ અને કેવળ પૃથ્વીતણુ ઉપર રાયન દરણુ
 આ મર્વ રસ્તુઓ જુદાંધામમા અનનનિ જનાયે છે, અને તેમ
 રસ્તુઓ નયમમા (નાધુપણને વિષે) ઉત્તિ કં છે. મારેજ થો થ

પડે જોડવાળી દોષો પણ મનુષ્યોને શુભરૂપ થાય છે

વગી આ મયમશ્રી મ્નાન કર્યા વિના નિશુદ્ધ ગરીરવાળી છે, આભૂષણ વિના મનોહર છે, આહાર વિના જળવાન અને વસ્ત્ર વિના રણુ નારી ઝીને ઢાંચેલી છે જોડાન વિના આનિગન ડરરાવાળી, મોહુ ઉત્પત્તિ કર્યા વિના સુખ દેવાવાળી, વાહુન વિના સાથે આ ન નામી મને પ્રાપ્તિ કર્યા વિના પ્રીતિ હિપ્ત કરનારી તે તે દેવ, દેવે દ્ર અને હિપ્તની જ ઝાણી નવી, પણ શુભતા આશ્રયવાળી (પુણાનુગાળી) દોનાથી શુદ્ધ આગય (પગિલામ) ગાળાને વિરેજ આગમ્ત થાય છે તેવવામાટે બીજી મન સ્ત્રીઓ કળા ગા (મન મશ્રી) પાતાના વસ્ત્રોને જુલજ રસવાવવાળી તે માત્રી સાથે લોઢોત્તર (ઉત્તમ) આચાર વિના ડોલપણ ન જાધ કરનાને તાયક નથી આતે (મયમશ્રીએ) પહેલા પ્રતિના વરી છે કે 'તે પુરુષ મોઢેરી અગ્નિની જ્વાળાને ખીનો નધારેધ' તે માત્રી જ ન કરા' (અથાત્ત નેની સાથે હું પગપીથ) માત્ર હે રિરેક' તને વરવાના માત્રકનાળી મહુ માનેના મા મયમશ્રીને તુ ત્તે અને વીરવૃત્તિ થી તેને આનંદ પમ ડીને તેની મારે તુ જવની વિવાહુ વગ "

અહીં તના આના વરનો સાલગીને વિક્ક-વર મેમગયવાળો મને માન રહિત રિરેકમત્ત જનામ આપે છે કે 'હે નાથ! તમે નર્વસ છો, તેથી હું શુ જોલુ? હે પ્રભુ! ડોમળ હુન્યવાળા મારામા શુ એવુ આમર્થ્ય છે? હે ન્યાની! આ મે દાધ હું કેવળ તમારી મેવાથીજ પામ્યો છું રામી અતુલ જળવાન હોવા થી સેવકોને વિરે પળ જળ મલમે છે, કેમકે આવનાઅદનના વ

નમા ઉત્પત્તિ થયેલા લીજ નદિ પલ ચન્દ્રનપણાને પામે છે તે ચ
 લાના લોકો ! સ્વામીના પાનીઓમા પગમાલુ તુલ્ય મારાનડે
 રીર પુરુષોની કોગતુ કુતુહલ કરાય છે તે તમે બુદ્ધો ! (આ પ્ર
 માણે કહીને વિશેષ અર્થ તરી આજ્ઞાથી ગાધાપદ સાધે છે) (રા
 ધારેધનુ વાર્તા) અનના ભવના વિસ્તારકર મહાને વિષ વિશિષ્ટ
 (વિનશણુ) પુરુષોના હૃદયને આધારભૂત મુદ્- માનૃતિવાળો મહા-
 દેવ નામનો સ્વભાવે તેને આધાર કાળી અને જમણી ગાંતરો
 વેગથી કરવાવાળા આકુ કુર્મ રૂપ આડ ચક્રા (જિનાવાળાને) આ
 અર્થ ઉપદેશ કરે છે તે આડ ચક્રોની પાસે દૃઢ ગિરતાવાળી તરુવ
 કુળા નામની રાધા (પુત્રગી) છે તે નિરચનથી છે તોમણુ મત્સ્ય
 રૂપોને વેધ્ય હોવાથી તે વેધ્યપત્રે પ્રખ્યાતિ પામે રી છે તે અનના
 નજીકના ભાગમા પુત્ર રી ઉપર અર્ધનોએ ગુરુના નેત્રથી ભરેલો
 ઉત્તમ આચારવાળો મિદધ્યાન નામનો કુલ સ્થાપન કરેલો છે તે
 રી પામે જરા રી જેના કપર ચન્દ્રગુરુ તુલ્યમાન થાય છે તેઓને
 ધૈર્યતા નામના બાળગણિત આત્મચિંતાન નામનુ ધનુ ર મ
 જ છે અમે પતિ છીએ એમ માનનારા અનેક પુરુષો (પર્ય
 વાળમા) તે મદ્દાસ્ત લની પાસે આબ્યા હતા, અને હુ જે આરાધન
 કરી શકાય તેવી સધાને વીધવાને પોતાના મનરૂપ બાણુ દે કયા
 હતા પરતુ પડી ગયેલા બાણોવાળા, ગળી ગયેલા માનવાળા અ
 ને મહા પુરુષોથી હાની કરાયેલા તેઓ પાછા વળેલા અને મૃદ
 ચિત્તવાળા થયા નતા નિરતર પશ્ચાત્તાપ કરવાવાળા થયા છે હ
 વે જગતના સ્વામી અર્હંતના ધ્યાનને વિશે એકાગ્રતાથી તત્પર

થયેલા વિવેકે ગધારેધનો ઉપદેશ આપવાવાળા પોતાના ગુરુને ન
 મન્દાર કયો પડી અમોઘ ગનિએ મહાત્માના મન્મથને પણ ક
 પાયમાન કર્યો તે જે ઉમરે ધનુષ્યના બાણથી શોભિત મિહિર
 નામનો કુટ છે ત્યાં ગયો ને કુટને તેજો એવી રીતે ન્યાપન કર્યો
 કે જેથી ઉત્તમ અરિનાને વિરોધે મર્યો પ્રતિગિરિન થય છે તેમ
 તેને વિરોધે આરે ચઢે પ્રતિગિરિન થવાથી તેને અપદ રીતે દેખવા
 લાગ્યો પડી તેને અદિ માદિ માક પુ પો વડે (અદિ ત્રા મન્ય,
 અન્યોર્થ, પ્રકરણ, અપગિરિક અને માયા નિષ્કૃત તથા મિથ્યા
 ત્વ રજુ થત્યથી રહિતપણું) થતુ રસકિત બળની પૂજા કરી, કમકે
 પુણ્યની પૂજાતુ ઉદ્ધવધન કૃપાથી છળની મિદિ કેમ થાય? અ
 થોતુ નજ થાય ત્યાર પડી પશુચ મહિત ધનુષ્ય ઉપર બળ નેરેવ
 છે જેણે એવા વિવેકે ૧ પુરોષને આનંદ અને મેહન મુખદોને
 ખેડ લેપત કયો (અધાનુ આવી રિથિનિમા વિરેકને જોડને સંપુ
 ર્યો આનંદ પામ્યા). પડી દાર્દ દિશામા બળનું મધાન રીતે
 અને પ્રભી મોના દિગની ઇચ્છાથી ભૂમિત મરુદદિ ન્યાપન રીતે ચ
 કની બની (અમવાપણ)ને જોને મને થતુ વખત મુખી નેગિરિ રસો
 રસો ત્યાર પડી મુદ્દ કરવામા નનુર મને સદમિક વિરેકે ચક
 નમૂદના વિવરમાથી (સાધને વીધવાનો) અવમર જાગીને ધર્મતા
 ઉપ બાણવડે અક માતુ ગામને વીધી નાખી, અધાનુ ગધારેધક
 ચા (તે વખતે) જ્યજ્યશ મરુદકના છટાએ વિરેકના મન્મથ ઉપર તેના
 યગરૂપ નિર્માણ પુણ્યની જુરિ કરી (અધાનુ સર્વે વિવેકનો યર
 તદ જોર તા સા) વર્ષામનુના મેથના પાત્રીથી જૂમ થયેલ જુ-

નાની માફક જોવામાં ન પર જોવા નગરના વોડો પણ પગમ આ
 ના પાના તે વળને મોઢી કનગીની નગી સગી સવ ન
 ન પરિયાગરૂપ ના પીને માધુઓમા જોય વિરેક પોતાને મુખે
 મુખપૂવક અગીકાઠ કરી (અથાત્ 'હુ સવ મગનો ત્યાગ કર
 હુ એમ વિરેક પાનાના મુખે પ્રનિષ્ઠા કરી) તેની રીરૂત્તિ જોડ
 પ્રમાણ ઉકુક થયેની મયમત્રીએ નજીક આપીને તેના કંઠમા વ
 વમાળા નાખી (અથાત્ વિરેકે મયમ (ચારિત્ર) મજીકાર ક્યું)
 મનુષ્ય અને દેવોની આઓએ પીત્તિના મમૃદુને ધનજી મગાવે
 ગાયે મને, નિધિયા રી નસ અન ધાવજી જો મગધી અમન પડક
 રોરિત કયે સતે, આ બેક જુદા ન પડે એવી મુધિરી પિત્તરૂપી
 વચ્ચી મયમત્રી પીને ને આપમમા મ મધિન ક્યું મને અને પુરે
 પિતે મુલકપી માહુતીવડે અગ્નિની જવાળા રધાયે ને ધણા કાળના
 ઈલાથ મિલિથી ઉત્પન્ન થયેની પ્રાતિને લીધ પિત્તરૂપી થેરા વિરેક
 મને મયમત્રીના પિનાહનો નજી ભુવનમા ઉત્તમ એવો દ્રવ્ય
 રથો આ વિરેકથી અમારા ગરીરનુ કયા ધરો, એવી મમાન
 નાને લીધ વિરેક વિવાહિત વયાથી જગતના સવ જોયે હર્ષિત
 વયા જે મુખ સીરૂપ નિષ્કલ (પરત વગેરમા વેવા વગેરેથી
 કાયેલુ ન્યાન)મા જોવા હાથી તુલ્ય ચક્રવર્તી અવવા ઇંદ્ર પા
 મતા નધો તે મુખ મયમત્રીને અગીકાર રીને વિરેક પામ્યો
 તે સીના નિલના આનિગનથી ઉત્પન્ન થયો છે મહા ઉત્સાહ જેને
 એવા વિરેકે આ પ્રમાણે (માગળ જવાવે છે તે પ્રમાણે) પગવે
 પાવે પોતાનુ વધનુ પરાક્રમ દેખાડવા માડ્યુ

પોતાની પામે આરેવા અતિક્રમ સ્વનાવવા મા બાવીશ પરી ।
 હોને જેમ વાઘ મૃગને પગન કડે તેમ એક દણમાં તો પગન
 કરી દીધા વિધેને જી । નાગી અને પેગડી વહેની તપાડપ ની
 ને કોઈના આશયન વિના તરીને તે આમેગિના જેવો મરણ ।
 જુદીવાળા (અ પ ગાવાળા) વિરેડે પાચ મદાનન રૂપ પાચ મે
 રૂ પર્વતને પજુ વિગ્રામ વિના એ તળુની જેમ ઉપાડ્યા નવભા
 વથી ઉપસર્ગ કરનાવા મા મનુના મન રૂપ નવને મરણ (નાશ)
 કરવાને સમુદ્રની માફક પગકનવ ગો વિરેડ દોડ્યો અને જોડી
 તે મૈત્ર્યનો નાશ કર્યો । જોયોત્તમ રૂપ ૧-૧ મુખ નળન મુધી
 નાગીન પનાચા ચવ આ વિનાશિન નાગી માનમાં લીન થયું તે)
 રૂપ કરનાની ધાર કૃપા તે અદ્ય, તોપણ ૧૧ ઉદાસા વિતાનો
 રહ્યો એવે તે કાને મરણ ન કરે । અર્થાત નર્વને આવ્યપ ને
 નિયનારૂપ અતિરેક નવ મ ગુડી મળતા વોડોના ધરના વિ
 વે રહેના જના અને તેની નવ પ્રાણી ૧ મ ધરા છતા પજુ તે કિ
 પ્રિત મન તાપ પમો નહીં જેમ જેમ વિરે તુ માનમિષ્ટપજુ
 હૃદયગિન ૧નુ હનુ તેમ તેમ મયમશીનો રમ પજુ તે (વિરેડ)ને
 વિરે વિસ્તાર પામતો હતો પછી ગ્રીના રનેજ (તેન)થી મિનાયે
 થો અને અગ્નિની માફક નીપને વિરેડ રમન મનુના વશનો વિ
 નાશ કરવાને માટે ઉદ્યો

મે માતાની સાથે મોહના તરફથી (કારણથી) ધરેવા મોટા
 પ્રમાણમાં લાભ કરતા પ્રતિક જે જે પરાબલો નહન કરીને હૃદય
 ની અદર ન્યાયન રૂવા છે તે નર્વને આજે કાલી નાખીત (

યાત્ તે મર્વ પરાભયોનુ વૈરુ આજે મોહ પાસેથી લઇશ) એ પ્ર-
જારની પ્રતિજ્ઞાવાળા વિવેકે અત્યંત નામની નયમના વગડાવી.
(આ જયલભાનો ચમ્દ નાભગતાજ) મહા શક્તિવાળા અને સ-
શામની ઈ બાવાળા યુગ, અમલ્ય, ન મત અને કોટવાળા પ્રમુખ
પ્રાર્થના કયા મિવાય વિવેકની પામે આવના લાગ્યા જેમ અદ્રમા
ચારે બાબુથી તારાને ઘેરાયે છે તેમ જાળનથી શોભના હાથી,
ઘોડા, રથ અને પહાડીઓના સમૂહથી વિવેક ચારે બાબુથી ઘેરા
યો (અર્થાત્ તે નવ મૈન્યની વચ્ચે રહ્યો) પાચ ઇંદ્રિયના વિવેક
ના ધની મુતિ મને કાંઈ પણ ન મળ્યાવવી એમ કહીને તે ભો
ગાનો વિવેકે ત્યાગ કરનાથી મુશ્કુલ નામના માગ્યે (ભાટે) જય
જ્યારવ વિનાયો તે વખતે અચળા પર્વનોને પણ સપ્તોના સમૂ
હથી ધ્વનિત (ગાંતિ) કળતા શુકના ઉપદેશરૂપ વાણીને ઉચ્ચે
પ્રધારે વાગવા લાગ્યા

નિવૃત્તિ નામની માનાએ યુદ્ધ ન જાધી મળ કરેલું છે
જેનું એવા, જેઉ સી (તત્ત્વરૂપ અને સયમથી)ના દૃષ્ટિપાનથી
જમણુ પરાક્રમ ઉત્પન્ન થયેલ છે જેને એવા, વિચારમિત્રના મુખ
થી વીર કથારસનું પાન કરતા અને તે (રસ)થી ઉત્પન્ન થયેલ પ
મક્રમવડે શત્રુના જાળને તૃણની માફક ગણના તેમજ તરતમાજ
મુદ્ધ થશે એવા અભ્રમવાળા વિવેકે નિશ્ચયરૂપ નસાદ (જાળતર)
પારણ કરીને ઈષ્ટ સિધ્ધિને માટે પરમેશ્વર (અર્હત)ને નમસ્કાર
કયો. તે વખતે ભગવાને કહ્યું કે “હિવત્સ” હે નિનયાદિ શુભની બાણ તુ
લ્ય વિવેક! હું જ્ઞાનથી બાણ છું કે મોહરાગને દૂર કર્યો તને અગ-

કય નથી (અર્થાત્ તુ મોહને નાગ કરી રાખે) તુ જન્મથીજ
 યોગ્ય છે માટેજ મેં તને આ મૈથર્ય આપ્યું છે, કેમકે બળ આ
 પવાવાળું રાજ્ય અને ધી કુપાનમા કોણ નાખે? મોહ લીનનાથી
 છતન જે અને તુ શાતનાથી જીનનારો છે ક્રિમ અને અમિ તે
 મા એક ઠૂ છે અને એક ઉપર છે ના વનને બાળવામા જેડ
 મરખી શક્તિવાળા છે, તેમ તમે પણ બી મરખી શક્તિવાળા મો
 ઠડો પણ પાણીનો પ્રવાહ ઉચેથી પડેનો પરતોને પણ લેવી નાખે
 છે એ પ્રમાણે શાતગમમા રહેવો તુ યુદ્ધમા મોહના સુભગેને
 હળી ખીશ ઠડુ પાણી જેમ ઉપર અમિને જુનાની નાખે છે
 તેમ શાત પ્રકૃતિવાળો તુ પણ શનુઓનો પરાજય કરીશ મૂર્ખ
 છે તો સદા એકસા ફરે છે, અને સદા શીતળ છે તો તારાઓના
 પરિવાર મહિત ફરે છે તથી સમજવું કે શીતળ છાયા ઢોને નહી
 લી નથી અને આગપ ઢોને તાપ રસો નથી ? (અર્થાત્ શીતળ
 છાયા મર્વો ધણ છે અને આતપ સવને ઉદ્દેગ કરે છે) હે ઉ
 તમ મેવક! તારા શીતળ સ્વભાવનો ત્યાગ નહીં કરતા શનુઓને
 મારી નાખજે કે જેથી તારો મનોરથ ઉદ્ધમ મહિત માફત્યતાને
 પામે તારી નિવૃત્તિ માતાને તુ કોઈ વખત ફર જીશ નહિ, કે-
 મકે તેના દેખવા માનથી તુ ચોકોત્તર ગિતિને પામીશ આ
 ભવવિરાગ નામનો તારો મોખે પુત્ર ન્યાયવાન છે તેના જન્મ
 થીજ તેનું બળ સહન કરાને મોહના નૈનિકો અમમર્થ છે (તો
 પછીની અવન્નાના બળનું તો કહેવું જ શું) આ સ્વ વેગ અને
 નિવેદ નામના તારા બે પુત્રો શનુનું નિવારણ કરવાવાળા છે.

રણમેનમા યુ વ કરતા તેઓ વિશ્વને વિરમય પમાડો આ મમ્ય
 દ્વંદ્વિ નામનો પ્રધાન છે તેને તુ તાગી પામેજ રાખજે, કેમકે તે
 નાથી આ રાજ (મ નામ)ની નર્મ ક્રિયા સકળજાને પામે છે મધ્યે
 બેઠાએ હમાનિ (નમા, મગ્ધના, મૃદુતા અને મ તોપ) જે તારા ચાર સા
 મનો છે તેમાથી અકષપુ મ નામમા મોહને જીતવાને મમર્થ છે આ
 વિમળમોદ્ય નામનો તારો દોડરાજ છે તે નને નિરતર બહુ મા
 ન કરવા ચો ૪ છે કમંડ યુદ્ધમા જે નનુ જે પ્રગરે જીતવા ચોગ્ય
 છે તે ૧૪ નને તેજ ઢહેજે મામાનિમિ કમોમા જીત પ્રત્યે જો
 જો મ ધર્મ નામનો મા પુગેજિત છે તેનાથી જીતે તને પિ
 તમની ડેણુ છે? થગ મને ધર્મકૃપ નાનવાળા તેમજ નનુગતિના
 હેનુકૃપ જેગ્યમાન નુ વાળા ૧૮ ધમાનિ આ તારા હાડીઓ છે,
 તઓનુ ઘણ ઘનુઓ કેમ ૧૮૮ કરી નાથે? (અચીત્ નહુત કડી
 નાથે નહીં) ઉત્તમ મિદ્ધાનવી નિષ્પ ૧ (મિદ્ધ) ધથે ના જયપનાકા
 રિતિ જીવાગ્ર (ધક્ષ નર્મના મ ૧૨ હનર ભેદ) ખી ખનરો રથોને
 મ નામમા ડેણુ પાગ હાડી નકે તેમ છે? આ ગમ્મ અને તેજ
 નવી તપના ભેડપ થોજઓ છે, જે તીચ્છ ખગીના તાકનવી નનુ
 ની મેનાને હાપુવારમા ચર્ણ કની નાજે તેવા છે આ ચામીના લ
 ન એવા ગુભ અધ્યવ સાય નામના મુખો છે તેગોએ બહુલુ ૮
 રેવા નનારિ રાડીઓ પોનાનુ કાર્ય લાધે છે (અથાત ગુલ અ થવ
 ના નથીકે સાદાનાદિ ધમજ રણ માપે છે) હે ૪ મ'ગરિ દિવમ હ ૪ મ
 નવા નાજો જે આ હિ માહ નામનો મેનાની (મેનાપતિ) છે, તેજ ગુણ
 નામમા તારા વાગી ગયેવા સુભગેને ફરી ફરીને (તનાહ પમાડી)

યુદ્ધ ઠરાવના પહેલાં આ પ્રાયશ્ચિત્ત નામનો પાઠ પાડે. જ નક્ષત્ર (૨૬૪) છે, તેને તુ તારા પાનાની માફક ગાળે, કેમકે તે જ ચતુષ્ક્રમ પ્રકારથી પીડાયેલા સુલગેની વિધિ આ કરવાનાં છે. બીજા પછી ગ્રંથાધ્યાન પ્રમુખ જે તા. ૧ પદ્મપાત્રીઓ છે તે મર્ચે તને ઉપકાર કરનારા અને ગરુડ વિના હિતકારી છે તત્ત્વરૂપિ અને નયમશ્રી નામની તારી બે સ્ત્રીઓ જે યુધ્ધમાં તારી નાવ આવે તો 'આ સ્ત્રી છે એવી છુદ્ધિ રી તુ તેની અનગપુના કંગીશ રાહ, કેમકે તારા સર્વ થોડા કરના એ મે સ્ત્રીઓ અર્પિત ભજવાન છે'.

તા. બુદ્ધનના સ્વામી રી આ પ્રમાણેની હિતગિદા નાભગી તે મની આના વડે વિરેક થોતાની સ્ત્રીઓને કહ્યું કે 'હ પ્રિયે! અમે મત્તમના જઈએ છીએ, તમે શુ કરો?' તે સ્ત્રીઓ કહે છે કે 'હ પ્રિય! તમારા પ્રવરનો આ પ્રયામ નમસ્તો છે કેમકે તમારા વિના અમે ઠોઠ પાપુ વેડાવે છીએ નથી, ડાહ્યે ડાહ્યે વેડાવે એકની વડીએ તો ત કાળ અમે મરણ પામીએ છીએ (અર્થાત્ વિરેક વિના તત્ત્વરૂપિ અને નયમશ્રી ઠોઠપણુ વેડાવે હોતીજ નથી) હે સ્વામી! જે સ્ત્રી શત્રુનો પગભર કરવાને અસમર્થ હોય તેને યુદ્ધમાં ન મે ન લેવી તે યોગ્ય છે, પણ અમે તો ચતુની મેનાને તૃણની ઉપમાળગી મેના માનીએ છીએ (અર્થાત્ અમારી આ પાશ તુની સેના તૃણ બોળે છે)''

આ પ્રમાણે તે સ્ત્રીઓના માહસિંક વચનો માભગીને વિરેકે તેઓને આના આપ્યે અને તે સ્ત્રીઓ માથે ચાલી મત્તવની પરીક્ષા મા કેદનીએક સ્ત્રીઓ પુરૂષને પણ આગળી વ્યય છે (અર્થાત્ પુ

રૂપ કરના આગળ વધે છે) પ્રશમની માથે સ્વમા, મા-ની સાથે નમ્રતા, આજ્ઞાની માથે પ્રમદતા, મતોષની સાથે ધૃતિ, વિચારની માથે અનુપ્રેક્ષા (ગુણજોષ તપાસવાની બુદ્ધિ), વિમળગોષની સાથે ગવપાણી, નરસિંહકા (પચાવીયા)ની માથે ત્રણશુદ્ધિ (મનશુદ્ધિ, વચનશુદ્ધિ અને નયશુદ્ધિ), તપની માથે ઉપક્રિયા, સેનાના સ્વામીની માથે સ્થોજસ્તિતા, પુરોહિતની માથે આસ્તિકતા બુદ્ધિ, નગરજેઠની માથે મત્યવાણી, પાળીના ગાધ્યક્ષની સાથે અનધ (પાપ) લીકતા, રિતેકના પુત્રોની સાથે એકત્વધિ, બ્રહ્મનિધા અને ભવનિદા નામની સ્ત્રીઓ અને મહામાત્યની સાથે (આઠ કર્મ રૂપ રાગની) શાંતિ કરનારી ગુણુક્ષતા નામની સ્ત્રી આ-ની આ-ની રીતે યુદ્ધને માટે ચોદાઓનું મહાન તમાર થયે સતે મહા પરાક્રમી વિરેક શત્રુની મન્થુષ પ્રયાણ કરના માટે ઉદ્ભવ કરના લાગ્યો જોડા વખતમા થવાવાળા મ આમની સિદ્ધિને માટે શુકવ ધ્યાનના ભેદો, તે નર્વે વીર પુરુષોને તે વખતે વિવિધ પ્રકારના શસ્ત્રરૂપે થયા વીર પુરુષોના શરીરની સાથે માગી રીતે જોડાયેલ (પરમે પૂર્વાપર વિરોધ રહિત) અને વિશેષ જ્ઞાનની ઘનનાને ઉચિત શુરની શિક્ષા રૂપ ખળતરો તેમના શરીરનું રત્ન કરવાવાળા થયા

હવે ત્રાગી અહીં તથી આના અપાયેલો, માતાથી જેનો ઉત્તમ કરાયો છે એવો, કુળવૃદ્ધ સ્ત્રીઓએ જેને આગીર્વાદ આપ્યો છે એવો અને મિત્રોથી જેનું મમીપપત્તુ ત્યજ્યુ નથી એવો વિરેક કીર્તિરૂપ તીક્ષ્ણ ઘટા નથી ઉત્ક્ર, પુષ્ટ અને ઉચા એવા યોગિના માગમરૂપ મનોમત્ત હાથી ઉપર ચડીને (યુદ્ધને માટે) આ

લવા લગ્યો તે વખતે મહા પરાક્રમી મોહગજનો હુ એકલોજ
 પરાજય કરીશ એમ પ્રતિજ્ઞા કરતા વીર પુત્રો વિરેકની આનંધા
 સ વીંગાઈ વળ્યા નહીન નહીન ગુણધ્યાન (ગુણોની પ્રાપ્તિ અને
 તેની ગિતિ) ઉપ પૃથ્વીખડ ઉપર વિવેકે વિદાર કર્યે સતે સ
 જન મનુષ્યો મહા આનંદ પામ્યા (તેને આનંદો જોઈને) જે
 નિર્દય, ક્રૂર કમ કરવાવાળા, કપરી અને કૃતિલ આશયવાળા
 હતા તે મર્ચે ત (વિવેક) ના પ્રતાપથી હણાયા હતા નાશ પામી ગ
 યા જેમ પાણીના જુગા જુગા પ્રવાહોથી નદી વૃદ્ધિ પામે છે તેમ
 એકા થયેલા ઘણા સ ન જીવોડપ મુળગેથી તેની મેના પ્રતિજ્ઞા
 વૃદ્ધિ પામવા લાગી માનથી ઉત્તમ મનુ નર પર્વતની ચિત્તરૂપી
 શુક્રામા રહેવાવાળા કદામ્બરૂપ મિંદો તેની મેનાના ડોલાહલથી
 નામ પામ્યા શ્રદ્ધાગુનારૂપ ભેજા મહિત અને પ્રિય વાતીરૂપ
 દુધ દહીં (પક્ષ, વાણીના રમ) મહિત આવેલા ગામડના લોકોને
 પણ ધર્મની વાણીથી હર્ષ પમાડતા, પોતાના (વિરેખના) પ્રતાપના
 યશવટે મનોહર ચણોડીરૂપ મોતીને ધાગણુ ઢગા વનને વિષે રહે
 લા શિન્નોને પણ મેહવી જોના અને “કોઈ પણ ખીતા નહીં અને
 પોતાનું ધ્યાન (ગુણધ્યાન) છે કતા નહીં” એ પ્રમાણે દુઘોષણ
 કરતા વિવેક વોરે મુદ્ધ ઝર્યા વિના આખા વિશ્વને વશ કર્યું વરીનો
 વધ કરના માટે વિવેક દોડ્યે સતે તેની આજ્ઞાનેજ ધન્યપણે માનતા
 (અર્થાત તેની આજ્ઞાનેજ કર્તવ્યપણે માનતા) મર્વ મનુષ્યો યુગ
 લીઆની માદક આધિ, વ્યાધિ, વિરોધ અને ક્રોધને બીજાકુલ ધારણ
 કરના નહોતા, યોગના બાજુનારની માદક વિયોગ અને અન ગ (કામ)

ના । ગયાં વ્યથા (પીરા) નો આશ્રય કરતા નહોતા અને યગ્માર્જને
 નવ વાગી નિર્મળતાને પામે ના મુક્ત થયે નાની માફક જોમના હતા
 ના । તમારે શ્રીમદ્ ગુરુમુનિ મહોદય પ્રમોદ ચિંતામણિ
 રથમા કેદર્પનો ગુરુમા પ્રવેશ, ગિ જાનુ મોહરા ન પામે આ
 ગમત ગિ જાનુ મહા વિદ્યુત સુધામણિને યગ્મુત મને મોહ
 રા ન રથે યુદ્ધ કરના માટે ની-પણુ—અ જ્ઞાનોના વદનવાગો
 કે અગિર સમાપ્ત થયો

માતમો અધિકાર

હવે મોહુગામ મહાગમ (મધ્ય અગર મહા નિદ્રાત) રૂપ
 અર પુરોના મુખથી હુએ નાનગી રૂપાય તેરી વિરે-ના પગકમની
 અડઆન સામગી (તેનું પરાક્રમ આમળતા) કોધથી ભરાયે નો મોહુરાત
 નિરત પોતાની પામે રહેવાવાળા નામન અન મરિઓને કહે છે કે
 “હિ બડનો! તમે જામળો—રીર પુરુષને નાય-વીરનને નહન કળો
 મહાત્ પરાક્રમનાળો અને કોઈથી (સ્ત્રીમા) નહોં જોઈ જનાય એનો વિ
 વેક (શુભ-ધાનની) પૃથ્વી ઓળ જે છે માટે જો આપો શુ કરનું” સામ
 તાનિઓ ના રહે છે પ્રનું’ અમે નામ કરનારાળો નોરો તમારી આગળ
 શુ જાનુનીમા ડીએ? આવા પ્રશ્નથી અપ પરાક્રવાળા અમને પણ
 તમે મોહાઈ આપો છો એવડોને પુછો (મનુમનિથી કામ લેનો) વિ
 દા દુરાત પોતાને અને એવડોને યુદ્ધ અને પ્રમના પાત્ર બનાવે છે
 (અથાત એક જીવની નહાયવી કામ લેતા રાત અને એવડા વચ્ચે

અનેકની વૃદ્ધિ થાય છે) (તમે મમને પુછ્યું છે) માટે જેમ વસ્તુતત્ત્વ છે
 તેન અમે કહીએ છીએ કે હે આત્મિક પુરુષોમા નિપળ સમાન' ત
 મારા ઉપર ચક્રાઈ કરવાને વિવેક હમણા મમર્ય નથી કારણકે તમે
 પ્રભુત્વપણાની ઉત્તમ કોટિ (શિષ્ટતા) ઉપર આરૂઢ થયા છો. આજે કો
 ઇચ્છક નર્તી પણ તમારી નાથે (ચુદ્ધ કરવાને) યગ્નિવાન નથી તમે જેમ
 લીલામાનમા જગતને હાથુ છે તેમ જીજ્ઞે કોણુ હાતરો? હવે
 તમે જે નણુ ભુવનના સ્વામી તેને ઠાઈપણુ પ્રાપ્તની ન્યૂનતા નથી
 લક્ષ્મીના સમૃદ્ધથી મહોન્મત્ત થએલો. મા વિવેક ઠાઈ પણ ઠેમલોથી
 મૂળ વિનાની નવીન પ્રજુતા પામીને ટિટોડીની માફક આચરણુ કરે
 છે વગી મોટા મમુડની માફક તમારે ચોલ પામરોએ ચોગ્ય નથી,
 કેમકે કુદ્ર(નાના)ની માથે લકાઈ કરવી એ મોટા રાજાને મપયરનુ
 કારણ. પહેલા તેના પિતાથી (મનપ્રધાનથી) ગદી મૂકાયે ના અને
 સ્વાર પછી ઉત્થ જામેલા તે(વિવેક)ને તમારા પુત્રે(કામે) નાસ પમા
 છ્યા હવે, તોપણુ તે નિર્વજ ચોદાના નામને ધારણુ કરે છે માટે
 હું સ્વામી. તમ રે હમણા તેને ઉપેક્ષ પદ્ધતિ નાખરો જોઈએ
 (અર્થાત્ તેની ઉપેક્ષા કરવી જોઈએ) એ પ્રમાણે અમારી ખુદ્ધિ પ
 હોય છે હવે સ્વામીના આદય (અભિપ્રાય) જે થતો હોય તે અ
 મને પ્રમાણુ છે ' તે સાલજીને મોહ કહે છે કે 'હું ભાગ્યવાનો '
 શુ વિવેક ઉપેક્ષા કરવા લાયક છે? (અર્થાત્ નથી) કેમકે વહાલા
 મનુષ્યો પોપવા લાયક છે, ઉદાગીન મનુષ્યો ઉપેક્ષા કરવા લાયક છે
 અને નાનુઓ તો ચણુ કરવા [મારવા] ચોગ્ય છે આ વિવેક આપ
 હો મોટો શત્રુ છે તેનો તો કોઈ પણ પ્રકારે વધ કરવોજ જોઈએ
 P Ch-૧૩

કેમકે યાધિ (મોટા રોગ)ની માફક ઉપેક્ષા કરાયેલો શત્રુ પ્રાણનો નાશ કરનારો થાય છે તેથી હમણા મવમર મળ્યો છે મારે તેની માથે મારે મઆમ કરોજી જોઈએ આજે ત્રો જગત મોહ વિનાના કે વિવેક વિનાના થયો (અર્થાત્ આજે જોયો સચામ કે રવો કે આ દુનિયા ઉપર કોનો હું નહીં અને કોનો વિવેક નહીં) અરે પાખડીઓ! મારી આજ્ઞા માલગતા હતા તમે મર્વે હરે વિલગ શામાટે કરે છો? ઉનાગળથી મિથ્યાવચનરૂપી પ્રસ્થાન (પ્રયાત્)ભેરી (નોખત) વગાડો ' (આ પ્રમાણેના મોહરાજના હું કમથી તેમજો તત્કાળ ભેરી વગાડી) ભેરીના શબ્દથી હું પહેલો, હું પહેલો, એમ જોલતા અને જ્યવશ્મીને ગ્રહણ કરવાની ઇચ્છાવાળા સ્મરણિ મર્વ યોધાઓ તત્કાળ તે (મોહ)ની પાસે આવવા લાગ્યા પહેલા સ્મર (કામ)ની સાથે યુધ્ધ કરવામા જે સુભટોહતા તે સર્વે જય પામેલા સુભટોને મોહગળએ સાથે લીધા વિવેક નાથે યુધ્ધ કરવાને જવા માટે મોહરાજ મહાન્ ઉત્સાહથી શોભિત થયે સતે જાળકથી રાજ પતત નર્વ લોકો તેને આશીર્વાદ દેવા લાગ્યા પછી જડતા નામની સ્ત્રીથી પગલે પગલે અનુસરાતા, હરિજી જેવા નેનવાળી હિંસાત્રી સ્ત્રીઓવડે યુજાવળી ગવાતા, મિથ્યાશ્રુતરૂપ જાણિએ (ચારણ) પ્રગટ કથાણની વાણી ચોજી છે જેને વિષે એવા, દુરાવેશરૂપ જળતર પહેરેલા, સાહમથી તીક્ષ્ણ, અનર્થદંડ (વગર પ્રયોજને આત્મા કર્મથી દહાય તે)રૂપ ધનુષ્યદંડથી ભુજરૂપ લતા મડિત (શોભિત) છે જેની એવા, બાણથી ભરેલા મતિઅજ્ઞાન અને શ્રુતઅજ્ઞાનરૂપ ભાયાઓને ધારણ કરતા, નિર્દયતારૂપ

અગ્રવે દેવોને પણ કૃપાવતા, શીઝઓથી સ્વપ્ન ન થઈ શકે તેવા વામન ભાવરૂપ લોકાના ટોપને મનુષ્ય પર ધાગણ કરતા, મિથ્યા વાદરૂપ વાહનના સમૂહને વાગે જાણુ ૧૧૧૧૧, અને યમગ જ્ઞાના યાન (ગય) મરણા શ્યામ અમરત્વ ગરૂપ મનોનત્ત હાથી ઉ પર આરૂઢ વચેતા મોહગજાને, શત્રુનો ગેધ કરવાવાળુ તેમજ પાતાને સફાય કરવાવાળુ અને મહાન્ કમનો વ્યથવાવાળુ વ ઝ પુરોહિતે આપ્યાથી તેણે પ્રયાણ કયુ

મહાન્ મજ્રમથી પગવડે ભમિતો અર્ધ પજુ ન કરતા હોય તેમ તેની આગળ દ્રુવિક પ(ખરામ નિવાર)રૂપ પગાલીઓ આવવ લાગ્યા ભનકર(નાદ)દુધ્યાનરૂપ વારના ચામડાથી ચા રે જાણુથી મેવા ખરાબ મનોરથરૂપ રમેલ પગાલીઓની પા છગ દોડવા લાયા પ્રિયની પ્રાપ્તિ અને અપ્રિયની અપ્રાપ્તિની અભિવાયારૂપ પવન જેવા રેવાળા ચપલ ઠરોડો ઘોડાઓ તે રથોની પાછળ ચાલવા લાગ્યા ઘણીજ ઉંચી સપત્તિની અભિ લાયાવાળા અને મદ જન્ના મેરૂપર્વત સુમાન નધગ્નિઓ તે ઘોડાઓની પાછળ ચાલના લાગ્યા તે નખને મોહરાજના સામ- ત, મનિ, મિન, પુરોહિત, બહારી, દોનરાળ અને દારપાળ પ્રમુખ મર્વ માધ્યાનમુપ(શહેરની બહાર રહેવા કેચરીમ- ટપ)મા આવ્યા ત્યાં 'શત્રુના જૈન્યને છુનસને હુ નમર્ધ છુ'આ- વી રીતે મોવતા અભિમાની પ્રમાદને આદરપૂર્કે મોહરાજએ હ- વર્થી પોતાના મમત્ર જૈન્યનો નાયક બના યો પછી તેણે પ્રમાદને તેડથી આજ્ઞા આપીકે 'હે વીર! આ હાથી, આ ઘોડા, આ વે-

જવાણા રથ, આ યોદ્ધાઓ અને આ લડાઈ વિગેરે સર્વ વસ્તુઓ તાઠે આધિન છે રમતામા અથવા સગ્રામના મોખરામા યથાયોગ્ય રીતે મર્વ મૈન્યને તુ બવાવજે ' મોહુરાજના આ પ્રમાણેના આદેશથી પ્રમાદ પણ ડોઢ જાતની હરકત વિના જેમ નાવિક નાવ(વહાણ)ને સમુદ્રમા અસરે તેમ રમતામા મેનાને બવાવતો હોયો આ મેના નર્વમ્યજે પ્રનરેલી હુતી તોપણ બહોળતાથી મેરૂપર્વતથી દક્ષિણ દિશાની સરહદમા પોતાનું રક્ષણ કરવામા તત્પર રહેલી મેનાનો પ્રમાદે પડાવ નાખ્યો.

આ પ્રમાણે મોહનો મહિમા સાક્ષીને ઉદાર દીક્ષવાળો વિવેકરાજ પણ મેના લર્ધન સુધે માટે મોહની મન્મુખ જવાને એકતા ન થયો. બહુ ડાળે શત્રુનું 'ન્ય દષ્ટિગોચર થયે અતે પ્રગમ્ન મનવાળા(વિવેક)ને ડોઢ એવા પ્રકારનો હુર્ષ થયો કે જે હુર્ષ ન યમશ્રીના પાણિમહુણ મમથે પણ થયો નહોતો અતિમાર્ગે (શ્રુતજ્ઞાનપટે) વીર પુરોના મેનને પામીને[સાલગીને]નવીન મેનની વૃષ્ટિથી 'ઉત્પન્ન થયેલો હોય નહીં તેવા વાણના ધ્વનિએ રે મરૂપી અકુરાના કિદ્ ગમને વૃષ્ઠિ પમાણે [તે વળતે]ઝળઝળાટથી ગોલના અને દૂધથી ફેંખાતા શસ્ત્રો જળના પનની માફક વીર પુરૂષોને ત્રાસ માપતા ન હોતા. મથાત્ તે શસ્ત્રો કેળના પન જેવાજણાતા હતા. જ્યારે મનપ્રધાન મોહના ઉપર અથવા પુનના પ્રેમથી વિરેડ ઉપર દષ્ટિકરે છે ત્યારે જયવન્મી તેના તરફ જ વરવાની ઈચ્છા કરે છે [અથાત્ જ્યારે મનપ્રધાનની દષ્ટિ જેના ઉપર પડે છે ત્યારે તેનો જય વાચ છે] તે વળતે અવમરના જાણ અને તેવા પ્રકારના (મધ્યસ્થ)

અધ્યવમાયવાળા મધિપાલકો (મહાહુ કરાવી આપનારા) વિરેકરાજની પાસે આવીને વિનંતિ કરવા લાગ્યા કે “હે સ્વામી વિરેક ! અમે પાણીની માફક કોઈના પણ નિત્યના સેવક નથી જ્યાં તમે જેનો આશ્રય કરીએ છીએ ત્યાં અમે વૃક્ષની માફક તેની વૃદ્ધિ કરીએ છીએ તેવા માટે પ્રિતજારી આશયથી અમે તમને કરીએ છીએ કે જો કે હમણા તમે સ્વામીની માફક આનંદરણુ કરો છો તો પણ મોહરાજની અસા કરવી તમને લાયક નથી

(મધિપાલો મોહનું વર્ણન કરે છે કે) આ મોહરાજ ઘણા વાળનો જુનો છે અનેક મૈત્ર્યથી નિષ્પત્ત નાદગવાળો છે જેમ વડનું ફલ પાદડાળી ચારે બાજુ વીંગાએલું હોય છે તેમ તે પુત્રોથી ચોતરફ વીંગાએલો છે ખીચેલા કમળોથી જેમ નાનું તળાવ પરિપૂર્ણ હોય છે તેમ તે ખજનાથી પરિપૂર્ણ છે રાણી માંભાગ્યથી મનોહર, શરનીર, નમ્ર અર્ધનો માક્ષી, પ્રનાપથી દિક્ષુકને દળાવનારો અને ઈંદ્ર તારા ચક્રવર્તીવી નમન્દ્ર કરાયેલો છે માટે હે પુણ્યવાન વિરેક ! આ મોહરાજની સાથે મુદ્દ કરવું તમને હુક્ત નથી જો તમે એક મોહને માનતા નથી તો તેથી મોહને શી ન્યૂનતા છે ? (માનમરોવગ્મા ગ્રેતા) હું સને જો કે વગ્મા માનનિ નથી તો પણ તે વરનાદ આખા જગતને તો પ્રિય છે માટે જે માણસ ઘણાને પ્રિય હોય તેની સાથે વિરોધ કરવો તે સુખદાયી નહોતો જુઓ ! -મનાજ આખા જગતને પ્રિય છે તો તેને વિરે અડચિથી શુ મરણ થતું નથી ? અમે ઇચ્છાનુસાર વાલનારા હોવાથી ત્રણ જગતમા જે જે ઠંકાલો જઈએ છીએ તે તે ઠંકાલો આ મોહનું મૈત્ર્ય રહેલું

અમે જોઈએ છીએ તેથી (વિન્તાનમા) અમુદ્રને પણ છતનારી
આખા વિશ્વમા વ્યાપ્ત થયેલી મોહની સેના કયા અને ઘણી ઘોડી
જમીન પર રહેલુ એક ખામોચીયા જેટલુ તમારુ મૈત્ર્ય કયા અ
ત્રણ લોકમા પ્રાપ્તે અનુષંગેનમાજ તમારુ રહેણુ છે (અનુષ
દ્વેન પીસ્તાળીશ લાખ યોજન પ્રમાણુ છે) તેમા પાડુ કર્મભૂ
મિમા (બ્યા ધમ્મી, મમ્મી અને કૃષિ હોય તે કર્મભૂમિ કહેવાય છે)
તેમા પણ નિર્મળ (ઉત્તમ) કુળમા, તેમા પણ સન્ય જીવોને વિ
એને તેમા પણ સમ્યક્જ્ઞાનની પ્રાપ્તિવાળા જીવોને વિષે તમા
રહેણુ છે, અને આ મોહનુ રહેણુતો ચરાચર નજ જગતને વિ
છે તે તમે જુઓ મોહના મૈત્ર્યની સાથે તમારુ મૈત્ર્ય મળ્યાર્થ
અમુદ્રની અદર ધડતો નહીઓના પ્રવાહ જે દગ્ધને પામે છે તે
દશાને તમારુ મૈત્ર્ય પામશે.

ભાવાર્થ—નગીઓના મીઠા પ્રવાહ પણ સમુદ્રની માથે મળ
વાથી ખારો થઈ જાય છે તેમ તમારુ આરા સ્વભાવવાળુ દૈન
પણ મોહના મૈત્ર્યની નાથે મળવાથી પોતાનો સ્વભાવમુખી મોહન
મૈત્ર્યની જેવા સ્વભાવવાળુ થશે

૬ વિવેક—સત્યુદ્ધયોની સોળતથી અન નિદ્રાતના શ્રવણુ ડઃ
વારી તમે પ્રાશ પામો છો (અગટ જેખાઓ છો) પણ આ મોહ
રાજા તો સ્વભાવથીજ જીવોને વિષે નિરતર પ્રાશિત (અગટ) છે
હે વિવેક! તમારો આશ્રય અસન્ય જીવો લેતા નથી અને જેઓ
મોક્ષે જવાનાળીન હોય તેવા જીવો પણ તમારો આશ્રય લેતા નથી
હવે મોનો, એવો કયો માણુસ છે કે જે મોહને નિરતર મેલતો નથી

વગી તમે ધણે કાજે પેના થાઓ છો અને જન્મ્યા પછી પણ બહુ વખત સુધી જીવતા નથી અને આ મોહ તો અનાદિ છે, અને અમૃતનું પાન કરેલા પુરૂષની માફક તે અસ્તોજ નથી વગી તમે તમારા જાતને એવું સુખ આપો છો કે જે ઇન્દ્રિયોના વિષયમાં આવી શકતું નથી પણ મોહ તો તેના જકતોને ઇન્દ્રિયોને આજ્ઞાદ ઉત્પન્ન કરવામાં અર્થ એવું સુખ આપે છે (અર્થાત્ ઇન્દ્રિયોના વિષય સંગથી સુખ આપે છે) વગી જે મનુષ્યો તમારા કપર ધણા આસક્ત હોય છે તેઓ તો પવતની શુક્રા વિભેગમાં રહેવાવાળા હોય છે, અને મોહના સેવકો તો ખરિલુના જેવા નેત્રવાળી સ્ત્રીઓ માથે મહેવમાં ફીટા કરે છે તમને આધિન રહેવા મનુષ્યો કુટુંબને ત્યાગ કરીને એના રહેવાવાળા થાય છે અને મોહને આધિન રહેલા તો પુનઃ પાનાદિ સતતિવદ્ વૃદ્ધિ પામે છે સુવાન અવસ્થામાં પ્રગટ સજાવાળા જીવોના નવીન દેહમાં પ્રવેશ કરવાની ઇચ્છાવાળા જે તમે, તેને દૂર કરીને આ મોહ તેને પ્રિય આવાસ કરે છે, અને ત્યારે જરાથી જનરિત થયેલું જાતીને મોહ પોને તે શરીરોના ત્યાગ કરે છે ત્યારે પણ કેટલાએક (ધારા) મનુષ્યના શરીરમાંજ હું નિવાસ કરવા પામે છે, સર્વના શરીરમાં નિવાસ પામી શકતો નથી આવા (નામધ્યનાળા) મોહની નાથે તમારે શી નિષ્કર્ષ કરવી? માટે તમે યુદ્ધ કરવાથી પાછા વળો અને પાતાનું ઠેકાણું જાતો તેમજ આ મોહ પણ સ્વાર્થ સાધવાવાળો થાઓ =

આ પ્રમાણે કહીને મધિપાલો માન રહે સને વિવેકરાજ તે જોને કહે છે કે “તમે જે જાણો (મારા તથા મોહના સંગથી)

ઝલુ ને તમારા જેવા મહાન્ બુદ્ધિવાનોને શુદ્ધ છે તે તે પ્રકારના
 શુદ્ધોના વર્ણનથી તમોએ જે મોહના મહાત્મ્યની પ્રશંસા કરી તે
 સર્વ મારા તપશ્વિમામજ છે, કેમકે પહેલા અમારા જેઠની સ્થિતિ
 એકેઠેકાણે જ હતી પણ મયિન દુર્દિનને વિન્નારતો (મેઘથી છ
 વાયેલા, ગાદ અધમરવાળા અવસા ખરાબ લાગતા દિવસને વિ
 ન્નારતો) અને નિરતર કાઢવની વૃદ્ધિ કરતો મેઘ એન પાખવાળા
 વિવેકી હ મને કેવી ગીતે છદ્દ હોય? (જીન પક્ષમા) મયિન અધ્ય
 વમાયને વિન્નારતો અને નિરતર કર્મકંપ કાઢવની વૃદ્ધિ કરતો મો
 હકંપી મેઘ શુકલપત્રવાળા (અર્ધ પુગલ પરાવર્તથી પણ એ
 છે વખત જેને મોક્ષ જવાને જાગી રહેવો છે તે શુકલપક્ષી કહેવા
 ય છે તેવા) તથા વિરેજ જેને પ્રગટ થએલ છે એવા હસ (આત્મા)
 ન કેવી ગીતે છદ્દ હોય? અર્થાત્ નહોય જેમ ગાડ ઉન્મત્ત માણુએ
 ને ત્રિય હોય છે તેમ મોદ્દ ઘણા માણુએને શ મત (માનનિક) છે,
 તો શુ તે એનાના ચોરનાર દાડ અથવા મોહને વિરે પડિન પુરૂ
 રોએ પણ માસકત થયુ જોઈએ? (અર્થાત્ ન થયુ જોઈએ) તે
 મોહનુ મન્ય વિશ્વવ્યાપી ધૂળની માફક અનાર[નિમાન્ય]હોવાથી
 વિસ્તાર માન્યુ છે, અને માત્ર મન્ય સોનાની માફક સારભૂત
 હોવાથી પ્રમિત (માપેથી) જગ્યાના આગ્રયે રહેલુ છે પરતુ
 મોહની સેનાને હુ ખ આપવાને હોઈલું મારૂ મન્ય વિશ્વમા વ્યાપ્ત
 વયેવ અધકારસમૂહના નાતકરનાર સૂર્યની તીવ્રતાને પામશે
 [અર્થાત્ સૂર્ય જેમ અધકારનો નાશ કર છે તેમ મારૂ મન્ય મોહ
 ની મેનાનો નાશ કરશે] હુ જેમત્યદેવ, ગુરુ, ધર્માદિને જણાવી આપુ

છુ તેનેજ તમે આશ્વચક્ર કહો જે મોહ વિહાનોને પણ મોહ પમા-
 ડે છે તેશુ ભાગ્યર છે? [અવાત નહીં] માત્ર યોગ્ય ભગ્ય જીવેએ
 મારો આશ્વ કરેયો છે તેપણુ સર્વના ઉપર વતુ છુ અથાત્
 ગર્વથી શ્રેષ્ઠ છુ, કેમકે એક પણ લક્ષનીવાળો આધિન હોય તો ખસ
 છે જાત્રી કનડો નિર્ધન આધિન હોય તો તેથીશુ કાયદો છે? [અ-
 વાત્ કાઈ કાયદો નહીં] મારા ગરીબની નિધિતિ નારી ન દોવાથી
 મોહિ પોતાની છાંડુ ગુનાગ્ર પ્રવૃત્તિ (ચિટ્ટા) કરી છે, પણ દરે હું
 નિરોગી સવાથી તેના પ્રણા આગુધ્યની ખબર પડશે. મોહ પુનઃ
 લ ન જ ધી અને ક્ષણિક ભાઈ મુખ આપે છે, અને હું તો અત-
 રંગ, અવસર વેગ (પોતાના આત્માથી જાત્રી શકાય તેવું) અને અ-
 મિનાની મુખ આપુ છુ (મોહના પ્રસાદથી) મહેલોમા મનુષ્યો
 જે વિવામો કરે છે તે તત્ત્વથી તો મારા પ્રસાદથીજ છે (કેમકે
 વિવેકપૂર્વક થોડો પ્રણા સન્માર્ગ આદર્યો દોય તોજ પુણ્યની
 નાતાવે ની યોગ્ય વિવાસો મળે છે) પણ મોહ નુષ્ટમાન થયાથી
 તો તેઓનો નિશ્ચય નિવા ન રહેને વિરોધ થાય છે હે સધિપાલો!
 શત્રુઓ પારોથી નાગી જવામા અથવા મદાસાગર તગવામા એકસો
 કે કુટુંબવાળો એ જેમાથી કોણ મુખી? તે તમેજ સાચુ કહો
 કર્મરૂપ વંચીથી લય પામતા જીવને અથવા લવમમુદ્ર તરવાની
 ઇચ્છાવાળા જીવને હું એકાકીપણુ મદ્દલુ કરસવુ છુ અને મોહ
 કુટુંબ મદ્દલુ કરારે છે હવે તમે કહો કે અમારા જેમા આ દુનિ-
 યાના જીવેને કોણ પિતકારી છે? મુવાચ્છા રૂપ મહીરાપાનની
 જોષ્ટીવાળા ચરીગને વિષે હું સ્હેતો નથી, પણ સ્વાભાવિક રીતે તેજ

શરીરને (જ્ઞાનાદિથી) નિર્મળ થયેલુ જાણીને હું તેનો આગ્રય કરું છું જુઓ ! સુવાવસ્થાને વિષે પણ શીવકુમારદિની માફક જે ઓના શરીર પવિત્ર છે ત્યાં હું વધુ છું હંસ મેલા પાણીમાં વસેનોજ નથી કહ્યું છે કે—

પ્રથમે વ્યસિ ય શાંત', સ શાંત ઇતિ મે માંત' ।

ધાતુષુ કીયમાણેષુ, ક્ષમ કસ્ય ન જાયતે ॥

‘પહેલી વયમાં (યૌવન-યમા) જેઓ (વિવયથી) શાંત થયા તેજ ખરેખર શાંત છે એમ માફ માનવું છે ધાતુનો ક્ષય થયા પછી શમ—વિવયની શાંતિ કેને થતી નથી?’

આ મોહ પોતે ન્યાયનો લોપ કરીને પ્રાણીઓને લા પટપાણુ કરાવનારો, સમાધિનો નાશ કરવાવાળો અને હું ખરૂં પવૃક્ષસમૂહના મનોરથતુ-મ છે એની સેનાના જે મુખ્ય અધિકારીઓ છે તે પણ લોકોના સુખના શત્રુઓ છે અથવા જાતીવાન સેવકો સ્વામીના સરખી ક્રિયાવાળા હોય તે સુખ છે જુઓ, તીવ્ર મોહે કુપ્તજનુ શબ (મુદ હું) ઉપદ્રવવાવટે ભુધિમાન બળભદ્રને પણ છ માસ પર્યંત વિઠાવના પમાડી છે, અને ક્રોધથી ૮ સાદિક, માનથી દુર્યોધનાદિકે, ક્રભથી ઉદાધીરાજને મારવાવાળા વિનયસ્તનાદિ અને લોભથી સુભૂમ ચક્રવર્તિ નાશ પામ્યા છે વળી પ્રમાદથી કંઠરીકાદિક,

૧ આ અને ત્યાર પછીના પ્રણયો નેમિચરિત્ર, ઉપદેશમાળા, ઉપદેશચિંતામણી, જ્ઞાતાસૂત્ર, ભરહેસરવૃત્તિ અને વિક્રમચરિત્રાદિથી જાણી લેવા

ઝસોળી છે તમારા જેવા સહાય કરનારાના બળથીજ આ યુધ્ધનું
 કામ મેં આરંભ્યું છે જો સહાય કરનારની જરૂર નહોતી તો તે
 મોહ અને હું વિવેક આટલો વળન સામાટે વિવળ કરતી
 અર્થાત્ આ યુધ્ધમાં નહાય કરનારની અપેક્ષા હોવાથીજ વિવળ
 થયો છે) જેવો ઉત્સવ (આનંદ) વીર પુરૂષોને રણમાં મામરૂપ વેદિ
 ના બિરાડીની અદર જયવદ્ધી વળનામાં થાય છે તેવો
 ઉત્સવ (આનંદ) તેઓને મુદર, પવિત્ર કન્યાના લગ્નમાં થતો
 નથી યુધ્ધને વિરે જેવી વીર પુરૂષોના શરીરની ગોલાશબ્દના ધાતથી
 ઝરતા રૂધિરના પ્રવાહથી થાય છે તેની ગોલા સ્પર્શનરમના વિશે
 પનથી થતી નથી સ આમને વિષે બળવાન પુરૂષોનું મન મનુષ્ય
 આવતા શબ્દના પ્રહારથી જેવું પ્રમુદિત થાય છે તેવું તેઓનું મન
 હાગ, અર્ધહાર અને કેશુરથી પ્રમુદિત થતું નથી બળવાન પુરૂષો
 ન આમ કરતા પીછું ઠોડાં મોટું તીર્થ કહેતા નથી, કેમકે સ આ
 ગમા મધિકે ખરાકમનાળા પુરૂષો મરણ પામીને પણ દેવપણે
 ઉત્પન્ન થાય છે જેમ વનમાં પ્રવેશ કરતા હાથીઓને ચેલા શેકી
 શકતા નથી, તેમ સ્ત્રી, હાથી અને રાજ્યવદ્ધીની ઇચ્છાથી રણમાં
 પ્રવેશ કરતા હાથીઓને ઠોડાં ગેડી શકતું નથી ખરૂંમ રૂપ નાલથી
 અને ધનુષ્યના ગ્રહરૂપ સ્પુરણમાન થતા મૃદ ગના શબ્દોથી રણ
 સ આમરૂપ રંગમહામાં વીર પુરૂષોની ઊર્તિ રૂપી નદી અત્યંત
 નાચ કરે છે જ્યાં સુધી ગતું મન્ય દૂર હોય છે ત્યાં સુધી (વીર પુ
 રૂષોને) પોતાના પ્રાણ જાલા હોય છે, પણ જાતું સૈન્ય દેખ્યે સતે
 હાથ પુરૂષો પોતાના પ્રાણને તૃણ સમાન ગણે છે હે અ આમમાં

તેને છેલ્લાને હું સમર્થ છું એને દ્રિયાપિનાલ્પરૂપમેવકો મારો અ
તરંગ પરિવાર છે અને કરક હુઆનિ રાજ્યો અનેક પ્રકારનો જ
હિરંગ પરિવાર છે હું દેશવિરતિ આદિ(પાવમા ગુણકાણાદિ)ગુ
ણધ્યાનકની લભિકા પામીને યુધ કરવાને અવસરે નિશ્ચયે તમારી
આજળા ગાનુનો મદાર કરવાને ઉભો રહીશ.”

હવે જેલ રહિત મવેગ અને નિર્વંદ વિવેકરાજને કહે છે
કે “હું દેવા(ભવ્ય જીવો પ્રત્યેનો) મોહનો સ્નેહ દૂર કરવાને અ
મે સમર્થ છીએ યથાર્થ જ્ઞાન(સ સારથી ઉદાગીનના) અહિંમા અને
અદ્રેહ પ્રમુખ અમારો અતરંગ પરિવાર છે, અને યુધિષ્ઠિરઆદિ
રાજ્યો અનમર મેળવીને અમને જાણે છે (તે જાહિરંગ પરિવાર
છે) અપ્રમત્ત નામના માતમા ગુણધ્યાનકથી ઉત્થાનિકા (જાગૃતિ)
કરીને હજારે હજારે વધને ઉચિત એવા રાગદ્રેષને નામમાન બાકી રહે
એવા અમે કરીશું” આ પ્રમાણે વિવેકરાજના નણ પુત્રોએ પ્રગટપણે
ચોતાનુ બળ કહી જતાજ્યા પછી મહાન વક્તા સમ્યક્ દ્રષ્ટિ પ્રધાન
કહે છે કે ‘હું સ્વામી! આ અનંદિ સ સારરૂપ પ્રવાહના પુરમા
પડેલા જીવોને તેમથી ઉદ્ધરીને થોડા વખતમા હું કિનારે પહોં
ચાહું એવી શક્તિ મારામા છે દેવત્વ, ધર્મતત્વ અને ગુરૂતત્વ
રૂપ ગ્રસ્તાની દિશામા મૂલ થયેલા જીવોને વિચારણારૂપ અજનના
સ યોગથી તેના શુદ્ધિવિપર્યામને દૂર કરવાને હું શક્તિવાન છું આ
શ્રિક્ષા (શ્રદ્ધાન), ધ્યેયતા અને નિપુણતા પ્રમુખ મારો મુખ્ય અ
તરંગ પરિવાર છે અને સત્યકી વિદ્યાધર તથા શ્રેણીકાદિ રાજ્યો
રેતર સેવે છે (તે જાહિરંગ પરિવાર છે) એમ ગુણધ્યાનક

કરે છે, માટે હવે તમે આમ વિલબ શામાટે કરો છો? મુદ્દ
વાને માટે ઉતાવળ કરો અને પાગેલા જેમ શાળાનું બક્ષણ
તેમ તમે વિવેકના મૈનિકોનું બક્ષણ કરો (તેનો નાશ કરો)
વિવેકના મૈનિકોનો નાશ કર્યો મતે શાખા છેદાયેલા (ફુટા) વૃક્ષ
જેવા તે રાકડા વિવેકને પણ હું સુખેશી છેદી નાખીશ, પણ તમ
હરેકનો અતર ન અને બહિર ન પરિવાર ગોણ કોણ છે કે જે
સુરૂપ પાટીને રોકનાને પાળ નુસ્ય ધાય તેવું છે અને કેનું કે
અથવા શું બળ છે તે તમે પ્રથમ મને કહો ”

(આ પ્રમાણે મોહરાજના વચન નાભળી) વૃદ્ધ પામના
જાબજના ગર્વવાળો કદર્પ (કામ) નેને કહેવા લાગ્યો કે “હે
તાણ! તમે અમારૂં બળ બજાવવાને માટે આજ્ઞા આપો છો
જેમ છે તેમ હું કાઈક કરું છું શયુના આ મર્ચે મુલટો મને
ધને અવશ્ય ત્રાસ પામશે, કેમકે હાવાનળ દીપ્ત થયે સતે ઘાસ
ફળનો બીજ અગ્ન્યમા જઈ શકતો નથી આવાઠબુનિ મુનિ, ન
પેણુજી, આર્દ્રકુમાર, નેમનાથ ત્રિનેશ્વરનો નાનો ભાઈ (રહનેમ)
અને કુળવાણકમુનિ એ આદિ પણ મારો પ્રભાવ તલો છે
બીજ સામાન્ય મનુષ્યરૂપ કીડઓ તો શું ગણતરીમા છે? આ
વેક જે એકવાર નાગી ગયો હનો અને ફરી પાછો આવ્યો છે
મારી શક્તિને જાણતો નથી, અથવા મરણ નજીક આવેલા મનુષ્ય
ની બુદ્ધિ વિપરીત થઈ જાય છે તાબૂજ, પુષ્પ, વર્ષાકાળ, હા
શૂગાર, મૈથુન, એકાદ, વનના ભાગો, સ્નાન અને સ્વાદિષ્ટ આ
પ્રમુખ મારા પ્રીતિવાળા અતરંગ મુલટો મુરારામમાન થઈ રહે

એવી રીતે અમુકમને જાણનારા અને ઉચિતપણાનો ત્યાગ નહીં કરનારા બાકીના મને ઉદાગમનવાળા સુખગેએ પણ (નિરેકની આસાથી) પોતપોતાનું પરાક્રમ કહી બતાવ્યું.

તે સુખગેની સ્ત્રીએ પણ ખુલા દિલથી (નિર્ભયપણે) વિવેકરાજને આ પ્રમાણે વચનો જોવા લાગી કે “હે સ્વામી! અમારા ભર્તારની સાથે રહીને (ગુણની માથે) યુદ્ધ કરતા અમને પણ તમે જોલે યુદ્ધને વિરે ખડ્ગના પ્રહારોથી શત્રુઓનો નાશ કરતા અમે સ્ત્રીઓને માથે ‘અબાળા’ એવો જે અપવાદ છે તે દૂર કરીશું.” આ પ્રમાણે પોતાના પરિવારની (જેવી રીતે જોલે છે તેવીજ રીતે) આચરણ કરવામા સમર્થ વાત્સી મામળીને વિવેકરાજના હાર્દથી વિક્રમ્બર નેત્રવાળો થયો (અર્થાત્ વિવેકરાજના નેત્રો હુર્પથી વિક્રમ્બ થયા) તે અવસરે અપૂર્વઅપૂર્વ અર્થની પર્યાલોચના (વિચારણા)એ મોક્ષપદગર્ભિત (મોક્ષપ-ને જન્માવતી) રણસ આમના વાન્નિયોન શ્રેણી વગાડી તે વાન્નિયોના ગમ્જોથી, જેમ જાગૃતી વિદ્યાના શબ્દ સાલજીને નર્પ વ્યાકુળ થાય તેમ અતિ વ્યાકુળ થયેલો અને રાખથી લાય નેત્રવાળો મોક્ષસત્ત્વ યુદ્ધ કરવાને ઉડ્યો. ઉઠીને ઉચ્ચ સ્વ પોતાના મેનિકોને કહેવા લાગ્યો કે “હે મૈત્ર્યના લોકા! તં સાલજો, કોઈએ પણ (રત્નામા) નહીં રોકેલો વિવેક અહીં આગે છે, અને જેમ મમુદ્રના કે યોવો દ્વીપની ચારે બાજુ પ્રસરી જ છે તેમ એ વિવેકના સુખગે મારા નૈયની ચારે બાજુ પ્રસરી ગયો છે આ તેના વાન્નિયનો નિર્દોષ (શબ્દ) મારા કણ્ઠગોચર કે થયો? તે મને લોઢાની તળી કાનમા નાખ્યા સરખી પીડા ઉત્પ-

નાનો વિચારમા વ્યયકરેછે) વાકીદહિ, મદમદ આલાપ, ઉત્સુકતા, આલિંગન, મ'બ્રમ, ચાટુ વચન, આનંદિત, પ્રણય અગર પ્રાર્થના, એ આદિ મારા હમેશના (અતરંગ) સેવકો છે અને ઇંદુપેણુ, મિંદુરેણ, ચિંતાનિપુત્ર, ઇલાપુત્ર (એનાચીકુમાર) નામાયિક કુટુંબી (આઈ કુમારનો પાછલા જન્મનો જીવ) અને નજરાત એ આદિ મારા બાહ્ય સેવકો છે ”

હવે શત્રુની મેનાને બક્ષણ કરવાનો અભ્યાસ કરતો હોય તેમ જ ભવદે દાતરૂપ વસ્ત્રને કરડતો દ્વેષ મોહરાજને કહેવા લાગ્યો કે “હે સ્વામી! વિશ્વને ભવરૂપ દેખાતો હું પ્રણયમળના આમિ જેવો કુમારી લીલતાવાળી દહિની આગળ કોઈપણ રહેવાને (નકવાને) સમર્થ નથી મેમર, અમર્ષ, પૈશુન્ય (વાડી), મર્મભાષણ, અપભ્રાતા, વિમહ, આક્રોશ અને નિરનુકોશ (ધાતકીપાતુ) વિગેરે મારા નિવ્યતા (અતરંગ) સેવકો છે, અને અકમેગિત કપિ, ફળવાલમુનિ, કમક (મેધમાગી), હુયોધન, સગમદેવ અને પાણક પુરોહિતાદિમાત્રી પાછળ આલનારા અનેક બાહ્ય સેવકો છે ”

૬. મિથ્યાદર્શન નામનો પ્રધાન કહે છે કે “હે સ્વામી! આત્મજીવગતના લોકોને ભવરૂપ આવર્ત (ખાડા)માહું એવીરીતે નીપજુ કું કે તેમથી અનતકાળે પણ તેઓ નીકળી શકતા નથી આત્મજીવગતમાં એવી કોઈ જાતિ નથી, એવી કોઈ યોગિ નથી અને એવું કોઈ અનન્ય શી છે જેને વિષે મે વિમોહિત કરેવો જીવ નિરંતર પરિશ્રમણ કરતો નથી (અર્થાત્ મે વિમોહિત કરેવો જીવ નર્વ યોગિને વિષે પરિશ્રમણ કરે છે) કુદેવ (જેમા દેવપણું ન હોય) તમા દેવપણું ધ-

છ, અને અડખેરાત, અલિપ, કમ, વિક્રમ-ગત, મધુરાત અને મણિરધાત્રિ મારી પાંચ વાતનારા ઘણા મુળગે માગે બદિર ન પગિવારમા છે ”

રાગ કહે છે કે “હે દેવ! હું જગતને આધાર કરવામા મં મર્યા છું હું કામને અને કામ મને એમ અન્યોન્ય મેકે ’ શ્રીગતને અમે નહાય આપનારા છીને

(રાગ જગતને આધારુ ઠવી ગીતે રૂ છે તે બનાવે છે)—વિ
ન્વર થયેલુ કમળ કયા અને શીપડાદિથી બરલા શ્રીઓનાને કયા,
ચન્દ્ર નતુનુ ચક્રમળ કયા અને અનિલકલ દુનધનાવાલુ શ્રી
ઓનુ મુખ કયા દેહીધ્યમાન મૂર્યકાતમણિ કયા અને શુકથી
ભી તયેવા શ્રીઓના હોડ કયા, કાનિથી મનોહર લીંગઓ કયા
અને યોનાથી ધાગા દેખાતા શ્રીઓના દાત કયા, પવિત્ર મોનાના
કળગે કયા અને માનના પિંડે શ્રીઓના અન કયા, નિર્મળ
જળની વાવડીઓ કયા અને પ સેવાના ઘરડપ શ્રીઓની નાભિ
કયા—આ પ્રમાણે મદાન તક્ષાવન છતાં મારા આદેશથી યેવાની
માફક વિદ્વાન પુરૂષે પણ શ્રીઓના શરીરની તેઓ (ચદ્રાદિક)ની
સાથે (નિર્મિતે) ગળ્યામણી રૂ છે—તેવી ઉપમાઓ આપે છે
શ્રીનુ શરીર નિઃતર લાકેલુ, હુન-છાતુ સ્વાન અને પ્રમનથી તથા
મેવડી આસ હોય છે, છતાં વિદ્વાનોને પણ મે તે શરીરને વિષે
જાણના થી છે મે દાસરૂપ કેવા (આ હુનિયાના) પુરૂષે કરે
ગળી મુવર્ણના મમ્મડને ઉપાર્જન કરીને શ્રીના અવાચ્યદેશ (યોનિ)
ઉપ જાળને વિષે ન ખે છે (અર્થાત્ ઘણા ધ્યેગથી પેદા કરેલા પે

તાનો નિયમા અચકે છે) વાગીદારી, મદમદ આલાન, ઉચ્ચતા,
આલિંગન, નિર્ભય, આદર, આમણિ, પ્રણય અનર પ્રાર્થના,
એ માદિ મારા પુમેશના (અતરંગ) મેવકો છે, અને ઈંદુયેણુ,
મિદુયેણુ, ચિદાતિપુત્ર, ઇંદ્રાપુત્ર (એવાચીકુમાર) આમાયિષ્ટ કુ
ટુંબી (આદ્ર કુમારનો પાના નમનો જીવ) અને નાગરાજ એ
આદિ મારા બાહ્ય સેવકો છે ”

હવે શત્રુની મેનાને ભયભરવાનો મધ્યાન્ન કરતો હોય તેમ
અવરોધાતરૂપ વચ્ચેને કરતો દ્વેષ મોદરાજને કહેવા લાગ્યો કે
હિન્દુવામી! વિશ્વને ભયરૂપ દેખાતો હું પ્રવચનજના અમિ જેવો
કુ. મારી વીનનાવાગી દિની આનજ કોઈપણ રહેવાને (નકાને)
સમર્થ નથી મેતસંગ, અમર્ષ, પૈતૃન્ય (આત્રી), મર્મભાષણ, અપ
માના, વિમદ્ધ, આકોશ અને નિરનુકોશ (લાનપીપલુ) વિગેરે મારા
નિત્યના (અતરંગ) મેવકો છે, અને અકોશિષ્ટ મરિ, કૃષ્ણવાલમુનિ,
અમક (મિથમોગી), દુર્યોધન, સગમદેવ અને પાળક પુરોહિતાદિ મા
ગી પાછળ ચાલનારા અનેક બાહ્ય સેવકો છે ”

મિથ્યાદર્શન નામનો પ્રધાન કહે છે કે “હિન્દુવામી! માત્રજ
જગતના લોકોને ભયરૂપ આનર્ત (ખાડ)માર્હુએ સીરીને નાખુ હુ કે
તેમાથી અન તકાળે પણ તેઓ નીકળી શકતા નથી આ નજુ જગતમા
એવી કોઈ જાતિ નથી, એવી કોઈ યોનિ નથી અને એણે કોઈ ન્ય ન ન
ગી કે જેને વિષે મે વિમોહિત કરેલો જીવ નિરતર પરિશ્રમણ કરતો
નથી (મર્થાત્ત મે વિમોહિત કરેલો જીવ નર્વ યોનિને વિષે પરિ
શ્રમણ કર છે) કુદેવ (જેમા દેવપણુ ન હોય છતાં દેવપણુ ધ-

રાંવણુ તે તેવીજ રીતે કુણુ આઠિઆ સમજવુ), કુણુ, ધર્મ-પર્વ અને ઘતના વિપરીતલાવ, ધર્મ ઉપર દ્વેષ અને બીજાની નિંદા— આ સર્વ નિરતર મારી પાછળ ચાલનારો મારો અતરંગ પરિવાર છે, અને પર્વત નામનો બ્રાહ્મણુપુત્ર, સાત નિન્દવ (ભગવાનેનો એક એક વચનના ઉત્પાપક), કપિલ, પાણ, વસુરાજ્ય અને ગર્વે અના થી મને નિરતર સેરે છે તે મારા બાહ્ય પર્ષદાના લોકો (બેહિરંગ પરિવાર) છે ”

પછી લાખના રસ જેવી આખના પાતલ જે જાતને કોભ પ માડતો અને ધુમાડના સમૂહ સરળા શરીરવ બોલોધે તે અવસરે મોહરાજાને કહેવા લાગ્યો કે “હે સ્વામી! હું પ્રગટ થયે સતે કે યો ધીર પુરુષ પણ પોતાને (પોતાપણે) ટકાવી રાખવાને સમર્થ છે? મેં આક્રમણુ કર્યેં મતે (આ એ મતે) નિંદાન પણ વિથેતનેજ (જ્ઞાન-ઉપયોગ રહિતજ) થાય છે. મારે વશ થયેલો ‘જીવ’ સનેપા ત થયેલા માણસની આકૃષ્ટ નેત્ર અને હોડનુ ભમાવણુ, હાથનું ફેડનું, શરીરનું હલાવણુ અને પ્રલાપો (નિરર્થક બોલણુ) કરે છે મારા હું હમને તાબે થયેલા ધણા બળવાનુ જીવો પણ નરકને વિષ, નિગોહને વિષે, જ્ઞાનજાતિ વિષે અને નર્પોદિકને વિષે. વમે છે ક્ષાર (કસ ગમવા પણુ), પ્રચ્છતા, દુર્વોક્થ, આપ, સતાપ, ઉપદ્રવ, કલેશ અને નામમલાવ—આ મીરા નિત્યના ચક્ષુપાતી (અતરંગ પરિવાર) છે કુરુ અને મહાકુરુટિ (કુરુટ, ઉરુટ) નામના માધુઓ, બ્રહ્મરાજા નો પુત્ર બ્રહ્મરત્ન ચક્રવર્તી, શિશુપાળ અને નભ સેનાદિક રાજાઓ મારા ભક્તિવત મેવકો છે (તે બેહિરંગ પરિવાર છે)”

‘હવે આહુ કારે મોહ રાખને કહેવા લાગ્યો કે “આ ત્રણ લોકના જીવોની સર્વ વિધાનુ ફલ હરણ કરવાને તથા સદ્બુદ્ધિને અયોગ્ય કરવાને હું સમર્થ છું અને વશ થયેલો જીવ ગુરૂને ખાનતો નથી, વૃધ્ધોની હામી કરે છે, બુદ્ધિના નિધાન તુલ્ય મનુષ્યોનો આજ કંટે છે, સ્તમ્ભ (જડ જેવો) થાય છે અને નિરકુશ થઈ હિન્મતની માફક બચ્યા કરે છે ચક્રવર્તીને જીતવાવાળા બાહુબળીને પણ મે (કેવળી થતા) રોકી રાખ્યો અને ક્રુધા, તૃષ્ણા, શીન અને તપાદિ આપદાને મહુન કરતો તે એક વર્ષ પર્યંત ક્ષોભો પુરૂષાર્થ સંબંધી સ્પર્ધા (હરીફાઈ), પોતાનું પરાક્રમ કહી બતાવવું, બીજાઓની તર્જના કરવી, મદ્દત રહેવું (કોઈને નમસ્કાર ન કરવો) અવિનય કરવો અને ઉદ્વેગ કરવી એ આદિ મારા નિત્યના લેવકો (અતરંગ પરિવાર) છે, તેમજ દુર્યોધન, રાવણ, અમરેન્દ્ર, પ્રતિવાસુદેવો અને તેના જેવા બીજા લાખો મારી સેવા કરવાવાળા મેવકો (બહિરંગ પરિવાર) છે ”

“હવે કહેવા લાગ્યો કે “હે દેવ! હું મીઠી વાણી બોલાવાવાળો છું છતાં ફૂર કર્મ કરવાવાળો છું હુષ્ટ સર્મની માફક મે કરેલો (કમેલો) પ્રાણી જીવતો રહેતો નથી આમન ઉપરથી ઉઠવા વાળા, આસન આપવાવાળા, નમસ્કાર કરવાવાળા અને હાથ જોડવા વાળા મનુષ્યોને હું દાસની માફક ખુશામતના વસનો અગીકાર કરાવું છું (બોલાવું છું) છળપ્રવેશ, વિશ્વાસઘાત, દ્રોહ, ધનનો મોહ, શુભ-આચાર અને ખુદ આલોપાદિ મારા નિરૂતરંગ મેવકો (અતરંગ પરિવાર) છે મદ્દાબલ, પીઠ, મદ્દતપીઠ, અગારમદકાર

ધાર્ય અને આપાદભૂતિ આદિ મારા પમપાન કન્વાવાળા બાદ્ય
સેવકો (બદિર ન પરીવાર) છે ”

મોહના નમ્ર મન્યમાનિરોગ્ય (અથવા ત્વતુરાધ) ને ધારણ
કરતો લોભ કહેવા લાગ્યો કે “ હું એકવો પણ આ તલ્લુ બુનને
પરવશ કરવાને (અથવા નારે આધીન કરવાને) મમર્થ છું હે દેવ-
પ્રમુખ ! તમે મેં માલખો હું હાથ કે ચાકીને કહું છું કે એવો
કોઈપણ જીવ શું કોઈ ઠેકાણે છે કે જે મારે આધીન થયો નથી ?
પર્વત ઉપર નવું, ઘ્યળ (અટવી વિગેરે) અને સમુદ્ર ઓળ મવા,
શૃંગવીનુ વિનારણુ કરણ (ખોડવુ), શુક્રામા પ્રવેશ કરવો, કમશાનમા
રહેવું, મ નાદિ માધવું, જનાવરોનું પાવણુ કરવું, ખેતી કરી, અને
મુધા, તૃષા, ગીત, આતપાદિ સહન કરવા-ઇત્યાદિ દુષ્કર કાર્યો પણ
મેં આદેશ કરેના પ્રાણીઓ શું જીકાર કરતા નથી ? (અર્થાત્
મવ કાર્યો જીકાર કરે છે) મખારલ, મમત્વ, ઇરજ, મૂછા
(આસક્તિ), સ કલેશ, મન્ય, કુપણના અને નાદગિકના આદિ મારા
અ તરંગ સેવકો છે ; અને નિવકશ્મકી, કુચિકર્ણવ્યવહારી, કેશરી
ચાર, નદરાજ, સુખૂમ ચક્રવર્તી અને લોભન દિવલિક આદિ મારા
બાદ્ય સેવકો પણ હજારો છે ”

હવે પ્રમાદ કહેવા લાગ્યો કે “ મારૂં તો ચાકોતર બળ છે (અર્થાત્
મારા જેવું બળ બીજા કોઈમા નથી) કેમકે ઉચ્ચપદમા આ
દ્વંદ્વ થયેલા મનુષ્યને હું એક સણવારમા નીચે (અધોગતિમા) પાડી
દઉં છું જેઓ ધ્રુવકેવળી (ચાંદ્રપૂર્વધર), ઉપશાત મોહ (અચ્ચારમે) શુ
શુભંજી બહેવા અને ચાર જ્ઞાનના ધગ્નારા છે તેઓને પાંડુ નિ

જોડૂપ આદામા બનતો કાળ વસાવુ છુ મે માંગે કરેયો છુ-
 વ છુડી જવાનો વિચાર કયા વિના જાળને વિષે કીડ કરે છે જીની
 ન ઉપર પડવાથી જ ગ ભાગી જશે તેનો વિચાર કયા વિના વૃક્ષા
 ઉપર હાલકે છે મદત્તવાના નાશનો વિચાર નહીં કરતો નતો પા
 સાવટે કીડા કરે છે આલોક તથા પરચોકની પીડાને નહીં વિચા
 રતો વિકલા કષ્ટ છે આ રેર મને કવેશને માટે થશે એવો વિચાર
 રૂ કયાં નિવાય ચેઁ વધારે છે ઉત્તમરા તથા પમની પીડાને નહીં
 જાણતો નાટકાદિ જુએ છે વસ્ત્રરહિતપણાને અને વનનાદિકને
 નહીં વિચારતો મદિરા પીએ છે ક્ષયરોગાદિ નેમના વૃદ્ધને ન
 હીં જાણતો વિષયમા આસક્તિ કરે છુ પમાના બ્યયનો વિચાર ક
 યા સિવાય માત્રીઓને નિરતર લગાવે છે, મને આતપ તથા બ
 મવાના પરિશ્રમને નહીં ગણકારતો શિકાર કરવા જાય છે (મને
 ક જાતનાં) બ્યનન, આળમ, નિદ્રા, વિષયમ જ ધી હવકા વચન ત
 થા બીજા પછુ તેની જેવા અનેક માશ અબ્ય તર (આ તર ગ) એવ
 કો છે આર્યમ ગુ, શે નરશર્મિ, મોનાસરામ, ક હરીકરા ત અને મ
 રિચી આદિ મને દર્પ આપવાવાળા મારી બાહ્યપર્ષદા માહેના
 માશ એવકો છે ”

૧ આ પ્રમાણે સર્વે વીર મુળગેએ પોતપોતાનુ બળ ઠક નતે
 મોહરાજાએ પાખરેવા સિ હની માફકબળ સહિત ગર્ભાવેષ કયેા તે
 અવસરે નિરતર શત્રુના હૃદયને હોળ કરવાવાળા મિથલાપા અને
 અસત્ય જાપાના લેડૂપ વાગિત્રો અનેકવાર વાગવા લાગ્યા મોહ
 રાજાના તથા વિવેકરાજાના અશુભ ધ્યાન તથા શુભધ્યાનના લેડૂપ

વીર પુરુષો અનુપયોગથી તથા વિધિથી (અનુક્રમે) શસ્ત્રો
જે ચવા લાગ્યા

મે રથનેમિને ચારિત્રથી લગ્નપરિણામવાળો કર્યો, મે, નળ
નળને રથામવર્ણવાળો કર્યો, મે કાપકચ્ચવિને ક્ષીણ કર્યો,
મે શશરાજને માયો, મે મબૂનિમુનિને પરાભવિત કર્યો, મે
ગાદુબળીને બાધ્યો, મે મહાબળરાજને રત્નાન કર્યો અને મે કે
શરીરાજને કલેશિત કર્યો આ પ્રમાણે મોહરાજની સેનાના સુભ
ટા જીતના આરોહાટ કરવા પૂર્વક આપસ આપમમા પોતપોતાના
પગક્રમનું વર્ણન કરવા લાગ્યા

મે શિવકુમારને, મે બળદેવને, મે ચિલાતીપુત્રને, મે નય
નાર અને ધનાસાર્થવાહુ આદિને, મે નાગને, મે મેદુકુમારને,
મે અતિમુક્તમુનિને અને મે કપિલ ગ્રાહ્યજીને લાવશત્રુ પાસેથી
જે થી લીધો આ પ્રમાણે વિવેકરાજના મેત્વમાં પણ શૂરવીર સુભ
ટા સરવ રીતે પોતપોતાનું પગક્રમ આપમમા કહેતા ભતા પ્રેગટ
થયેલા પોતાના સૌધને દેખાડવા લાગ્યા

હવે અવિદ્યારૂપ રાત્રિનો નાશ થયે મતે અને તત્ત્વરૂપ સૂર્ય પ્ર
કાશિત થયે સતે તે સર્વ વિવેકના સુભટા શત્રુના સમૂહનો નાશ
કરવા માટે તૈયાર થયા આરભમાજ શત્રુઓને વિષ સ્ફુરાયમાન
કેધવાદ્-વિમળબોધ નામના મહાન્ પોદાએ કેટલાએક મોહ

૧ મોહિના અશુભ ધ્યાનરૂપ સુભટા અનુપયોગથી શસ્ત્રો જે-
વવા લાગ્યા અને વિવેકના શુભધ્યાનરૂપ સુભટા વિધિપૂર્વક શત્રુઓ
જે ચવા લાગ્યા

ની સેનાના સુભટોને જોઈ જોઈને માર્યા. જેમ મર્થ દેડકીઓને ગળી જાય તેમ સામાયિકાદિ વદકર્મ (આવશ્યક)માં સમર્થ પુરોહિતે મોહની મોટી સેનાનું યમણ કૃત્યું (બક્ષણ—નાશ કર્યો) પછી વિવેકના સુભટોએ પ્રયત્નપૂર્વક કલેશરૂપ 'વ્રક્ષના સમસ્ત અકુરા ન્યાયી દૂર કરેલા છે એવું' ક્ષુપકમેલિ નામનું ક્ષેત્ર સંપ્રાપ્તને માટે તૈયાર કર્યું હવે સર્વ સહનશરૂપ શશ્વત્ત્વ કરેલ છે જેણે એવો શામ નામનો સુભટ પૂજન કરવા લાયક અને ઉત્તમ પ્રસન્નતાનો આશ્રય કરીને સંપ્રાપ્ત કરવાને માટે ઉઠ્યો તેણે અપૂર્વ કરણ નામનું આઠમું શુણ્ણસ્થાનક પામીને તત્કાળ કોષ્ઠ નામના સુભટને તર્જના કરીને કહ્યું કે “હે મુઠા! અહીંથી (શીઘ્ર) નાસી જા જો હવે કોના બળથી તું જીવવાને ઇચ્છે છે?” (શમના આવા વચનો સાંભળી) કોષ્ઠે પણ પોતાના ચાર રૂપ કરીને તેને હેખાડ્યા. કવિ કહે છે કે ‘તેઓ (કપાળો) વિદ્યા અને તપની સિદ્ધિ વિના પણ બહુરૂપ કરવાવાળા હોય છે’ (તે રૂપના નામ બતાવે છે) પહેલો જન તાનુબંધી (અન તકાળ પરિજમણ કરાવનાર), બીજો પ્રત્યાખ્યાનાવૃત્તિ [મિત પચ્છબાણને સર્વથા ઝેડનાર], ત્રીજો અપ્રત્યાખ્યાનક (મર્થથી પ્રત્યાખ્યાન કરવા નહીં દેનાર), ચોથો ન જ્વલન (યથાગ્યા ન ચાલિને ઝેડનાર) તે કોષ્ઠ શમને કહે છે કે “હે શાત આત્માનાં સમ” - તું મું કહે છે? દેહીધ્યમાન અમિરૂપ મે પોતેજ આ નિશ્ચનો પરાલભ કર્યો છે [મારે બીજાના બળથી જીવવાની જરૂર નથી] હે સમ! માત્ર પરક્રમ તું ગાણજ જેઓ મહાવીર્યવાળા, તપસ્થાને વિષે રક્ત ચિત્તવાળા અને જાણ મગનો ત્યાગ પ્રેરના

યોગીઆ હતા તેઓનું પણ પુણ્યરૂપી ધન હરી લઈને
 નિરંતર નચાવતા મેં હુ અદ્વાયી નરકરૂપ કૃપામા, તેઓને
 કરોડા વર્ષ પથળ વસાવ્યા છે હે શમ! સિન્ધથી લક્ષણ ક
 રાયેલા, ફર નર્પથી ઠસાયેલા, નનના દાવાનળથી દ ધ થયેલા,
 શિકારીથી વિધાયેલા અને ગણમથી રૂધામ્મલા કેટલાક પુરૂષો
 (શુભ પરિણામથી) સ્વર્ગ પામે છે (અર્થાત્ મરણ પામીને સ્વર્ગ
 નહીં છે), પણ કોધથી મરણ પામેયો કોઈ પણ માણસ, દોષ પણ
 ઠેકાણે શું સ્વર્ગે ગયો છે અથવા નહીં? (અર્થાત્ કોધથી મરણ
 પામેયો કોઈ પણ માણસ સ્વર્ગે ગયો નથી અને જગે, પણ
 નહીં) તેવા માટે આ ઉપર જેવે સકડાઓ (નિહાદિક)
 ની માથે મારી મરણામતીને ઉપદેશ દેવા આનાર્થ મને લ
 ને છે (અર્થાત્ મદાન પરાક્રમવાળા મારી સરખામણી નિ-
 હાદિકની નાથિ સુખ નથી) તમી હે શમ! તારા ઉપર પ્રથમ
 પ્રહાર કરના આ મારી ભુજ વજ્ર પામે છે, માટે પહેલા તુ
 પ્રહાર કર કે જેથી ઠરીને આ ભુજ પોતાનું બળ પ્રગટ કરે ”
 આ પ્રમાણે ઉચ્ચે સ્વર્ગે જોલના કોધનું પહેલું શરીર-શમ
 મુલકે એકદમ ગાંધી નાખ્યું કારણકે શરવીર પુરૂષો વેગીનો વિ
 નાશ કરવામા કાળમેષ કરતા નથી એ પ્રમાણે લદ્દલાવરૂપ અ
 થના આશ્રયવાળો અને સગળતા રૂપ હથિયારને ધારણ કરનો મા-
 હવ નામનો સુભટ પણ માન તરફ દોડ્યો અને તેણે પણ ચાર
 રૂપને ધારણ કરતા માનનું પહેલું રૂપ છેડી નાખ્યું કારણકે આ
 માહવ ખીમઓને વિષે કોમળ છે પણ શત્રુને વિરે તો કરવતની

જેવો કોર છે સ્વાસ્થ્યનું નિગમી બાવડપ સ્થાને ધારણ કરના
આજીવ અને અતોપ નામના મુખ્ય એકવળા (એકપક્ષી
ની બાવના) અને અકિચનતા (પુદ્ગલિક કાઈ પણ વસ્તુ રાખી
નહી તે) નામના અથ ઉપર (અનુક્રમે) આડક થયા, 'મન તેમ
જે પણ ચાગ ચાર રૂપને ધા ત્ર કરનારા કલ અને વાલના પહે
લા સંગીને ભેદી નાખના, કેમકે મજામની આત્મા શત્રુનો નામ
કરવો તેમ મગજિક છે તે અવ ૧ આનિકતા ઉપ માયુધને
ધારણ કરીને અને અચ્છાદ ઉપ બાધી ઉપર આડક થયેવો નમ્ય
ગદ્દિ પ્રધાન મિથ્યાદિ પ્રધાન નામ જયો અને કરેલા વાચ્યો ૫
'અ મિથ્યાદિ' દુનિયામાં અનિદ્ધ અથ તારા કેવલાક અપરા
મા તન મ્હી બનાવું? પણ દનજી આરા મમ ની ધારાથી ધારાએ
યો જે તું તેના મપગમાંથી મુદ્ધિ ચાઓ ' આ પ્રમાણે તેનાથી
તર્જના કરાયેલા મિથ્યાદિ પ્રધાને પોતાના અભિનિદ્ધ, અનભિન
નિક, ૧ રાધિક અનાભોગિક અને અભિનિનશિક નામના પાચ
રૂપ (ધારણ) કરા, પણ નમ્ય ૧ દિ પ્રધાને તંત્ર (રૂપ)નો એ
૨ પ્રદુષ્ટવેગ નામ કયો કેમકે જેમ અગિ લાખાથી ભય
પામનો નથી તેમ બાવનાન પુરૂષો શત્રુઓથી પણ પામતા નથી
મિથ્યાદિની સાથે જોડાનો મિથ્ર નામનો મુલ છે અને તે
(મિથ્યાદિ)ના દ્રવ્ય (સ્વીયા)થી ત્યજ વચ્ચેલા દ્વારોપ
શમિક મુલક પણ છે, એમ જાણીને મમ્યગદ્દિએ તે મેહને પણ
મજામમાં પાડ્યા તે વખતે અનિવાર્ય પનકમવાળા શમાદિ વીગ
પુરૂષોએ ક્રોધાદિ શત્રુઓના વચવા જમે ઉપ (અપ્રત્યાખ્યાની અને

પ્રત્યાખ્યાની ક્રોધ, માન ને માયા) ને હણી નાખ્યા, - દેવ
 સુદ્ધ કરવાને માટે તૈયાર થતા કામને જોઈને ભવવિરાગ નામનો
 અતિ નિષ્કુર સુભટ તેના મનુષ્ય હોઈયો અનિત્ય ભાવરૂપ (મા
 સર્વં પર્યાય નિયનથી તર્કુપ) ભાવાવાળા, મન રતુનાત્યાગ કરતા
 રૂપ (અથવા મુનિપણ રૂપ) હાથીના વાહનવાળા અને ક્રોધથી
 હોઈ ક પાવતા તે ભવવિરાગને આવતો જોઈને પ્રપુતિત થયેલો અમર
 (કામ) તેને કહેના લાગ્યો કે " હે તુલ્ય બુદ્ધિવાળા ભવવિરાગ !
 તું મારી મનુષ્ય આવ્યો આવે છે પણ હું જે વિષયામુદ્ધવાળો
 સુભટ છું તેને શું તું જાણતો નથી ? પાળવાળા મપતો માદૃશ્યતા
 વાળા આ મારા જાણે શનુઓના પ્રાણને ભેદવાવાળા છે સ્ત્રી નામના
 જે માગે થોડાઓ અહીં છે અને અભિવાષા નામના જે તેના જાણે
 છે તેઓ (જાણો) પરાક્રમવટે આ તરમા વજ્રતા બખતરને ધારણ
 કરતા સતા ઇંદના હૃદયને પણ નિર્મલ ભેદી નાખે છે ને
 પહેલા જયયાગ કરવાને નીકળેના એ તારા પિતા [વિવેક]
 ને નામી જ્વાની કળા ગીખડાવી હતી તે કળા પુનપણાએ
 (પુનના ન્નેહથી) શું હજી સુધી તેજ તને આપી નથી કે જેથી
 તું આહી [મારી મનુષ્ય] આવ્યો છે ? દેવને ધિક્કાર થાઓ !
 કારણ કે તું એક જાણક આજે મારી મામે સુદ્ધ કરવાને આવે
 છે " [જો કહે છે જે] આવી અહીં કારસુકા વાણીથી કામે કોને
 ક પાવ્યા નથી ? [આ પ્રમાણે જોવીને] પત્રી ભવવિરાગ સુભટને
 નાસ પમાડવા માટે કામ અકરમાત્ રૂપ, સ્ત્રી અને નપુસક વે-
 વે તણ રૂપ ધારણ કરવાવાળો થયો તેના રૂપનુ બહુપાત્ર દેખીને

પણ ભવવિરાગ ત્રાસ પામ્યો નહીં, ડેમકે અગ્નિના કટ્ટીયા વધા-
 દેખીને પણ શુ મહાન મેઘ તેનાથી શકા પામે છે ? [અર્થાત્
 અગ્નિનો નાગ કરવામા વસ્ત્રાદિ શકાતોય નથી) ભવવિરાગ કામ
 ને કહેવા લાગ્યો કે 'અરે મૂઠા! વધાડે રૂપ કરીને શુ 'તુ મને
 ખીવરાવે છે ?' એ પ્રમાણે મોહતા નિર્દય થયેલા ભવવિરાગે કા-
 મના છેલા જે રૂપ (સ્ત્રીવેદ અને નપુમકવેદ) એજદમ છેદી નાખ્યા
 તે અવમરે અન્યત્ર વિતારૂપ (દિલ્લુ જુદો છે અને આત્મા જુ-
 દો છે) દેહ વિનાશી ધર્મવાળો છે અને આત્મા અવિનાશી ધ-
 ર્મવાળો છે એ આદિ વિચારરૂપ) લાવાઓ સહિત ઉદાસીનતારૂપ
 હાથી ઉપર ભેઠેલા તે (ભવવિરાગ)ના જે નાના ભાઈઓ સ્ત્રવેગ
 અને નિર્વેદ (સમામ કરવાને) દોડ્યા તેઓએ હાસ્ય, રતિ,
 અરતિ, ભય, જુગુપ્સા અને શોક મહિત રાગદ્વેષને મારીને સમા-
 મમા તત્કાળ દિવાઓનુ અગ્નિદાન કર્યું (અર્થાત્ મરણને ગરબુ
 કર્યો) પછી વ્યાઘ્ર (ગિકાઝી) જેમ મૃગનો વધ કરે તેમ ફરીને શ-
 યુનો નાશ કરવામા આમજા થયેલા ભવવિરાગે ધામના પહેલા
 રૂપ (પુરૂષવેદ)નો પણ વધ કર્યો પછી રણસેત્રમા (ખાકી કોણ
 રહ્યું છે તેની) તપાસ કરતા શમાદિ મુલટોએ) પોતાની પાસે એક
 એક શાખાવાળા વૃક્ષની માફક એક એક રૂપવાળા ક્રોધાદિકને જો-
 યા એજે તેઓએ (શમાદિ નવ મુલગેએ) તે (ક્રોધાદિક નવ)ના
 છેલા રૂપોનો પણ નાશ કર્યો ડેમકે અગ્નિના કટ્ટીયાની માફક
 અન્ય શક્તિવાળા વૈરીનો પણ મહાત્મા પુરૂષોએ વિધાન
 કરવો યોગ્ય નથી પછી લોભ હું જે મરી શકે તેમ છે, એ

દીને મતાપ મુબટે લોભને છેદીને તેના ત્રણ વિભાગ કર્યા.
 તેમા પહેલા બે ભાગનો નાશ કરીને છેદા ત્રીજા ભાગના કંગેડા નાના
 નાના ભાગો કર્યા જાળના ભેંવડે તે મર્વણાગોનો નાગ કરી તે
 ના છેદા ભાગના અમ ખ્યાત ખડા કરી શુભ આમમા તેમર્વનો પણ
 તેલો નાશ કર્યો ત્યાં પછી ઉત્સાહાદિ યોદ્ધાઓએ યુદ્ધમ્
 મિમા ફરીફરીને પ્રમાદાદિ ગતુઓને જેમ દેખ્યા તેમ તેઓ
 ને નાશ કર્યો તે વખતે સીનો વેશ ધારણ કરેલ મુલગેની માફક
 પાતાના સ્વામીની પાછળ રહીને યુદ્ધ કરવી સીઓને પણ વિવેક
 ની મેનામા મુલદોઓ જોઈ, અને જેમ સરોવ મૂઝાયાથી કમલિની
 મરણ પામે છે (મૂઝાઈ ભય છે), તેમ પોતપોતાના સ્વામી મરણ
 પામે સને મોહની મેનાની સીઓ તો તેની પાછળ મરણ પા
 મી મોહની મેનાના ઘોડાઓનો વિવેકની મેનાના ઘોડાઓએ,
 હાથીઓનો હાથીઓએ, ગધેનો ગધેએ અને પાળાઓનો પા
 ળાઓએ કાય કર્યો નિરતર મોહની સાથે આવનારો (રહે
 નાશે) લડા પછી વિવેકના મુલગેએ એકદમ જીતી લીધે
 'ગાનના' પ્રાણ હણી કરવાવાળાને તેનું દ્રવ્ય હુટવાગા રી
 'રા હોય?' ધણી વખતના પગ્ગિયથી મોહને વિષે મદાન રને
 થતા કેનારા મનપ્રધાને પણ આ ઉદ્યવાન વિવેકના તરફ પો
 તાપલ (પિતાપુત્રના ન્નેકથી નહાય કરવાપણ) દેખાણુ જેમ
 મળથી અભિ વધારે પ્રતીત થાય તેમ પોતાના મનમા શત્રુઓ
 એ કરેલા અતિ ઉપદ્રવને જોઈને મોહસખ કોધથી વધારે પ્રતીત
 થયો, અને તેથી દ ધાતમાવાળો તે વિચાર કરવા લાગ્યો કે 'અરે!

દુઝળમારી આવેવા નનુ યોની માફક વિરેકના સૈનિકોએ
 મારા નવે નૈન્યનુ ભક્ષ્ય કર્યું (નાશ કર્યો) અરે! જે દેવે
 મને માટલો બેસાડ્યો જિવાડ મેળવી માખીને પાડો વિયોગ
 પમાડ્યો તેને ને હું કેમ તો પહેલા નો તેનોજ નાન ન અરે
 વિધાનાને ધિ ન હો! કે જે વિરેકને મે બાળ્યાવધામા
 ડોમળ, કંઈ અને આગમુ દીડા નો તેના મેવડા આજે મારા
 મે યનો નાગ કહે છે! બાળ્યાવધામા વિવેકને આવી (આગમુ
 આ) પ્રતિવાગો તાલીને માગ શૂઘીર મુખગે અવના કરીને
 (તેની તરફથી નિર્ભયતા બાળીને ઉપેશ કરીને) બેગી રહ્યા જે
 તે વખતેજ તેઓ તેને માગવાને તમાર ઘવા હોત તો આજે મારી
 મર્વ મેનાર જીતવાવાગો વિવેક તે વખતે તઓ જેણી શક્ત નહીં
 (આ યુદ્ધમાથી) માન મુખગેમાનો કોઈ પણ (સેવક) મુ
 ભટ નામી ગયો નરી તે તેઓએ ધાલ સાડ કર્યું છે, કેમકે યુદ્ધમા
 વીર પુરુષોની વિજય અગર મરણ એ બેજ ગતિ છે હું યુદ્ધ કે
 રના કોઈ વખત પણ બીજાની સદાયની પ્રાર્થના કરીશ નહીં કે
 મકે મું મુર્ખ બી તના બળવડે અધકારનો નાશ કરે છે? (નહીં,
 પોતાના માગ વડેજ નાશ કરે છે) ” આવો નિવચ કરીને નેન
 ના રક્તપણાથી પ્રગટ મત્તરવાળો, નાના પ્રકારના આયુધથી થતા
 ઉવાસ વડે હજાર અર્જુનના વિજ્રમને કરનો, પટ્ટહરતી ઉપર
 આરૂઢ થવાથી પરાક્રમ રૂપી વૃક્ષ જેનું પ્રપ્રવિત થયું છે એવા જ
 છાતો અને યુદ્ધની ઇચ્છાથી બીજા મર્વ વ્યાપાગને રોગતો મોહરા
 વત રણરૂપમા આવ્યો, અને કહેવા લાગ્યો કે ‘રે રે પડિનો! તમે

નામી જાઓ. અરે અધ્યાત્મિક પુરૂષો! મારી દૃષ્ટિને મુકી દો
 (અર્થાત્ મારી દૃષ્ટિથી દૂર ચાઓ) અરે યોદ્ધાઓ! તમે ખીછ
 દિશામાં ચાલ્યા જાઓ. અરે વિચારવાનું પુરૂષો! તમારા પગ મ
 જમ કરો. કેમકે શત્રુઓને લય કર અને દેવોની તથા રાજાની ભુ
 જાના મજને ભાગતો અને અજનના પુજ જેવી કાલિવાળો આ
 મોહરાજા પોતેજ પ્રહાર કરવાને ઉઠ્યો છે ' આ પ્રમાણે બોલતો
 અને કર દૃષ્ટિથી ત્રણ ભુવનને લય પમાડ્યો. વિકસ્વર ગેમવાળો
 મોહ મહામુનિઓને પણ ક્ષોભને માટે થયો. આ મોહરાજાએ
 મુદ્ધમા ઝપવાળે સતે મનુષ્યો તો દૂર રહ્યા પણ દેવોને વિષે પ
 જી એવો કોઈ ન રહ્યો કે જે પીપલાના પાનની માફક કપાયમાન
 થયો ન હોય એ અવસરે સત્ત્વમાગમ રૂપ અતિ ઉંચા મહોન્મત્ત
 હાથી ઉપર આરૂઢ થયેલો કોઈ પણ જાતના કલેસરરહિત શુભલધ્યાન
 ના બેઠરૂપ આયુધની શ્રેણીને નચાવતો નવી પરણેલી (સયમશ્રી) પ-
 ત્નીથી પગલે પગલે જામત કરાતો અને મુદ્ધનો કોતુકી (અદ્વિતીય)
 વીર એવો વિનેકરાજા મોહની મન્યુષ્ય આન્યો, તે વખતે મોહરા
 જા તેને ઢેહવા લાગ્યો કે 'હે વિવેક! તું પુષ્ટ થયેલો છે માટે
 અહીંથી મત્વર ચાલ્યો જા કેમકે પાછળથી પાછો જવા ધારીશ
 ત્યારે તું જવાને મમર્થ થઈ શકીશ નહીં (માટે પહેલેથીજ પાછો
 ચાલ્યો જા) જેઓ મૂર્ખ અથવા આજ્ઞામુ છે તેઓને (શરીરનું) સ્થૂ
 જપણ થવું હજાર નથી કેમકે વૈરીને વશ થયેલા સ્થૂજ (શરીરવા
 જા) પુરૂષા ઉલ્લા અધિક પીડા સહન કરે છે જો તને શરીરનું
 પોષણ જ ઈષ્ટ છે તો તું અહીં શામાટે આન્યો? અહીં કાઈ આ

હારો મળવા ના નથી, અહીં તો કેવળ પ્રહારોજ મળવાના છે હે વિવેક ! તે પ્રમાદાદિક શત્રુઓને માયા છે તેથી ગર્વ કરીશ નહીં ત્યાગુધી હું પૂર્ણ સંતોષવાળો છું ત્યાગુધી અરે વિવેક ! ત શુ જી ર્યુ છે ? અર્થાત્ કાંઈ જી ર્યુ નથી હું જીવતો હોવાથી આ મર્થ મુલકો ફગી સજીવન યગ્રે, કેમકે પૃથ્વીથી પેદા થનાર વૃક્ષનું મૂળ જો અગત હોય તો શુ ફરીને તે પવનિ ન થાય ? (અર્થાત્ થાય) હે વિવેક ! શરીર વિનાના ડોમળ પુષ્પરૂપ મનુષ્યાળા અને સ્ત્રી છે માન પરિવાર જેને એવા જે ગમે જગતને જી ર્યુ છે તેનો હું શુક્ર છું, એમ તુ મને જાણુ ? હે વિવેક ! શુદ્ધ કરવાના રણરેખા પ્રાપ્ત થયેલા મોહ જાતને આનાત કરવાને પ રિધ (બોજાળ), અથા પમાડવામા ગદા, ન્યૂર્ણ કરવાને ચક્ર, વિહારણ કરવાને વજ્ર, વિનાશ કરવાને ધનુષ્ય અને કાપવાને ખડ્ગ મમર્થ નથી હું દુનિમ નથી કરેતો પણ નિષ્ચે નાચુ કહું છું કે મોહનું મથન કરવાને વ્યાલિ અને અગ્નિ આદિ પણ મમર્થ નથી ઇંદ્ર વજ્ર થી, બળભદ્ર હજીથી, ચક્રવર્તી ચક્રની, સુનીશમ્વથી હાથી દાતથી, સર્પ દાદથી, લિંગી દ્રાપ દેવાથી, ગ્રાહણો કડવા વચન બોલવાથી અને ધનવાન ધનથી બળવાન છે, પણ રણભૂમિમા પ્રાપ્ત થયેલા મોહરાજની પાસે તેઓ ગર્વ જગ પણ બળવાન નથી નાના પ્રકારના સ આમમા અથડાવાવી કઠણ શરીરનાળો થયેલો હું કયા અને સ નામના પ્રથા-મને નહીં દેખેવ એવો તેમજ ડોમળ શરીરવાળો તુ કયા ! અરે વિવેક ! પહેલા તારા ઘણા મેવકોને ને પરાભવિત થયાં છે તે વાત જહેવાથી તુ હું ખી ચમ્પજ અથવા તને હું ખી ડરવા સિવાય મારે

બીજુ શુ પ્રયોજન છે? (તેજ પ્રયોજન છે) સાબળ, તારે વિષે એક
 બુદ્ધિ (નિષ્ઠા) વાગા પહેલા ચક્રવર્તી (ભરત)ના પુત્ર વીર
 મરીચિ ને તુ નાયક જીવતે સતે મે બાળથી બાધી લીધી અને
 તેને ઘણા નીચ જીવોને વિષે જોડાજોડ સાજગતમ મુખી લખાવ્યો
 તે કંડરિક મુનિ તારા નિયના સમૂહનો આગેવાન હતો તેને પણ
 જીહ્વાદ્રિય (રસ-વાદના આમંત્રિત) નામના મારા મેવકે મજ
 મુતીથી બાધી લઈને એક ક્ષણવારમા સાતમી નગરૂપ ક્ષમા
 દીધી મે મહાબળ અને બાહુબળી નામના રાત્રઓ જે તારા
 જનો હતા તેઓમાના એક (મહાબલ) ને મારા (માયા)
 નૈનિક શ્રીના વેશ લેવરાવ્યો (આલિંગન વાવી મહીનાવના ભવમા
 વ્ય માયુ), અને બીજાને (બાહુબળીને) એક વર્ષ પયત ઉભા
 ભાગ્ય સ્તબિન કયો તારા મમ્યજ્ઞ હિ પ્રધાનથી આશ્રિત વસાયેલા
 જે મન્યકિ અને શ્રેષ્ઠક પ્રમુખ રાજઓ દુનિયામા પ્રખ્યાતી
 પામેલા હતા તેઓને મારી મવિરતિ નામની સાથે જ ગેડીને નિ
 વામને માટે નરકમા પહોંચાડ્યા તુ હાથમા શસ્ત્ર ધારણ કરે છે
 તેથી સુભટો તારા ઉપર હુમલો ધારણ કરતા નથી, પણ તુ મારી
 નાથે સ્પર્ધા (હરીશ્વર) કરે છે તેથી બુદ્ધિમાન જીવો તારી હાસી
 કરશે કે કુબુદ્ધિ! પણ પતુ મહીથી જાવ્યો જ અકાળે મામાટે
 પ્રાણ ત્યાગ કરે છે / કારણ કે મારી સાથે સુદ્ધ કરવાની ઈચ્છાવાળો
 તુ તારા પરિવારને ફરીથી બેધ ત્રીગ નહીં ”

આ પ્રમાણે મોઢે વહા પછી આમેય પૂર્વક વિવેકરાજએ તેને
 વચાળ આપ્યો કે “હે મેજા તુ ઘણા સામાટે જોલે છે? બા

વ્યાવસ્થામાં મેં તને લાગા વખત મુધી જોયો છે જેઓ પોતાની પ્રગ સાડે છે તેઓ જુદા કરેલા દ્રવ્યના નિધાનની માફક મત્યત શોભતા નથી વળી ધરમ આવની હોય એવા યોગથી જેમ યોગીનું કામ મિદ્ધ વતુ નથી તેમ ઘણા પ્રનાય કરવાવાળા [ત્રિવ વાનાળા]થી કાર્યની મિદ્ધ થતી નથી જેમ વર્ષાઋતુને વિષે અદ્ભુત ગર્જાગ્નિ કરવાવાળો વરમા [વગ્નવાનુ] કાર્ય કરે છે તમ થોડું જો હવાવાળા મહાન પુરુષોજ કાય રહે છે જેઓ નિઃસ્વે અન્ધી શૂન્ય [ખાલી] હોય છે તેઓજ મૃદુળના અવાજની માફક ઉચ્ચ ન્વ મવાજ છે અનંતા તાડ મળુ નજી આરેયુ હોવાથી તને જે વેદના ઉત્પન્ન થઈ છે તે વેદના આ પ્રમાણે તને ણધુ મોત્રાવે છે. જાના કે કાંઈ કપગથી પડતું પરિપક્વ વયેતુ પાંદુ શુ ખગમ અવાજ નથી કરતું? ગીત ૧ ચક્રમાં અઘડાગનો નાશ રહે છે, ગીતજ પાતી પર્વતોને ભેદી નાખે છે, ગીતજ મણિ નિર્ધ નપણાને હણે છે અને ગીતજ હિમ વૃષ્ટોને આળી નાખે છે, તેટલા માટે હે મનિમૂઠ! મને ગીતજ જાણીને તું માન વિશ્વાસ કરીશ નહીં (-મકે) ગીતજ વનથી ઉત્પન્ન થયેલો અગ્નિ સર્વથી વિદ્યમ હોય છે હ તને હિનમતી વચન કહું કે કે જો તું જીવિતવ્યની ઇચ્છા રાખતો હો તો મુદ્ધમાથી ચાલ્યો જ કેમકે અહીં અમૃતના આહાર મળવાના નથી, અહીં તો કેવળ પ્રહાન મળતાના છે હાથીઓ ગયા, ધન નાશ પામ્યું, સુખદો નાશ પામ્યા અને અગ્નિ હણાયા, તે જના નાશ નિર્વિજયણાને ધિપાર છે કે જતું પડ્યું તું દુર્ભજ ભુજના જળનું વર્ણન કયાકે છે હે મોહ!

તે દેવલોકમાં રહેવા પ્રાણીઓને જીવ્યા તેમજ તેઓનું અવેતનપણું (ઉપયોગ રહિતપણું, જડ વસ્તુ ઉપર અતિ આમક્રિ) એજ એક હેતુ છે તેથી જો તે કોઈપણ ઉપયોગવાળા પ્રાણી ઉપર કોઈ વ ખત પણ બાદ ફાર-ચુ હોય તો મને કહી જતાવ અપ્રમાદી અને ઉપયોગવાન સાધુઓએ તને યુદ્ધમાં અનેકવાર પરાજિત કર્યો છે, તોપણ હે નીચા! તું પાછો યુદ્ધ કરવાને ઉઠે છે તારા જે વા શ્યાનવૃત્તિવાળાની નિર્વજ્જતાને પિંજાર હો! પહેલા મારા જે ઉપામકો (સેવકો)ને તે બાધ્યા હતા તે સર્વન મે તારી પા સેથી મુકાવ્યા છે, પણ તારા જે સેવકોને પકડીને'હુ મોક્ષમાં લઈ ગયો છું, તેમથી જો તું બળવાન હોય તો એકને પણ મુકાવ (ત્યાથી પાછો લાવ) તે સ્વીકૃત સકટે પાશવડે બાધેલો અને હા થી ઘોડા તથા ચોદ્ધાઓવડે રક્ષણ કરાયેલો જે ભરત ચક્રવર્તી હતો તે એક દશવાર માફ ધ્યાન કરીને બધામોક્ષને બાળવા લાગ્યો (અર્થાત્ બધથી મુકાયો—મુક્તિ પામ્યો) યુદ્ધરૂપ તાડવ (નાટક) વડે પોતાના બાઈઓને પણ હુણનાત જે પાડસે તે તને વહણ હતા પણ તેઓ તત્ત્વને બાળીને તારાથી વિરજ્ઞ થઈ, મને પ્રસન્ન કરીને અવિનાશી આવામને પ્રાપ્ત થયા જેણે સ્ત્રી, પ્રાણી, બાળક અને ગાયના વધવડે તારીમેનાનું આગેવાનપણું મેળવ્યું હતું તે નરકન્યા અતિથિ થવાવાળા દુઃખપ્રહારીને હું મોક્ષમાં લઈ ગયો મુસમા નામની કન્યાનું મન્તક છેલવાવાળા અને કૃતાન (યમ)ની માફક કૂર સ્વભાવવાળા જેણે (ચિલાતીપુત્રે) એક તારોજ આશ્રય લીધો હતો તે ચિલાતીપુત્ર ચમત્કાંત મમુદ્રરૂપ મુનિની પ્રહાયથી મને

પ્રાપ્ત થઈને (મારો આશય લઈને) દેવલોકમાં નવો હો મોહ! 'શસ્ત્ર
અથવા અસ્ત્ર (દિ કેવા લાયક બાણ વિગેરે) કોઈપણ મને મારવાને
મમર્થ નથી' આ પ્રમાણે તે કહ્યું તે વાત કહેવું ખોટું નથી.
વળી સાચી વાત કોના હૃદયને વિષે ન વસે (જિસે)? પણ હો ભાઈ!
આ પણ હું માયે કહું છું કે મહાપૂર્વક મારા આશયથી ઉત્પન્ન
થયેલું અતિશયે બળ જેઓનું છે તેઓની પામે તું તૂળ તુલ્ય છે
આ વાત પણ ખેટી નથી હો મોહ! તારા સંન્યાસ જે કેટલાક
મુખથી વર્ણવી ન શકાય તેવા બળવાન મુખદો હતા તે મર્યેને તારી
નજરે મારી મેનાના મુખદોએ યુદ્ધમાં હાથી નાખ્યા છે, તો હવે
તું છાલ ઉતારી નાખેલા વૃક્ષની માફક પોતાની શ્રેણીજ વેગથી સૂકા
ઈ જઈશ, કેમકે તુટી ગયેલી પાળવાળા મરોવરને વિષે પાણી ધ
જો વામન રહેતું નથી હો મોહ! જગરિત થયેલા અને જવા
(પડપણ)થી હજારેલા તને હજુવામા પણ મને યશ નથી, કેમકે
હીના જાડને જાગી નાખનાર અગ્નિગ્રામી વીરને સૂકા લાકડા બા
જતા કાંઈ યશ મળતો નથી "

આ પ્રમાણે તે (વિવેક)ના કહેવાથી કોધાત્મમાન થયેલો મો
હ વૃદ્ધ છતા પણ યુવાનની માફક આચરણ કરતો મતો પ્રયત્નથી
પોતાના શત્રોની શ્રેણી તેના ઉપર વરસાવવા લાગ્યો. પરંતુ જેમ હૃદ
શ્રેષ્ઠ મુણવાળા હીરાને વિરે લોહાની સોય કુક્ષિત (ભુરી) થઈ જા
ય છે તેમ તે (વિવેક)ને જોવાની ॥ અવાળી શસ્ત્રની શ્રેણી તિક્ષ
ણ છતા પણ કુહાને પામી જોલે પછી તે જાન્ને વીરો આપ
અમા હાથોહાથ યુદ્ધ કરવા લાગ્યા તે અવગરે આજે મું થયો

(ઢોની જીત થશે) એમ આ ત કરણમા સ દેહવાળા દેવો તે બન્ને ને એવા લાગ્યા પૃથ્વીને ક પાવના, ઉંચા તેમજ જોર અને 'શ્યામ ગંગીરવાળા વિવેક અને મોહ યુદ્ધને વિષે પ્રાપ્ત થએલ મિમિગિરિ અને અન્નહિરિની માફક એજના પતા, તેવામા એક મહા જેમ ખીજા મંત્રને પાડી નાખે તેમ પાપના યોગથી મનાની પામેલાં મોહરાગને મજબુત રીતે પોતાના ચરણથી (ચારિત્રી) ઢળાવીને પિત્રેકે ભૂમિપર પાડી નાખ્યો.

તે વખતે વિરેક કહે છે કે "નિરતર જગતનો દ્રોહ કરવાવાળા અને દુખના નમ્રદને દેવાવાળા હે મોહ' હું વિષમ કુ, મે તને પડાવ્યો છે, તારૂં મરણ નજીક આગ્યુ છે, મારે અરે ક'પાય માન થતા દેહવાળા મોહ' આ અવમરે તારૂં જે કોઈ પણ રક્ષણ કરવ નાણુ હોય તેનું તું અરણ્ય કર કેમકે યજ્ઞ કરવાવાળો' યાજ્ઞિક જેમ યજ્ઞમા હોમવાના બકરાને જીવનો રહેવો મહન કરી શકતો નથી તેમ હું તને જીવનો રહેવો સહન કર તેમ નથી હે મોહ' પુન હોય કે બાઈ હોય—પોતાના ગોરનો હોય કે મિત્ર હોય—તો પણ દુષ્ટર્મ કરવાવાળાનો નાશ કર્યોજ આવી રીતિ સવ રાજા એની ઠે આ તારી માતા—આ તારો પિતા—અને આ તારી નજીક રહેલા તારા પુત્રો—પ્રકુલ નેત્રવાળા સત્તા સર્વે તને જીવે છે, પણ મૃત્યુથી કોઈ તારો બચાવ કરતા નવી તારો વધ કરવા મા હું તો કેવળ સાક્ષીમાનજ છુ, બાકી તો પરિપક્વ થયેલા તારા પાપોજ તને મરણ દેવાવાળા છે " આ પ્રમાણે કહીને મોહની સુષ્ટિ તારનાને રોકીને જેમ પરશુ (કુદ્ધાર) વડે વૃદ્ધનો

નાથ કહે તેમ પ્રદક્ષાત્ર (નાનકાત્ર) વટે વિવેકે મોહનો નાશ કર્યો
(ભારી નાખ્યો)

મોહને મઠવાને આ ભર્તૃ જોવા સારાવા તપી અને દર્શનાવર
ણી બાદિ જે મોહના એવકો હતા તેઓ પણ મોહના મરણના
દુઃખથી તેજ અસમં મરણ પામ્યા મોહ પી માતા માયા પોતા
ના જ્ઞાતા પુત્રની આડી દશાને જોઈને જેન ઉદ્દેશી લાગેલી એવી
દક્ષિણામા ભીને ભી મુજાઈ નય નેમ તે સ્વપુત્ર મા ઉભીને
ભી મુ ઇઈ અંધ (નાથ પામી) જેમ વૃક્ષ છેદાયાથી તેને આ
ધારે રહેલી પેની નીચે પડે છે તેમ પોતાના પ્રાણથી પણ પ્રિય
નામીને મરણ પામેલા જોઈને જહતા (મોહ પી રાખી) પૃથ્વી
ઉપર પડી ગઈ મઠ-માત્ર મોહને મળતુ પામેનો જોઈને તેની મ
ર્ત પુત્રીઓ પણ 'પિતા પિતા' એ પ્રમાણે મોલતી નિવાની દીવે
દની માફક મુકાઈ ગઈ મદાન શત્રુ મોહ મરણ પામ્યે રાતે દેવે
દ્રોષે વિવેકના મળતક ઉપર પુષ્પની કુદિ કરી

(વિવેકનો જય થવાથી અહીવાન વિવેકની બીજાવાળી બોલે
છે) હે નિરૂપમ ગદિમાથી મનોહર! હે હિમાચલના શિખરોની
માફક ઉચ્ચતા યગના અમુદસાળા! રે ભરત મૈરત અને મહા
વિદ્યાને વિવે મદાન કુરૂપોને ઉત્પન્ન કરવાવાળા અને સુભાના
મનુષ્યોને વિચક્ષણ કરવાવાળા વિવેક! તમે જયવાન થાઓ,
જયવાન થાઓ હે પ્રાણીઓના સમૃદ્ધ ઉપર માતાની માફક વા-
તસન્ય રાખનાર! હે અપાર મોહકૃષ અધકારનો નાથ દેવને
સૂર્ય સમાન! હે રણમા ધીર! હે અતિ પ્રિય વિવેક! દૃઢ વિશ્વસિ

વાળા જગતનાં છોડેનું તમે પાલન કરો (કેવળજ્ઞાનની) ઉત્પત્તિ
 પથ તમ્હારે શ્રેયતાના આધારભૂત, પુષ્કરાર્ત મેઘ સમાન દાનના
 બળવાળા, દુર્ધર કિરણોવાળા સૂર્યના સમૃદ્ધ મરણા પ્રકાશવાળા,
 જગતને આનંદકારક શ્રેષ્ઠ વચનની કળાવાળા, કળિકાળરૂપી ભ
 યકો સર્વ સમાનઉદ્ભવ બળપુરૂષોથી ભક્ષણ કરતા સજ્જનો
 ને શરણ દેવાવાળા અને ભવભવના ધરાભર સર્વોથી ભયને હર-
 ણ કરનારા આ વિવેક ગતને, હે ભવ્ય છોડો! તમે ભજ્જે હે વિ-
 વેક! જ્યાંમુખી જિન શાસન રૂપ ઉદયાચળનો આશ્રય કરીને અને
 નવા ઉદયને પામીને સૂર્યની માફક તમે મોક્ષને આધીન કરનાર
 અત્યંત સુદર વિચાર રૂપી જ્યોતિને નથી ફેલતા (વિસ્તારતા)
 ત્યાંમુખી યમુના નદીનું જળ, કાચળ અને કાચવના શરીરના
 સ્પર્શથી કાલિવાળો અને મુગતિના માર્ગને દૂર કરવાવાળો
 મોહરૂપી અધકાર નવતત્ત્વના અવલોકનનું તેજ નિષ્કૂળ
 રે છે શું આ (વિવેક) શેષનાન છે? ના, તે તો વાકી
 ગતિવાળો છે શું આ સૂર્ય છે? ના, તે તો રાત્રે તેજ રાહત
 હોય છે શું આ ચંદ્રમા છે? ના, તે તો કલંકિત શરીરવાળો છે
 શું આ મજ્જિ છે? અહા! તે તો જુદિ પિનાનો (જડ) છે શું આ
 બ્રહ્મરૂપિ છે? ના, તે તો કવિઓનો દ્રેષી છે શું આ રાત્ર છે?
 ના, તે તો નરકમા જવાના મનવાળા (આચરણવાળા) હોય છે—
 આ પ્રમાણે હે વિવેક! તમને જોઈને પડિત પુરૂષો વિવિધ પ્રકારના
 વિતર્કો કર્યા કરે છે જેઓ ખરકર્મ કરવામા આસક્ત, હીન આ
 ચારવાળા, વિચાર વિનાના, દયાનો નાશ કરવાવાળા, પરનો અપવા-

દબાવવાવાળા, પરાભવ કરવાવાળા, ખીડા કરવાવાળા અને ચૂર્ણ
 કરવાવાળા વિગેરે પાપી છુટો હતા તેઓ સઘળા બળવાન, સ
 ત્વજન અને ચોભાવાળા તમને ભેદને મોહકૂળ પર્યંત વિવિધ
 પ્રકારની વિભૂતિ અને સલાજનની પાતલાના ભાવને પામ્યા છે.
 ૮ વિરેક! તમારી આગળ કામ પોતાના મહિમાની હાનિને પામ્યો,
 માન મદને મૂળને નામી-જ ગયો, લોભચોભ પામ્યો, દભ અને કો-
 મ કંપાયમાન થયા, અજ્ઞાન પોતાના માનથી મહાન પામ્યુ અને
 મોહનુ બળ નિંદા પામ્યુ, (હું વિતર્ક કરુ છું કે) હે વીરવિરેક! જોવો
 કોણ છે કે તમે યુદ્ધ કરતે સતે જે યુદ્ધમાં તમારી સામે પોતાના
 બાહુનું બળ વિનંતાદો? (અર્થાત્ તમારા જેવો બીજો કોઈ પણ નથી)
 હે સુરિરાજ! હે નિષ્કપટી! હે વિનયથી નમ્ર ચરણકમળવાળા!
 હે મમત્ર ઇચ્છિત વિભવ આપવામા વક્ષપૃથ્વ સુત્ર્ય! હે મિથ્યાદ-
 ણિના માર્ગનું મથન કરનાર! હે કદર્પરૂપ અપકારનો ના-
 શ કરવામા સૂર્ય સુત્ર્ય! હે સુર કિનગ અને મનુષ્યોના નમ્રદથી
 ગવાતા ગુણરૂપી મલિના સમુદ્ર! હે કરુણાના અપ્પેક્ષથી કોમળ
 હૃદયવાળા! હે જિનપતિની મેવાથી પ્રસાદ પામેલા! હે વીર પુ-
 રુષોને વિરે મુગટ સુત્ર્ય! અને હે વિન્નોના સમૂહને દરજુ કરના
 ર વિરેકરાજ! આ જગતનું તમે નિગતર રક્ષણ કરો

આ પ્રમાણે નાના મહારાજા છઠાવડે જ દિવાનથી નવાતુ પુત્રનું પ
 રાકમ સાબળી વિંદ્યની માના રામાચિત ચર્ચ, તેથી તે પુત્રને મદ
 વા લાગી કે “ ૮ વિરેક! હે વત્સ! મારી પ્રીતિકર પેટાડીને વિશ્રા-
 મલેવાના, મદપા વાતચતના સમુદ્ર! અને પ્રત્યાન અનકમવાળા!

તુ ઘણા કાળ હવે નારા બળવાન બાહુની પૂલ, નેત્રની ન્યુછના અને પરાક્રમનું અવતરણ હું વારવાર કરું છું બલ્ય હવેની મા કક મારા મર્વ મનોગ્ધો આજે સિદ્ધ થયા છે, અને સુક્રિની મા કક મારા આત્માને હું આજા વિશ્વની ઉપર વર્તવાવાળો માનુ છું તાગ જેવા એક પુત્રવડે હું સિંહલની માકક કોઈથી પણ પરાભવ પામું તેમ નહીં કેમકે (મગક્રમ વિના) ઘણા પુત્રોવાળો બીજી સ્ત્રીઓ તો કુતરીની માકક આવરણ કરે છે હે પુત્ર! તને મેં એ કાતમા જે શિક્ષા આપી હતી તે અને 'તાગે જય થાઓ તુ જી વતો ગ્હે અને ઘણો કાળ રાજ્ય કર' એ ગાથિવાંદ પણ સવળા રૂપીભૂત થયા છે જેમ દેવિસ નાયગ્વડે મેના અને નાર્થ મનાથ થાય છે તેમ હે પુત્ર! તે એજે આ આપણું કુળ મનાથનાને પમાડ્યું છે "

આ પ્રમાણે માતાની વાણી સાંભળના અને સુદ્ધ ઝગવાની ભૂમિ તરફ જોના વિષે મોહના મનુદાયમા એક પોતાના પિતા (મનપ્રધાન)નેજ હવતો દીકો તને અતિ દુર્મળ થયેલો જોઈને ઉદ્વિગ્ન રૂપાવાળો વિવેક તેને કહેવા લાગ્યો કે "હે પિતાજી! મેં મોહને માથે મતે તમે આ પ્રમાણે શામાટે ખેદ કરો છો? હે પિતાજી! આ મોહ સમગ્ર ગણુઓમા સુખ્ય હતો, પ્રાણીઓને કહેવાય કે જન્મનાર તેજ હતો અને ત્રણ ભુવનના લોકોને પાપના અવ્યાસનો કળા શીખડાવનાર સુર મળ તેજ હતો જુઓ! મોહને વગ થયેલા જીવો નિરપરાધી હવને જાય છે, અમલ્ય વચન બોલે છે, ચોરી કરવામા આસક્ત થાય છે, પરસ્ત્રીની સ્તવના કરે છે,

આપીતુ આનંદ કરે છે, મિત્રનો દ્રોહ કરે કે, ન્યામીનો ત્યાગ
 કરે છે, મામતુ બદલુ કરે છે, મનિષી પીએ છે, અન્યાય કરે છે
 અને બધા પુત્રોની માથે ગમે છે મોહુના ઉદયથી મર્વ જુરો ન-
 રકને વિરે અનતીવાગ નાના પ્રકારની વેદના પામે છે પશુપાળાને
 વિરે પુધા, તૃપા, ભારતુ વજન કરણ, વધ, બધન, માન્યાનિ વિ
 પાના સમૃદ્ધને પામે છે, મનુષ્યભવને વિરે નર, વ્યાધિ, વિયોગ
 બધન અને ધનના નાગ પ્રમુખ (દુખો)ને પામે છે અને
 નેભવને વિરે પરાભવ, મેવકપાન અને નરણાનિ દુખોને પામે
 છે તમાગી નજરે આના દુહનુ મરણ વાય તે તો ઉત્તરુ તમને
 નેને માટે થયુ જોઈએ (કેમકે) માનવગટે સ્ત્રીજગદાય તડોને
 ફરતુ નથી? આ મેદને મે માર્યે સને ઘણા દેવો અને મનુષ્યો
 હાઈ પામ્યા છે વિનવૃક્ષને છેડે અને કયો જુદિવાન સનાપ પામનો
 નથી? પરતુ તમાગ આવા અન્યાયને ધિન્નારહોકે તમે પુનસરખા
 પ્રમથી મોહને વૃદ્ધિ પમાડ્યો અને અમને ઉત્તરુ ગુણવાળાને
 ઓળી માનક કર કયા અને આ નિવૃત્તિ તમાગી પત્ની છે, હું વિવેક
 તમારો પુન હું અને આ શમાદિક તમારા પૌત્રો (પુત્રના પુત્રો) છે,
 માટે એને વિવે ર્નેદ વાગતુ હું દે પિતાજી! 'કથીરનુ ઘ
 રેહુ મયુ અને સોનાનુ ઘરેહુ પ્રાસ થયુ' એવી કુટુંબની મ્થિ
 તિમાનમને ઈજાબતની ન્યૂનતા છે? કાઈપણ ન્યૂનતાનવા માટે હવે
 સર્વથા ચપળપદ તજી ધા, નિરજન દેવની પૂજા કરો અને પ્રી
 તિ તથા વિપાદવટે (રાગદ્વેષવડ) એક લ પ્રાર માન પણ પીડા ધાગણ
 ન કરો. " વિવેકે આ પ્રમાણે બહુ સમજાવ્યો તોપણ મત્રી પોતા

ની લાવધ્યની દશાને ચિતવવા લાગ્યો, કેમકે પ્રાચી પ્રધાનની લાખી દૃષ્ટિએ જોનારી મતિ ઉલ્લાસ (પ્રવ્રણ) પામે છે અર્થાત્ તેઓ દીર્ઘ દૃષ્ટિવટે વિચાર કરનારા હોય છે (પ્રધાન ચોતે વિચાર કર છે કે) “વિવેક જે કહે છે તે સચ છે અને આયનિ (લવિધ્ય) મા પણ સુદર છે, તોપણ મારો મોહ મળધી રનેહ આ નીન વિવેકને વિષે અજ્ઞાત કેમ સક્રમણ કરે? કેમકે તેને બાધ્યાવધ્યા મા તેની માની માથે એ કાઠી મુકયો હતો તે વાત શુભ શત્યની માફક તેના હૃદયમાં ખટકેજ છે, અને તેની માતા નિવૃત્તિને એ નિરતર ભોગથી નિર્ધન (દરિદ્રી) રાખી છે તેથી હું ધાડ છું કે તે (નિવૃત્તિ) પણ મારો અપરાધ વિવેકને હું મેશાસ ભારી આપશે વળી જે તત્વરૂચિ અને સયમશ્રી નામની વિવેકની બે બીજી છે તે શુ મારી ભક્તિ કરશે? [નહી કે?] કેમકે જેમ તણુનો સમૂહ વાયરાને અનુસારે ચાલે છે તેમ વહુઓ સામુને અનુમારેજ ચાલે છે, અને જે આ વિરાગાદિ વિવેકના પુત્રો એટલે મારા પૌત્રો હોય છે તેઓ પણ ‘આ પિતાનો વંશી છે’ એમ જાણીને ઘરના સર્પની માફક મને માનશે આના પરિવારમાં એવો કોઈ પણ માણુમ હું જોતો નથી કે જે નેત્રના કળાક્ષરૂપી લાલાણુ લક્ષ મને નહીં કરે અર્થાત્ કળાક્ષથી મારા સામે નહિ જુએ આને [પહેલા] વિરોધી કરીને હવે ફરી તેની સાથે નિવાસ કર્યો તે મિહુને આ કોશ કરીને પાછુ તેની શુદ્ધિમાં રહેવા સરખુ છે વળી આત્માથી અધિક વહાલા એવા મોહની અકરમાત્ આવી દુર્દશા જોતા છતા હું મન! ખેદની વાત છે કે હજુ પણ તું જીવવાને ઈચ્છે છે? અરે!

પુત્રો ગયા, પૌત્રો નથા, પુત્રીઓ ગઈ અને પુત્રની સ્ત્રીઓ પણ ગઈ આ સમર્થ મમુદાય ગયે સતે હવે હું કટલો કાળ રહીશ ?”

આ પ્રમાણે અત કળુમા ગુપ્તપણે વિચાર કરીને મનપ્રધાને વિવેકને કહ્યું કે ‘હે વત્સા! સામાજી (હું જાણુ છું કે) આ પ્રમાણે માટે વિષે તારૂં ન્યાયાધિક વાતમન્યપણુ છે, પણ હું ખે નિવારી શક્ય તેનો મોહ પણ મારે ઘણા વખતનો પરિચિત છે અને તે મારી આગળ મરણ પામ્યે સતે હે પુત્રા! હવે મારે જીવવું તે યુક્ત નથી મે પહેલા મોહગતને વચન આપ્યું હતું કે—તું જીવતે સને હું જીવીશ અને તું મગ્ન પામીશ તો તારી પાળણ હું મરણ પામીશ મારે તે વચનને હું મન્ય કરવાને ઇચ્છુ છું તેથી જ તું રત્ન આપે તો પાથેય દિશાનર જતા રસ્તામા ખાવાનો ખોગક—ભાતા)ની માફક તારી આપેલી શિક્ષાને હૃદયમા રાખીને હું પીકારહિતપણે મિત્રિમા પ્રવેશ કરૂં ”

બાળ્યાવસ્થામા વિવેકને તથા નિવૃત્તિને મન પ્રધાને લાઠી મૂક્યા હતા તે અપેક્ષા મનમા લાવીને તેનું આ વિચારવું છે

(મનપ્રધાનતા આવા વચનો સાંભળી વિવેક વિચાર કરે છે કે) ‘ આ મનપ્રધાનનો અગ્ન (નાશ) થવાથી નિશ્ચયે મને લાલ થશે, તે વિદ્યમાન હોવાથી મને લાલ થશે નહીં, માટે તેનું કહેવું કળુલ કરવું ઠીક છે ’ એવો નિશ્ચય કરીને વિવેકે તેનું કહેવું બહુ માનપૂર્વક અગીકાર કયું પછી ભાવતીર્થમય પવિત્ર એવા બારમા ગુણસ્થાનકને વિષે વિવેકે ટુંકની માફક ક્ષાયિક ભાવને શુદ્ધ કયો ત્યાર પછી પાથે અત્રાય પ્રવલ્લા (નિદ્રાનો એક બેઠ) અને નિદ્રા

પ્રમુખ કર્મ પ્રકૃતિ રૂપ કષ્ટો હોમવાવડે તેણે શુકલધ્યાનરૂપ અગ્નિ
ને પ્રત્યનિત કર્યો પછી પરિવાર સહિત વિવેક માણીપણે રહે સતે
નિર્વીર્ય થયેલો મનપ્રધાન શુકલધ્યાનરૂપ અગ્નિમા પ્રવેગ કરી ભ
ન્મતાને પામ્યો ૧

આ વખતે અવગણ્ય મેળાઓ છે જેણે એવી મહામતી ચેતના
પોતાના મૂળસ્વરૂપે હું મ નાનના પોતાના સ્વામીની પાસે આવીને
કહી ગઈ અને વિનયથી નમ્ર વયેલી તથા જીવંતા અનભાગ ઉ
પર અમૃતનો મચાર કરતી સતી પોતાના પતિને કહેવા લાગી કે-
“ હું નાથ! કોઈ ન દેખી શકું તેવા મારા શુદ્ધ સ્વરૂપને તમે જુઓ
જેમ ચોર અને લિટની પાસે ઉત્તમ ગ્લ પ્રગટ ન કળાય તેમ મન
અને મોહ તમારી પાસે વિદ્યમાન હતા ત્યાંથી મારા આ સ્વરૂપને
મે પ્રગટ કર્યું ન હતું હું જુદિમાન! હવે તમે પોતાને બધાયેલા
જાણો નહીં તમારા સવ બધા નાશ પામ્યા અને જેઓએ તમને

૧ તેરમે શુભરૂપાનકે મનનો સવધા નાશ થતા નથી,
માટે અહીં જે નાશ કહેવામાં આવ્યો છે તે નિર્વીર્યતા આશ્રીને
કહેવામાં આવ્યો છે એટલે મન વિદ્યમાન છે છતાં અહીં તેનું
નહીં જોઈ શકાયું નથી તેમજ તે કોઈ વખતજ ઉપયોગી છે, કેમકે
કેવળજ્ઞાન થયા પછી સર્વ વ્યવહાર જ્ઞાનથીજ ચાલે છે અને મન
ના પ્રયોગ વિના વચન તથા કાયાનો વ્યવહાર તેઓ કરી શકે છે
દ્રુપ્ત અનુત્તર વિમાનવાસી આદિ દેવો જે મનથી પ્રજ્ઞ કરે છે
તેઓને કેવળી દ્રવ્યમનથી ઉત્તર આવે છે તે કોકાલેજ દ્રવ્યમનનું
ઉપયોગીપણું છે

બાધ્યા હતા તે સર્વે દુરાત્માઓ પશુનાગ પામ્યા કે હે હમ ૧૪૧
 જેમ વાદળા વિનાને તૂટ, સદુચી મુકામવા ચક્ર, આનરણુ
 દિત દીપક, નિર્મળા સુવર્ણ, કાષ્ટ વગરનુ માળિન્ય અને પ્રમાણ નિ
 નાનો અગ્નિ શોભે એ તેમ શત્રુઓનો મ મર્ગ દૂર કરવાથી તમે હ
 મણા અન્ય ત શોભો છો મૂલ્યમ મને અને માયા શ્રીએ તમને દુર્ણ
 જાણીને બાધ્યા હતા, પણ વિશ્વને (દુ ખલી—મ લારથી) મુ ૧૪૧
 વાગુ તમારૂં બાળ આજે ઉદ્ધાર પામ્યું છે પહેલા તમિ પર
 વશ હતા ત્યારે જે લડારો દીલુ થયેલા તમે જોયા હતા તે વીર્ય
 અને આઠઠાઠ આદિ બડારો આજે પરિપૂર્ણ સ્થિતિમા દેખાય છે
 પહેલા મ્લે ૭ લોકોએ તમારી પાસે કાષ્ટ તથા પાણી વિગેરે બાર
 વહન કરાવ્યો હતો, અને હમણા તે મેવકોની માફક મર્ગ દેવો ત
 માગી સેવા કરે છે નિરતર એક સ્વભાવવાળા આપણા પ્રેરિતો પૃ
 થગ્ભાવજ શુ છે? બીનકુલ નથી માત્ર કેટલાએક મધુજા દષ્ટિવા
 ળા મનુષ્યો એક મને છે પણ આપણા જનો તો એને ઇચ્છતાજ
 નથી તમે માયાને આધીન થયા હતા તેથી તમારામા શ કા ઝરતી
 હું સની છતા પણ અમતીની માફક (તમારી સેવા નહીં કરતા) જન્મ
 પતુજ રહી હતી હે માયારહિત થયેલા હમાના મમુડ ૧ તે મારો
 અપરાધ તમે ક્ષમા કરો હવે આજવી નિરતર એકાગ્ર મનવાળી
 થઈને હું તમારી સેવા કરીશ હે સ્વામી! અત્યારે તો આ દવોએ
 મ્લેવા રતનજડિત સુવર્ણમય કમળને અલ કૃત કરીને (તેના ઉપ
 ર જોડીને) ન્યાય(મલ્ય માર્ગ)નો પ્રકાશ કરે ”

આ પ્રમાણે ચેતનાશક્તીના વચનથી બધનમુક્ત થયેલો અને
 P Ch-૧૬

પટ્ટાને પ્રાપ્ત થયેલો હું મસ ન પોતાને નવરૂપિય તો જોઈને આનંદ
 ની ભૂમિપરૂપ (આનંદમય) થયો એ અવસરે ચેતનાની સાથે
 હું સરાજનો અવિનાશાવિ સળધ (ચેતના વિના હું સરાજ ન હોય
 અને હું મગજ વિના ચેતનારાણી ન હોય તેવો અર્થાત્ કોઈ વખત
 નાશ ન થાય તેમ સળધ) થયેલો જોઈને હું સરાજના મસ્તક ઉપર
 દેવોએ ઉચ્ચ પ્રકારે પુષ્પની વૃષ્ટિ કરી, તથા જ્ય જ્ય એવા શબ્દો
 ઠરીને અને વચની વૃષ્ટિ કરીને વાજિન વગાડનારોની માફક તે
 દેવોએ આકાશમા દુહલી વગાડી તે અવસરે વજરતનના
 મૂળનાળા, મણિરતનના નાગનાળા અને મુવર્ણમય પત્રોથી
 ગોળના નિર્મળ હિન્દુ ઠમજ ઉપર તે હું મગજ હું મની માફક ગેઠો,
 એવે મહાત્મા પુરુષોની તેવા દરવાના સ્વભાવનાળા દેવો તે (હું મ
 રાજ)ના મુખરૂપ ચંદ્રની પ્રજાના લોલથી પોતાના નેત્રે ને
 ચંદ્રોરપક્ષીની માફક આવરણ દરાનતા મતા તેની ચંદ્રે જાણુ
 વીંગાઈ વળ્યા, અને 'પૂર્વજોથી ચાલી આવતી પવિત્ર ગંગા પણ આ
 હું નાજની આગળ તું ગણતરીમા છે?' એ પ્રમાણે જોનારા
 શુદ્ધમાનુ મનુ થો પણ તેમની ઉપામના દરવા લામ્યા પછી ઘણે કાળે
 પ્રાપ્ત થયેલી ચેતનારાણીને મહાને વિરોધ પણ જુની ન કરતા
 (બીજાઓના) હિતની ઈર્ષ્યાનાળા હું સરાજને તેઓને (દેવ અને
 મનુ યની પર્યદાને) મોક્ષમાર્ગના ઉપદેશ કર્યો (મેક્ષમાર્ગ
 બતાવ્યો) તે ઉપદેશમા આ દેહધારી આત્માઓ કમ વરીથી
 કેવી રીતે જ પાય છે અને કેવી રીતે તેનાથી મુક્ત થાય છે તે સર્વ
 જેમ છે તેમ પ્રગટ કર્યું પછી જે જે ઠેકાણે કર્મરૂપ વેરીએ ઉત્પન્ન

કરેવા કયેશને હું મરાજ નાજાનો તે તે ઠેકાણે ઇચ્છારૂપ ગમન કરનારો (હું મરાજ) તેનો નાશ કરવાની ઇચ્છાથી વિચરતો હતો તે અવસરે એકનાન થઈને વિરેકે જોયું તો હું મરાજની અને પોતાના અધિપતિની વસ્તુત્વથી માર્ગ પણ ભિન્નતા તેને ઠેખાણી નહીં “હે આમાદેશ ! તમને મેં જે આ કથાનો નાયક હું મરાજ જ્યો છે તે હું મરાજ હું હું હમણાં ધર્મકૃતિ એણે મારું નામ પ્રચલિત છે અર્થાત્ ધર્મકૃતિ એ નામથી લોકો મને ઓળખે છે - માયાથી મોહિત થયેલો, મનથી બધાયેલો, કુબુદ્ધિથી પ્રેરાયેલો, ચુદ્ધિથી ઉપેક્ષા કરાયેલો અને વિરેક વિનાનો થયેલો જે તું તો પોતાના મંત્ર નાદો (દેહો) કરતા અનેક પ્રકારના નામ ધારણ કરતા અને અનેક પ્રકારના લેખોમાં બંધાયેલો કરતા નાના પ્રકારના હું મો મહન કયા છે, તેમજ મારી મહાન જ્ઞાનની સ પદા દર થઈ હતી, જ્ઞાનનો માડ બર અમ્ત ર્યો હતો, પ્રભુત્વપણાથી પાતેલ થયો હતો અને ઠે ઠેકાણે પરાજય પામ્યો હતો પરંતુ યોગ્ય અવસરે પચપરમેષ્ઠી (અરિહત, નિહ, આનંદ, વિપાધ્યાય અને સાધુ)ના પ્રસાદથી બળ પ્રાપ્ત કરીને વિવેકે પોતાના મોહરાજાને સુદને વિષે માયો છે મોહરાજા મરણ પામ્યે મતે અને માયાદિ સ્ત્રીઓ નાશ પામ્યે મતે ચેતનાએ (મારી પૂર્વ ચાત્રમસત્તાએ) મુખ્ય સ્વરૂપે મને ઓળખાવીને સર્વનો સ્વામી કયો છે આ ચેતનાનું ચરિત્ર રાજાની સ ભારીને મારું મન વિસ્મય પામે છે, કેમકે તેના અનેક અપરાધ કર્યાછતા પણ તેણીએ મારે વિષે પ્રેમનો ત્યાગ કયો નથી -

(નોંટ)—દેહ અને ચેતનાના સજ્જમા વિચાર કરતા મા-
લમ પડી આવશે કે આત્માએ દેહને પાળીપોષીને બાધ્યાવન્ધા
થી વૃદ્ધિ પમાડ્યો, અને તેને માટે સારા મારા ખાવાના ખોરાકો,
પીનાના પદાર્થો, રહેવાને માટે મહેનો અને પહેરવાને માટે સુંદર
કુમાશદાર કપડા પૂગ પાડ્યા, તેમજ પોતાની કેવી અધમ સ્થિતિ
થશે તેનો બીલકુલ વિચાર કર્યા શિવાય આ દેહને માટે મહાન્
અધોર કાચો કર્યા, છતાં આ દેહને જોઈતા ખોરાક કે પૂરતી
સ્નામમીમા જરા પણ ખામી પડતા તે પૂર્વના કરેલા તમામ ઉપકા-
રો ઠી કાંઈપણ સ્મૃતિ કયા શિવાય કે જદાં આખ્યા શિવાય અટ-
કી પડે છે, એટલું જ નહીં પણ નાશ પામે છે તેને માટે જ્યારે ન
ઠરવા લાયક કાચો કર્યા તે વખતે ચેતનાને બીલકુલ યાદ કરી નહીં
એટલું જ નહીં પણ તેને અધમ દશાએ પહોંચાડી દેહને માટે આ
ટલું બધું કર્યું પણ તેની સાર્થકતા કાંઈ ન થઈ દેહની ઉપર આ
ટલી બધી પ્રાંતિ રાખી તે અવસરે ચેતના પાસે છે, તે જાણે છે કે
મને (ચેતનાને) યાદ ન કરતા આ આત્મા દેહને જ પુષ્ટિ આપે છે, છ-
તા તે ચેતનાએ અવસર આપ્યો આત્માના સવ અપરાધો સહન ક-
ર્યા, એટલું જ નહીં પણ હજીવે હજીવે વિવેકનો સમાગમ કરાવી
આપી, આત્માને અધમ સ્થિતિમાંથી ઉદ્ધાર કરી, તેનું હૃદય સ્વરૂ-
પ પ્રગટ કરી આપ્યું ચેતનાનું આવું અદ્ભુત ચરિત્ર યાદ કરતા
આત્મા વિસ્મય પામે છે કે તેનો મારા ઉપર કેટલો બધો અગાધ પ્રેમ
છે કે મારા મહાન્ અપરાધોને ભૂલી જઈ પૂર્ણ પ્રેમ ધારણ કરી
મને મારી સ્વતંત્ર સ્થિતિ મેળવી આપી અહીં આત્મા અને ચે-

તનાનો કોઈ ઠેકાણે લેદ અને કોઈ ઠેકાણે અલેદ બતાવ્યો છે તે બાળજીવોને બોધ થવાને માટે છે, નહીંતર આત્મા અને ચેતન્યનો અભેદ જ છે કોઈ અપેક્ષાથી કથ ચિત્ત બેદાલેદ છે

જે સ્ત્રીઓ દેહીપ્રમાણ ભુવણ, ભે જન, ભોગ અને ભુવનને ભોગવવા રૂપ પગારની આશાએ ભર્તારને વિષે ભક્ષિતવત હોય છે, તેવી સ્ત્રીઓ પૃથ્વીને વિષે દાસીની ઉપમાને લાયક છે- પણ જે સ્ત્રીઓ મારી દુ ખી અવસ્થામાં પણ માફ હિત કરવાની બુદ્ધિ મુકી નથી તેવી કપટરહિત, હિતકારી અને સૂર્યકાન્તરત્નની માફક નિર્મળ એક ચેતના સ્ત્રીની જ હું સ્તુતિ કરું છું "

તે અવમરે ગામનો નાયક હોયે કે "હે પ્રમાણિક પુરૂષોમા મુખ્ય (હું સરાજ અથવા ધર્મરૂચિ મુનિગજ) ! માફ કરેલુ આપ માભણો આપે જે આ પોતાનુ ચરિત કહી સભળાવ્યુ છે તે સર્વ સસારી જીવોનુ સરખુ છે અર્થાત્ સર્વ જીવોનુ ચરિત તે સુજ્ઞ હોય છે મર્યાદા આ વૃતાતનો અનુભવ કરે છે પણ વ્યામા હરૂપ મનિશનુ વિશેષ પાન કરવાથી હ્રુત(લોપ પામેલી)બુ મનુષ્યો તેને જાણી શકતા નથી અથવા હે પ્રભુ! જે હું તમે ફર છો તેઓની ચિંતા કરવાથી સર્વ, પણ સૂર્ય સરળા આ નજીક છતાં શુ તું અધકારથી પીડા પામુ ? નજ પામુ માટે વિધ પ્રકારના જન્મ ધારણ કરવારૂપ અધકૂપમાંથી પોતાની મ મારો ઉદ્ધાર કરો, કેમકે પોતાની માફક સર્વ જીવોને જોવા મહાત્મા પુરૂષોની ચિત્તિ હોય છે

ત્યાર પછી નિરંતર મોક્ષની અભિલાષાથી શોભતા અને

આત્મહુવાળા તે આમાધિપતિને તે શ્રેષ્ઠ મુનિ દીક્ષા આપશે પછી તે નિષ્કપટી મુનિ સ્વાધ્યાયના કારણે વિના જાકીને વળતે મૌનરૂપ મુનીશ્વરની મુદ્રાનો આદર કરીને ગુરૂની સાથે વિહાર કરશે. પછી પૂર્વે બાધેલા ક્રમોનો (બાહ્યાભ્યંતર) તપવડે નાશ કરતા અને સંયમવડે નવીન કર્મબંધને રોકતા તે મુનિ કેવળજ્ઞાન પામી કર્મથી મુક્ત થઈને મોચે જશે (બીજા જીવોને પ્રતિભોધ કરતા હું સરાજને પણ) કેટલોક કાળગયા પછી અવસર જોઈને ચેતના વિપદા રહિત સ્થાન પ્રત્યે લઈ જવાને માટે પોતાના સ્વામીને વિનંતિ કરશે.

ચેતના કહેશે કે—“હે અનંત દર્શનવાન, અનંત જ્ઞાનવાન, અને મન લોકને મુખના કરનાર! તમે હંમણા જે મ્યાનમા રહે છો તેનું સ્વરૂપ વિચારો (હું સરાજ જે હંમણા શરીરરૂપ સ્થાનમા રહ્યો છે તેનું સ્વરૂપ ચેતના બતાવે છે) નન દ્વારાવડે નિરંતર ગળાતા એવા અધમ સ્મરૂપ કાદવથી વ્યાપ્ત, વિસ્તાર પામેલા આતરડા નસો અને સ્નાયુવડે ચડાળના ઘરનું સ્મગળ કરાવનાર, ઉંચા અને નીચા અથવા નાના અને મોટા વાળના સમૃદ્ધી અને શામથી બીજાતનનિષ્ઠ દેખાતું, મામ, વશા, મેઠ, અસ્થિ અને રૂધિર વિગેરે વી જોવાને પણ અયોગ્ય, વિદ્યા, મુન અને મળથી ખરાબ ગંધવાળું, લાળ તથા લુકથી દુગ્ધનિક અને પરિણામે કૃત્તવ્ય એવું આ દેહરૂપ નગરતમારા જેવા સત્પુરૂષોને રહેવા ન ચકનથી આ દેહરૂપ નગરમા જ્યાં જોએ ત્યાં મણિ, મોતી, સોનું કે રૂપા પ્રમુખ કશુંએ દેખાતું ન વી, પણ માત્ર લોહી પ્રમુખજ દેખાઈ આવે છે ઉપર જમીનને વિષે

વાનેવા બીજની માફક આ દેહમાં નાખેલા અનાજ, પાણી, ઘી, ઘોલ (મધેલુ દહીં), સાકર, દુધ, ફળ અને યા પ્રમુખ સર્વે (વનાશ પામે છે વળી જેમ ચણાની મોળતથી ફુલવાન પુરૂષ નિરૂપે દૂષિત થાય છે, તેમ સચ્ચા, વસ, તળોળ, યુ'પ, ગંધ અને વિનેપન પ્રમુખ સર્વે આ દેહની માથે સંયોજિત થવાથી દૂષિત થાય છે આ દેહરૂપ ડોઠારમાં નિરતર પાણી અને અનાજ નાખવામાં આવે છે, નોપણુ ગક કરતાં પણ અધિક ખરાબ ચેષ્ટાવાળો આ દેહ સતોષ પામતો નથી પશ્ચિત પુરૂષો આ દેહને નથી ન નીત મસ્કારો કરે છે નોપણુ નિદાના ઘરની માફક આ દેહ અશુભિષ્ણનો ત્યાગ કરતો નથી શિવાના પત્થર, પર્વતના શિખર, નદી કિનારાના કાકરા અને ધૂળ વિગેરે પૃથ્વીના લેહોવડે આ દેહને ભગ(નાવ)નો ભય છે, એમ પશ્ચિત પુરૂષો અનુમાન કરે છે સરિવર, પાણીનો પ્રવાહ, નદી, ફણ, દ્રહ, સમુદ્ર અને અતિ વૃદ્ધિ વિગેરે પાણીના અનેક લેહોવડે પણ આ દેહનો નિપ્લવ થઈ શકે છે અગ્નિ, વિજળી, દાવાનળ, અગારા અને ફોતરાનો અગ્નિ વિગેરે આ દેહને જાળે છે અથવા મહાવાત અને ઉર્ધ્વવાતાનિ વાયુ પણ આ દેહને હુસી જાય છે વિષ, વિષફળ, શકુ, યત્ર, મુદ્ગર, લાકડી, દોરડાનો પાશ અને અતિશે આહાર વિગેરે વનસ્પતિગ્રન્ય વસ્તુ પણ આ દેહને નાશ કરે છે છીય, શખ, જળો, કમ્બી અને કીકસ (એક જાતનો કીટા) પ્રમુખ બેઈન્દ્રિયવાળા જીવોની, કીડી, મેઢોડા, ઘીમેલ, કીડા અને માછલુ પ્રમુખ ત્રણઈન્દ્રિયવાળા જીવોથી અને પત્ત ગીયા, જમરી, ડાસ તથા વીંછી પ્રમુખ ચારઈન્દ્રિયવાળા જી-

વેથી આ દેહને નિષ્ક્રીયાતી વસ્તુની માફક પગલે પગલે વિષ દાઓ આવી પડે છે વળી હાથી, ઘોડા, ખાડા, વાઘ, વરૂ, શકર, (ભૂટ) વાનર, ગર્જલ, સાક, શ્યાન અને શિયાળ પ્રમુખ પાચર્ધ્રિયવાળા જીવોવડે આ દેહ કંઠર્થના પામે છે મગર, શાહુ, નક, ખાદીન અને કરચલા પ્રમુખ પાણીમા રહેવાવાળા તથા શિલિગ્ર, બાજપત્રી અને ગીધ પ્રમુખ આકાશમા ચાલવાવાળા પક્ષીઓવડે પલ્લુ આ દેહ ખેદને પામે છે નાળીયા, ઉદર, બિલાડા, ગરોળી, કાઝીડા અને સર્પદિવડે પલ્લુ આ દેહને વિદ્ય થવાની વિદ્યાન પુરૂષોના કારણે છે મગ્ગણી, ગ્રંથી, જલીર, શુદ્ધ, કુદ અને જ્વર પ્રમુખ વ્યાધિરૂપ ચેરોતમારૂં વિદ્યમાનપણુ છતાં પલ્લુ વતકાળ આ દેહને હુટી જાય છે આ દેહનાજ નાશને માટે ચક્ર, વજ્ર, ધનુષ્ય, ખડ્ગ, છરી, કુત અને તોમર (એક જાતનું આયુધ) પ્રમુખ શસ્ત્રોના સમૂહ કયા દેવે બનાવ્યા છે? ભૂત, પ્રેત અને પિશાચાદિ દેવો તથા મયેમ્બ, મુગલ અને ચડાળ પ્રમુખ મનુષ્યો પલ્લુ આ દેહને નાશ કરવાને ઇચ્છે છે દેવ અને મુનિના પલ્લુ કઠોર મન તથા વચનવડે (શ્રાપ દેવાવડે) અને કેટલાક મનુષ્યોની કુદ દૃષ્ટિવડે પલ્લુ આ દેહ ઉભો ને ઉભો સૂકાઈ જાય છે અત્યંત રોહથી, અત્યંત રાગથી, અત્યંત ક્રોધથી અને અત્યંત લયથી અકસ્માત્ આ દેહ નાશ પામેલો દેખાય છે વગી હે દેવો અતિ આહાર કરવાથી, મર્વથા આહાર ન કરવાથી, ઘણું પાન કરવાથી, (પાણી પીવાથી) સર્વથા પાન ન કરવાથી, ઘણો પ્રયાસ કરવાથી, સર્વથા પ્રયાસ ન કરવાથી, આ

૧ પક્ષી વિશેષ ૨ વ્યાધિ વિશેષ

વાયમા ઈ, ગત્સેવા પ્રમુખ પગિશ્રી, કદદાથી વ્યાપાર, ૪૭, ૨૪-
 ર્જો ગમનાગમન, બાળકની લાજ, વિદ્યા અને મૂલના સ સગને
 રેમુખની ક-પના, સીના ચરણનો આધાત, શ્રી પ્રત્યે કહેવા પદત
 ધામના વચનો, વ્યાધિથી થતી પીડ, ગજ આદિથી થનો ભય,
 સ અને મચ્છર પ્રમુખ મુદ્ જ તુથી ચતી કર્ચના, દાડના કાર
 રી થનો ઠપ, તાપથી ઉ પજ થનો સ તાપ, ગ્પનિવૃદ્ધિ, અનાવૃદ્ધિ
 ને પવનાદિથી થનો ઉપકવ, ભૂનોથી થનો પગમવ, અપર ચક્ર
 ઉત્પન્ન થતો ભય, મુદ્ધ ય ન અને મ નાદિથી કહેલી કાયાની નિય ન
 ૧, વ્યસન મ ણ ધી કલેશ, અપર દ્રોહીઓનો પ્રોશ, શાકિની આદિનો
 ૧વેશ, શત્રુઓનો કદાચહ, રેલુદારને માટે ધિક્કરના શબ્દો, દુર્જન
 રોના ઉછૂળવ વચનો, દારિદ્રતા, દુર્બિશ (દુઃકાળ), આલ્લવિ ને મા
 ચિતા, માટકે, હાન્ય, ગીન, ધં દ્રવ્ય પ્ર આ-કાનુક જોવ ની ઇન્દ્રા, ગા-
 ની વિશ્મૃતિ, શ્રાતિ, ભુદિનો વ્યામોહ, સ ગય, ઉપરૂપી નર્વચ (ધન)
 ૧ શાસ કરવાની લાલચાવાળી જરાઉ પ ગણગી, મગધારી હરોને લ
 ૧ કરવાવાળા યમરાજાથી કરાતી મરણની શ કા, નર્વથી ઘેલા વયેલા

૧ (ધનાન્ધ) પુરૂષોના ગર્વરૂપ આશ્ચી તમેલા મુખનુ જેવુ,
 ૧ થવાની ઇન્દ્રા, તેઓ ના આકાશનુ ખમવુ તેમજ
 ગીન અને ભય જે ગ્યાનમા લીલકુલ નરી એના

૧ નિશ્ચે ન્દેકાવુ મેગરો. પટી અન ત

૧ અને અન ત આન દરૂપ અમૃત

૧ નાવમાર્ગ ન્યાપવામા આ-

૧ નાગ નર્જન શક્તો નથી

અપશુકન ન થાઓ, એમ ચિતવી કાયા સ બધી સર્વ એટાને બંધ કરશે પછી લોકના અમ લાગ પ્રત્યે ઉત્પન્ન થવાની ઇચ્છાવાળા થઇને પાચ હ્રસ્વ સ્વર (અ, ઇ, ઉ, ઋ અને ઌ) ઉચ્ચારણ પ્રમાણ કાળ પથત તે (હ મસાજ) મેરૂ પર્વતના સરખુ અર્થપણુ (એ- હમે શુણુ સ્થાનકે) ભેગવશે પહેલા મોહરાજના સેવકોને હણુતા બાકી રહેવી પચાશી પ્રકૃતિઓના તે (હ સરાજ) પાચ હ્રસ્વ અક્ષર ઉચ્ચારણ કાળના અતના બે સમયમા નાશ કરશે પછી પોતાની પ્રયાણ કરવાની સ્થિતિને બાણુને તે મુખ અને ઉદર આ- દિ રક્ષો (ઊર્ધ્વ) ના સદ્ભાવે આમ તમ રહેલા પોતાના આત્મ પ્રદેશોને એકકા પિંડીભૂત કરશે પછી ચ નથી છુટેલા બાણુની મા- રૂક અથવા પાણીને વિષે લેપરહિત થયેલા તુંબાડાની મારૂક એતના સહિત તે ઊર્ધ્વ દિશામા દોડશે, અને અચિંત્ય શક્તિવાનુ તેમજ મહા મેગવાનુ તે સરલ રસ્તે (ગતિવડે) એકદમ એક સમયમા પરમપદ (મોક્ષ) ને પામશે

(મોક્ષની સ્થિતિ અને તેના સુખનુ વર્ણન) (તે પરમપદ- મોક્ષમા) ગર્ભાવામ કૃષ બદ્ધિબાનામા નિવાસ, પ્રસવ વખતની વેદના, બાટ્યાવસ્થા, ધળની કીડા, બણાવનારથી થતી તાડના, મા- નની હાનિ, ધનનો નાશ તથા કુટુંબના કલેગયુક્ત (ક્રોધાદિક) કષાય અને (પાચ ઇન્દ્રિયોના) વિષયોથી ઉત્પન્ન થતી યૌવન સ- બધી વિડબના, વિયોગ રૂપ અગ્નિની બવાળાથી ઉત્પન્ન થ- યેલ શોકરૂપ જ્વર, વ્યાપારના નાશ વિગેરેથી ઉત્પન્ન થતો બીજાઓ તરફનો પરાલવ, ધનની આશાથી થવાનો લાલ,

૧ યાચમાર્ગ, રાજસેવા પ્રમુખ પરિશ્રમે, કષ્ટદાયી વ્યાપાર, જાળ, રથ
 ભ્રમર્ગે ગમનાગમન, બાળકની લાજ, વિદ્યા અને મુનના સ સર્ગને
 વિષે મુખની કટપના, સ્ત્રીના ચરણનો આઘાત, સ્ત્રી પ્રત્યે કહેવા પડત
 મુશામનના વચનો, વ્યાધિથી થતી પીડા, રાજા આદિથી થતો ભય,
 પ્રય અને મરુઠર પ્રમુખ છુદ્દ જ તુથી થતી કદર્યના, દાદના કાર
 થી થતો કપ, તાપથી ઉત્પન્ન થતો સ તાપ, અતિવૃદ્ધિ, અનાવૃદ્ધિ
 મને પવનાગ્નિથી થતો ઉપદ્રવ, ભૂતોથી થતો પરાભવ, સ્વપર ચક્ર
 ઠિ ઉત્પન્ન થતો ભય, મુદ્દ થ ન અને મ ત્રાદિથી કરેલી કાયાની નિય ન
 ા, વ્યસન સ ણ થી કલેશ, અપર દ્રોહીઓનો પ્રવેશ, શાકિની આદિનો
 ભવેશ, શત્રુઓનો કદાચહ, દેણદારને માટે ધિક્કારના ગ મ્હો, દુર્જન
 રોના ઉભવ વચનો, દારિદ્રતા, દુર્ભિશ (દુકાળ), આશુવિકાને મા
 યિતા, નાટક, હાસ્ય, ગીત, ઇંદ્રબાળ આદિ કાતુક જોવાની ઇચ્છા, શા
 ની વિસ્મૃતિ, બ્રાતિ, બુદ્ધિનો વ્યાગ્રોહ, મ શય, રૂપરૂપી સર્વસ્વ (ધન)
 આસ કરવાની લાલસાવાળી જરા રૂપ રાક્ષસી, મતધારી જ્યોને શ
 ભુ કરવાવાળા યમરાજાથી કરાતી મગ્ધની શ કા, ગર્વથી પેદા થયેલા
 માન (ધનાઢ્ય) પુરૂષોના ગર્વરૂપ બાકથી તપેવા મુખનુ જોવુ,
 ઓના દાસ થવાની ઇચ્છા, તેઓના આદેશનુ ખમતુ તેમજ
 વાનો ઇચ્છા, પીડા અને ભય જે સ્થાનમા ધીવકુલ નથી ઘેવા
 ાસ્થાનમા તે હ સરાજ નિત્યે રહેઠાણુ મેળવને પછી ગત ત
 ન, અન તદર્શન, અન તવીર્ય અને અન ત આનંદરૂપ અમૃત

૧ કાંઈ અન્યાય કરનાર હાય તો ન્યાયમાર્ગ ન્યાયમાર્ગ આ
 , પશુ પરમપદ (મોહ)મા અ યાય કરનાર જ જ રહેનો નથી
 થી ત્યા તે માર્ગ પાતા નથી

વડે તૃપ્ત થયેલ તે ત્યાં અનંત કાળપયન નિર્ભયપણે મુખની અ
 દર રહેશે નિરંતર નિર્મળ સદ્ગુણ દર્શનરૂપ જ્યોતિનો આશ્રય
 કરવાવાળો તે (હું સંયા આત્મા) તે અવસરે રાજા એવું પોતાનું
 નામ સાર્થકતાને પમાડશે (હવે તે પવિત્ર આત્માના ગુણનિષ્પન્ન
 નામાતરો બતાવે છે) પૃથ્વી ઉપરથી આવેલો હોવાથી તે
 (આત્મા) પરિધિવ કહેવાય છે, પ્રભને પાળતા છતાં પણ સમક્ષ
 આરભના હેતુનો ત્યાગ કરેલ હોવાથી તે પ્રભપાળ કહેવાય છે,
 નથુ જીવનના શુભો મુગટની માફક તેને મસ્તક ઉપર ધારણ કરે
 છે તેથી બુદ્ધિમાનો તેને ત્રિજીવનપ્રભુ કહે છે, સર્વ ઉપદ્રવો
 (જન્મ, જરા, મરણાદિ) થી મુક્ત હોવાથી તે (આત્મા) જ
 સદ્દાશિવ કહેવાય છે, જ્ઞાન સ્વરૂપવડે લોકલોકમા વ્યાપ્ત હોવાથી
 તે વિધ્યુ કહેવાય છે, પોતાની મેળે ઉત્પન્ન થયેલ હોવાથી-કોઈ
 ખીજથી ઉત્પન્ન થયેલ ન હોવાથી તે (આત્મા) સ્વયંભૂ કહેવાય
 છે, જન્મ રહિત હોવાથી તેજ ભગવાન અજ પશુ કહેવાય છે, કર્મ
 થી બાંધાએલા આત્મા કરતા ઉત્કર્ષતાને પામેલ હોવાથી તે પરમા
 ત્મા કહેવાય છે અને પરમ (ઉત્કૃષ્ટ) જ્ઞાનના યોગથી પરમધ્વજ
 એવા નામને પણ તે પામેલ છે વિદ્વાનોની પણ તે કોઈ પ્રકારે જાણી
 શકાતો નથી, તેથી તેને અલક્ષ્ય (અલખ) કહ્યો છે દ્રવ્યની અપેક્ષા
 એ તે એક કહેવાય છે અને તેના પર્યાયો અનંત હોવાથી (અનંત
 પર્યાયોની અપેક્ષાએ) તે અનેક કહેવાય છે મત્વશુણ્વ, રજ્જેશુણ્વ અને
 તમોશુણ્વ રહિત હોવાથી તે નિર્ગુણ કહેવાય છે અને જ્ઞાનાદિ શુદ્ધિના
 સંયોગથી તે મહાશુણ્વ કહેવાય છે આકાશના જેવો (ઉપાદિ રહિત)

આયુધ્ય (આ મનુષ્યદેહને અપેક્ષાને) પૂર્વ કોડ વર્ષથી આગળના વિલાગને અપેક્ષી શકતું નથી, અર્થાત્ પૂર્વ કોડથી વધારે હોતું નથી જે કર્મરહિતગિદ્ધના મુખના અનતમા ભાગથી અધિક મુખ લોગવનારા લવસત્તમ દેવો પણ નથી તો તે અમૃતથી અધિક મુખ પડિત પુરૂષો વચનમાર્ગમા કેમ લાવી શકે ?

નોટ—જેઓ આ માનવદેહમા ચારિત્ર અગીઝર કરી કર્મ ખપાવવાની (ઉપગમ) જેણી ઉપર આરૂઢ થતા સાત લવ જેટલા મનુષ્ય આયુધ્યના અભાગે તેવી સ્થિતિમા દેહનો ત્યાગ કરી સવાર્થ સિદ્ધ નામના વિમાનમા દેવપણે ઉત્પન્ન થાય છે તેઓને લવ-સત્તમ દેવો કહેવામા આવે છે લાવાય એ છે કે જો તેઓનું આયુધ્ય મનુષ્યદેહમા માત્ર લવ જેટલું વધારે હોત તો તેઓ મોટે ભાગે તે દેવો પણ સિદ્ધના મુખના અનતમા ભાગ જેટલું મુખ અનુભવે છે તો તેવા અનતમા મુખને અનુભવ વિનાના પડિતો કેવી રીતે કદી શકે ? એક નાબ કોઈ ભિલ્લને [ઉપકારી જાણીને] અટવી [જગવ] માથી પોતાના અત પુરમા લાવ્યો ત્યાં તે તે પ્રકારની [વિષયની] કપાના જાણકાર પુરૂષોએ તેને અનેક પ્રકારના વિષય મળ્યાં મુખના પ્રવાહમા નિપુણ કયો તે પાછો અટવીમા આવ્યો તે વખતે [અત પુરમા જે મુખનો અનુભવ કયો છે] તે મુખ પોતે જાણુનો હતો છતાં પણ ત્યાં [અટવીમા] ઉપમા આપવા લાયક પરંતુ કાંઈ પણ નહીં હોવાથી પોતાના સગાવહાલા આગળ તેનું વર્ણન તે કેવી રીતે કરી શકે ? ન કરી શકે તેજ પ્રમાણે આ દુનિયાને વિષે રહેલા જીવો મહાકલેશે સાધ્ય થઈ શકે તેવા

સુખોને / નિરતર [અટવીમા રહેવા બીજા લિલોની માફક]
 લોગવના હોવાથી દેવની ભગવાન કંઈ ઉપમાનરે મોક્ષના સુખની
 સામગ્રીનાગને પ્રતીતિ કરાવી શકે ? [અર્થાત્ ન કરાવી શકે]. ઈષ્ટ
 એવા અન્ન, પાણી, વસ્ત્ર, આભરણ, વિશેષન અને સ્ત્રી વિગેરેથી
 [આ દુનિયામા] જે સુખ સ્તુત્યમાન વાપ છે [દેખાય છે] તે
 નિઃસ્વે કૃત્રિમ છે, અને આત્મસ્વરૂપ મળ્યાથી, નિમિત્તની અપેક્ષા
 વિનાનુ ગમે ટોઈ ચોગી ન શકે તેવું નિદાના સુખોનુ જે સુખ છે
 તે અકૃત્રિમ [સ્વાભાવિક] છે તે [પરમાત્મા] ૧૦૫ વાંચી જગ
 તના હરેને યોગ [નહીં પામેવા આત્મધર્મને મેળવી આપનાર]
 અને તેમ [પ્રાપ્ત કરે આત્મનાનાદિનુ રક્ષણ કરનાર] ને માટે
 થાય છે તેની તેને તમે લોકનાથ ઠાપો, અને જે પગમપને પામીને
 થી ન દેરોને [જોએ પગમપને પામ્યા નથી તેઓને) નીચા કહે
 છે તેથી તેને તમે દેવાધિદેવ મ્હો મા દુનિયામા આવા શુદ્ધ આત્મા
 ગિવાય બીજુ કંઈ નાન કરવા લાયક નથી, આ શુદ્ધ આત્મા
 ગિવાય બીજુ કંઈ પ્રગિદ્ધ બાળુના લાયક પણ નથી, આ શુદ્ધ
 આત્મા ગિવાય બીજુ કંઈ દેવતા [દેવપાત્ર] નથી અને આ શુદ્ધ
 આત્મા ગિવાય બીજુ કંઈ પણ વીર્ય નથી-એમ અને પ્રતીતિ
 કરીએ છીએ

નોટ—અહીં આશય એવો છે કે દરેક ક્રિયાઓ આ શુદ્ધ
 આત્માની પ્રાપ્તિ કરવાને માટે જ છે તેની પ્રાપ્તિને માટે એક અગર
 જે સાધનો છે એમ નથી, પણ હજારો અને ડોઢો સાધનો તેની
 પરાખા મેળવવાના છે, પણ તેમાનુ દરેક સાધન દરેક મનુષ્યને

તેની યોગ્યતાનુસાર સહાયકરક યાચ છે આ ઉપરથી અમુક સાધનજ ઉપયોગી છે અને ખાડીના બીજા સાધનોથી શુદ્ધાત્માની પ્રાપ્તિ થઈ શકે નહિ એમ માનનારા પૂરેપૂરી ભૂન ખાય છે તે ભૂન જ્યારે તે મારી સ્થિતિમા આવે છે ત્યારે તેને માલમ પડે છે, પણ તે પહેલા તે નાથનોનો નિષેધ કરતા તે હનરો છોનો ઉપકારી થવાને બદલે અપકારી થઈ પડે છે માટે અમુક ભાગને વિષય (શુદ્ધ આત્માની પ્રાપ્તિનો હેતુ) કરનારી પોતાની માફકી મત્તિ જ્યામુખી વિસ્તૃત થઈને આત્મશુદ્ધિપ્રાપ્તિના સર્વ રસ્તાઓ પોતાને દેખાડી ન આવે, ત્યામુખી તેના ઉપદેશનું કામ કરવું એ મોટા જોખમનું કામ ઉપદેશને માથે છે તેટલામાટે ત્યામુખી ઉપદેશ વૃત્તિથી ફર રહેવાની જરૂર છે આ વાત વારવાર યાદ રાખવાની છે

જેઓએ આ શુદ્ધ-વરૂપ જાણુ નથી તે મુખ આશયવાળા 'આ નરીન તીર્થ' છે, આ નરીન તીર્થ' છે એમ જોલના પ્રભુ ભુન નને વિષે ભૂલ્યા કરે છે, કાન્વ કે આત્માના શુદ્ધ-વરૂપને જાણુ નાતઓને તો સર્વ પૃથ્વી તીર્થરૂપ છે

નોટ—તીર્થસ્થળે જવાનો હેતુ એ છે કે પોતાના આત્માને પવિત્ર કરવો કાર્પણ પવિત્રતામાવધારો કરવો તે નિવૃત્તિ વિના ચતો નથો આવી નિવૃત્તિ પ્રાપ્તે તીર્થસ્થળેમા વિરોધ હોય છે તેવે સ્થળે અનેક મહા પુરૂષોનો સમાગમ થાય છે મહાત્માઓની નિર્વાણ ભૂમિને સ્પર્શવાથી તેઓના નુજ વિચારેનું બધાયેલુ બા . આત્મશુદ્ધિ મજટ કરવામા વિશેષ મદાયક અને તેઓના

કર્તવ્યો વિગેરે માદ આવવાથી શુભ વિચારો ઉત્તેજિત થાય છે અને તેવાં કાર્યોમા પ્રયત્નશીલ બનેછે આ મર્વ હેતુઓ જેઓ હજી પ્રથમ હુદમા સ્થેલાઓ છે તેઓને વિશેષ કાયદાકારક છે, પણ જેઓએ પોતાનું શુદ્ધ સ્વરૂપ જાણ્યું છે તેઓ ગમે તેવા સ્થળને આશ્રય કરીને પણ પોતાની શુદ્ધતા પ્રગટ કરી શકે છે માટે એ ઉપરથી આ ઉપરના ત્રલોકમા જણાવવામા આવ્યું છે કે 'સર્વોપિ જૂરાત્મવિન્ન હિ તીર્થમ્' આત્મ સ્વરૂપ જાણનારાઓને સર્વ પૃથ્વી તીર્થરૂપ છે તે બરાબર છે, કેમકે તીર્થજઈને જે કાર્ય કરવું છે તે કાર્ય ગમેતેવે સ્થળેરહીને તેઓ કરી શકે છે "

જેમ એક જાતની માટીને ધમવાથી તે સુવર્ણતાને પ્રાપ્ત થાય છે, હાંબકાને પરિકર્મિન [એક જાતની ક્રિયા] કરવાથી નિરાગી પણ પમાટે છે અને સાગી ગીતે સ સ્કાર કરેલો પાગે સિદ્ધરમના નામથી પ્રખ્યાતિ પામે છે, તેમ આત્મા (તેને મારી રીતે સ સ્થારિત કરવાથી) પોતેજ પરમાત્મભાવને પ્રગટ કરે છે જ્યાસુધી આ શુદ્ધ આત્માનું સ્વરૂપ જણાયેલું હોતું નથી, ત્યાસુધી મદધી ધમાયેલા [તપેલા] મન છે જેના એવા સર્વે દર્શનકારો આપમ આપમમા દ્રોહ [વાક્યુદ્ધ વિગેરે] કરે છે, પણ જ્યારે તેઓ આત્મતત્ત્વને જાણે છે, ત્યાર [આપસમા] સગા બાઈઓની માફક આચરણ કરે છે આત્મતત્ત્વના જ્ઞાન મહિત જે વિદ્યા છે તે નિદોષ વિદ્યા છે અને બાકીની જે અવિદ્યા છે તે સ સારના ગતિ કરવાના માર્ગરૂપ છે તેવી અધ્યાત્મજ્ઞાન વિનાના અને વિચિત્ર પ્રમા ૨ ॥ શાસ્ત્રરૂપ મહા અધકારથી મૂઢ થયેલા તેઓ (અવિદ્યાવાળાઓ)

એના મનોહર કટાક્ષરૂપ બાણોના વિસ્તારથી અક્ષોભ્ય અ
 યોથી જેના ચરણકમળ સ્તવાયેલા છે એવા મહે દ્રમભ
 આચાર્ય થયા વિનયમા પ્રધાન અને શાસ્ત્રાર્થરૂપ એનાની
 તુલ્ય તેના શિષ્ય શ્રીજયજેખર નામના ઉત્તમ આચર્ય
 અર્થના સારભૂત અને કટપેલા ઉત્તમ સુક્તિરૂપ તરંગોર્થ
 શકાય તેવો આ પ્રબોધ ચિંતામણિ નામનો ગ્રંથ રચે
 જે મોક્ષનભરીનો ઉત્તમ માર્ગ બતાવનાર છે તે બણુતા
 વ્ય છોને ઉત્તમ મમ્યકૃત આપવાવાળો થાયો સ્તબ્ધ
 થઈ ભૂપિત ખલાયત નગરને વિષે શ્રીમાન્ જયશેખરસૂરિ
 ન વત ૧૪૬૨મા આ પ્રબોધ ચિંતામણિ ત્ર વ બનાવ્યો છે

આ પ્રમાણે શ્રીમાન્ જયશેખરસૂરિએ રચેલા પ્રજો
 મજિ અથમા વિવેક અને મોહરાગનુ મુદ્ધ, વિવેકનો જ
 મોહનો પરાજય અને પરમાત્મસ્વરૂપના વણુનવાળો આ
 અધિકાર મમાસ થયો છે

